

5. 675.

4

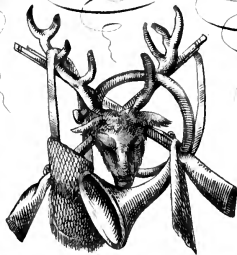
NEDERLANDSCH TIJDSCHRIFT
VOOR
LIEFHEBBERS
VAN JAGT EN VISSCHERIJ.

1911

2100-32500

1911

NEDERLANDSCH TIJDSCHRIFT

voor liefhebbers
DER
JAGT & VISSCHERIJ

onder redactie van
Verster van Wulverhorst
4DE JAARGANG
1856.

ARNHEM bij
J.G. MEIJER.

INHOUD

VAN DEN VIERDEN JAARGANG.

	BLADZ.
Voorwoord	1
Schetsen uit mijnen levensloop, door NIMROD.	5
Over het vangen van twee Dassen.	11
Eendenjagt in de Pontynsche moerassen.	21
Eene Parforce-jagt, uit de vorige eeuw.	39
Allerlei.	48
Verslag van de jagt en visscherij, in de provincie Groningen, over 1855.	49
Hoe het St. HUBERTS-feest eindigde.	67
Schetsen uit mijnen levensloop, door NIMROD.	77
Open brief aan mijnen jagtgenoot A.	86
Allerlei.	97
Boekaankondiging.	100
Verslag van de jagt en visscherij, in de provincie Zuid-Holland, over 1855.	101
Verslag van de jagt en visscherij, in de provincie Noord-Holland, over 1855.	108
Schetsen uit mijnen levensloop, door NIMROD.	115
Misgeboorte van een haas. (<i>Met eene afbeelding</i>).	125
Eene zeldzame jagt-kwestie	128
Over den slaap van het wild, en het tijdstip waarin het op voedsel uitgaat.	134
Allerlei.	145

Verslag van de jagt en visscherij, in de provincie Gelderland, over 1855.	149
Verslag van de jagt en visscherij, in de provincie Utrecht, over 1855.	163
Verslag van de jagt en visscherij, in de provincie Limburg, over 1855.	171
Gedachten over het verstoren van vogelnesten, en de bij de jeugd bestaande neiging om met de verza- melde eijeren te prikken.	178
Niets nieuws.	189
Over den slaap van het wild, en het tijdstip waarin het op voedsel uitgaat. (<i>Vervolg</i>).	200
Allerlei.	206
Verslag van de jagt en visscherij, in de provincie Noord-Brabant, over 1855.	216
Verslag van de jagt en visscherij, in de provincie Drenthe, over 1855.	220
» De jagt moet vrij zijn en de doodstraf afgeschaft worden!» Een wensch van zekere vrome, ge- moedelijke lieden.	223
Eene bijdrage tot de studie van het jagtveld.	231
De liefhebberij jager.	252
Allerlei.	258
Verslag van de jagt en visscherij, in de provincie Friesland, over 1855.	259
Geschiedenis van eenen hertsvanger.	266
Allerlei.	301

ERRATA.

Bl. 146, regel 8 v. o. staat »hart", lees »hert".

AAN DE LEZERS.

Gedurende de uitgave van den 3^{den} jaargang, ontwaarden wij met genoegen de toenemende belangstelling in dit Tijdschrift. Zij was den uitgever, door het vermeederen der inteekenaren, eene schadeloosstelling voor de opofferingen, die hij zich vroeger getroostte — voor de redactie eene aanmoediging, om hare taak ijverig te vervolgen. Zij betuigt bij deze aan allen, die, door meerdere of mindere medewerking, hunne belangstelling deden blijken, haren welgemeenden dank.

Het is er evenwel verre af, dat de redactie den wensch, aan het hoofd van den 3^{den} jaargang uitgedrukt, geheel vervuld zag. Zij herhaalt hier hare overtuiging, dat er in ons vaderland een aantal liefhebbers der jagt aanwezig zijn, die even goed de pen

als het jagtgeweer weten te voeren; en wanneer zij daarbij het oog vestigt op het luttel getal bijdragen, die ingekomen zijn, is de uitkomst niet zeer bemoedigend. Nogmaals beveelt zij bij deze het Tijdschrift dringend bij allen aan. Elke mededeeling zal welkom zijn.

De visscherij — waaraan toch ook het Tijdschrift gewijd is — schijnt de aandacht weinig of niet op te wekken. En toch is dit onderwerp in belangrijkheid gestegen, sedert de aanwending der kunstmatige visch kweekerij, door de zorgen van Z. M. onzen geërbiedigen Koning; eene zaak waaromtrent nog veel te onderzoeken valt, die voor zoo vele uitbreiding vatbaar en, welligt, geschikt is om hoogst gewigtige uitkomsten op te leveren, wanneer eenmaal de theorie door de praktische ondervinding zal zijn gelouterd. In het naburig Duitschland heeft de baron VON EHRENKREUTZ, in den loop van het vorig jaar, de uitgave van een afzonderlijk Tijdschrift (*) voor de visscherij begonnen; en van hoe veel meer belang is de visscherij niet voor Nederland!

De redactie hoopt, dat haar vertrouwen, gedurende de uitgave van den 4^{den} jaargang, niet zal worden te leur gesteld, maar dat zij zich in de welwillende medewerking van velen der lezers zal mogen verheugen.

RED.

(*) Journal der Fischeret. Ulm, 1855. Verlag van F. Ebner.

SCHETSEN UIT MIJNEN LEVENSLLOOP,

DOOR

NIMROD.

(Waarheid en fictie.)

I.

Wie is er wien, in zijnen levensloop, niet een on-vergetelijke dag te beurt viel? — Voor den predikant is het zijne eerste intreëpreek; voor den advocaat, de promotie met de kap, *more majorum*; voor de liefhebbers van dergelijke dingen, hunne eerste re-devoering in de kamer; voor den krijgsman, zijn eerste veldtogt, mits hij er beter afkome dan de Engelschen in de Krim; in 't kort, ieder mensch heeft in zijn leven ten minste één onvergetelijk tijd-

stip, en het is derhalve niet vreemd, waarde lezer, dat ook ik eenen onvergetelijken dag mogt beleven; het was mijn twaalfde verjaardag!

De gerande ducaten, die in den spaarpot vloeiden, het nieuwe zondagspak, het horologie met bungelenden ketting, de lekkere confituurtaart en de makkers, welke dien avond bij mij zouden »komen spelen” — zoo noemde men het destijds nog —; dit alles, hoe fraai en aangenaam ook, verzonk in het niet bij één geschenk, dat ik van eenen oom ontving: een enkel jagtgeweer, met weitasch en toebehooren. — Vele beelden uit mijne jeugd zweven, reeds in duisteren nevel gehuld, verward voor mijnen geest; maar dit éénig oogenblik staat nog in een helder licht, met frische kleuren voor mijne verbeelding. — Nog herinner ik mij levendig, hoe driftig mijne bevende hand den geweerszak ontknoopte, en zich een sierlijk geweertje, uit de fabriek van Rongé, aan mijn oog vertoonde; ik zie het nog duidelijk in de grootste kleinigheden, zelfs den fraai gestikten, groenen geweersband, voor mij. — »Een geweer! een geweer!” riep ik uit, »Zie eens hoe mooi! en,” kets, »wat geeft het vuur!” — Als een bezetene holde ik het huis rond; ieder, zelfs de keukenmeid, moest het geweer zien, en toen deze mij durfde toevoegen: »het is ook wat, er hangen boven geweren genoeg op het rak; het horologie, dat uwe moeder u gaf, is vrij wat meer waard, want dat is echt goud,” toen ... doch, neen! ik ga niet verder; HELMERS alléén, in zijnen verhevensten bombast,

zoude den verachtenden blik kuanen schilderen, dien ik haar toewierp; ik kan het niet! — Vervolgens werd de weitasch omgehangen en uitgepakt; de kruidhoorn, hagelzak, schroevendraaijer, het zakje met de vuursteen en het puimsteentje, zelfs het matten fleschje, alles was voorhanden, niets ontbrak; kortom, ik was tegen den nabij zijnde jagttijd — zoo als men zegt — »geheel ingespannen.”

Wel had ik vroeger, half ter sluik, in naburige moestuinen met eene oude karabijn rondgeslopen, terwijl een medicijnfleschje met kruid, nevens een pillendoosje met musschestof, in mijne zakken slingerde, en nu en dan een ongelukkig vogeltje het licht uitgeblazen; maar nu, nu konde ik gerust met mijne spullen voor den dag komen; het geschenk had mij tot eenen jager gemaakt, en reikhalzend zag ik de opening der jagt te gemoet. — Dat het geweertje, nog op mijnen verjaardag, beproefd werd, zal ik wel niet behoeven te zeggen.

Eindelijk was de 15de September daar. — Des avonds te voren werd alles in gereedheid gebragt, en herhaaldelijk nagezien. Het bed was mij, dien nacht, eene legerstede van brandnetelen; honderde malen wendde ik mij om; elken klokslag telde ik. — Daar begon de lang verwachte dageraad te schemeren, en gelijktijdig stond ik aan het venster; de lucht was onbewolkt. Met vreugdegejuich ging ik mijnen ouden heer wekken, en den jager, die reeds op was, in de keuken opzoeken; de oude, eerlijke kerel had de

weitasch al omgehangen, en naast het flikkerend vuur stond zijn lange kuilenburger gereed. Na het ontbijt, dat mij eindeloos scheen, stapten wij in het rijtuig; spoedig waren wij op de verzamelplaats, buiten de stad.

Het jagtgezelschap, dat zich daar vereenigde, zoude in deze dagen gewis de lachspieren opwekken. Op één' na, die een zoogenaamd »petje" (*) droeg, en voor wien de blozende appelen, in het net zijner weitasch, mij een sympathetisch gevoel inboezemden, waren allen met zwarte, ronde hoeden gedekt; één zelfs, een deftige notaris, droeg den grooten, driekanten hoed, waarmede hij altijd door de stad wandelde, en had de weitasch over eenen afgesleten, zwarten rok gehangen; de overigen waren allen in het licht groen, met glimmende knopen, gedoscht. Mijn oude heer en nog een voerden dubbele geweren van zeer naauw kaliber, uit de fabriek van LE CLERC, de overigen waren met spaansche of kuilenburgsche enkelloopen gewapend. Twee of drie bejaarde, dikke honden van ouderwetsch ras, met korte staarten, die steeds in het fransch gecommandeerd werden, waren aanwezig.

Om tot het bepaalde jagtveld te komen, moesten wij eene kleine heide oversteken; daar sprong eene watersnip, er vielen twee schoten, en de snip vloog nog; toen brandde ik, op goed geluk, los en — de snip viel. Werktuigelijk wierp ik het geweer weg,

(*) Dit hoofdtooiel was destijds in groote minachting, en weinig in gebruik.

bereikte de snip, eerder dan de honden, en appor-teerde haar met blij gejuich. — Daar stond ik, met mijn éérste stuk wild in de hand; ik kon er mij niet zat aan zien; welke schoone kleuren! zóó ziet men ze slechts éénmaal! — Dronken van vreugde stak ik haar eindelijk in de weitasch; het gezelschap reikte mij de hand en feliciteerde mij als »jager.” — Het overige van dien dag, waarop mij alles zoo nieuw, zoo vreemdsoortig scheen, ga ik met stilzwijgen voorbij; ik behoef niet te zeggen, dat mijne overige schoten alle te vergeefs gelost werden.

»Waartoe zulke beuzelingen zoo breedvoerig opgedischt?” mag welligt een der lezers vragen; voor hem is mij die vraag leed, want dan beleefde hij nimmer eenen onvergetelijken dag!

Van tijd tot tijd trok ik met den een' of anderen jagtliefhebber te veld, maakte eenige vorderingen in het schieten, en zoo werd ik langzamerhand opgenomen onder de groenrokken onzer stad, die des avonds, in eenen vasten hoek der gelagkamer van het koffijhuis, bijeenschoolden en zich, onder rooken en bier drinken, in jachtgesprekken verdiepten. Zoo vervlogen eenige genoeglijke jaren.

De oude liefhebbers waren intusschen óf zat van dagen geworden, óf van het groot tooneel afgetreden; de enkele geweren waren door dubbele, uit de luiksche fabrieken van LE BERLEUR en RONGÉ, vervangen; de petjes hadden de hoeden verdrongen, en de weitasch prijkte, in den regel, op den

blauwen kiel, toen andermaal een belangrijk tijdstip voor mij aanbrak.

Dezelfde oom, die zich toen in Parijs bevond, zond mij een geweer uit de beroemde fabriek van BOUTET ten geschenk. Een aangenaam gevoel greep mij aan bij het gezigt van het uitmuntend bewerkt stuk; maar die vervoering, welke mij bij het uitpakken van mijn éérste geweer bemeesterde, kon ik niet meer gevoelen; dát oogenblik moest met onuitwischbare trekken in mijn geheugen gegrift blijven.

Het fraaije, dubbel geweer verschaftte mij eenig aanzien bij de oudere jagtliefhebbers; dikwerf bemerkte ik de zijdelingsche blikken, die zij er op wierpen; en daar ik inmiddels mijn zestiende jaar bereikt had, werd ik voor goed als lid van het jagtgezelschap aangemerkt. — Ik had nu ook mijnen eigen hond, een fraai gevlekte reu van goeden aanleg, doch wiens geheele dressuur in het apporteren bestond, en die ontembaar wild was. De meeste, of liever alle honden van dien tijd waren van denzelfden stempel, en immer, wanneer wij ter jagt togen, joegen zij alles, links en regts van den weg, af, waardoor menig haas, dat zij dwars over den weg dreven, sneuvelde, vóór dat wij in het bestemde jagtveld waren aangekomen. Ik herinner mij geen en enkelen hond van destijds, die behoorlijk appèl had; alleen door de zweep werden ze eenigzins in toom gehouden, en begonnen eerst dan bedaard te worden, wanneer ze half versleten waren. Intusschen gingen onze vrolijke jagtpar-

tijen haren gang en leverden, bij vele genoegens, meestal eenen gunstigen uitslag op.

Ik zie, dat deze schetsen tamelijk uitvoerig worden; doch onder het schrijven werd het mij even als of ik in een gezelschap mijner jagtvrienden aan het vertellen was, terwijl allen aandachtig luisterden. Daarom wil ik nog, op deze wijze voortkeuvelende, eene onzer jagten van dien tijd ophalen.

Op eenen helderen winterdag, in Januarij, bevonden wij ons des voormiddags in het koffijhuis. — »Welk schoon weder om eene vossenjagt te houden,» zeide de een; »dat konden wij morgen wel doen,» hernam een ander, »wie gaat mede?» — »Wij allen,» was het eenstemmig antwoord. — Ik, als de jongste, nam op mij naar een nabijgelegen dorp te wandelen, en daar het noodige, met eenen daar wonenden jagtopziener, af te spreken. — Des avonds deed ik mijn verslag, en er werd besloten des morgens ten acht ure in eene herberg, buiten de stad, bij een te komen.

Toen ik opstond was de lucht donker; er viel eene digte jagtsneeuw, die steeds bleef toenemen, toen ik op het *rendez-vous* aankwam. Ik vond er slechts een' van het gezelschap; na eenigen tijd kwamen er nog twee opdagen. De sneeuw bleef aanhouden, doch de opziener, die met acht drijvers tegenwoordig was, hield staande, dat de lucht zoude opklaren; inmiddels hadden wij nog een paar oude liefhebbers in het dorp opgeschommeld, en toen, ten half elf, de lucht

helder werd, trokken wij te veld: zes schutters en de opziener, die de drijvers zoude aanvoeren; het afdrijven van het eerste bosch begon even na elf ure.

Hoewel wij wisten dat er in die streek vele vossen waren, konden wij, uithoofde van den korten tijd, die voorhanden was, slechts weinige bosschen afjagen, en wij besloten die te nemen, op welke de vossen bij voorkeur hielden. — Het geluk was ons gunstig; wij kregen dien dag acht vossen op de been, waarvan zes sneuvelden, een — door mij — misgeschoten werd, en de andere door de drijvers heen brak. Een onzer had het geluk een meesterlijk doublet op twee vossen te maken, die op een paadje in een digt mastbosch, waarvoor hij geposteed was, regt tegen hem in kwamen, en welke hij, eerst den achterste en toen den voorste, op de plaats nederschoot. Des avonds werden de pelsen, in de dorpsherberg, verloot en, onder warmen wijn, weidelijk feest gevierd, waarbij de gezondheid van den behendigen schutter niet werd vergeten. — Dit was de gelukkigste vossenjagt van de vele, die ik bijwoonde.

(Wordt vervolgd.)

OVER HET VANGEN VAN TWEE DASSEN,

BESTEMD VOOR HET

**KONINKLIJK ZOÖLOGISCH GENOOTSCHAP NATURA
ARTIS MAGISTRA.**

De letters E., B., Bb., P., H. en L. duiden de verblijfplaatsen van dassen aan, in de Provincie Gelderland gelegen, op een half uur gaans van elkander verwijderd. Vooral te E., hebben zij hunne holen, waar de grond onoverkomelijke hindernissen oplevert bij het uitgraven, en van waar zij uit passagieren gaan om elkander te bezoeken of om voedsel op te sporen, dat zelden bij klaren dag plaats grijpt.

Te Bb. waren verleden zomer twee jonge dassen

uitgegraven, welke men een »fletske» — technisch woord, voor ligte kruidlading zonder prop, na het reinigen van het geweer, hier een zwakke lading be- teekenende, wegens den korten afstand, waarop het schot behoeft aangebragt te worden — op den neus gaf, om ze onschadelijk te maken. De eigenaar van den grond, een liefhebber van jagen uit ganscher hart, begreep, dat men met overhaasting was te werk ge- gaan, bedenkende, dat bijaldien men zich van deze dieren levend had meester gemaakt, het boven ge- noemd genootschap misschien daarmede gediend ware geweest.

Daar zich, in November van het verleden jaar 1855, weër spoor van dat gedierte op de ingangen der door hen opgeboorde holen vertoonde, werd vooraf naar Amsterdam geschreven, ten einde te weten, of er een das welkom zou zijn.

Het antwoord liet zich niet wachten, tevens met het uitgedrukt verlangen van liever een' volwassen dan een jongen te bezitten, en dat het een nog volkomener geschenk zou zijn, indien men er een koppel kon over- zenden.

Alsnu werden, tegen den volgende morgen, de belangstellenden gewaarschuwd, en een meester in de kunst van dassenvangen, tegen het bepaalde uur ont- boden. Deze man is, wegens langdurige, trouwe dienst en gebrek aan het gezichtsvermogen, als jagtopziener op pensioen gesteld; hij ging zijne »jongens» voor, die hetzelfde bedrijf uitoefenen, en nog naar dien

naam luisteren, ofschoon ook zij op hunne beurt vader zijn geworden; hij werd geleid door een hondje, dat hij aan eene lijn hield, en droeg een' harpoen in de hand, als aanwijzing van hetgene er stond te gebeuren.

Wanneer ik den persoon, die gebezigd wordt om het jagtveld te bewaken, bij verschillende namen als: koddebeijer (woordafleiding van »kodde», oudtijds: een knods of knuppel), jagtoppasser, opziener, en dezen persoon nu zelfs houtvester hoor noemen, dan geef ik in bedenking of het niet beter ware hem »wildschut» te noemen? zoo als ik die aanduiding herhaalde malen in een jagtproces zag voorkomen, van af 1665 tot 1680 gevoerd, en waarin men bijzonder onderzocht: of men zich ook aan onbetamelijke uitdrukkingen tegen den wildschut had schuldig gemaakt. Als ik niet zien kan, waartoe eene verandering nuttig is, dan bepaal ik mij bij het oude, en blijf dezen »wildschut» noemen, te meer daar hij het werkelijk is. (*)

De voorste hond draagt den naam van *Waldman*, zoon van *Waldman* en *Veldin*; de laatste stierf op haar 16de jaar, terwijl *Waldman* 21 jaren mogt bereiken. *Waldman* junior is alzoo de afstammeling van een oud, door wederwaardigheden beproefd, deugdelijk heldenras van dashonden, met welks hulp hij wel 1000 vossen, en een niet te bepalen aantal dassen had

(*) „Wildschut der Grafelijkheid van Holland», heette de persoon, die met het schieten der stukken grof wild, voor de baanderheeren en hooge collegiën bestemd, werd belast.

uitgegraven. *Waldman* de oude, was op een' zondag uit werkeloosheid ziek geworden, had achter de kagchel liggen aanslaan, was opgesprongen, over den kop gebuiteld en dood gebleven: alles gewaarmerkt door de eenvoudigheid van den verhaaltrant. Zooals gezegd is, liep *Waldman* junior voor den wildschut uit, en volgde zijne broeders *Bergman* — bij verkorting: *Bergje* — en *Eerdman*. Het spoor van den das werd versch bevonden, waarop de honden dadelijk luid werden. De ingangen van den bouw, zijnde 12 in getal, werden op één' na dicht gemaakt, en de honden in den open gehouden en gelaten, waartegen de voeten van hunnen meester precies pasten; achtereenvolgens werden de andere pijpen onderzocht, maar de das werd niet te huis bevonden, hetwelk later, door het spoor op den akker, duidelijk werd bevestigd.

Er was eene kooi uit Amsterdam gezonden, er moest dus een das gevangen en geleverd worden, op welke wijze ook. Op dezen dassenbouw viel vooreerst niet te rekenen wegens de daar gepleegde storing; terwijl om verschillende, later te ontwikkelen redenen, de vergunning om de andere punten te onderzoeken, niet kon worden verkregen, met uitzondering echter van te L., na welke toestemming het getal belangstellenden bevonden werd niet te zijn verminderd. Blijken van het daarzijn van dassen werden spoedig waargenomen.

De das liet zich rond drijven, hij had welligt den geschikten grond niet gevonden om, door pogingen tot

voortgraven, zich van zijn lastige aanvallers te ontdoen; dat, in lossen grond, een paar voeten per minuut kan vorderen, als wanneer hij de aarde achter zich werpt, en steeds, op dezelfde wijze, door de honden wordt nagewerkt; en daar de drie elkander, bij het werken onder den grond, met zand in oogen en muil wierpen, moesten zij, nu en dan, buiten komen om zich te verfrischen. Zoodra de voorste hond hem bereikt had, was de das tot omkeeren verplicht en genoodzaakt zich pal te stellen; nu werd, door het aanslaan der honden geleid, het punt ontdekt, waar de opening moest gemaakt worden, om hen te hulp te komen en hunnen vijand te naderen. De deugdelijkheid van den hond blijkt uit het vast voorliggen en den stand, waarin hij den das, gedurende het hulpgraven, weet te houden, waarbij men, tusschen das en hond, de pijp poogt te bereiken. Dit kwam hier goed uit, en werd, nu en dan, de neus en het vonkelend oog van den das gezien. Daar de das levend moest bemeesterd worden, werd deze ingraving zoo ruim gemaakt, dat een persoon er zich in konde bewegen, en gepoogd om den das eene houten gaffel op den neus te zetten, waartoe hij zich echter niet genoegzaam bloot gaf; en om hem van achteren te porren, daartoe stond een eiken wortelstomp in den weg, waaronder hij op dat oogenblik zat.

Bergje, die zich niet bij tijds had geborgen, of te veel door de anderen was vooruitgeschoven, kwam zich bij zijn' meester beklagen over een uitpuilend oog, ver-

scheurde wang en gehavenden neus; hij rilde van smart en hilde van verontwaardiging, zoo dat men verplicht was zijn' bek te omvatten, om elkander te kunnen verstaan. Een der aanwezigen met zijnen toestand bewogen, wilde hem reinigen, maar dit werd hem niet toevertrouwd, uit bezorgheid van den ouden, blinden man, dat hij hem mogt laten vallen, als zijnde zulk een hond voor hem een schat; en zonderling genoeg: hoe meer gekwetst en gescheurd, des te beter wordt dezelve.

Ofschoon de kreet »pakt hem!» herhaald werd, hield de das de toeschouwers, door zijne schoone witte tanden in respect, tot dat eindelijk een der aanschouwers, met eene koffijbaal, in den kuil sprong en, er alles aan wagende, het onderste gedeelte van den zak onder zijne knieën bragt, en den bovenkant met beide handen vast hield. Weldra zag men den zak, schokkende, zich aanmerkelijk vullen, en alsnu gesloten onder een algemeen »hoera!» daar men aan de uiterlijke gedaante zien kon dat er twee in zaten, welke men, als veiligheids maatregel, met geweren volgde bij het dragen uit het bosch, voor het geval, de zak niet sterk genoeg mogt blijken, want de vrienden werden later bevonden 63 oude ponden te wegen.

De vreugd was geëvenredigd aan den gelukkigen uitslag der vangst, waaromtrent men aanvankelijk niet gerust was; de dag was intusschen helder maar frisch, en op de klok was het half één geworden. Het schoone geslacht, dat het genoeg weet te rekken,

had eene gelegenheids tafel doen bijbrengen , waarop alles , wat een' jager plezier kan doen , zelfs de cou- rant van dien dag , nog in zijnen omslag , voorhanden was.

De dassen moesten een klein uur ver gebragt worden , waarbij hunne nagels door den zak drongen , hetwelk door hunne gedwongene houding kan veroorzaakt zijn ; misschien door den aard der stof , waardoor zij werden bedwongen ; niet beslissende , of zij ook veiliger in een linnen zak zouden gedragen zijn , waarin zij nog gemakkelijker eene opening hadden kunnen maken.

Daar de kooi , tot vervoer bestemd , te klein werd bevonden , moest men op een geschikter middel ter verzending bedacht zijn ; het woord »champagne" deed aan eene champagne wijn-kist denken. Dezelve werd met zink gevoerd , en wat fijn hooi er in gedaan tegen de schokken ; in het deksel werd eene ronde opening gemaakt , en daarop een rooster aangebragt , tot inlating van versehe lucht en licht. De overwerking uit den zak in de kist , gelukte , onder de noodige voorzorgen en een langzaam bewegen , ook goed , en werd dadelijk door een tevreden huidschudden gevolgd , waardoor hun het zand , van den strijd des morgens overgebleven , uit hunne pelsen stoof. Ook werden er eenige veldwortels (penen) door de tralies gestoken , als eene verfrissing bij kwalijk worden , door de beweging van den éérsten spoorrid ; ofschoon de wildschut beweerde , dat zulks niet noodig was , daar zij maan-

den lang uit hun »vetpotje» — zoo noemde hij de opening of vetklier, die de dassen onder den staart hebben — konden leven. Men wil dat hun neus hierin past, om er hun eigen vet uit te zuigen, dat in dikke lagen, van af den kop langs den rug, op de opening van den spaarpot aan loopt. In die houding beweert men, dat de das den winter al sluimerende doorbrengt tot na de eerste strenge vorst, als wanneer hij de weersgesteldheid onderzoekt, zonder alsnog uit te loopen, hetgeen, zoo als gezegd is, bij nacht plaats grijpt, om hun onderhoud te zoeken, hetwelk uit knolvruchten, beukennoten en vooral uit eikels bestaat; in de jaren dat vele der laatste voorkomen zijn de dassen bijzonder vet, en bereiken 35 zelfs 40 oude ponden, welke zwaarte meest uit vet bestaat, hetwelk, na uitgebraden te zijn, geschikt is om in de lamp als olie te branden; wordende verder hun vleesch, door de mindere klasse, ter dege lekker genoemd. Van dáár hunne voorspraak tot behoud der dassen, en misgunning aan het Amsterdamsch genootschap. De vellen hebben een waarde van f 2,50, zijn in rijtuigen en vooral als deurmatten, ter reiniging van het schoeisel te gebruiken; de afzonderlijken lange haren tot schuimers, voor schilders en vergulders — en voor scheerkwasten. Op de buitenverblijven, waar men deze bereide huiden op eene plank gespijkerd ziet, zal men verder eene onderwetsche deftigheid waarnemen; deze huiden dragen dikwerf de blijken, dat een gewoon schot hagel de dassen niet veel schaadt; ook als zij de

ruimte hebben, weten zij den onverschrokkensten hond van zich te houden. Waartoe een niet aanvallend dier met zulk een sterk gebit gewapend is, kan niet verklaard worden, ten zij voor het opruimen van hindernissen, bij het daarstellen van verblijven, en ter verdediging; voor het nuttigen van hoender-eijeren, hetgeen men hun te laste legt, zal zulks wel niet noodig zijn.

Het kaarslicht bragt geene verandering in hunnen toestand; zij bleven zich rustiger gedragen dan vermoedelijk zij, die de eerste zes kurken van den vroegeren inhoud der kist, van de flacons, tegen den zolder zagen springen.

Van de bestemmingsplaats werd gemeld: »de »schoone dassen zijn in onze diergaarde aangekomen, »gewonnen zich aanvankelijk reeds goed aan hunnen »gevangen staat; zij schijnen de behandeling en voeding »goed te verdragen,» met verdere welwillende dankbetuigingen aan den eigenaar van den grond, de gulle zender, de vangers en allen, die hen met raad en daad hadden bijgestaan; waarmede een ieder tevreden en gelukkig was, en alles ten genoegen van allen is geeindigd. Alle genoegen is dus noch niet uit de wereld, al duurt het maar een' halven dag, en het is altijd wat gewonnen, wanneer de hazen en patrijzen, wegens de gevolgen van den winter, moeten gespaard worden.

Verondersteld, dat de das zich door indringend water verrast ziet, zoo als wij dit in het begin van

dit jaar zagen gebeuren, verdrinkt hij dan in dien bedwelmden toestand, of weet hij zich voort te helpen? Vermoedelijk wordt hij door zijn instinkt gewaarschuwd; voor het overige staat hij als een uitmuntend zwemmer bekend, en daaruit kan verklaard worden hoe hij op punten geraakt, waar hij nimmer was waargenomen, zoo als in dezen zomer onder Elst gebeurde, waar knapen een versch gekrabt hol vonden en, met hunne schop, een' volwassen das afmaakten.

Bergman hoorde ik vier dagen na zijn misavontuur, dat men kon onderstellen zijne laatste campagne te zijn, achter konijntjes aanslaan; hij werd voor mij geroepen, zijn oog zat weer op de gewone plaats, en de wonden waren bijna geheeld. Brave dashonden, ik bewonder u nu nog meer dan vroeger! Uw ernstige blik is gegrond op gevoel van eigenwaarde.

JAGERSTAAL.

E E N D E N J A G T

IN DE

PONTYNSCHE MOERASSEN.

(Vertaald.)

Er was geen einde aan de feesten en banketten bij de . . . . . ambassade te Rome : dagelijks verzamelden zich een aantal vrolijke gasten , van verschillende natiën , aan des ministers gastvrijen disch , die steeds van alle lekkernijen , welke land en water opleveren , ruimschoots voorzien was. Onder andere uitstekende vreemdelingen bevond zich daar een fransch schilder , die met regt als een der eersten in zijn vak werd gehuldigd en , wat de uitvoering van veldslag-tafe-

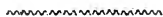
reelen betrof, slechts weinige mededingers had. Vermits wij te zamen vriendschapsbetrekkingen hadden aangeknoopt, plaatste ik mij aan tafel steeds nevens hem.

Eens had de kok van Z. E., een in zijn vak be- roemd persoon, zich niet alleen zijner vermaard- heid waardig betoond, maar door eene reeks der kostelijkste geregten, waaronder de uitgezochtste spi- zen voorkwamen, zich zelven, zoo mogelijk, over- troffen.

»Bij de nagedachtenis van LUCULLUS! gij doet on- »regt,» zeide ik tot mijnen buurman, den schilder, toen ik zag dat hij voor een heerlijk bereid ragout van wilde eenden, dat hem een bediende aanbood, bedankte, »men kan geen heerlijker ragout beden- »ken! Zie slechts hoe heerlijk het met truffels is »toebereid; waarlijk, de reuk alleen is genoegzaam »om het aan te prijzen; ik wenschte wel te weten, »van waar deze uitmuntende truffels afkomstig zijn, »waarschijnlijk uit de lagchende beukenwouden van »Provence of van de heuvels van Languedoc.»

»Matig uwe geestdrift,» antwoordde de schilder, »het is geene gril, die mijnen tegenzin veroorzaakt, »maar eene vreemde ontmoeting, die ik niet ligt »vergeten zal. Slechts de naam van wilde eenden is »genoegzaam, om eenen onverwinnelijken afschuw bij »mij op te wekken. Ik heb er voor mijn gansche »leven genoeg van, al bereikte ik ook den ouderdom »van METHUSALEM. Wanneer gij mij uwe opmerk-

»zaamheid wilt schenken, zal het verhaal van mijn
 »avontuur u welligt eenig medelijden inboezemen en
 »mijnen afkeer regtvaardigen.»

In een gezelschap van Engelschen, die van eene jagtpartij in de Pontynsche moerassen teruggekeerd waren, hoorde ik met veel lof van het aangenaam verblijf aldaar gewagen. Naar het verhaal dezer heeren waren aldaar fabelachtige jagen te maken, en leverde het oponthoud bij den jager des Pausen, wiens bereidvaardigheid zij niet genoeg konden prijzen, alle geriefelijkheden op, welke men verlangen kon. In één woord, de beschrijving van het gemaakt uitstapje was zoo verlokkelijk, dat mijne verbeeldingskracht in hooge mate werd opgewekt en ik den wensch niet wederstaan kon, het zeldzaam genoeg van eene zoo buitengewone jagt te genieten. Ik maakte spoedig de noodige toebereidselen, steeg in mijn rijtuig, en reed over de afschuwelijkste wegen door die befaamde moerassen, welke allerlei soorten van koortsen, als eene tweede doos van PANDORA, in den omtrek verspreiden.

Na eene reis van eenige uren ontwaarde ik, bij het omslaan van eenen hoek, dien de weg vormde, eene ellendige hut, gelegen aan den oever van eenen kolk met drabbig water. »Ziedaar de herberg, »Excellentie!» brulde mijn postillon vol geestdrift,

terwijl hij zijne met schuim bedekte paarden stil hield, en de echo's dezer wildernis door het klappen zijner zweep opwekte. Door dit gerucht genoopt, stortten een dozijn kerels de deur uit, door welke ik in de zoogenaamde herberg, die een levend beeld van onreinheid en ellende opleverde, gedeeltelijk gedragen, gedeeltelijk gesleept werd. De zwarte modder, welke de eenmaal roode plavuizen van den vloer bedekte, had zich sedert jaren zoodanig opgehoopt, dat zelfs HERCULES bij het reinigen van dezen Augiasstal zoude zijn te kort geschoten. In het woonvertrek gekomen, zette mij een dezer lieden, een zesvoetige reus, op eenen bouwvalligen stoel, onder eenen ruimen schoorsteen, op welks haard eenige bossen groen hout en riet onder eene dikke rookwolk smeulden.

Het duurde eenige oogenblikken eer ik de voorwerpen, door den vulkaanschen damp heen, kon onderscheiden; toen ik mijne oogen weder gebruiken kon, bevond ik mij in het vertrek alleen. Mijne eenzaamheid duurde evenwel niet lang; want naauwelijks waren twee minuten verlopen, toen een kreupel, oud wijf, die allezins waardig was nevens de heksen van MACBETH op te treden, binnen kwam. Deze MEGERA, wier uiterlijk afschuwelijk was, dekte met eenen smerigen doek vol vlekken den nog smerigeren disch, zette mij een aarden schotel onder den neus, die een walgelijk ragout bevatte, plaatste twee geweldige drinkschalen van buffelhoorn daarnevens, terwijl zij mij tot eten en drinken uitnoodigde. Mes, vork en

lepel, die uit een' vuilen, wollen lap te voorschijn kwamen, waren reeds nevens eene soort van rood, aarden bord nedergelegd; hoe walgverwekkend ook de toebereidselen voor den maaltijd zijn mogten, meer nog was het de persoonlijkheid mijner morsige HEBE.

Verbeeld u, dat zij, bij eene poging om mij regt vriendelijk toe te lagchen, haren wijden, sinds jaren tandeloozen mond vreeselijk opsperde, dan weder mij verliefd toelonkte en allerlei afschuwelijke gezichten trok, terwijl zij hare dorre handen, die meer naar de klaauwen van een' gier geleken, vrolijk wreef.

Een weinig later klopte zij mij op den schouder, en vroeg met eenen grijnzenden lach, of ik niet een fameuse jager was? voer met hare klaauwen in mijne lokken, terwijl zij zwoer, dat ik een allerliefste jongen was, en veroorloofde zich, tot mijne grootste verbazing, mij andere, onbeschofte bewijzen van hare verliefde stemming te geven. Ik huiverde inwendig, en was op het punt om van walging buiten mij zelven te geraten, toen ik niet langer aan de plotselinge hartstogt kon twijfelen, die ik onwillekeurig bij deze tooverkol had opgewekt. Uit vrees van mij eindelijk door hare dorre handen omhelsd te zien, besloot ik mij tot het uiterste tegen hare liefkozingen te verdedigen; gelukkig duurde de strijd slechts kort, want eensklaps verwijderde zij zich, woedend over de teleurstelling, en liet mij aan mijne sombere mijmering over.

De twijfelachtige schotel stond voor mij te dampen; eene onverwinnelijke nieuwsgierigheid beving mij om dit geheimzinnig ragout te onderzoeken. Moedig greep ik mes en vork, die ik eerst van het sedert jaren daaraan klevend smeer poogde te reinigen, en toetastende verstoütte ik mij eene portie in den mond te brengen. Goede hemel! welke afschuwelijke bestanddeelen prikkelden mijne tong. Ossenlever, knoflook, spaansche peper, paddestoelen enz. waren de minste vergiften, waaruit dit afgrijselijk gerecht bestond. In mijne ontzetting greep ik den eersten drinkhoorn, die mij voor de hand kwam, en nam eenen duchtigen slok om den akeligen smaak te verdrijven. Helaas! ook deze zoogenaamde wijn was zoo zuur als azijn, en reeds stond ik gereed het tweede drinkvat te ledigen, toen ik gelukkig bemerkte, dat het gevuld was met den sterksten brandewijn, gloeiend als vuur.

Om mijnen wrevel ten top te voeren, liet zich op dit oogenblik een schaterend gelach hooren, dat met twistende en scheldende stemmen vermengd was; hierop opende zich de deur van het vertrek, en mijn bediende JOSEPH, dien de lieden van het huis tot overmatig drinken hadden gedwongen, tuimelde smoor-dronken binnen. Zijn zwaaijende gang, zijne strakke oogen, zijn roode, gezwollen neus, het gevaar waarin hij zich bevond van, ten gevolge zijner alcoholische libatie, eene beroerte te krijgen, verdienden eerder mijn medelijden dan mijnen toorn; ik rukte hem den

halsdas af, en legde hem op eenen stroozak in den hoek der kamer neder, waar hij in eenen staat van volkomen bewusteloosheid verzonk.

Ik had mij bij hem neder gezet, en wendde pogingen aan om eenige levensteekenen in den ongelukkige op te wekken, toen een nieuw acteur het toneel betrad. Het was eene ware Goliaths-gedaante, welke met reuzenschreden binnen kwam en, terwijl hij mijne menschlievende pogingen met eenen spotachtigen blik aanschouwde, in een luid gelach uitbarstte, dat de bouwvallige muren deed dreunen. Zoo onverwachts gestoord, sprong ik op en bevond mij van aangezicht tot aangezicht tegenover mijnen waard, die in zijne indrukwekkende gestalte voor mij stond. »Ho, ho, ho!» riep hij met eene stentorstem, die met eene trompet kon wedijveren, »waarom geeft »Uwe Excellentie zich zoo vele moeite met dien hondsvot? Dat vee heeft nu vuur in de aderen, maar »morgen zal hem de duchtige les, die hij ontvangen »heeft, wel tot een ander mensch gemaakt hebben.» Na een herhaald gelach vervolgde hij: »Eigenlijk »ben ik hier gekomen, Excellentie, om uwe bevelen »tegen morgen te vragen; het moeras wemelt van »waterwild en belooft eene gelukkige jagt. Is Uwe »Excellentie een groot liefhebber?» — »Een hartstogtelijke,» antwoordde ik enigzins stotterend, terwijl een blik op den spreker den indruk, welken hij bij zijne eerste verschijning op mij gemaakt had, niet weinig versterkte. Gelijk ik reeds zeide, was zijne

gedaante reusachtig; evenwel waren alle deelen uiterst evenredig, en ontwikkelden bij elke beweging hare athletische vormen. Zijne bruine, schoone physionomie, waarvan de sprekende trekken een mengsel van snaaksche vrolijkheid, moed en wildheid aanduiden, werd door eene rijke hairmassa overschaduwde, die met de kleur der raven kon wedijveren; een zware baard versierde zijne kin, en zette zijn gelaat iets ridderlijks bij. Met het eigenaardige costuum, dat den jagers der Abruzzzen, even gelijk den roovers van Calabrië zoo fraai staat, bekleed, geleek hij eenigzins naar een' der helden van SALVATOR ROZA; en waarlijk, er bestaat geene kleederdragt, die zoo zeer geschikt is als deze, om de buigzaamheid der fraaije gestalte van de Italianen te doen uitkomen.

Zonder pligtplegingen naderde hij den disch, waarop het door de oude opgezette maal stond, greep den drinkhoorn, die minstens eene pint brandewijn bevatte, ledigde hem in eene teug, viel toen, onder eene diepe zucht, met zulk eene kracht op den stoel aan den haard neder, dat dezelve bijna onder het gewigt bezweek, en woei het vuur met den breeden rand van zijnen hoed aan, om op zijn gemak eene pijp, die hij uit den zak haalde, aan te steken. Zonder op mijne tegenwoordigheid acht te geven, bleef hij stilzwijgend zitten dampen, en wel eene soort van tabak, die het vertrek met stank vervulde; vervolgens stond hij op en trad naar het bed, waarop mijn knecht, als in eenen doodslaap verzonken, lag te snorken. Met de

eene hand hief hij het hoofd van den armen drommel op, brak met de andere de krampachtig gesloten kaken open, en blies hem met kracht eene portie rook in den mond, waaraan zelfs een salamander zoude gestikt zijn; hierop liet hij het hoofd weder los, dat op het harde kussen terugbonste. »Laten wij hem nu »liggen,» zeide hij vrolijk lagchende; »Uwe Excellentie zal ik morgen vroegtijdig wekken, en ik zal »RIGORNA bevelen, dat zij u het bed opmake. *Felicissima notte!*»

Naauwelijks had hij zich verwijderd of RIGORNA trad binnen, een' hoop beddelinnen dragende, dat zoo smerig was, dat men er van huiveren moest. Daar de oude heks in eene goede luim was, verviel zij in haar gewoon gebabbel, en ik moest mij getroosten al den onzin, die haar in het hoofd kwam, aan te hooren. »Ah,» begon zij, »de kapitein heeft u een bezoek gebragt, hij is verrukt dat Uwe Excellentie de »jagt bemint en daarenboven een goed schutter is; »hij heeft uw geweer onderzocht en zweert, dat het »niets waard is, hij zal u morgen het zijne laten »proberen . . . . Ah, welk een schoon man is die »kapitein! . . . Er is geen enkel meisje in het dorp, »dat niet op hem verliefd is; maar hij is grillig, even »als alle schoone mannen, en hij heeft meer dan »eene vrouw op zijn geweten . . . . Naar mijn' smaak »is hij wat te groot . . . . Ik voor mij houd niet van »groote mannen, en toch heb ik er, om de waarheid te zeggen, meer dan eenen tot liefste gehad. —

»De eerste was POLYCARPUS, de schoenmaker van Portici, dezelfde, die te Salerno is geschavotteerd, omdat hij niet voorzigtig genoeg was bij den moord van een' engelschen lord en zijne *signora*. Daarna had ik kennis aan LODOVICUS, een brave kerel, die in de garde van Z. H. diende, en nu te Ostia in den kerker zit. Die snaak had eens, in eene bui van uitgelatene vrolijkheid, zich zonder eenig kwaad opzet, de grap veroorloofd zijnen oven gloeiend te stoken, en er zijne huisplaag voor een oogenblikje in te zetten. Bij ongeluk vergat hij ze er uit te halen, en de oude heks werd, zoo als te begrijpen is, in asch veranderd. . . . Ha! ha! ha! In mijnen tijd had ik vele vrijers,” vervolgde de Sibille met een zeker zielsgenoegen, terwijl zij bij elke herinnering met het hoofd knikte, »maar, op mijn woord! ik verkies boven al die tamboermajoors een' man van middelmatige gestalte, met breede schouders en welgemaakte beenen.”

Bij deze ondubbelzinnige verklaring stond ik op het punt van te vertwijfelen, en ik kan naauwlijks den angst beschrijven, die mij bekreep, toen de afschuwelijke oude, bij haar afscheid, mij eenen »goeden nacht!” wenschte en eene mijner handen tusschen hare magere klauwen drukte; eindelijk bood zij mij hare pergamenten wang aan om te kussen; ik moest, om mij van haar te ontslaan, mij aan deze walgelijke ceremonie onderwerpen.

Het was een koude, regenachtige nacht, de wind,

die huilend door de kieren der vensters drong, joeg van den haard dikke rookwolken door het vertrek. Ik legde eenige takken op het vochtige hout, dat zonder te verbranden lag te smeulen, en spande al de krachten mijner longen in, om de vlam aan te wakkeren, die, terwijl zij eenig licht in dit duistere hol verspreidde, tevens mijne verkleumde leden verwarmde en de treurige stemming, waarin ik verzonken was, verbande. Spoedig evenwel werd deze kortstondige gloed weder door eene verstikkende rookmassa afgewisseld, waarbij de koude in het vertrek de overhand kreeg; terwijl de storm onafgebroken voortloeide en het bouwvallige huis deed kraken. In dezen treurigen toestand bleef mij geene andere toevlugt dan de armen van MORPHEUS; ik wierp er mij vertwijfelend in; doch de vunzige legerstede, die mij opnam, vermeederde slechts de verschrikkingen van dezen akeligen nacht. Eindelijk kreeg de vermoedheid de overhand; ik sliep in.

Er konden omstreeks twee uren verlopen zijn, toen eene krachtige hand mij aanpakte en ik ontwaakte. Een ruw gelach klonk in mijne ooren, met den uitroep: »Heidaar, Uwe Excellentie, gij schijnt »wel dood!» Ijlings sprong ik uit de legerstede en bevond mij te midden eener groep bandieten; het was de kapitein, begeleid van vier kerels, wier uiterlijk volkomen met het zijne overeenkwam. Twee van hen droegen brandende fakkels, en allen waren met lange jagtgeweren gewapend. Hunne door de zon gebruinde

trekken, hunne schitterende oogen, de breedgerande hoeden en de vreemdsoortige kleeding, door het fakkellicht beschenen, leverden het schilderachtigste tafereel op, dat men zich denken kan.

»Alles is gereed, Excellentie!» riep de kapitein, »wij willen ons spoedig op weg begeven, want de »zon wacht niet tot wij uitgeluijerd hebben.» Eer hij evenwel aftrok, pakte hij mijnen armen bediende met eene hand aan, hief hem, als eene veder, van het bed en plaatste hem regt voor zich, terwijl hij hem, onder het luid gelach der bende, losliet. De beschonkene viel als een zak op den grond, en kon slechts op een' steunenden toon om een glaasje brandewijn vragen. »Hij is nog niet nuchteren,» zeide de kapitein, terwijl hij hem oppakte en weder op zijn leger wierp, »laat den miserabelen kerel liggen; hij »zal niets te drinken krijgen, vóór dat Uwe Excellen- »tie van de jagt terugkeert, en nu, voorwaarts! ter »jagt getogen!»

Aan dit bevel gehoorzamende, begaf zich alles op weg. Een der mannen ging met eene fakkel vooruit; twee andere namen mij onder de armen en hielpen mij om, uit een venster, eene wrakke ladder af te dalen, die van het huis in het moeras geleidde. Aan den voet der ladder was eene ranke schuit vastgebonden, waarin ik werd nedergezet; onder krachtige riemslagen doorsneden wij eenen met riet bewassen modderpoel.

»Mijn geëerde heer, gij zult nu eene voortreffelijke

»jagt zien,» begon de kapitein, toen de krachtige roeijers stilhielden en op de riemen rustten; »maar »Uwe Excellentie kan onmogelijk een goed schot doen »uit deze schommelende boot.» Zijne medgezellen hieven mij op, hielden mij een oogenblik zwevend in de lucht, en zetten mij toen tot onder de armen in den stinkenden modderpoel, waar het welige riet zoo hoog boven mij uitstak, dat ik bijna niets zien kon; bovendien was de lucht bewolkt en de dageraad nog niet aangebroken. Spoedig deed het modderbad, waarin ik mij bevond, mijne leden verstijven, en de koude wind, die nog niet geheel bedaard was, drong mij door merg en been. Eindelijk, na drie kwart uur wachters, werd de doodelijke stilte, die om ons heerschte, door een vreemd geluid in de lucht afgebroken. »Pas op!» sprak met gesmoorde stem mijn naaste buurman, terwijl hij met den vinger op eene duistere wolk wees, die boven onze hoofden scheen te zweven, »pas op, mik zoo goed mogelijk en »schiet!» Half verstijfd legde ik werktuiglijk aan, drukte op goed geluk af, en . . . . plomp! plomp! een zwerm van dooden en gewonden vielen rondom mij in het water en op mij; maar in den verkleumden toestand, waarin ik mij bevond, had ik verzuimd het geweer behoorlijk aan den schouder te zetten, en ontving daardoor bij het schot eenen zoodanigen stoot, dat ik ruggelings in het moeras nederviel, tot groot vermaak mijner begeleiders, die zich met de grap grootelijks verlustigden. Nadat zij mij eenige oogen-

blikken in dezen onbehagelijken toestand hadden gelaten, en de vruchteloosheid mijner pogingen om over-einde te komen hunne lachspieren geprikkeld had, schoten zij ter hulpe toe en bragten mij weder op de beenen; doch het totale modderbad had mij in eenen deerlijken toestand gebragt. In een oogenblik hadden zij mijnen jagtrok uitgetrokken, mij in eenen pels van schapenvachten gehuld, en een' hunner smerige vilthoeden opgezet; daarna reikten zij mij een ander geweer. Spoedig liet zich een geruisch in de lucht hooren; ik schoot herhaalde malen met de geweren, die zij telkens laadden en mij aangaven, en mikte steeds op den dichtsten hoop. Telkens getuigde het plompdend gerucht rondom mij, dat mijne schoten niet vruchteloos waren, tot dat eindelijk de aanbrenkende dag een einde aan dit, in Rome van allen zoo hoog geprezen, vermaak een einde maakte.

»*Bravissimo!*» riep de kapitein uit, »hoe voortreffelijk hebt gij uwe taak volbragt. Bij HERCULES! gij moogt u beroemen een ware ACTEON te zijn; gij slingert uwe bliksems trots den besten dondergod! Wanneer Uwe Excellentie het verkiest, zullen wij u naar de *locanda* terug geleiden, en daarna wederkeeren om den jagtbuit te verzamelen.»

Alles, wat verder gebeurde, zweeft mij slechts als een' droom voor den geest. Ik klappertandde van koude, mijne tong was verstijfd, mijne ledematen waren gevoelloos geworden, en het gestremde bloed scheen naar het hart terug te vloeijen. Dit slechts kan ik

mij herinneren, dat ik na eenige uren uit mijne verdooving ontwaakte, in het vertrek der *locanda*, uitgestrekt op eenige schapenvachten, die eene walgelijke lucht verspreidden. Aan den haard nedergehurkt, was RIGORNA onledig met het droogen mijner kleederen. Twee personen stonden aan de legerstede van mijnen knecht; de eene was de kapitein, de andere, een groote, magere man, eene soort van barbier, die in zich de betrekkingen van arts, vroedmeester, apotheker, heelmeester en vecarts vereenigde. Deze veel omvattende man had eenen tinnen schotel in de hand, waarin het dikke bloed van den armen JOSEPH vloede, die, op zijnen stroozak uitgestrekt, een afschrikwekkend beeld van de treurige gevolgen der dronkenschap opleverde.

»Ik moet vertrekken!» riep ik, van mijne legerstede opspringend, vol vertwijfeling uit. »De *signora*,» zeide ik, mij tot RIGORNA wendende, »zal mij wel een' kop koffij gereed maken, en den postillon zeggen, dat hij oogenblikkelijk inspanne.»

»Hoe, Uwe Excellentie wil niet nog eenen nacht overblijven, om het vermaak der jagt te genieten?»

»Een andermaal,» riep ik wanhopend uit, »wil ik het met genoegen hervatten, thans is het mij onmogelijk; dringende bezigheden roepen mij naar Rome terug.»

»Maar,» merkte de barbier aan, »de knecht van Uwe Excellentie ligt aan eene heete koorts; hij kan geenszins de vermoeijenissen der reis wederstaan.»

»Ik laat hem geheel aan uwe verzorging over,» antwoordde ik, hem een goudstuk aanbiedende, »en »verzoek u deze kleinigheid voor zijne verpleging aan »te nemen.»

Om geene afgunst te verwekken gaf ik aan den kapitein en RIGORNA gelijke, handtastelijke bewijzen mijner mildheid. De oude, verrukt over mijne grootmoedigheid, overlaadde mij met zegenwenschen; ik hoorde allen de betuigingen hunner dankbaarheid herhalen, toen de postillon de zweep deed klappen om mij, in den galop, van de Pontynsche moerassen te verwijderen.

In den avond van den volgenden dag zat ik, in mijnen gemakkelijken leuningstoel gedoken, in eenen gemakkelijken huisjas, met uitgestrekte beenen de warmte van een helderbrandend houtvuur genietende, terwijl op een klein tafeltje, in een' porseleinen schotel, heerlijke kastanjes van Lucca dampten, en eene flesch fijne wijn prijkte. Plotseling dreunen eenige zware slagen op mijne deur, en wekken mij uit mijne zoete mijmeringen; eensklaps stond de reusachtige gestalte van den kapitein voor mij.

Ik vroeg hem, aan welke oorzaak ik zijn onverwacht bezoek te danken had en tevens, in welken toestand mijn arme knecht zich bevond.

»Juist hij is het, dien ik zelf bij Uwe Excellentie »terug breng, dewijl ik vreesde, dat hij op nieuw »eene domme streek zoude aanvangen. Er bestaat »geene ergere ondeugd dan de dronkenschap! Dit

»zeide ik hem nog gisteren avond, toen ik hem eene
 »grootte kom *punch* zag ledigen. Ik voegde er de vaderlijke vermaning bij, om zich voortaan van den
 »sterken drank te onthouden, welks misbruik den
 »mensch beneden het dier doet dalen. . . . . Zie!
 »daar hoor ik hen reeds met hem aankomen.”

Naauwelijks had hij uitgesproken, toen de vrolijke snaken binnentraden. Vooraf ging de kolossale ANSELMUS, die met krachtigen arm mijnen wankelenden knecht ondersteunde; zijne roode oogen en drooge, zwarte lippen kondigden verregaande dronkenschap aan. Hij durfde zijne oogen niet opslaan, maar verborg zich sidderend in eenen hoek. Hierop trad de reusachtige THOMASO met zijnen makker LEOPOLDO binnen, beiden van het hoofd tot de voeten met zamengebondene eenden behangen. Trotsch op het aantal, spreidden zij dezelve op den vloer, de stoelen en de sophas ten toon; zelfs mijn bed bleef niet verschoond.

»Uwe Excellentie kan nu zien welk eene uitmunten-
 »tende jagt zij gemaakt heeft!” riep de kapitein uit, terwijl ik verwonderd om mij heen staarde, en niets dan eenden, overal eenden, rondom mij zag. »Ja!
 »honderd zeventien wel getelde eenden, dat is, bij
 »mijne zondige ziel, geene kleinigheid!”

»Maar ik . . . . ik heb toch al dat wild niet geschoten?” stotterde ik.

»Stellig! bij den heiligen HUBERTUS! dit is de vrucht van uwe jagt; maar de tijd is kostelijk, de

»goede RIGORNA wacht mij; zij zoude zich over mijn »langer uitblijven verontrusten. *Illustrissimo!* ik »wensch u duizend jaren levens!» Hierop drukte hij mij de hand, met zijne gezellen vertrekkende.

Mijne, door den handdruk des kapiteins verdoofde, vingers wrijvende, wierp ik eenen blik in het rond, half vertoornd op mijnen dronken knecht, half mismoedig mijne kamer in eene soort van poelierswinkel veranderd te zien. Ik had den moed niet de eenden na te tellen; het scheelde weinig of ik had ze, in mijne kwade luim, ten venster uitgeworpen. Na de doorgestane teleurstellingen en vermoeijenissen der treurige jagtpartij, bleef mij ook nog het aangenaam vooruitzicht over van tot walgens toe eenden te eten.

EENE PARFORCE-JAGT.

uit de vorige eeuw.

(Uit de herinneringen van den pikeur C. RAUCH; zie bladz. 73
van den 3^{den} jaargang.)

Het bezoek van den zwager Zijner Doorluchtigheid, den markgraaf van SCHWEDT, gaf aanleiding tot eene parforce-jagt. Zij zoude in het Mistelgauer-woud beginnen. Tevens sprak mijn vorst den wensch uit, dat het »hallali" op het hoogste punt van den Sophiasberg zoude plaats vinden, zoo om zijnen zwager van de bekwaamheid zijner pikeurs te overtuigen, als omdat de koude keuken op den top van dien berg door hem besteld was.

Onze chef gaf ons het verlangen van Z. D. te kennen, doch het was geene geringe taak; hier gold het »ijzer met handen breken!» Intusschen bewees het bevel des vorsten het vertrouwen, dat wij met onze goede paarden en honden het mogelijke zouden beproeven; doch onze genadige heer had geen' zijner jagtbedienden omtrent de gelegenheid van het terrein ondervraagd, anders zoude hij de toestemmende buiging van onzen anders duchtigen, doch niet al te voorzigtigen, chef niet vertrouwd, en de jagt zekerlijk in een meer gunstig gedeelte zijner bezittingen gehouden hebben. Behalve dat hindernissen van verschillenden aard het aangewezen terrein doorsneden, maakten eenige zeer moerassige beemden de jagt voor menschen en dieren hoogst gevaarlijk.

Een kapitale, witte twaalf-ender, met prachtig gewei, het sieraad van bovengenoemd klein woud, was voor het aanjagen bestemd, ten bewijze hoe hoog onze vorst het bezoek zijns zwagers schatte. De aanjagt ging met vijftig honden — een gelijk getal was *en relais* geplaatst — vrolijk voorwaarts. De markgraaf van SCHWEDT vervulde met veel geschiktheid de functie van pikeur, terwijl hij zelf het hert opdeed, en de aanjagt zóó bestuurde, dat het op 't vlakke veld bleef, en hij het den terugweg naar het bosch afsneed.

De jagt ging door de akkers van Pettendorf, alwaar de vette kleigrond den snellen gang der paarden belemmerde; doch zij hielden moedig vol, en het gelukte

ons het hert naar een nabijgelegen veldbosch te dringen, aan welks zoom het eerste *relais* geplaatst was. Onze *meute* werd nu met vijf en twintig honden versterkt, en wij bestegen versehe paarden. Het hert werd uit het bosch gejaagd, en de markgraaf van Schwedt was met zijnen engelschman de voorste onder zijne vervolgers, toen het weder op het vlakke veld verscheen. Ik en een der pikeurs moesten hem volgen. Hij beval mij regts vóór het hert om te rijden, om het naar de hoogte van den Sophiasberg te dringen, hetwelk mij gelukte. Doch op de linkerzijde zag ik noch den markgraaf, noch mijnen makker opdagen, ofschoon de *meute* het hert vrolijk, tegen den berg op, vervolgde.

Vreezende dat er een ongeluk gebeurd was, reed ik, zoo snel als mijn paard vermogt, naar de plaats, waar ik hen het laatst gezien had. Welk een schouwspel! In den moerassigen grond zag ik de paarden tot aan de koppen verzonken, terwijl de ruiters alles aanwendden om uit het gevaar te geraken; doch de grondelooze bodem vrijdelde hunne pogingen. Ik sprong dadelijk van het paard, vond gelukkiglijk eene steng, die ik den zinkendenden toestak, en waar door ik hen, met eigen levensgevaar, uit dezen poel trok.

Terwijl ik bezig was met den modder, zoo veel doenlijk, van de kleeding des markgraven te strijken, kwam Z. D., onze heer, met zijn gevolg aan. Hij zag de in het moeras gezonken paarden, die zich zoo

afgetobt hadden, dat ze naauwlijks meer ademden, en was geheel verstomd door het voorval.

Om de arme dieren te redden, wierp ik mij op het paard en rende naar Pettendorf, evenzeer om lieden met touwen en sparren, als om drooge kleederen en linnen voor den markgraaf te halen. Het dorp was nabij, ik kwam derhalve spoedig terug. Kort daarna kwamen ook de boeren, die de paarden slechts met groote moeite en gevaar uit den modderpoel redden konden.

»Geef mij de kleederen aan», zeide de markgraaf lagchend, »opdat ik nog tijdig bij het »hallali» van »het hert aankome; voorloopig dank ik u, dat gij mij »uit dezen Charybdis gered hebt.»

Spoedig was hij verkleed, en stond daar zoo opgeruimd in eene hertslederen broek, scharlaken vest en blaauwen rok met groote knopen, als of er niets gebeurd ware. Onmiddellijk besteed hij een ander paard, en reed met onzen heer vooruit. Deze lachte, toen hij zijnen zwager in dit vreemd costuum nevens zich zag rijden. Dit scheen den laatste niet te bevallen, en hij zeide: »die het mij op de eerstvolgende »jagt niet nadoet, is geen brave parforce-jager!» Mijn vorst scheen over deze soort van uitdaging niet zeer gesticht, evenwel zeide hij »top!»

Onze *meute* en de overige pikeurs waren het hert gevolgd, doch met het »hallali» zoude het misselijk gestaan hebben, wanneer onze kloeke, vorstelijke jager niet weder in den zadel gezeten had. »Zwager,»

sprak hij tot onzen heer, »wij moeten rijden al wat »wij kunnen, om de *meute* in te halen.” De als boer verkleede markgraaf nam de leiding der jagt op zich, die wij spoedig inhaalden. Niet weinig verbaasde de onverwachte gedaanteverwisseling het jagt-personeel. De maatregelen van den vorstelijken gast, zijne bedrevenheid en zijn moed waren de oorzaak, dat het »hallali” juist ter bestemde plaats voorviel.

Onze genadige heer scheen genoeg van de jagt te hebben, hij kwam eerst met zijn gevolg aan, toen het hert reeds voor de *meute* stand hield. »Zwager,” riep hem de markgraaf te gemoet, »ik heb op uwe aankomst gewacht. Wie van ons beiden zal het hert »afvangen en het »hallali” doen blazen?”

»*Eh bien mon cher,*” was het antwoord, »eere wien »de eere toekomt!”

»Meent gij mij?” — »Gewis!” — In een oogenblik was de onvermoeide jager afgestegen en wilde het hert den vang geven; dit liet zich evenwel, trots de onverschrokkenste pogingen, niet naderen, en de vorst liep gevaar, door het gewei te worden gewond, waarmede het zich woedende verdedigde.

»Wij zullen de honden aanhitsen!” riep de vorst.

»Neen, dat ware schande voor onze jagerij,” antwoordde de markgraaf, gaf mij bevel om af te stijgen, en met hem te beproeven om het hert de hessen af te houwen, terwijl de te paard blijvenden het wocdende dier van voren zouden bezig houden. Na vele pogingen gelukte mij dit, niet zonder gevaar, aan

den regter looper, terwijl een houw van den markgraaf den linker trof. Oogenblikkelijk zonk het hert van achter ineen, de honden vielen aan en trokken het verder neder, terwijl de moedige jager het reeds had afgevangen eer ik het gewei konde grijpen.

De trotsche twaalf-ender lag levenloos in den kring der jagers; ons »hallali" klonk over berg en dal.

»In de zakken van dit scharlaken vest kan ik niets »voor u vinden, brave pikeurs," zeide de markgraaf, »maar morgen zal alles te regt komen." Onze paarden en honden hadden zich deugdelijk gehouden, en, zonder het treurig tusschenspel, was de jagt reeds vroeger geëindigd.

Na de *curée* reed de held van den dag, den regter voorlooper van het hert aan de greep van den herts-vanger dragende, nevens onzen vorst den berg op, terwijl het jagtpersoneel volgde. Van deze met vruchtbare velden omgevene hoogte, overziet men twee vorstendommen en de in het verschiët liggende stad-Baireuth. Eene groote tent, waarop de vlaggen van Brandenburg, Schwedt en Baireuth wapperden, was nevens de bouwvallen van het oude slot opgeslagen, en noodigde de vorstelijke personen tot rust en verkwikking.

Alvorens de markgraaf de tent binnentrad, bewonderde hij het heerlijke vergezigt, en riep in verrukking uit: »de duivel hale mij, heer zwager, gij hebt mij »op het schoonste punt uwer bezittingen gebragt; bij

»dit prachtig tafereel vergeet men alle vermoeijenis-
 »sen! Schenker, ik verzoek om eenen beker wijn.” —
 Hij nam de met den eikentak versierde bocrenmuts
 af en bragt, voor de tent staande, den volgende
 toast uit :

*»Der weisse Hirsch mit seiner Pracht
 »Hat mich tief in den Schlamm gebracht ;
 »Doch mit diesem Humpen voll Burgunder
 »Blick' ich lustig nach Baireuth herunter ,
 »Wo Schwager ALEXANDER thront
 »Und die liebe WILHELMINE wohnt.
 »Für beide sei dieser Trunk gebracht ,
 »So freudig , als die Sonne lacht !”*

Hij zwaaide zijne muts en riep : »Leve ALEXANDER en
 »zijne WILHELMINA !” Eene fanfare onzer hoornen be-
 geleidde deze woorden.

Onze vorst bedankte hem; de beide zwagers tra-
 den gearmd in de tent. De aankomst onzer vorstin
 met de beide princessen van Anhalt, begeleid door
 eenige hofdames, veroorzaakte eene nieuwe verrassing.
 De rijtuigen waren in het hangen des bergs achterge-
 bleven, waardoor men hare aankomst niet bemerkte
 had.

»Ik wil mijnen zwager met schoon linnen en eene
 »andere kleeding verrassen,” zeide onze vorstin tot
 een' der jagtjonkers; »ik ben van het gansche voorval
 »onderrigt en weet dat de markgraaf, in zoodanige

»gevallen, met weinig overleg te werk gaat. Volg mij ongemerkt!»

De beide vorsten waren door de aankomst der dames niet weinig verrast. Toen onze markgravin in de tent trad, sprak zij tot haren zwager: »vermits u, »mijn lieve HANS, uwe huisvrouw in den steek laat, »heb ik voor u gezorgd.» Hierbij nam zij den jagtjonker het pak kleederen af, en reikte het den markgraaf over.

»Dit is waarlijk te veel goedheid,» zeide deze, »gij weet, even als uw broeder, onwederstaanbaar aller »harten te winnen.

»Dacht ik het niet,» antwoordde de vorstin, »dat »gij mij met dergelijke loftuitingen zoudt willen afzetten; doch zóó komt gij er niet af. Gij moet mij »omstandig verhalen, hoe het toegegaan is om u in »een' mijner waarde onderdanen herschappen te zien.»

Onze vorst zette een ontevreden gezigt; het was als of hij muizennesten in het hoofd had. Hij sprak zeer weinig.

Men gaf met de hoornen het teeken om ter tafel te gaan; de Pettendorfsche boer scheen er niet aan te denken om zich te verkleeden. »Iedere minuut,» zeide hij tot de vorstin, »waarin ik mij als een' »uwer onderdanen beschouwen mag, is mij dierbaar.»

Na afloop van het diner stond de vorstelijke zwager eensklaps, in een sierlijk jagtkostuum, voor onze markgravin, die het aanzienlijk gezelschap tot eene

wandeling op den berg uitnoodigde. Onze vorst scheen vermoeid en nam daaraan geen deel.

De markgraaf verhaalde onderweg zijn jagtavond; dat hem zijn zwager had uitgelagchen, doch dat hij zich de *revenge* voorbeheld.

»Zijt gij zulk een slecht christen?» zeide de vorstin, »gij weet dat de Schrift zegt: gij zult niet weder-»vergelden.»

De rijtuigen stonden gereed; het gezelschap nam den terugweg naar de residentie aan.

ALLERLEI.

ANECDOTE.

Bij eene drijfjagt ging een haas op tien passen voor een' der schutters — een nieuweling — zitten; de schutter hem ziende, liep dadelijk terug; het haas insgelijks. — Nadat het drijven geëindigd was, werd de weggeloopene door zijnen nevenman, die de zaak gezien had, gevraagd: »waarom hij niet op het haas, »dat hij digt genoeg had, schoot?» — »Ja» antwoordde deze, die wel eens over het inschieten van buksen had hooren spreken, »verbeeld u mijne verle- »genheid: ik had mijn geweer op zestig passen inge- »schoten, en daar komt nu dat drommelsche haas »zich op tien passen voor mij nederzetten. Nu bleef »mij immers niets anders over, dan vijftig passen te- »rug te loopen?»

VERSLAG VAN DE JAGT EN VISSCHERIJ,

IN DE PROVINCIE GRONINGEN, OVER 1855. (*)

Belangrijkheid is, gelijk vele zaken des levens, dikwijls slechts iets betrekkelijks. Zoo is ook de bekendmaking met den toestand van jagt en visscherij voor velen welligt minder, of in het geheel niet belangrijk, terwijl wederom een ander de zaak als in het geheel niet van belang ontbloot, of wel van zeer veel belang zal beschouwen. —

Hoe dit zij, in een Nederlandsch tijdschrift voor liefhebbers der jagt en visscherij is zoodanige bekend-

(*) Het is aan den steller van dit verslag, den Heer Inspecteur der Jagt en Visscherij in Groningen, dat wij het denkbeeld verschuldigd zijn, om aan zijne ambtgenooten dergelijke mededeelingen te verzoeken en die, in het Tijdschrift op te nemen. Onzes inziens zijn deze bijdragen hoogst belangrijk voor onze lezers.

RED.

VIERDE JAARGANG.

4

making, vooral wanneer ze algemeen, dat is van iedere provincie, mogt plaats hebben, zonder twijfel op hare plaats. Iederen liefhebber zal ze belangrijk, en daarom welkom zijn.

Een telken jare gegeven verslag over hetgeen de jagt en visscherij aangaat, van iedere provincie, en dus van geheel Nederland, wordt nergens anders als een geheel gevonden, en zou nergens anders zoo doelmatig als een geheel kunnen gevonden worden.

Komt zoodanig verslag eenmaal gedurig voor, dan zullen de opgaven van wat in ieder jaar plaats vond, voldoende zijn; in een eerste verslag evenwel mogen eenige algemeene beschouwingen niet ontbreken.

Mijns inziens mogen en moeten ze hier voorafgaan of tusschen gevlochten worden, ten einde als het ware tot inleiding te dienen voor het geheel, dat volgen zal, opdat de belangstellende moge weten, hoe het eigenlijk ten aanzien van de provincie, van welke hem ieder jaar een verslag omtrent dit punt wordt toegezegd, opzigtelijk de jagt en visscherij gesteld is.

En wanneer men dan in het verslag, dat in 1854 door de Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen, aan de Staten dier provincie, van den toestand van Groningen over 1853 werd gegeven, wat de jagt aangaat, leest, dan zou men moeten gelooven, dat de jagt, hoewel het daar geheel in het algemeen wordt gezegd, ten minste in Groningen wijkt voor de beschaving.

Zoodanige uitspraak kan verschillend worden opge-

vat, gelijk ze in verschillenden zin kan zijn ter neder geschreven.

Wanneer men de zaak wil beoordeelen in betrekking tot de tijden, toen men het dierlijk voedsel slechts magtig werd door de jagt, dan zeker wijkt die jagt niet slechts voor de beschaving, maar is daar al lang voor geweken; doch indien men haar in betrekking tot den tegenwoordigen toestand van zaken beoordeelt, dan schijnt de beschaving, — wanneer men, in algemeenen zin, daaronder ook meerdere welvaart en ontwikkeling en ook verbetering van vervoermiddelen mag begrijpen, of wel als een harer gevolgen aanmerken — de jagt, zooals zij tegenwoordig wordt uitgeoefend, eerder aan te moedigen.

De landbouwende stand, die toch in den laatsten tijd in beschaving inderdaad is toegenomen, neemt meerdere jagt-acten, en de middelen van vervoer, welke door meerdere beschaving ongetwijfeld worden uitgebreid en vergemakkelijkt, zullen meerder vervoer, meer verkoop van wild, meer broodjagers in het leven roepen.

De duurte der levensmiddelen, de grootere bevolking, welligt ook hier en daar het gevolg van meerdere beschaving, zal meer behoefte doen ontstaan, om magtig te worden, wat aan niemand toebehoort, en uitnemend geschikt is om, of onmiddelijk te voeden, of middelijk door vangst en handel daartoe te strekken.

Menig jagtbedrijf, bij voorbeeld het vangen van

waterwild met netten, of van eenden in het bijzonder door kooijen, kan nog veel worden uitgebreid.

Duizenden dezer dieren worden er gevangen, en bij tienduizenden keeren ze telken jare uit de streken, waar ze zeker ongestoord hunne eijeren leggen en hunne jongen groot brengen, terug, terwijl hunne waarde tot over de helft, van wat voor eenige jaren er voor besteed werd, is geklommen.

Verslagen uit andere provinciën leeren ons, wat zelfs in enkele streken uit het zoogenaamde vinken wordt gemaakt; en er is geene reden om niet te kunnen aannemen, dat ook de loop der tijden en de menschelijke vinding nog hoe langer zoo meer middelen ter verkrijging van wat aan niemand toebehoort zullen doen geboren worden, en dus ook de jagt de middelen van bestaan zal kunnen vermeerderen.

Ook de visscherij werd uitgeoefend door de onbeschaafde volken; evenwel is ze, als middel van bestaan of van voeding, voor beschaafden ook niet onbelangrijk.

Grof wild wordt in deze provincie niet gevonden; faisanten zijn er evenmin.

Korhoenders worden in de heidestreken aangetroffen; zij beminnen de eenzaamheid en den woesten grond, en wijken daarom wel eenigzins voor bebouwing en bewoning.

In de streken, waar laag bosch wordt aangekweekt, blijven ze zich evenwel ook dan nog ophouden; en te meer naar de mate ze niet sterk door de jagt ver-

minderen , daar ze dikwijls spoedig de aannadering des jagers weten te bemerken , en te ver weglugten eer het schot is gewaagd.

Wat haas en patrijs betreft , zoo zou men , wat deze provincie aangaat , bijna tot het besluit moeten komen , dat zij de bebouwing beminnen , misschien wegens den overvloed van koren ; ten minste wanneer ze voor de bebouwing weken , dan moesten ze sedert langen tijd uit onze noordelijke en oostelijke streken zijn verdwenen ; en juist in deze streken is gedurig nog overvloed van dat wild en vooral van patrijs.

Waterwild levert onze provincie niet veel op , dan in zoo verre hierdoor de telkens trekkende vogels worden verstaan. Minder evenwel worden deze met het geweer geschoten , dan wel in de kooijen of met slagnetten gevangen , hoewel dit laatste bedrijf , ook in verhouding zoo als het konde plaats hebben , nog slechts op geringe schaal uitgeoefend wordt.

Plevieren — dat is de soort , welke hier »wilster» wordt genoemd — zijn in de lagere streken en op de polders dikwijls bij aanzienlijke vlugten aanwezig , en zouden hem , die zich hierop wilde toeleggen , zeker dikwijls eene goede vangst verschaffen.

Ganzen komen dikwerf bij ontelbare scharen onze landen bezoeken , en berokkenen nadeel aan den landbouw door het eten en uittrekken van koren- en graswortels.

Houtsnippen bezoeken eenige streken dezer provincie soms vrij talrijk ; anders dan met het geweer wordt er evenwel geen jagt op gemaakt.

De flouwen zijn hier tot nog toe niet in gebruik, en zullen dit ook te minder worden, naar mate men de uitgestrekte woudstreken meer mist.

Het jaar 1854 was zeer voordeelig, wat haas en patrijs aangaat. In de meeste streken van Groningen was er overvloed van dit wild, en op het einde van dat jaar bleef er eene aanzienlijke hoeveelheid over.

Aan het goede vooruitzicht, dat hierdoor voor het volgend jaar ontstond, beantwoordde 1855 niet.

De bouwlanden waren in het voorjaar meest vrij kaal, veel winterkoren werd omgeploegd en vooral het koolzaad. Ze leverden alzoo geen goede schuilplaats op voor het wild, om ongestoord de eijeren te leggen, te broeden of jongen groot te brengen.

Het natte weder, hoewel dan ook slechts gedurende korten tijd, en eenige zware onweders waren zeer nadeelig, zoo wel voor den broed als de opgroeiing der jonge patrijzen.

In den herfst werden vele nesten met verslagen eijeren gevonden, en de jagers schoten vele oude patrijzen.

In enkele streken was minder patrijs dan in het vorige jaar was overgebleven; in andere, vooral de meer boschrijke en met heide bezette, leverden ook nu veel patrijs en haas op, terwijl daar de korhoenders ook eerder meer dan minder aanwezig waren.

Over het jaar 1855 zijn in deze provincie afgegeven: 227 groote en 9 kleine jagtacten, 107 groote en 495 kleine vischacten.

Hiervoor is ontvangen eene som van *f* 4711,00 aan regt, *f* 1555,50 aan zegel en *f* 590,09 aan opeenten.

Er zijn geregistreerd 5 eendenkooijen, 166 duiventillen en 68 zwanendriften.

Het getal bezoldigde opzieners der jagt en visscherij bedraagt in de provincie Groningen 13.

Het getal onbezoldigde opzieners is in 1855 met 12 vermeerderd en met 5 verminderd, bedragende dit thans 42.

Het getal der overige ambtenaren met het toezigt op de jagt en visscherij belast, beloopt ongeveer 375.

De aanstelling der bezoldigde opzieners der jagt en visscherij, als Rijks veldwachters, werkt bij voortdurend niet ongunstig op de waarneming hunner andere werkzaamheden.

De jaarwedden van den Inspecteur der jagt en visscherij en der opzieners bedroegen eene som van *f* 3504,00.

In zake der jagt en visscherij zijn er 235 bekeuringen gedaan.

Dit getal is kleiner dan dat van het vorige jaar; die vermindering is vooral het gevolg der mindere bekeuringen, welke hebben plaats gehad wegens het in het veld komen met, of ongebungeld laten loopen van honden.

Van deze bekeuringen betroffen 55 de visscherij, 7 het vervoer van wild in verboden tijd, 18 het wildstrikken, 6 het onwettig houden van duiventillen, 4 het rapen van patrijzen- of van kievitseijeren in

verboden tijd, de overige, andere jagtovertredingen.

Hiervan zijn er 3 onvervolgd gebleven wegens de verklaring van eigenaar of regthebbende, dat er geene vervolging verlangd werd, of wegens vrijwillige betaling der hoogste boete, en 6 om andere redenen; 10 bekeuringen zijn door vrijspraak gevolgd.

39 zaken zijn nog niet uitgemaakt, als hebbende nog niet gediend.

In het vorige jaar bedroegen de vrijspraken 38.

De appellen zijn zeer verminderd. De jurisprudentie begint zich ook in zake der jagt en visscherij eenigermate te vestigen.

De toegekende premiën voor bekeuringen in zake der jagt en visscherij bedroeg eene som van f 1127,00, bij welk getal men in het oog dient te houden, dat natuurlijk een groot deel der premiën betaald is voor bekeuringen, in het vorige jaar bewerkstelligd, hetwelk daaraan bijzonder rijk was.

De ontvangst der boeten in zaken der jagt en visscherij bedroeg f 1487,50, die der voor de verbeurdverklaring in de plaatstredende gelden f 305,70, dus te zamen eene som van f 1793,20.

In 1855 is er wegens 149 bekeuringen geheel of gedeeltelijk gratie verleend, waarbij evenwel altoos de geregtskosten ten laste van de veroordeelden bleven. Men houde echter hierbij ook in het oog, dat deze kwijtschelding of verminderingen, ofschoon in 1855 toegestaan, ook vele bekeuringen in 1854 betreffen.

Het getal van het schadelijk gedierte, waarvoor in-

gevolge de wet premiën zijn uitgereikt, is als volgt :

105 vossen.

11 marters.

142 bunsings.

11534 wezels.

1 arend.

193 valken.

1 havik.

3 sperwers.

Voor dit gedierte is betaald eene som van f 3661,00 aan premiën, terwijl een nog veel grooter getal viervoetig gedierte werd gedood, hetwelk niet bekend is, dewijl daarvoor in de twee laatste en in de vier eerste maanden des jaars geene premiën worden genoten; zoo bemagtigde b. v. de bezoldigde opziener te Vluchtwedde alleen een 50tal vossen.

De verbazend groote hoeveelheid wezels, in dit jaar vertoond, en de premiën, daarvoor uitbetaald, zullen, wat geldelijke opbrengst aangaat, voor 1855 eene nadeelige uitkomst moeten opleveren, gelijk de laatste maanden van 1854, te dezen aanzien, ook reeds zeer nadeelig waren voor 1854.

Naauwkeurig ingewonnen berigten hebben doen zien, dat werkelijk op het einde van 1854 en in het begin van 1855, een groot aantal wezels in vele streken onzer provincie zich ophielden. Ooggetuigen, die wel zijn te vertrouwen, hebben den ondergeteekende verzekerd, dat door hen wel eens 7 à 9 wezels te gelijk en als bij elkander zijn waargenomen.

Naaauwkeurig in het werk gesteld onderzoek heeft evenwel tevens den ondergeteekende tot de overtuiging gebragt, dat niet in alle gemeenten de vereischte zorg is besteed aan het onderzoek, of wel alle die dieren in Nederland waren gevangen, en evenmin aan het geven der kenbare teekenen aan dezelve, waardoor het erlangen van twee à drie premiën voor hetzelfde dier moet worden voorgekomen.

Over het algemeen is zeker uit het oog verloren, dat volgens art. 30 der wet, geen burgemeester de premie *behoeft* toe te staan, wanneer hij de omstandigheden, dat het dier op Nederlandsch gebied is gedood, en dat het gedood is op eigen grond of waar men bevoegd is te jagen of het gedierte te dooden, niet als genoegzaam bewezen aanmerkt.

Hoe toch is de inachtneming dier toch zoo noodige en voorgeschrevene naauwkeurigheid aan te nemen, terwijl op de staten van dat gedierte posten voorkomen van 100 tot 300 wezels, door één' persoon op hetzelfde tijdstip vertoond. Het onderzoek heeft naderhand hier en daar het vermoeden bevestigd, dat het kenmerkend teeken aan het vertoonde dier, volgens de wet te maken, niet altoos volgens het voorschrift dier wet werd bewerkstelligd, maar wel eens aan een ander ligchaamsgedeelte werd gegeven, zoodat de vertooning van dit zelfde dier, als niet met het wettige teeken voorzien, b. v. in eene andere gemeente, zeer gemakkelijk kon plaats hebben, waar er dan weder eene premie voor werd genoten.

En waar zóó werd gehandeld, wordt men daar niet eveneens geneigd aan den invoer van wezels uit het buitenland te gelooven? en hoewel het altoos moeilijk zal blijven deze omstandigheid bepaald zeker te weten te komen, zoo geeft het vertoonen van zulk een groot aantal dezer dieren tegelijk, toch altoos aanleiding tot een zeer gestreng onderzoek.

Ondergeteekende vond zich dan ook genoopt, aan den heer Commissaris des Konings in deze provincie mededeeling zijner opmerkingen te doen toekomen, hetwelk vervolgens het voorschrijven van eenige maatregelen heeft ten gevolge gehad, aan welke het zeker is toe te schrijven, dat tegenwoordig de staten van het schadelijk gedierte op verre na niet zulk een groot aantal wezels bevatten. Tevens schijnt dit gedierte thans ook in het geheel niet in die mate, als in den vorigen winter, aanwezig te zijn.

De finantieele uitkomsten der jagt kunnen bij deze plaats gehad hebbende omstandigheden onmogelijk gunstig zijn.

De hier achter bijgevoegde staat zal van deze uitkomsten een spoedig te overzien geheel opleveren.

Klagten over schadelijk gedierte worden alleen, in deze provincie, ten aanzien van vossen vernomen.

De wezel is zeer nadeelig voor de wildbaan; eijeren zijn haar geliefkoosd voedsel, en in den tijd dat het wild broedt is de wezel deszelfs geduchtste vijand. Voor den landbouw is ze, vooral in de rijke streken, eerder voor — dan nadeelig. Zij maakt jagt op de

muis en vernielt daardoor een der schepsels, welke voor de landerijen onder de schadelijksten worden gerekend. In de streken evenwel, waar de landbouw ook nog op kleinere schaal wordt uitgeoefend, en alzoo ook uit eijeren van hoenderen en eenden een voordeel wordt gezocht, klaagt men zeer over dezen eijerdief en verlangt deszelfs verdelging.

In 1855 werden er in deze provincie 403 magtingen verleend om schadelijk gedierte, door het houden van vossenjagt en door middel van geweer of honden, te bemagtigen.

Sterk zijn overigens de klagten hier en daar aangeheven over de schade, door de wilde ganzen aan koren en hooilanden veroorzaakt.

Volgens verzochte en daarop in gezondene berigten mag men het er voor houden, dat in 1855 in deze provincie, op wettige wijze, ongeveer is bemagtigd het navolgende wild:

5000 hazen,
12000 patrijzen,
80 korhoenders,
250 houtsnippen,
300 watersnippen,
700 eenden.

In de kooijen zijn ongeveer gevangen:

4500 eenden,
3000 talingen,
3300 smienten,
700 pijlstaarten.

Met slagnetten zijn ongeveer gevangen :

800 ganzen ,
200 eenden ,
400 smienten ,
260 kemphanen.

De hazen zijn dit jaar op de markt te Groningen voor *f* 1,00 tot *f* 1,60 verkocht.

De patrijzen van *f* 0,35 tot *f* 0,80 , de korhoenders van *f* 4,00 tot *f* 10,00 het paar.

De houtsnippen van *f* 0,60 tot *f* 0,90 , de eenden van *f* 0,40 tot *f* 0,80 , de ganzen van *f* 1,00 tot *f* 1,40. Wanneer de eenden tot *f* 0,70 en *f* 0,80 komen, gaan ze meest naar Engeland; in de eerste maanden heeft deze verzending om de warmte geen plaats.

Het wild konijn komt in deze provincie weinig voor.

De visscherij in de binnenwateren dezer provincie is, in verhouding tot vroegere tijden, niet voordeelig te noemen.

Het lage waterpeil en de inpolderingen moeten hiervan als de eerste redenen worden aangemerkt.

In vele streken behoeft de landbouwer het water in de slooten niet meer tot afschutting van zijn vee, daar hij bij de toeneming van den graanbouw dat vee op de stallen voert; in het voorjaar wil hij gaarne hoe meer droogte hoe liever, op dat dit eene vroege bebouwing zoude toelaten.

Die slooten evenwel waren de plaatsen, waar de

visch schaarde en de kleine visch zich aankweekte.

De inpoldering snijdt die kleinere wateren van de grootere af, zoo dat de visch zich niet meer vrij van deze in gene kan begeven, en die grootere wateren zijn wel voor de eenmaal grooter geworden visschen, maar niet voor de scharing en kleine visch voordeelig.

Het sterk stroomen door het openen der sluizen, ten einde toch maar vooral laag waterpeil te erlangen is, op zich zelf beschouwd, in het algemeen wel niet nadeelig voor den visch, daar deze in den regel tegen den stroom opgaat, maar het is zeer nadeelig, zoo als dit in het voorjaar geschiedt, — daar in dien tijd de waterstand het hoogst en behoefte tot droogte voor de bebouwing het grootste is — wanneer er bij water, dat met ijs bedekt is, of bij opdooi wordt gestroomd.

De visch toch is dan flauw en magteloos, kan alzoo niet tegen den stroom inwerken, maar gaat met denzelfden de zee in, waar hij sterft, indien hij niet vóór de sluizen bij ontelbare menigten wordt gevangen, als anders toch verloren zijnde.

Deze zijn in het algemeen de redenen der vermindering van den visch; daar waar deze redenen minder krachtig werken, zijn de klagten minder.

De kunstmatige vischteelt is, schoon wel alhier beproefd, tot hiertoe niet met gunstig gevolg bekroond geworden, en daardoor alzoo evenmin aan die vermindering van visch te gemoet gekomen.

Hare voordeelen zouden buitendien ook moeilijk

op de bovengenoemde bezwaren de bovenhand kunnen houden, tenzij in de meren, waar ook nu nog altoos eene niet onbelangrijke hoeveelheid visch wordt gevonden.

Het getal groote en kleine vischaeten, in 1855 afgegeven, is reeds bij de opnoeming der jagtacten vermeld.

Dit getal is kleiner dan in vorige jaren; de reden ligt vooral in de verhuring der meeste wateren, die vooral sedert de invoering der wet van 6 Maart 1852, Staatsblad No. 47, door de zijlvesterijen geschiedt.

Die verhuring heeft dikwijls plaats onder de voorwaarde van b. v. niet meer dan ééne vergunning te mogen afgeven, ook wel van niet met het een of ander vischtuig te mogen visschen.

Dit heeft natuurlijk invloed op het nemen van acten, daar men, zonder vergunning, bij de opheffing van publieke wateren, aan dezelve toch niets hebben zou; evenwel geeft dit welligt ook weder eenige aanleiding tot verbetering van den vischstand.

Er zijn afgegeven 146 kostelooze vergunningen om de visscherij te mogen uitoefenen met niet meer dan één vischtuig.

Aan 38 personen werd door den heer Commissaris des Konings, ingevolge magtiging van heeren Gedeputeerde Staten, toestemming verleend om in de provinciale wateren te visschen.

De plaats gehad hebbende bekeuringen in zake der visscherij, zijn bij die der jagt opgegeven.

De geldelijke uitkomsten in zake der jagt en vischerij over 1855 blijken uit den volgende staat.

ONTVANG.		1855	UITGAAF.	
Opbrengst der jagt en vischachten. . . . . f	6856	59	Inkomen van den Inspecteur der jagt en vischerij. . . . . f	800 00
Opbrengst der boeten na aftrek van het één derde voor het fonds der gebrekkige opzieners, hunne weduwen en wezen . . . . . f	991	66	Reiskosten. . . . . f	98 50
Opbrengst der verbeurd verklaringen . f	305	70	Inkomen van 13 opzieners der jagt en vischerij. . . . . f	2704 00
Opbrengst der zegels met opcenten, gevorderd bij de aanvraag om registratie van zwanendriften, eendenkooijen en duiventillen, — om vergunning tot het brengen van honden voor het wild, — om magtiging tot de jagt op schadelijk gedierte, en om toestemming tot het vischen in provinciale wateren. . . . . f	81	27	Kleeding voor die opzieners. . . . . f	211 25
			Premiën voor gedane bekeuringen. . . . . f	1127 00
			Premiën voor gedood en vertoond schadelijk gedierte. . . . . f	3661 00
			Drukwerk, ongeveer f	90 00
<i>Totaal f</i>	8235	22	<i>Totaal f</i>	8691 75

Deze uitkomsten zijn niet voordeelig voor 's Lands schatkist.

De redenen zijn voornamelijk : het groot getal premiën voor het schadelijk gedierte verleend ; de mindere vischacten, welke om opgegevene redenen worden genomen ; het overgroot aantal bekeuringen in het laatst van 1854 gedaan, en waarvoor in 1855 de meeste premiën moesten worden uitbetaald ; en het gedurig geven van gratie — alleen toch in 1855, zoo als wij opgaven, in 149 zaken —, terwijl voor de bekeuring, als zijnde wettig geschied, de premie wordt genoten ; waarbij men dan evenwel nog in het oog moet houden, dat voor geringe bekeuringen, b. v. wegens het ongebungeld loopen van een' hond enz. op verre na niet altoos premiën werden toegezegd.

Maar de rijke landbouwers, die zich het meest aan deze laatste overtreding en het komen in het veld met een' hond schuldig maken, verkregen meest altoos gratie tot op *f* 1,00 boete, terwijl zij juist, bij het niet erlangen van gratie, niet door gevangenisstraf, maar natuurlijk door betaling de zaak zouden beëindigen.

Deze nadeelige finantiële uitkomsten zijn tijdelijk ; 1853 had een meerderen ontvang van *f* 3359,52, niet-tegenstaande er toen, aan groote jagtacten, ongeveer *f* 600,00 minder werd ontvangen. Met het oog op het schadelijk gedierte, dat, na de plaats gehad hebbende en omschreven omstandigheden, thans op de staten der gemeenten voorkomt, zullen die uitkomsten voor een volgend jaar, alleen in dit opzicht, reeds aanzienlijk beter zijn. Sedert 1853 is, gelijk wij zagen, het getal

groote jagtacten, dat jaarlijks genomen wordt, vermeerderd, en het is niet onwaarschijnlijk, dat, naar mate de landbouwende stand vermogender wordt, deze zich eerder eene acte zal verschaffen, ten einde wettig te kunnen doen, hetgeen nu nog zoo veelsoortig en zoo dikwijls onwettig wordt bewerkstelligd. In vele streken toch kan men aannemen, dat ieder landbouwer, of zelf, of door middel van bedienden, wild stroopt. Met het oog op dit laatste wordt men daarom geneigd het volgende aan te nemen:

Het jagen, het bemagtigen van wild (hetgeen men niet met geoorloofd jagen, dat is het nemen van eene acte enz. moet verwarren, want dit doet tot de eigenlijke zaak niets af) is eene ingeborene neiging van het landvolk.

Hoe meer wild er komt, hoe goedkooper de acten worden, hoe gemakkelijker het jagen wordt gemaakt, destemeer zullen de stroopers wettige jagers worden, ten voordeele van de wildbaan, ten bate van de schatkist.

W. C. A. ALBERDA VAN EKENSTEIN.

Hoe het St. Huberts-feest eindigde.

(Zie bladz. 176 van den vorigen jaargang)

Wij willen de St. HUBERTS-gasten dan weder gaan opzoeken bij den brouwer te B. . . . . ; gelijk ik verhaalde , liep het gesprek over de heldendaden , die zij jagende hadden bedreven . Een van hen b. v. had , op een' St. HUBERTS-dag , des morgens reeds voor acht ure , 10 patrijzen in een schot op eene rogge-vore geschoten , trof er dien dag nog menige andere , benevens een koppel hazen : van twee , drie , vier , zelfs van vijf hazen waren er verschillende ; ook waren allen het eens , dat zij nooit zoo ongelukkig als dit jaar St. HUBERT gehouden hadden ,

want hadden de eksters en de kraai het niet goed gemaakt, dan was hunne jagt letterlijk niets geweest.

Van lieverlede ging men over tot de zonderlinge toevallen, die ieder ontmoet had; de zoon van den brouwer verhaalde, onder andere, dat hij eens jagende eene sloot wilde over springen, doch dat zijn voet *uitglisseerde*, waardoor hij alzoo zijnen sprong *mankeerde* en er tot zijnen *centuur* in....in....inzakte; dat hij er met *formidable* moeite uitkwam en, aan de overzijde gekomen, bevond, in zijne *botten* elf pond paling gevangen te hebben!.... Een ander vertelde dat het hem eens overkwam, met door een digt bosch te gaan, dat hem een tak in het oog sloeg, en wel zóó hevig dat er het vuur uit sprong, waarvan eene of meer vonken (dit durfde hij voor de waarheid niet juist te bepalen) op zijne pan vlogen, die zijn geweer ontbrandden, dat tevens een haas doodde!...

De meester, die deze en meer andere met het geduld van Job had aangehoord, kon het nu niet langer uithouden; hij stond plotseling op, en zeide, dat hij heen ging, »want,» voegde hij er bij, »gij begint »zoo goddeloos te liegen, dat ik het van gepatenteerde jagers nooit grover gehoord heb.» Buitendien moest hij, nog dien avond, zijn geweer uitpompen en insmeren.

Naauwelijks was de meester heengegaan of de *eigenlijke stroopers*, die zich om zijntwille niet durfden uiten, trokken eerst voor goed van leer. Wat deze in hunne loerkuilen, aan hun moes, met

hunne tirassen, strikken en klemmen uitgevoerd zouden hebben, was zoo schrikbarend, dat ik het geen liefhebber durf opdisschen; als er slechts 5 p.c. van aan was, kon er geen stuk wild meer bestaan. Een enkel voorval was echter van dien aard, dat ik het niet mag verzwijgen.

Een hunner, P... d.. D....., wiens eenvoudig uiterlijk alles behalve eenen strooper kenschetste, nam op zijne beurt het woord en sprak: »Gij lieden »zijt allen zoo gelukkig geweest, en hebt in uw leven »zoo veel wild van kant gemaakt, doch ik, ik ben »een ongeluksvogel! gij weet allen, dat toen ik het »voor de eerste keer probeerde om mijn varksken te »smokkelen, dat ik het geheele jaar heb moeten »*smous leven* (§); en even zoo ongelukkig ben ik ge- »varen met de strooperij. Ik was eens met den riek (*) »in het veld werkende, toen ik, tegen eenen struik »van eene elzen haag, een haas zag liggen. Ik dacht »in mij zelven, dat toch mijn riek eens een ge- »weer ware! en legde aan als of ik wilde schieten. »Het haas bleef onbeweeglijk; ik zette den riek nog »eens tegen den schouder, en zeide zonder erg: »ik »»gaf wel eenen schelling aan den armen als mijn »»riek een geweer ware,” ik mikte nog eens goed, en »paf.... het schiet! het haas valt in den sloot; ik »spring er bij en terwijl ik het opnam, zie ik den op- »passer met een geweer in de hand..... »Ha stroo-

(§) Bij de bekeuring wordt het stuk vee geconfiskeerd, en zonder spek zijne maaltijd houden, noemt men in B. . . . . en omstreken „*smous leven*.”

(*) Zoo noemt men in Noordbrabant een mistvork.

»per! heb ik jou daar, gij zult er slecht mede weg
 »komen!» — »Och, mijnheer! ik schoot hem met
 »den rieksteel, zeide ik, »ik bid u neem het haas
 »mede en laat mij gaan.» — »Wat!» sprak de op-
 »passer, »met den rieksteel? . . . dat is dubbele
 »boete, een verborgen moordtuig.» Het zou er mal
 »met mij uitgezien hebben, doch ik wist hem zoo
 »schoon te praten, dat hij het voor twee zeeuwen
 »met mij afmaakte; wij trokken zamen op mijn huis
 »af, en ik betaalde hem met eene fransche kroon en
 »een vijffrankstuk, toen had ik nog een stuiver pro-
 »fijt; doch ik moest hem beloven het nooit tegen ie-
 »mand te zeggen; ik heb het ook trouw stilgezw-
 »gen, doch nu is de mensch dood. Onze lieven Heer
 »heeft zijne ziel, hoop ik!» »Dat is het ergste dat ik
 »den mensch gun,» hervatte een ander, »maar hij
 »had van mij geen twee zeeuwen gekregen; gij kondt
 »niet helpen dat uw riek afging.» Een ander zeide,
 dat hij heel verstandig had gehandeld, want als
 men voor den houtvester moest komen dan vielen er
 weinig praatjes, dan was het maar betalen, en zoo
 kwam hij er met eene bagatel af, zonder dat er ie-
 mand iets van wist; er werd nog veel gesproken en
 geadviseerd wat P.. d.. D.. in dit geval had
 moeten doen, doch ik moest even de deur uit en
 kon het dus niet hooren.

Buiten stonden vele vrouwen; eenige vol opgewon-
 denheid over hunne jagers pratende, andere daar-
 entegen pruttelende, dat zij daar zoo lang ble-

ven zitten kwakken; eene zeide, dat zij wenschte, dat het nooit ST. HUBERT ware, want haar man, behalve dat hij zijn daggeld verzuimde, was bij die gelegenheid gewoon, al de worst van hun varken op te eten. »O'', sprak eene andere, »dat is ook »wat, er komen dikwijls groote heeren op de jagt, »hij kan daar toch zoo schooijerachtig niet aankomen.'' »Maar'' hervatte zij, »ik ben nieuwsgierig »wat zij hebben zullen.'' »O'', hernam de vrouw, die zoo bitter over de worst klaagde, »dat weet ik »precies!'' — »En wat hebben zij dan?'' — »Wat zij »hebben? Grooten honger! en anders niet; dat zijn »zij altijd gewoon, als zij ST. HUBERT houden.'' Ik sloop lagchende naar binnen, waar mij weder wat nieuws toefde. Het geheele vertrek was met zulk een' verpestenden geur opgevuld, dat mij de walm op de borst sloeg. Mijn oog viel op de brouwerin, die zeide, dat zij niet kon begrijpen wat het voor *wondere koncepten, vreemde commotien, bitzare fantasijen* en *kale gasconnaden* waren, om zoo iemands huis vol stank te maken; »gij hebt,'' sprak zij, »stellig iets in den kagchel gesmeten!'' en toen zij het deurtje opende viel zij bijna omver. Ik heb nooit geweten, dat bonte kraaijen in den kagchel eene zoo verpestende lucht afgaven, en raad in gemoede ieder jagtliefhebber af, die op te stoken. Toen de brouwerin de oorzaak gevonden had, werd zij woedend, sloeg met den pook lings en regts, ijldde naar achter en gelastte aldaar haren man, den jagers eene goede

schrobbering te geven. De brouwer, gewoon dit aan zijne wederhelft over te laten, was daarin slecht ervaren; hij bepaalde zich met zeer flegmatisch te zeggen, dat hij hun gaarne alle plezier gunde, maar dat zij toch geene *schavielikigheid* (baldadigheid) moesten *pakseren*, en sloop weder naar achter, waar zijne vrouw, die zulks geheel anders verwacht had, hem afwachtte: »gij hadt,” zeide zij, »er veel grover achter moeten »zitten, maar gij zijt geen oordje waard; als ik er »niet voor zorgde, dan zou men u weldra boonstaken »op uwen kop aanscherpen;” zij riep haren zoon en zond dien met denzelfden last uit.

Deze zeide: »jongens, vrienden, broeders in St. HUBERT! mij dunkt het wordt tijd, dat een ieder zich »ga *rétireren*; ik ben den geheelen dag *gecharmeeerd* »geweest over het plezier, dat wij *gejouisseerd* hebben, »doch, zoo als bij alle zaken, komt vooral hier het »spreekwoord te pas: *op het scheiden der markt leert »men de kooplieden kennen*; gij *pousseert* nu de zaak »te ver, gij hebt u den geheelen dag deftig gedragen, doch nu laat gij het door de praam loopen; »daarbij is het laat genoeg om u te gaan *coucheren*; »ik verzoek u dus, gaat naar huis.” Dit gebeurde dan ook, te meer omdat ik en mijne reisgezellen een begin maakten; de meesten deden ons uitgeleide tot bijna aan de scheiding der gemeente, nog steeds over het genoegen van den afgeloopenen dag uitweidende. Meermalen zeiden zij: »wat was het toch jammer, »dat ik geen enkel goed schot gehad heb, want hadde

»ik daar gestaan waar deze of gene stond, wis hadde »ik omvergeschoten wat nu gemist of verketst is.” Eindelijk bedankten wij elkander regt hartelijk voor het onderling aangedane plezier, spraken tegen het volgende jaar weder eene jagtpartij af, en scheidden.

Zie hier nu, lezer, den geheelen afloop, zoo naauwkeurig mogelijk afgeschetst, van den zoo gevreesden, zoo jagtvernielenden St. HUBERT; zoo als het met ons ging, gaat het in den regel overal, waar iedereen St. HUBERT houdt.

Groot geschreeuw, maar weinig wol! het wild wordt wel van de eene plaats naar de andere gedreven, doch bij toeval wordt er een enkel stuk geschooten. Waarom toch den menschen dien voor hun zoo genoegelijken dag niet, even als vroeger, oogluikend toegestaan? te meer, daar zij van hunne zijde, ons zoo volgaarne, hiervoor een geheel jaar lang hun jagtveld zouden overlaten, — iets, dat zij ons nu uit spijt betwisten.

Ik zal, in eene latere aflevering, aan de mij voorgenomen taak een einde moeten maken; want hier valt mij iets in, dat zoo juist in de reden te pas komt, het mogt mij anders nog ontgaan....

Ik was in 't begin van September j.l. langs de rivier de Aa, in de gemeente B. . . . , op watersnippen jagende, toen eensklaps mijn hond, voor een eiken haag, die het hooge van het lage scheidde, pal bleef staan. Ik dacht: het zal een haas wezen; hier onder B. mag toch niemand jagen. . . . , zal ik het

schieten of den stroopers overlaten? Zonder nog een besluit te nemen, begaf ik mij aan de overzijde, tastte naar den grond om een stuk aarde te grijpen, ten einde mijn' hond tot doorgaan aan te sporen, toen eene vlugt van 16 à 20 geschildde hoenders voor mij sprongen. Eer ik nog gedacht had schoot ik er onder en trof er twee in een schot, met het andere vergat ik te schieten. Terwijl ik bezig was de geschoten hoenders op te zoeken, komen twee boeren op mij aangesneld, schreeuwende als aangeschoten tijgers.

»Gecalangeerd!!» — riep de eene. »Onthoud uw dag!!» schreeuwde een ander. »In naam des konings!» riep een derde, die achter op kwam, »dit hoort er ook bij!» Van alle kanten kwamen de boeren toegesneld, en hun werd al juichend toegeroepen: »wij hebben eenen jager beet!» »Ha, ha,» zeide er een, »wij zullen hem zijn boeltje maar afnemen!» »Dat mag niet,» zeide een ander, »maar schatten.» »Ja, »schatten!» riepen allen te gelijk. — »Een dubbel geweer, tien gulden; zijn hond is toch ook ligt vijf gulden waard,» sprak een ander. »Zijne weitasch met »twee patrijzen en een dozijn of anderhalf snippen, »een rijksdaalder!» riep er een, die nog niets gezien had, »dat is,» telde men: »tien en vijf is vijftien, »zestien, zeventien, achttiendehalve gulden aan *cont-verscheer!*» »Dat hebben zij er nu van, dat zij ons »geenen S. HUBERT meer willen laten houden,» zeiden zij schertsende; »daar staat nu mijnheer de jager, even

»als of hij zijn laatste dubbeltje versnoept heeft, ze
»moeten ons maar tergen!»

Nadat zij deze en meerdere andere grofheden uitgeworpen hadden, die ik met een zeer pacifiek stilzwijgen beantwoordde, doch waaruit ik hunne bedoelingen zeer goed kon proeven, zeide ik, dat ik nog geen uur geleden iemand had zien jagen, dien ik wel wist geene akte te hebben. »Dat geloof ik wel,» riepen bijna allen, »die mag vrij!» »Er mag hier onder »B. . . wel gestroopt, maar niet gejaagd worden, »en dat hebben wij gemakkelijk. Wij kiezen den »raad, en de raad kiest den veldwachter; wij hebben »er dus eenen naar onzen zin. Hij mag geene stroopers vatten, en als hij eenen jager bekeurt, dan »krijgt hij van ieder der vijftig grootste stroopers een »dubbeltje; als gij geene akte hadt dan waart gij vrij, »maar nu zijt gij bakker aan, het water van de zee »kan het u niet afwasschen.»

Ik hernam: »maar beste vrienden! weet gij wel »wanneer de jagt open gaat?» »Of ik het weet,» antwoordde een, »t is eerst in de nieuwe week.» »Wel- »nu, gij ziet voor uwe oogen dat ik hier patrijzen »schiet; oordeel nu zelf, heb ik gejaagd of gestroopt?»

Zij zagen elkander verbaasd aan; eindelijk brak een hunner het stilzwijgen en zeide: »wij hebben er niets »aan, want waarachtig hij heeft gestroopt, en stroopen »is gepermiteerd;» en zich tot mij wendende: »kom, »mijnheer, ik heb de hoenders precies neer zien zetten, dan kunt gij er nog een paar keeren onder bran-

»den.” Ik zag er van af te komen, onder voorwendsel dat ik geen tijd had om nog terug te gaan, maar verzocht hun om eens met mij te proeven. Zij verzwoegen gretig den inhoud van mijn jagtfleschje, staken met mij eene pijp op en praatten nog wat over de jagt; eindelijk trok ik op, mijne snippenjagt vervolgende, en zij naar hunnen arbeid.

U. . . Januarij 1856.

J. W. v. D. H.

SCHETSEN UIT MIJNEN LEVENSLLOOP,

DOOR

N I M R O D.

(*Waarheid en fictie.*)

II.

Een vreemd regiment kwam in onze stad garnizoen houden; onder de officieren bevonden zich eenige jagtliefhebbers, en ik, die reeds eenigen naam onder het groene gilde verkregen had, in het omliggend jagtveld overal den weg wist en over een tamelijk voorziene eigene jagt mogt beschikken, maakte spoedig hunne kennis. Vooral de aalmoezenier, een aarts-liefhebber en een man van veelzijdige kennis, trok

mij bijzonder aan, zoodat ik dikwerf met hem ter jagt ging. — Hij was in het bezit eener jonge teef, die de kamerdressuur ondergaan had, en nu verder in het veld afgerigt werd. Van velddressuur hadden wij destijds geene andere begrippen, dan het toedienen van zweepslagen; hoe verbaasd was ik dus, toen ik voor de eerste maal met mijnen nieuwen makker te veld trekkende — het was in het voorjaar, om op de heide watersnippen te schieten —, hem zijne teef een' halsband met pinnen zag omdoen, waaraan eene dunne lijn van omstreeks twintig vademmen bevestigd was, om haar op deze wijze het noodig appel in te prenten. Aanvankelijk, ik ontveins het niet, wekte die handelwijze mijnen spotlust en dien mijner jagtvrienden in ruime mate op; het heugt mij hoe wij, wanneer hij die lange lijn afwikkelde, lagchend zeiden: »daar wordt de vlieger weder opgelaten.» — De meesten vonden die praktijk te vermoeijende en te dikwerf de gelegenheid tot schieten benemende, haalden de schouders op en lieten hem begaan; ik geraakte meer en meer op een' vertrouwelijken voet, en wij joegen meestal te zamen. Eindelijk begon ik de resultaten op te merken, die zijne dresseerwijze opleverde, en toen ik, na verloop van eenige weken, zijne teef op een enkel »pst'' ras zag gehoorzamen, en niet, gelijk onze honden, op het schot loopen, begon ik zijne handelwijze geheel anders te beschouwen. Ten zelfden tijde gaf hij mij — die niet wist dat er boeken over de jagt geschreven waren — het werk

van JESTER, *über die kleine Jagd*, in handen; ik las en herlas het, met dat gevolg, dat ik de zaak van eene geheel andere zijde begon in te zien. Ik nam voor goed afscheid van het empyrisch stelsel; maar toch, het nu afgesloten tijdvak had mij vele genoegens doen smaken, liet vele onuitwischbare herinneringen achter.

Het lezen van JESTER had in mij het denkbeeld ontwikkeld, dat de jagt iets meer dan eene bloote uitspanning — dat zij eene wetenschap was. Door de hebbelijkheid van nadenken, werd dit thema onophoudelijk in mijnen geest omgewerkt; daarbij kwam het verband, dat ik, reeds bij de lezing van JESTER, tusschen jagt- en dierkunde had beginnen te vermoeden, en dat mij later, toen ik de schriften van von WILDUNGEN en AUS DEM WINCKELL had leeren kennen, volkomen helder werd. De jagt, in alle hare vertakkingen, werd sedert dien tijd mijne geliefkoosde studie, eene studie — waaraan ik een groot deel van mijn leven heb kunnen wijden, en die, bij klimmende jaren, met onbekrompen hand nog menig onverbitterd genot in mijnen levensloop weeft. — Doch . . . keeren wij tot het verledene terug.

Zoo als het gewoonlijk gaat werd ook onze jagerkring allengs opgelost; de dood, vertrek, huwelijken, betrekkingen bragten daartoe het hunne bij. Ook ik verliet onze stad; doch, hoe vele jaren ook sedert verlopen mogten, nog steeds voel ik mij door eene magische kracht tot dien tijd terug getrokken; dikwerf

treden mij zijne beelden, met al de frissche kleuren der jeugd, voor den geest. — Waar ik mij inmiddels ook bevond, de jagt bleef steeds mijne geliefkoosde bezigheid en, daar ik in het bezit van een uitmuntend spaansch ras geraakt was, konde ik mijne theoriën, bij de dressuur mijner honden, met het beste gevolg toepassen.

De naam, dien ik mij — verdiend of onverdiend — in het vak verworven had, bragt mij in aanraking met vele beoefenaars der edele jagt, waaronder eenige weinige, die werkelijk geheel op de hoogte der wetenschap waren; tot deze laatsten behoorde de bejaarde Z., eigenaar van het uitgestrekt landgoed X.

Onze kennismaking had spoedig een bezoek op X., gedurende den jagttijd, ten gevolge; ik leerde Z. meer en meer als eenen echten jager kennen. Hij bezat de beste werken over jagt- en dierkunde, welke hij, door eene heldere kritiek geleid, grondig bestudeerd had en, in de praktijk, met vrucht wist toe te passen. Zijnen jager, geheel door hem gevormd, had hij zooveel theoretische kennis medegedeeld als tot de beoefening van zijn vak noodig was. De honden werden, naar de regelen der kunst, grondig gedresseerd eer zij ter jagt gebruikt werden; beter appel dan zij hadden is niet denkbaar; nimmer liepen zij op het schot, en bij het apporteren kenden zij geene afgunst. Als men van honden verhaalde, die scheurden, lachte Z. altoos, terwijl hij medelijdend de schouders ophaalde. — »Dat komt er van», plagt hij dan te zeg-

gen, »als men den honden het wild, dat zij apporteren, zoo driftig ontnemt en dadelijk wegstopt, in »plaats van het op den grond neder te leggen en er »hen bedaard bij te laten zitten, tot men geladen »heeft. — De honden, welke voor de patrijzenjagt bestemd waren, kon men, in den strengsten zin van het woord, »hazenrein” heeten; die, waarmede men op de bosschen joeg, hadden genoegzaam appel om hen van den voet terug te doen komen. Het schadelijk gedier werd behoorlijk, het geheele jaar door, nagespeurd en kunstmatig weggevangen; in deze kunst muntte zijn jager bijzonder uit, niet minder dan in het beteugelen der stroopers. Onder zulke omstandigheden kon niet falen, het jagtveld in den besten toestand te houden; de oude heer schepte er behagen in, dit alles, met eene zekere zelfsvoldoening, aan zijne vrienden te doen opmerken. Hij was een vijand van groote jagtgezelschappen, vooral op de patrijzenjagt; dan joeg hij bij voorkeur met een paar echte liefhebbers, of met zijnen jager. Onder zijne zwakken behoorde, dat hij uiterst aan het gebruiken der jagtterminologie hechtte; eene misgreep daartegen maakte bij hem een’ onaangename indruk, en nam hem onwillekeurig tegen iemand in; zelfs zijne keukenmeid hoorde men nooit anders dan van »hazenzweet” spreken. Op eenen avond, onder vertrouwelijken kout, kwam dit onderwerp tussehen ons ter sprake, en toen ik hem onbewimpeld zeide, dat hij, mijns inziens, dit punt misschien wat al te ver

dreef, antwoordde hij mij met een ernstig gelaat:
 »hoor eens, mijn waarde N., ik wil u mijne denk-
 »wijze rondborstig mededeelen: óf de jagt is eene
 »wetenschap, óf zij is het niet; in het laatste geval
 »— zij moge dan voor anderen eene uitspanning, even
 »gelijk een partijtje hombra, blijven — is zij voor
 »mij niets; ik moet dus het eerste aannemen. In dát
 »geval weet ik niet waarom zij, even als alle andere
 »wetenschappen — b. v. de rijkunst —, niet hare ei-
 »gene terminologie zoude mogen hebben. Bovendien,
 »dit valt niet te ontkennen, maken de jagers eene
 »soort van gilde uit; daarom sluiten zij, wanneer zij
 »elkander ontmoeten, steeds aaneen. Hoe dikwerf
 »heb ik niet, op eene diligence, stoomboot of spoor-
 »trein, uren lang stilzwijgend nevens iemand gezeten,
 »wiens uiterlijk mij sympathetisch aantrok, tot dat
 »het een af ander toevallig woord ons elkander als
 »jagers deed kennen en een gesprek over het vak aan-
 »knoopen, dat, door het bereiken van het doel der
 »reis, steeds te spoedig werd afgebroken, en ons, even
 »als oude kennissen, onder eenen handendruk deed
 »scheiden, om elkander nimmer weder te ontmoeten,
 »soms tijds zonder onze namen genoemd te hebben.
 »Zet men de terminologie met de jagersgebruiken ter
 »zijde, dan vervalt deze soort van vrijmetselarij, en
 »de broederschap, die onder de jagers bestaat, wordt
 »in den grooten hoop opgelost, gelijk een volk dat
 »door een talrijker overheerscht, met zijne eigene taal
 »en zeden ook zijne onafhankelijkheid verliest.”

Evenzeer hechtte Z. aan het opzoeken van verloren geschoten wild; was er iets aangeschoten, dan liet hij zich de plaats wijzen, onderzocht wat er van verderen, wol of zweet aanwezig was, en hoe de voet van het loopend wild, na het aanschot, afgedrukt stond; wanneer hij oordeelde dat het wild vleugellam of doodelijk getroffen was, dan zag men hem onvermoeid blijven zoeken; bemerkte hij dat dit oponthoud zijne gasten begon te vervelen, dan zeide hij altoos: »jaagt maar verder, ik zal u wel terug vinden; maar »ik blijf nog wat zoeken.” — Soms kwam hij, wel is waar, terug zonder het aangeschotene gevonden te hebben; doch dikwerf werd zijne moeite beloond, en men moet zijn tevreden gelaat gezien hebben, om zijne vreugde te kunnen beschrijven. Hij was dan den ganschen dag in eene vrolijkere luim dan gewoonlijk: »indien wij,” zeide hij bij zulke gelegenheden, »ons »voor gerechtigd houden om die weerlooze dieren te »dooden, moeten wij ook, zoo veel mogelijk, alles »vóórkomen dat hun nuttelooze smart doet lijden: het »geven van een’ spoedigen dood, waar hij zulks kan, is »de plicht van den echten jager.” — Hij vergat dan ook nimmer den onvermoeiden ijver zijner honden te prijzen, die ook werkelijk in het vinden van aangeschoten wild uitmuntten.

Somwijlen wisselde, uit de nabij gelegene domeinbosschen, een stuk grof wild in de jagt van Z. over; dit gebeurde eenmaal terwijl ik mij bij hem bevond. Zijn jager berigtte, dat een acht-ender in een uitge-

strekt perceel bosch stand hield, en onmiddelijk werd er bevel gegeven om alles te vermijden wat tot ver storing aanleiding geven kon; terwijl inmiddels, naar het voorschrift der wet — want alle wettelijke ver ordeningen waren hem heilig —, door Z. een consent om het stuk te mogen schieten werd aangevraagd, dat dan ook spoedig verleend werd.

Des morgens speurde de jager alle de lanen van het bosch behoorlijk af, en vergewiste zich, dat het hert in een vak digt eikenhout zijnen stand genomen had. Wij plaatsten ons op de breede laan onder den wind; de jager begon het bosch, met een dashondje, langzaam op ons aankomende te doorzoeken; nadat wij een kwartuur gestaan hadden begon het dashondje aan te slaan, en hoorde ik het hert, in volle vlugt, regt op Z. aan, door het bosch breken. — Bedaard zag ik hem de buks aan het hoofd brengen en, toen het hert op ongeveer tachtig passen dwars over de laan kwam, vuur geven; het hert brak op het schot in elkander, rees weder op, maakte eenen geweldigen sprong, en stortte neder om niet weer op te staan. — Het was een fraaije acht-ender, het sterkste hert dat Z. immer schoot; hij was buiten zich zelven van vreugde, niet zoo zeer over het prachtige wild, dat hij geschoten had, dan wel omdat zijn kogel, zoo echt meesterlijk de beide voorbladeren doorboord, en het hart getroffen had. — »Zóó moet het edele hert geschoten worden,» zeide hij met eene vergeeflijke trots, terwijl hij op de doodelijke wonde wees.

Vele gelukkige dagen heb ik op X. doorleefd, doch even als die dagen in den tijdstroom verzwolgen werden, zijn ook de brave Z. en zijn trouwe jager van het ondermaansch tooneel verdwenen.

(Wordt vervolgd.)

OPEN BRIEF

AAN MIJNEN JAGTGENOOT A.

Ja! ik ben van de in het laatst des vorigen jaars ondernomen reis naar het zuiden, terug gekeerd. Ofschoon ik mij dagelijks uwe aanbeveling te binnen bragt en mijne belofte, van te zullen letten op die vogels, welke ons vaderland verlaten, of hetzelve als trekvogels kortstondig aandoen; hoezeer ook daartoe bij mij de lust bestond, en ik al sporende, en stoomende, uit de rijtuigen, of langs den gemeenen weg gaande, voortdurend oplettend was en steeds met mijne oogen joeg, kan ik evenwel niet naar wensch aan uwe billijke verwachting beantwoor-

den. Hiertoe ontbrak mij zoo wel tijd, als de noodige vereischten; maar vooral het gemis der italiaansche taal, alsmede der gelegenheid om kennis aan te knoopen met lieden, die, bij genoegzame zaakkennis, ook het vereischte geduld en den lust hadden om mijne weetgierigheid te voldoen.

Na de ontvangene aanporring, die van uwe belangstelling getuigt, mag ik niet langer stilzitten, uit vreeze van onverschilligheid in deze verdacht te worden, hetwelk geensziens het geval zijn mag. Vergun mij slechts wat verademing van mijne reis *à la course*, en dat ik u door middel van dit tijdschrift voor ware liefhebbers van jagt en visscherij antwoord; gij zult er bij winnen, daar het onvolkomene of duistere, des noods, door de aanmerkingen van den een of anderen lezer, of door de noten van de redactie zal kunnen worden toegelicht; terwijl ik den wensch koester, dat er onder de bestendige lezers worden aangetroffen, die zonder schouder ophalen er zich bij zullen kunnen verlustigen, zijnde dit het eenige doel, dat ik beoog.

Hoewel het mij geen moeite zoude kosten, u vele opmerkingen van verschillenden aard mede te deelen, die, ofschoon niet onbelangrijk, echter minder tot ons onderwerp behooren; zoo stel ik mij echter voor, zooveel mogelijk binnen de door u gestelde palen te blijven. Mogt mij onwilkeurig de voet uitglijden, dan zal ik bij het eerste ophoudingsteeken weer binnen de afbakening treden.

Bij de jongste strenge koude verwonderde het mij, de laatste bonte kraaijen op belgisch grondgebied te zien; bij mijn terugkeeren over Triest en Weenen zag ik ze terug bij Laybach, waar hier en daar sneeuw lag, hetwelk omtrent de bergen ook het geval was in Frankrijk. Voor de rest was de natuur, wat de vogelen betreft, als dood, zelfs de gewone kraai ontbrak op de velden.

Te Parijs bezocht ik op de *quai d' Orsay* een gebouw, waar wild en tam gevogelte van verschillenden aard, zoo levend als dood, bij duizenden, ja! misschien op dien maandag, alles te zamen genomen, 100,000 stuks kan hebben overtroffen, hetwelk in het openbaar en bij afslag werd verkocht; men was hiermede op drie verschillende punten bezig, terwijl iets meer vooruit, omtrent in het midden, een ontvanger zat, die zich met goud stapelen bezig hield, ofschoon de wagens nog steeds voorraad aanbragten, en er nog veel onverkocht lag. De voorwerpen werden bij tallen of risten in een' bak voor de afslagers gehouden, die geen onderzoek met de handen toelieten. Men veilde de hazen, opgevulde kalkoenen, ganzen en dergelijke artikelen bij zes stuks; de magere houtsnippen, patrijzen, schrieken en waterrallen werden bij dozijnen voorgebragt; zooveel ik uit die vlugge handelingen en bekorte woorden verstaan kon, verschilden de prijzen niet aanmerkelijk met de onzen. De roode patrijzen golden 2 francs per stuk. Verder lagen er poulepeintades, fasanten en allerhande gevogelte, daar wij niet

aan denken om het te nuttigen. Er werden jonge duiven uit den mond gevoerd, anderen de kroppen opgeblazen, zoo als het den echten duivenmelker betaamt, welke curiositeit ik u aanraad bij gelegenheid te gaan zien. In hetzelfde gebouw werd, na den afslag, dadelijk de waar gesleten. Kort hierna zag ik in de *halle*, op de *marché des innocents*, ook eene aanmerkelijke hoeveelheid van de reeds opgenoemde voorwerpen. Onder de heerschende bedrijvigheid had niemand het geduld mij uitlegging te geven, uit welk meer zuidelijk gelegen gedeelte van Frankrijk deze voorraad werd aangebragt; welligt wisten zij het zelve niet, en van daar dan de ontwijking mijner vragen. Zwartachtige voorwerpen, die door de huid van de rijkge vulde borsten der vogelen zichtbaar waren, deden mij Perigord vermoeden.

Verder reizende, zag ik de schapen hoeden door vrouwen bijgestaan door jagthonden, welke met den neus laagloopende aantoonde dat dit hun werkkring niet was, en niet die geestdrift aan den dag legden, welke den herdershond altijd bezielt.

Op den 2den Januarij sprak ik te Varennes met een' van de jagt terug keurende jager, die platzak was; hij zeide, dat de strenge koude alle vogelen van daar verdreven had; hetzelfde werd mij door een' Rouaan gezegd, en door twee Lyonezen bevestigd. Te *Lyon* was de markt tamelijk met houtsnippen voorzien in eene wildkraam hing, onder meer zaken, een in breeden vorm opgevulde vlaamsche gaai,

die men alleen de fraaije glans-vederen had gelaten, naar dezen stonden twee dames te dingen; de zaak kreeg haar beslag door de gemoedelijke uitdrukking van de jongere: »wat is dat fraai, wat moet dat »lekker zijn!!!»

Te Hyères werd mij door een' uitgaanden jager gezegd, dat men uit de bergen niets medebrenge dan vermoeidheid, en dat er binnen kort in het moeras een trek van kwartelkoningen zoude zijn, dat de vreemdelingen geene aanmerkingen van de grondeigenaren ondervonden; en terwijl ik naar zijnen hond omzag, vervolgde hij: »ik heb een' hond gehuurd, »ik moet hem altijd zoeken,» onderwijl zag hij op zijn horologie, dat precies twaalf uur wees, »het »is middag, hij zal zijn gaan eten;» zoo gemakkelijk denkt en drukt men zich uit in het zuiden. Meer waarheid bespeurde ik aan zijne laarzen dan uit zijn persoon; de eerste namelijk waren goed ingewreven met een smeer, blijkbaar zamengesteld volgens het recept, voorkomende in het werk »Jagers-»taal,» uitgegeven bij J. G. MEIJER te Arnhem, in 1838, welks deugd nog onlangs door een' deskundige, op bl. 225 van den 3den jaargang van dit tijdschrift, is bevestigd.

De markt te Cannes bezoekende, merkte ik op, dat bij een honderdtal musschen, die er lagen, niet één wijfje was; hetzelfde nam ik op andere markten waar, waar in eene rist slechts twee wijfjes voorkwamen. Had ik deze niet opgemerkt, dan ware

ik in twijfel gebleven of het niet eene andere vogelsoort kon zijn, dan de veronderstelde. Hetzelfde verschijnsel nam ik ook nog waar omtrent de zwarte lijster, wier gele bek, nog duidelijker dan de zwarte streep onder den hals bij de musch, het mannelijk geslacht doet onderkennen. Het kan de oude veronderstelling bevestigen, dat de verleiding van de kant der vrouw komt, indien bij het vangen de aanlokking door middel van het wijfje geschied. Het vleesch der lijsters had een' aangename, bitteren smaak, ontstaan door het nuttigen eener vrucht, waarvan de kern in hunne maag voorkwam.

Te Nice wandelende, hoorde ik op zondag morgen in de olijfgaarden schieten; een aldaar bezig zijnde jager meende het ernstig: hij was voorzien van hond en weitasch, in welke één vink en één roodborstje was! In Italie noemt men dit ook »jagen" en spaart men niets; en ten bewijze dat hij een wezenlijke jager was, voerde hij aan, bij een zijner kennissen in eene week in de bergen, werwaarts hij wees, 14 houtsnippen te hebben geschoten. De markten en poelierswinkels te Genua, Livorno en Civita Vecchia leverden weinig verschil in aantal en soorten; overal eenige van onze bekende trekvogels, maar weinig. Te Napels bij afwisseling, aan de tafel, plevieren en watersnippen. Aan het beroemde meer van Agnano is een jagthuis, tot verblijf van vorstelijke liefhebbers der jagt op talingen en meeuwen;

de oevers daarvan zijn kaal, alsof er nooit plantengroei had bestaan.

Op den 4den Februarij heb ik de wildmarkt te Rome bezocht. Aldaar werd van alles en volop, onder anderen drie reeën, twee wilde varkens (die in die omstreken veel voorhanden zijn), wilde ganzen en eenden in soorten (zelfs de noordelijkste), plevieren, kievitten, water- en houtsnippen, leeuwerikken, vinken, groenlingen, keepen en alles wat ons verlaat, zoo levend als dood aangebragt; ik heb een' man zien buigen onder een' last meerkoeten. Slechts drie, door mij niet gekende vogelsoorten heb ik gezien, de eerste soort had een' spitsen bek, gaf een schel geluid, was grooter dan onze bastaard nachtegaal en met zwarten kop; de tweede had overeenkomst met de tuinekster, die bij de valkenvangst gebruikt wordt (*); de derde, was ligt grijs als de regenwulp, van grootte als de tortel, met hoekigen kop als de houtsnip, en een' bek als de patrijs. Ooijevaars, zwaluwen, of hunne nesten, zag ik nergens, de gewone blaauwe kwikstaart overal.

Te Florence, de tuin van Italiën genaamd, is een eikenbosch, in voege als het Haagsche, maar van onderen digt door in blad zijnde heestergewas, waarin veel vogelgezang maar geene nesten. Hieruit besluit

(*) De tuin-, klapenster of klaauwier (*Lanius excubitor*), heeft een bijzonder scherp gezigt, en waarschuwt den valkenier, reeds lang voor dat deze hem ziet, van de nadering eens roofvogels; dit is welligt *Lanius meridionalis*.

Ik, dat daar geene winterbroeding plaats grijpt, ofschoon zich eenige soorten huwelijkstrouw verzekeren alvorens ons te verlaten, dat het tegendeel zou kunnen doen veronderstellen. De kwartel zag ik als eene zeldzaamheid; daarvoor leerde ik in Oostenrijk het middel, om dezelve gedurende den winter in den slag te brengen, bij avond, en dan nog wel in eene gelagkamer; gelijk aan de andere vogels, gaf men hem een' meelworm, eenige mieren-ijeren en voor het overige gierst tot voeding, welk zaad voor dien vogel het prikkelendst zou zijn. Aan een uitstal te Rome zag ik een zwartgrijs, welgevoed dier hangen, zonder haren, met gewelfd hoofd, dat iets van een' otter had; daar wist ik geen' naam aan te geven. Verder ziende zag ik een tweede van die soort, met lange pinnen op het lijf. Ik wees er met den vinger op, uitende een der drie door mij gekende woorden, het »bene", en ofschoon ik het driemaal snel herhaalde, »si signor," als overtreffend goed kon aanmerken, liet ik het er niet bij; nader onderzoekende bij den kok van het hôtel, waar ik logeerde, zeide hij mij, dat het vleesch van het stekelvarken in melk uitgetrokken, zoet smaakt als dat van een klein varken, wijzende op een speenvarkentje. Dit dier zoude aldaar, in besloten ruimte gehouden, voorttelen (*).

De italiaansche smaak verschilt in vele opzigten van

(*) Deze soort van stekelvarken — *Hystrix cristata* — komt veel in het zuidelijk Italië voor.

den onzen; zij vullen, bij voorbeeld, de talingen met kleine, witte boonen, de kalkoenen met grootere, salie, kruizemunt enz; de sousen zijn meestal zoet, gebroken door het zure van kleine morellen en barbarissen, hetwelk bij wild varkensvleesch het beste smaakt. Na de bouwvallen van het vroegere paleis van Caesar bezigtigd te hebben, ontmoette ik een' zonderling gekleeden jager, die twee witte, langharige honden bij zich had. Zijn geweer was lang en blank, uit den loop stak eene grasprop, de kolf was kort en vierkantig, hij droeg over kruis twee linnen zakken, in een' derzelve had hij twee eenden, waarvan een bastaard van wild en tam, die een lidteeken van een vroeger schot door het linker zwemvlies had; in den tweeden zak was eene wilde gans, van klein soort. Had nu niet deze man mij dadelijk, volgens landsgebruik, de hand voorgehouden als een bedelaar, dan hadde ik hem een voorstel gedaan voor den volgenden dag; jagers, zien zoo iets niet gaarne, dat vooral daar te land te mistrouwen is. Het beruchte Pontynsche moeras heb ik dus niet gezien, maar wel, ook in den omtrek van Rome, opgemerkt dat er twee soorten van riet bestaan, het onze en dat der hengelstokken, waarin de honden zwaar werk moeten vinden. Naar Frascati wandelende zag ik zwermen kievitten met spreuwen door een, zoo als bij ons tijdens hun vertrek, en dat er veel leeuwerikken werden opgedaan door jagers zonder honden, ook

dat een weinig nachtrijp aldaar als vorst wordt aangemerkt.

Te Venetië, de rondom in water gelegene stad, die voor de rest op een' ouderwetschen doolhof gelijk, zag ik geen ander gedierte dan duiven, de gewone veldvliegers, in groot getal en zeer mak, wonende tegen of op de oude gebouwen aan het eentoonige st. Marcusplein; zij dienen het algemeen tot vermaak, en worden door hen welwillend gevoerd, gelijk dit ook van stadswege geschiedt, op een bepaald uur, hetwelk zij kennen even als of zij de klokslagen telden.

Van de jagtwetten der onderscheidene kleine italiaansche staten kan ik u niets verhalen; omtrent de rivieren zag ik polderland als bij IJssel, Rijn en Waal, met knotwilgen en riet, en slechts op twee plaatsen onloochebare palen, waaraan eene plank met een voet groote letters beschreven :

»RESERVATE.» (*)

waarvan ik de beteekenis aan u te verklaren overlaat, daar gelijk reeds gezegd is, mijn italiaansche taalkennis zich bij drie woorden bepaalt, waarvan het laatste tot goeden wensch dient.

Na Laxenburg bij Weenen gezien te hebben, had ik eene streek te gaan langs de spoorbaan, om plaats op

(*) Ook zonder italiaansch te verstaan, kan men opmaken, dat dit woord „gereserveerd" beteekend.

dezelve te kunnen krijgen; op 20 passen van die baan zag ik iets liggen, dat mij bekend voorkwam, ik dacht hard op: »kunnen dat allemaal hazen zijn,” nam een kluit aarde op, en wierp er na. Als nu rezen er 7, zegge zeven, hazen nagenoeg te gelijk. —

Altijd dezelfde, hoor ik u zeggen. Ja! het is waar, dat hoop ik altijd voor u te blijven.

Vergeet niet van mij in uw antwoord te zeggen, hoeveel jongen uw witte haas heeft geworpen, en of er eene behoorlijke eerewacht bij de vermoedelijke erfopvolging van kleur, wordt gehouden?

Vivé!

ALLERLEI.

DE DANKBAARHEID VAN EEN' ENGELSCHEN VOSSENJAGER.

Wanneer men in Engeland iemand van het paard ziet vallen, kan men zijne hulpvaardigheid soms zeer slecht besteden. De *gentlemen* vossenjagers zijn wonderlijke lieden, gelijk het volgend voorval bewijst.

Een elegant rijtuig met twee fraaije volbloed schimmels bespannen, rolde eens door een der lagchende dalen, welke het oog van den reiziger tusschen Londen en Brighton verlustigen. Plotseling vloog een ruiter met bliksemsnelheid over den weg, en stortte met het paard, dat bij het overspringen eener sloot

miste, ter neder. Even spoedig deed de heer die in het rijtuig gezeten was, den koetsier stilhouden, steeg uit, ijde naar den gevallen ruiter, nam hem bij den arm om hem op te rigten, vroeg hem deelnemend: »of hij zich ook erg bezeerd had?» terwijl hij hem zijn rijtuig aanbood om hem naar eenen wondheeler te brengen. — »Ik dank u,» antwoordde de vossenjager verstoord, »ik dank u, mijnheer, ik »verzoek u slechts om uw naam en uw adres!» — »Het zal mij een genoegen zijn, u bij mij te zien,» was het antwoord, »maar ik verzoek u, u geenzins »jegens mij verplicht te achten; het is immers niet der »moeite waardig.» — »Niet der moeite waardig, »mijnheer, gij zijt al te nederig. Ik hoop en wensch »niets vuriger, dan u van het tegendeel te overtuigen.» — »Inderdaad gij maakt mij verlegen! . . . . »mijn naam is EDUARD ACERBY, ik woon Regentstraat, »no. 102.» — »Binnen kort,» hernam de vossenjager, »zult gij van kapitein ADAM MONDWELL hooren.»

Werkelijk hoorde sir ACERBY spoedig meer van den ruiter, want hij werd voor het geregt gedagvaard; de kapitein MONDWELL had hem aangeklaagd. Hoo- gelijk verwonderd verscheen de aangeklaagde; het verhoor begon. Sir ACERBY bekende, dat hij den kapitein ter hulpe was gesneld, zonder dat deze hem daartoe had verzocht, doch deed tevens de vraag: »wat daarin strijdig met de wet en strafbaar was?» — »Gij hebt mij, door uwe ongevraagde hulp, van den »prijs der jagt verstoken; want ik zoude de eerste

»bij het »hallali” geweest zijn, indien gij mij met »vrede gelaten hadt,” antwoordde de kapitein. De getuigen verklaarden, dat noch de aanklager, noch zijn paard, door den val, de minste kneuzing bekomen had; dat hij alzoo gemakkelijk, zonder eenige hulp, weder op de been en te paard zoude geraakt zijn; dat eindelijk, wanneer alles rustig zijnen gang had kunnen gaan, en sir ACERBY hem niet opgehouden had, de kapitein, die tien minuten op zijne medemakers vooruit had, onmisbaar den prijs had gewonnen. De regters beslisten, met de wijsheid van SALOMO, dat hij, die schade veroorzaakt, ook daarvoor boeten moet, en dat derhalve sir ACERBY aan den klager de waarde der weddingschap, behalve de proceskosten, moest betalen. — Deze aardigheid kostte hem 3200 ponden sterling.

GRONDIG ONDERWIJS.

- Vraag. »Waaraan onderscheidt men den rammelaar »van de voedster?”
- Antw. »Niets is gemakkelijder: als *hij* loopt, is »het een rammelaar, als *zij* loopt is het »eene voedster.”

EENE ENGELSCH E JAGTPARTIJ.

In December van het laatst afgeloopen jaar werd door den graaf STAMFORD, op zijn landgoed Enville-Hall, in Staffordshire, met negen zijner jagtvrienden, gedurende veertien dagen geschoten: 732 hazen, 227 konijnen, 1116 fasanten, 16 patrijzen en 22 andere vogels; te zamen 2113 stuks.

BOEKAANKONDIGING.

Opmerkingen over het ontwerp tot wijziging der Wet op de Jagt en Visserij van 1852, door Mr. P. VAN BEMMELEN, waarnemende het Openbaar Ministerie bij het Kantongeregte Noordwijk. Leyden, bij P. ENGELS, 1856. 78 bl.

Wij haasten ons dit werkje, dat in het tegenwoordig tijdstip hoogstbelangrijk is, onzen Lezers aan te kondigen. — Ofschoon wij niet op alle punten met den geachten Schrijver kunnen instemmen, levert de inhoud vele scherpzinnige en praktische beschouwingen op, die eene oplettende lezing allezins verdienen.

RED.

Verslag van de Jagt en Visscherij, in de Provincie Zuid-Holland, over 1855.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR F. A. VERSTER.

De staat van het Jagtveld was gedurende het jaar 1855, over het algemeen, ongunstig. — Ten onregte heeft men het van verschillende zijden willen doen voorkomen, alsof die minder gunstige toestand, waarin het jagtveld zich, bij het openen van den jagttijd, bevond, hoofdzakelijk moest worden toegeschreven aan in de Wet van 6 Maart 1852 (staatsblad no. 47) voorkomende leemten. — Zonder eene herziening dier wet als eene overbodige zaak te beschouwen, heeft desniettemin de ondervinding voldoende aangetoond, dat

de jagtwet, sedert hare invoering, haar voornaamste doel, te weten: bescherming en instandhouding van het wild, steeds heeft bereikt, voor zooverre namelijk als de verijdeling daarvan niet aan buiten haar bereik liggende oorzaken moet worden toegeschreven.

Zoodanige oorzaak kenmerkte het jaar 1855. — De strenge weersgesteldheid, die in de eerste maanden van dat jaar heerschte, gepaard met de in groote hoeveelheid gevallen sneeuw, die bij afwisselende dooi en vorst, gedurende geruimen tijd aanwezig bleef, was voor den ongunstigen wildstand, althans voor zooveel klein wild betreft, stellig de voornaamste, zoo niet de eenige oorzaak. — Volgens ontvangen informatien werden, vooral in de duinstreek langs de zeekust dezer Provincie, door de opzieners der jagt vele hazen gevonden, die tengevolge der sneeuw, aanhoudende strenge koude en daardoor veroorzaakt gebrek aan voedsel, waren omgekomen, terwijl het van zelve spreekt, dat de slechte toestand, waarin de nog overgebleven hazen verkeerden, van nadeeligen invloed op de voortteling moest zijn.

De patrijzen werden, bij het openen der jagt op die wildsoort, ook in mindere hoeveelheid aangetroffen, waarbij nog als eene bijzonderheid kan worden gemeld, dat het aantal koppels, zoogenaamde *guste* patrijzen, aanmerkelijk grooter was dan in andere jaren het geval plagt te zijn.

De klagten over gebrek aan waterwild waren vrij algemeen; zoowel de kooilieden als de jagtliefhebbers

hebben weinig eenden gevangen en geschoten. — De hiervoor bestaande oorzaken kunnen evenwel moeilijk met eenigen grond worden opgegeven. Voor zooveel de gewone eend (*a. boschas*) betreft, is het niet onwaarschijnlijk dat de, bij artikel 22 der wet tot regeling der jagt en visscherij, gegevene bevoegdheid tot het rapen der eijeren dier wildsoort, tot hare vermindering veel toebrengt. — De overeenkomst, die evenwel bestaat tusschen de eijeren der wilde en der tamme eenden, en die het onderscheiden daarvan onmogelijk maakt, is oorzaak dat eene verbods bepaling omtrent het rapen van eijeren van wilde eenden onuitvoerbaar zoude worden.

In den loop van het jaar 1855 werden 745 acten tot uitoefening der verschillende, geoorloofde *jagtb*-*drijven* verleend. — Daarvoor was verschuldigd aan

recognitie	f	10960,00	en aan
zegelgelden »		3289,50	

Totaal   f 14249,50.

Blijkens daaromtrent ingekomen opgaven werd aan de hoofden der verschillende gemeentebesturen, gedurende het jaar 1855, het onderstaand schadelijk ge-
dierte binnen deze Provincie vertoond, als:

1 moervos, 6 fluwijnen, 808 bunsings, 72 hermelijnen, 3220 wezels, 13 arenden, 133 valken, 35 havikken, 679 sperwers, 305 vrouwen en 66 buizerden, te zamen 5338 stuks; waarvoor, op grond van art. 30 der meergenoemde wet, premien werden toegekend tot een bedrag van f 1611,70.

Op de gronden, waar eene te groote vermenigvuldiging van konijnen of ander schadelijk gedierte was ontstaan, werden de eigenaren of regthebbenden, gedurende den gesloten jagttijd, door buitengewone magtigingen, in de gelegenheid gesteld dat gedierte te schieten of te vangen.

Aan de betrokken eigenaren werd, in Zuid-Holland voor de dienst van 1855 — 56, kosteloos registratie verleend van 42 eendenkooijen en 10 duiventillen, terwijl voor zwanendriften geene registratie werd aangevraagd.

Dezelfde oorzaken, die van nadeeligen invloed op het jagtveld waren, bragten ook eenen gevoeligen slag aan de visscherijen in de binnenwateren toe, zoo zeer, dat in sommige streken eene schier totale vernieling van den visch daarvan het gevolg is geweest, waardoor zij, die de visscherij als middel van bestaan drijven, groote nadeelen ondervonden, en de onvermogenen, die tot eigen onderhoud en dat hunner huisgezinnen zich met de visscherij onledig houden, daarvan bijna geene voordeelen hebben genoten.

Gedurende het jaar 1855 werden 2583 acten tot uitoefening der *visscherij* uitgegeven. — De daarvoor verschuldigde recognitie beliep f 6922,00 en

het zegel » 2591,25

Totaal f 9513,25

Op grond der bepaling, vervat in het slot van art. 6 der aangehaalde wet, werden in 1855 tot uitoefening

ning der visscherij met één vischtuig, 1109 kosteloze vergunningen aan kennelijk onvermogenen verleend.

Het toezigt op de Jagt en Visscherij werd in Zuid-Holland, gedurende den loop van laatstgenoemd jaar, door 33 bezoldigde opzieners waargenomen, terwijl 162 personen op het verzoek van eigenaren of regthebbenden van jagtgronden en vischwaters aangeseld, zonder bezoldiging met hetzelfde toezigt belast waren.

Door de overige beambten, ingevolge art. 37 (voorlaatst lid) der jagtwet, tot het waken tegen overtredingen dier wet verplicht, werden in het jaar 1855 meer bekeuringen geconstateerd dan vroeger, en het schijnt dat de toekenning van premieën voor bekeuringen tot die vermeerdering de hoofdzakelijke aanleiding is.

Het gezamenlijk bedrag der door de verschillende, tot het doen van bekeuringen gerechtigde, beambten geconstateerde overtredingen bereikte in 1855, in deze provincie, het aanzienlijk aantal van 1018; — waarvan wegens:

Jagen zonder acte.	25
» » schriftelijke vergunning	12
» in verboden tijd	49
» met de lange jagt en met schietgeweer gelijktijdig	1
Stellen of herstellen van wildstrikken	23
Komen in het veld met schietgeweer, zonder jagt- acte of buitengewone magtiging.	14
Komen in het veld met, of laten losloopen van honden, in strijd met art. 20 en 24 der jagtwet .	278

Tirasseren	1
Vervoer van nachtegalen.	1
Rapen, zoeken, vervoeren, verkoopen van eijeren van wild en van kievitten in verboden tijd .	23
Visschen zonder acte.	181
» » schriftelijke vergunning . . .	324
» in verboden tijd	49
» op ongeoorloofde wijze of met verboden middelen	6
Vervoer of verkoop van wild of visch in verboden tijd	29
Weigering van het onderzoek, bedoeld bij art. 28 der jagtwet	2

In den loop van het jaar 1855 werd aan premiën voor bekeuringen toegekend een bedrag van *f*3127,00.

Door de ontvangers der registratie werd aan boeten en verbeurten ingevorderd een geldelijk bedrag van *f*2569,10.

Ten slotte wordt hierbij eene opgave gevoegd van de ontvangsten en uitgaven, die gedurende den loop van het jaar 1855, ten gevolge der wet van 6 Maart 1852 (staatsblad No. 47) hebben plaats gehad, waarbij evenwel dient te worden in het oog gehouden, dat het batig slot niet geheel als zoodanig kan worden aangemerkt, vermits daarvan nog moeten worden afgetrokken de uit de ten uitvoerlegging van vonnissen voortvloeiende onkosten, die evenwel met geene zekerheid kunnen worden opgegeven, doch die stellig als post van uitgaaf moeten worden aangemerkt, wan-

neer men de opbrengst der zegels der jagt- en visch-acten als ontvangst beschouwt.

Ontvangst.	1855	Uitgaaf.
Recognitie en zegelgelden der jagt- en vischacten....f	23762 75	Tractement van den Inspecteur...f 1000 00
Ingevorderd aan boeten en verbeurten	2569 10	Reis- en verblijfkosten van denzelven.....f 300 00
		Bezoldiging van 33 opzieners à f 4 per week .....f 6861 00
		Kleedinggeld voor die beambten à f 16, 25 per jaar .....f 536 25
		Premiën voor gedood en vertoond schadel. gedierte f 1611 70
		Premiën voor gedane bekeuringen f 3127 00
f 2633 1	85	f 13438 95

Meerdere ontvangst f 12892,90.

VERSLAG VAN DE JAGT EN VISSCHERIJ,

IN DE PROVINCIE NOORD-HOLLAND, OVER 1855.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR M^r. P. C. VISSER.

J A G T.

STAAT VAN HET JAGTVELD.

De wildstand was in 1855 zeer slecht. De felle winter, late- en langdurige sneeuw waren oorzaak, dat er veel wild van gebrek is omgekomen. — De broedsels van patrijzen zijn meestal mislukt, en de schaarschte aan faisanten in deze streken was algemeen. — Hazen waren er betrekkelijk veel, en in den Haarlemmermeerpolder overvloedig.

Omtrent het waterwild zijn dezelfde ongunstige be-
rigten mede te deelen.

In deze provincie zijn 8 geregistreerde eendenkooijen
en 4 geregistreerde zwanendriften.

OPGAVE VAN HET GETAL JAGTACTEN.

	1854.	1855.
Groote jagtacten . . .	457	468
Kleine "	17	11
Suppletoire "	2	
Geheel	476	479

Voor deze jagtacten werden betaald:

Jagtacten.	Recognitie- gelden.	Zegel.	38 Opcenten.	Geheel.
Groote	f 7020,00	f 2106,00	f 800,28	f 9926,28
Kleine	» 55,00	« 16,50	» 6,27	» 77,77
Suppletoire . .				
Geheel in 1855 .	f 7075,00	f 2122,50	f 806,55	10004,05
" in 1854 .	» 6960,00	» 2091,00	» 794,58	9845,58

Alzoo hebben de jagtregten in 1855 meerder opge-
bragt dan in 1854.

SCHADELIJK GEDIERTE.

Met uitzondering van de vrouwen, is er in dit
jaar veel minder schadelijk gedierte gedood dan in

1854. De konijnen zijn door de algemeene delving veel verminderd.

Aan burgemeesters zijn vertoond en daarvoor premie-mandaten afgegeven :

	1854.	1855.
Bunsings	453	277
Hermelijnen	151	30
Wezels	461	435
Arenden	5	2
Valken	141	159
Havikken	29	30
Sperwers	424	305
Wouwen	301	604
Buizerds	95	84

De hiervoor uitbetaalde premiën beliepen :

in 1854 . . . . . / 621,50.

in 1855 . . . . . » 579,30.

TOEZIGT OP DE JAGT.

Het toezigt over de jagt was opgedragen aan 17 bezoldigde en 104 onbezoldigde jagtopzieners.

Over het algemeen betoonen de bezoldigde jagtopzieners veel ijver bij de waarneming hunner betrekking, welke activiteit veel is aangewakkerd door eene tractementsverhooging van één gulden per week, zoodat men thans, bij eene bezoldiging van f 5,00 per week, geschikte personen bij ontstane vacature zal

kunnen krijgen , hetgeen vroeger bij te geringe bezoldiging hoogst-moeijelijk was.

Het aantal bekeuringen wegens overtredingen der jagtwet heeft bedragen 121.

Hierop zijn gevolgd 88 veroordeelingen , en 14 vrij-spraken of ontslag van rechtsvervolging.

Zijn nog in behandeling 8 zaken.

Buiten regterlijke beslissing gebleven :

op grond van art. 40 der Wet . . . . 3 zaken.

»   »   »   » 51   »   »   7   »

»   »   »   toepassing der artt. 207, 208

& 227, No. 6. Wetboek van strafvordering . 1 zaak.

VISSCHERIJ.

TOESTAND VAN DE VISSCHERIJ IN DE BINNENWATEREN.

De visscherij in de binnenwateren is steeds achter-uitgaande , en levert voor vele visschers van beroep geen genoegzaam middel van bestaan meer op.

Behalve in de droogmakerijen is hiervan de oorzaak gedeeltelijk te zoeken , doordien vele visschers de vis-scherijen uitputten , en de voor den handel te kleine visschen voor eendenvoeder gebruiken.

OPGAVE VAN HET AANTAL VISCH-ACTEN.

	1854.	1855.
Groote Vischacten . . .	376	347
Kleine » . . .	898	800
Suppletoire » . . .	5	4
Geheel	1279	1151

Het aantal kosteloze vergunningen om te mogen vischen heeft bedragen 678 tegen 689 in het vorige jaar.

Voor de in 1855 verleende visch-acten zijn de navolgende regten betaald:

Jagtrechten.	Recognitie-gelden.	Zegel.	38 Opcenten.	Geheel.
Groote	f 1735,00	f 520,50	f 197,79	f 2453,29
Kleine	» 1200,00	» 600,00	» 228,00	» 2028,00
Suppletoire . .	» 14,00	» 6,00	» 2,28	» 22,28
Geheel in 1855 .	f 2949,00	f 1126,50	f 428,07	f 4503,57
» in 1854 .	» 3244,00	» 1245,00	» 473,10	» 4962,60

TOEZIGT OP DE VISSCHERIJ.

Het toezigt op de visscherij is opgedragen aan dezelfde personen, die met het toezigt op de jagt belast zijn.

Voor gedane bekeuringen in zake van jagt en visscherij is, overeenkomstig Z. M. besluit van 24 April 1852, No. 86, in dit jaar aan premiën uitgekeerd de somma van f 774.00

SCHETSEN UIT MIJNEN LEVENSLLOOP,

DOOR

N I M R O D.

(*Waarheid en fictie.*)

III.

Familiezaken noodzaakten mij tot een uitstapje naar eene onzer provinciën , die ik sedert dertig jaren niet bezocht had. — Vóór mijne afreis begaf ik mij naar een' mijner weinige oude vrienden , om afscheid te nemen ; hij was een der harstogtelijkste jagers , dien ik immer gekend heb , doch sinds jaren belette hem het podagra de praktische beoefening van het edel vermaak. — Wanneer ik met hem , onder pijp en

flesch, aan den haard zat, stelde hij zich voor dit gemis schadeloos, door het bepraten van onze gezamenlijke jagttogtjes in vroegere dagen en de herinneringen aan vele onzer jagtmakkers, die reeds in de groote weitasch van den onverbiddelijken jager met de zeissen waren opgestoken. — Onder zulke gesprekken waren ons de winteravonden steeds te kort; mijn vriend scheen dan weder jong te worden en het podagra niet te gevoelen; zijne oogen fonkelden van jeugdig vuur, en dikwerf werd het krukje, dat, ten steun bij zijne omstropelingen in de kamer, aan zijnen stoel leunde, opgenomen en in het vuur van het verhaal, onder een »paf!» aan de wang gebracht, wanneer het een of ander meesterschot uit den rijken schat onzer herinneringen werd opgerakeld. — Toen wij den avond weder op deze wijs hadden doorgebracht, zeide mijn vriend bij het afscheid nemen: »uwe reis brengt u te X. in de nabijheid »van het landgoed Y., thans het eigendom van mijnen »neef A. wiens voogd ik geweest ben; ge zoudt mij »eene dienst kunnen bewijzen, door hem eenige »papieren van waarde te overhandigen.» — »Gaarne,» was mijn antwoord, »dan kan ik tevens die plaatsen »nog eens bezoeken, waar ik met mijnen overleden »vriend Z., den vroegeren eigenaar, zoo vele genoeg- »lijke dagen heb doorgebracht; het was een echte jager »die Z.» — Ja, daar heb ik veel van u over ge- »hoord,» zeide mijn vriend, terwijl hij de papieren »anpakte en mij overreikte. — Na een hartelijk:

»adieu, tot wederziens!» scheidden wij met eenen warmen handdruk.

Toen ik mijne zaken in X. had afgedaan, deelde ik aan A. den last mede, mij door zijnen oom opgedragen, en vroeg tegen den volgenden dag belet om mij daarvan te kwijten. — Ik stelde mij met genoeg voor die plaatsen nog eens te betreden, waar ik met mijnen onvergetelijken vriend Z. zoo menig aangenaam uur doorgebracht, zoo menig gelukkig jagtavontuur bijgewoond had. — Het antwoord — op geparfumeerd postpapier geschreven — was hoogst hoffelijk, en bevatte, behalve de betuiging van het verlangen om mijne kennis te maken, de uitnoodiging tot een verblijf van eenige dagen te Y. — Aan die verlokking kon ik geenen wederstand bieden; de oude herinnering werd levendig, en het voorstel door mij aangenomen.

Een jongen werd, met mijnen reiszak belast, vooruit gezonden; ik nam den wandelstok op om hem te volgen. — Het was een dier schoone herfstmorgens, welke het gemoed van den jager met de aangenaamste gewaarwordingen vervullen; de zon scheen zoo helder op de fraaije kleurschakerigen der bosschen, waarin het gezang der roodborstjes en meezen zoo vrolijk klonk. — Aan de eene zijde van den weg doolde eene kudde schapen over de bruine heide; aan de andere doorkruiste een jager het stoppelveld. — Ik zette mij op eene hoogte neder, om dit verrukkend tooneel te genieten; intusschen loste de jager een schot, ik zag

de hoenders wegstrijken en den hond er een apporteren; daar ontwaakte mijn jagersgevoel, en mijn blik viel tevens op de torens van het kasteel Y., dat ik reeds genaderd was.

Het gezigt van die torens werkte als een tooverslag op mijne verbeelding; de dertig vervlogen jaren verloren zich in het beeld, dat mij thans voor den geest zweefde; het voorledene was tegenwoordigheid geworden. — Ik bevond mij weder op Y. in het gezelschap van den braven Z.; alles, het huis met zijn' gullen gastheer, het ouderwetsch huisraad, de trouwe jager, de lievelingshond van mijnen vriend, het rijk voorzien jagtveld, dat alles stond mij levendig voor den geest. Vele herinneringen ontrolden zich voor mijne phantasie, en ik moest eene opwellende traan wegpinken. — Onder die herinneringen was ik zoo geheel in gemijmer verzonken, dat ik den terugkeerende jongen niet had zien naderen, en zijn: »mijnheer, ik heb den »reiszak op het kasteel afgegeven!» eensklaps de kinderen mijner verbeelding in rook deed verdwijnen, en mij in de werkelijkheid terug voerde. — »En de ouderdom alleen is tegenwoordigheid!» zuchtte ik met FEITH, nam mijnen stok op en wandelde verder.

Toen ik het kasteel bereikte, zocht ik te vergeefs naar de trotsche eiken, die de vroegere oprijlaan beschaduwden; beide waren verdwenen. — Een ruim grasperk, waardoor de weg slingerde, en dat spaarzaam met eene groep boomen versierd was, had hen vervangen. — Ook de oude poort was weggeruimd,

en de gracht, waarin zich vroeger trotsche zwanen spiegeldden, gedempt.

Een vrij winderige jager, netjes gekleed als eene pop, opende mij de deur: »mijnheer wacht UE reeds, »mag ik UE verzoeken binnen te gaan,» en hiermede leidde hij mij in eene kamer.

De heer A., die een' bontkleurigen kamerjas en sierlijke pantoffels droeg, verhief zich uit een' gemakkelijken leuningstoel, en trad mij te gemoet. — »Ik heet »u welkom, mijnheer,» zeide hij op beleefden toon, »ik ben waarlijk confus, dat gij de moeite neemt om »mij met een bezoek te vereeren, en eene commissie »van mijnen oom overtebrengen. Ik hoop dat gij het »hier eenige dagen voor lief zult willen nemen, te »meer, daar het juist in den jagttijd is, en vele »herinneringen van vroegere dagen u hier wachten; »gij jaagt immers nog?»

»Wel zeker, als ik daarmede ophoude, zal òf het »pootje, òf de dood er de schuld van hebben.»

Terwijl hij het pakket opende, en de papieren nazag, had ik tijd om het vertrek eens rond te zien; het was toevallig de vroegere studeerkamer van Z. — Het eikenhouten geweerrak, waarop allerlei oude, zeldzame geweren prijkten, had plaats gemaakt voor eene elegante, glazen kast, gevuld met engelsche geweren, buksen, pistolen, krissen, yatagans en dergelijke wapenen; in plaats van het rak, waaraan fraaije, duitsche pijpen plegen te hangen, zag ik eenen stapel sigarenkisten, met allerlei fraaije étiquettes versierd. — Wei-

tasschen zag ik niet, maar wel eene rijke verzameling van allerlei hondenzweepen, colliers, fluitjes, hagelzakken en kruidhorens. — Op eene sierlijke étagère prijken, in fraaije banden, het *Sporting Magazine*, het *Journal des Chasseurs*, nevens de werken van BLAZE en *la chasse au lion* van GERARD. — Oostindische hertengeweijen, tijger- en leeuwenhuiden, blaauw porselein en een paar op schijfschietereien, of op nageaapte, engelsche wedrennen gewonnen stukken zilver, voltooiden de decoratie.

Intusschen had A. de papieren nagezien en in zijn prachtig bureau geborgen. — »Ik dank u vriendelijk, »mijnheer, voor de genomene moeite, en hoop de gelegenheid te vinden om u insgelijks van dienst te »zijn; mag ik u,» vervolgde hij, »eene sigaar aanbieden?»

»Ik rook wel ééne sigaar na den eten, maar voor »het overige verkies ik een gouvenaar.»

De heer A. schelde, de fraaije jager trad binnen; »Joun, bezorg pijpen en tabak.»

»Mijnheer,» antwoordde hij bedremmeld, »die zijn »niet in huis; maar als UE verkiest zal ik naar den »majoor G., die in de buurt woont, gaan en er om »vragen; die heeft ze zeker, want ik zie hem altijd »uit lange pijpen dampen.»

»Doe geene moeite,» zeide ik, en haalde mijne tabaksdoos en jagtpijp voor den dag; ik stopte, de jager bood mij met veel zwier een vlammetje en verliet de kamer, terwijl zijn heer eene sigaar opstak.

»Gij treft het heerlijk, mijnheer, ik wacht morgen
 »eenige vrienden om hier te jagen; allen uitmuntende
 »schutters, die engelsche geweren hebben, welke, met
 »groene patronen, op honderd passen schieten. Mis-
 »schieten is bij hen eene zeldzaamheid, er stuiven al-
 »tijd veëren of wol van het wild; de patrijzen ontko-
 »men dikwerf met een' hangenden poot, en de hazen
 »met een' slingerenden achterlooper, in alle geval
 »toch een zeker teeken dat het niet mis was. Ja,
 »met die engelsche geweren en die groene patronen,
 »dat mag eerst schieten heeten!"

Ik merkte wel dat mij hier niets anders overbleef
 dan de rol van lijdelyken opmerker, en de dingen,
 die daar komen zouden, af te wachten; ik antwoordde
 dus: »ja, dat schijnt thans zoo de mode te zijn."

»Onder hen, die komen jagen, is gewis de uitmun-
 »tendste schutter, de heer DE V.; die schiet lijsters,
 »vinken, musschen en alles, wat maar voorkomt, op
 »ongeloofelijke distanties."

»Die heeren, die zulke voortreffelijke schutters zijn,
 »hebben zeker ook uitstekende honden?"

»Honden, ja, bijzonder fraaije; echte setters van
 »de beste engelsche rassen, en gesoigneerd zijn ze!
 »Ze glimmen als spiegels, daar moeten de grooms voor
 »zorgen. Zie, het is een lust om die honden te aan-
 »schouwen, als ze uit de jagtwagens komen; ik ver-
 »lustig er mij altijd in om die fraaije dieren op het
 »voorplein te zien rondloopen. — Wilt gij de mijnen
 »eens zien?"

»Gaarne,» antwoordde ik; nadat de heer A. zich »was wezen aankleeden, traden wij naar buiten.»

Aan sierlijke, met ijzeren rasterwerk omgeven, hokken lagen zes uitmuntend fraaije setters van verschillende kleuren; ik was verbaasd over hunne schoonheid. »Zoo, aan de hokken, ziet men ze niet be-»hoorlijk,» merkte ik op, »indien het niet te veel »moeite is, zoude ik u verzoeken ze te doen loslaten.»

»Loslaten! ja, hm, dat heeft nog al wat in; maar »ik zal JOHN roepen.»

De jager kwam, van eenige lijnen voorzien, trad in het rasterwerk, deed elken hond eene lijn aan, en werd letterlijk door hen naar buiten getrokken, waar hij ze met alle krachtsinspanning staande hield. — Eensklaps vallen twee der honden elkander aan, en beginnen een woedend gevecht; de heer en de jager grijpen er elk een' in den halsband, waardoor de overige vier ontsnapten; na lang tobben gelukt het eindelijk de strijdenden te scheiden. — »God dank,» zeide de heer, »JOHN, leg ze maar dadelijk weder vast; »tracht de andere weder op te vangen, en geef ze een »ferm pak ransel!» — Ik had nu het mijne al van die fraaije honden.

Terwijl de jager roepende, fluitende en de honden verwenschende rondliep, stelde mij zijn meester eene wandeling voor, die ik met genoegen aannam. — Na eenigen tijd vernamen wij door het erbarmelijk gegil der honden, dat JOHN ze weder magtig geworden, en met de executie bezig was.

Onder het wandelen speurde ik op de lanen tamelijk veel wild en, tot mijne verwondering, geen schadelijk gedierte. — »Gij schijnt hier weinig schadelijk »gedierte te hebben, mijnheer A.!»

»Och ja, dat zal ik u uitleggen, dat is zeer toeval-
 »lig; gij begrijpt wel dat Joux zich met zulke dingen
 »niet kan afgeven, want dát is toch wel geen jagers-
 »werk, dat klemmen leggen; en schieten kan men
 »dat tuig maar zeer zeldzaam; maar ik heb hier den
 »zoon van den ouden jager van den heer Z. gevon-
 »den — gij weet hoe die goede man op het vangen
 »van die beesten gesteld was —, dien heb ik uit mede-
 »lijden gehouden, en die vangt mij nu het ongedierte
 »weg. Hij had mij eerst gevraagd om jager te wor-
 »den, maar dat ging niet; verbeeld u eens, dat hij
 »nooit verder dan op veertig passen op een haas wilde
 »schieten, en dan moest hij het nog dwars hebben.
 »Toen ik hem, als proefstuk, een' hond had laten
 »dresseren, had hij hem zoo bedorven, dat hij geen
 »haas meer wilde naloopen en, als er geschoten was,
 »stil bij mij ging zitten; hij had er den moed uitge-
 »werkt; ik zag dadelijk wel dat het niet gaan zoude,
 »en dat hij er geen verstand van had, want, verbeeld
 »u eens! hij wilde geene zweep gebruiken. Dat van-
 »gen van ongedierte is juist iets voor zulke domme
 »mensen!» — Wat konde ik beter doen dan zwin-
 gen en den volgenden dag afwachten?

Des morgens ten acht ure trad de heer A., in eene jagtkleeding, die een fransch modeplaatje be-

schaamde, in het salon, waar een ruim voorziene ontbijtdisch gereed stond; het ontbrak even min aan fijne schotels als aan fijne wijnen. — Omstreeks half negen begonnen de elegante rijtuigen op te dagen, en het getal der gasten groeide tot acht aan; kleeding, geweren en honden, alles was even prachtig.

Bonjour, mijn waarde A.! die *shooting coat* zit u »voortreffelijk; zeker uit Parijs medegebragt?» — De gastheer knikte toestemmend.

»Zie eens,» zeide een ander, »welk een uitmuntend »geweer van MANTON, kaliber No. 12; ik geef er uit »de tweede hand vijftig pond voor; op honderd pas- »sen schiet het alles door en door.»

»Wie is die ouderwetsche patroon?» vroeg een derde fluisterende aan den gastheer.

»St,» was het antwoord, »het is een vriend van »mijnen ouden erfoom» — hier werd eene beweging van geldtellen gemaakt; — »begrepen!»

Toen ik aan het gezelschap als eenen ouden — op dit woord werd eenigzins gedrukt — liefhebber was voorgesteld, zetteden wij ons aan het ontbijt. — Het gesprek liep over verre schoten, die dezer dagen gedaan waren; over de op handen zijnde wedrennen, tot verbetering — gelijk men het gelieft te noemen — van het paardenras; over verloren en gewonnen weddenschappen enz.; terwijl de schotels en flesschen duchtig werden aangesproken.

Toen het tien ure geworden was, vroeg de gastheer: »zouden wij nu niet te veld trekken?» en kort daarna was alles marschvaardig.

Het uitbrauden der geweren nam nu een' aanvang, terwijl de honden, als bezetenen, blaffend in het rond renden. — Eindelijk waren de groene patronen met kracht naar beneden gedreven en de geweren geladen; wij trokken het veld in.

Mijne pen is onmagtig, de tafereelen, die ik daar aanschouwde, aftemalen; ik wil ze liever in algemeene trekken zamenvatten. — Schieten, roepen, fluiten, schreeuwen en het kermen der geranselde honden vormden het wanluidenst charivari, dat men zich kan denken. — Werd er een stuk wild geschooten, dan ontstond telkens een hevige kampstrijd tusschen de honden; slechts zelden gelukte het, den buit onbeschadigd aan hunne tanden te onttrekken. — Het viel mij zwaar den onaangenen indruk, dien deze tooneelen bij mij verwekten, te verbergen; deze werd nog verdubbeld door het aanschieten van zoo vele stukken, naar welke op onzinnige afstanden gevraagd werd, en waarvan de wol of de vederen afstoven. — Wanneer het maar »raak" was, waren de schieters tevreden, dan werden hunne bekwaamheid en de dragt hunner geweren luide toegejuicht. — Gelukkig kwam — gelijk aan alle dingen — ook een einde aan deze luidruchtige en woeste, voor mij vervelende, jagtpartij, die ik niet ligt zal vergeten.

Toen het diné was afgelopen, wekte het druivennat de spraakorganen ruimschoots op; de avond werd onder gesprekken over de bekende onderwerpen van des morgens — doch sterker gekleurd — doorge-

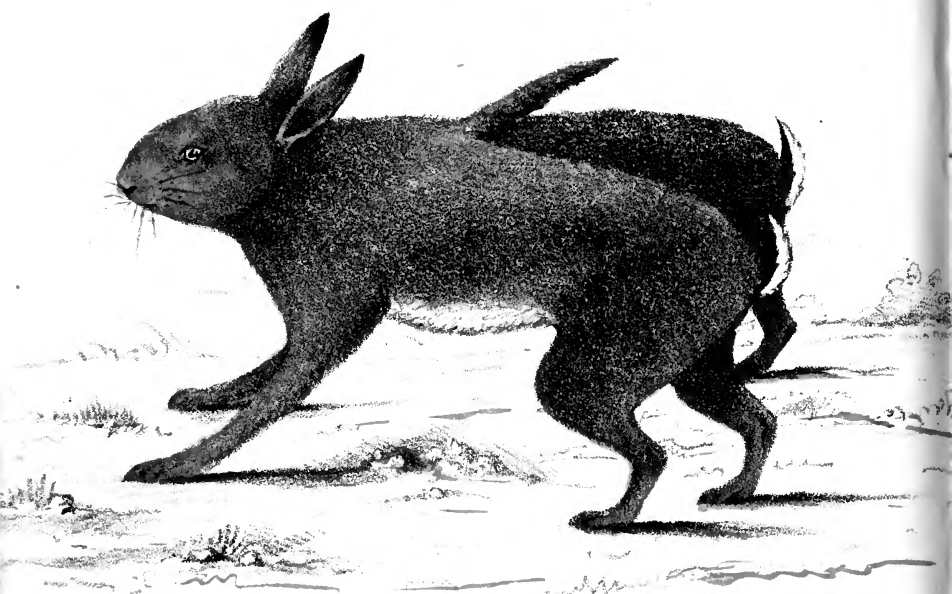
bragt. — Den volgenden dag nam ik afscheid, onder de gelofte van nimmer weder een bezoek op Y. af te leggen.

Ik ging spoedig mijnen ouden vriend opzoeken, en verhaalde hem mijn wedervaren in al zijne bijzonderheden. — Hij trok de schouders op; wij verdiepten ons in de vervlogene dagen onzer jeugd.

Den volgenden dag nam ik het geweer op, en toog met mijne oude *Diana* te veld. — Hond en meester deden om het zeerst hun best: de onaangename indrukken van mijn uitstapje waren uitgewischt!

MISGEBORTE VAN EEN HAAS.

(*Met eene Afbeelding*).

Door de welwillendheid van den heer B. v. V. te H., voormalig Houtvester in het derde jagtdistrict der provincie Zuid-Holland, ben ik in de gelegenheid gesteld geworden, eene afteekening te maken van de misgeboorte van een haas, die thans, opgezet zijnde, het eigendom van voornoemden heer is.

Het haasje werd in de laatste helft der maand Maart van het jaar 1851, in de heerlijkheid Willige-Langerak (provincie Utrecht) gevonden, door eenen opziener der jagt, die het, nog levend, aan gemelden Houtvester overbragt. — Weinige uren daarna is het gestor-

ven, en door den heer B. v. V. naar de veeartsenij-school te U. gezonden, alwaar het werd opgezet.

Tot aan het middenrif (*diaphragma*) is het haas geheel normaal gevormd, althans wat de uitwendige deelen betreft; dáár verdeelt zich de ruggegraat in tweeën, en ontstaan twee achterlijven, die, op zich zelve beschouwd, niets onnatuurlijks opleveren. — Alleen vertoont zich, ter plaatse waar de ruggegraat zich verdeelt in eene opwaartsche rigting, een goed gevormde voorlooper.

Ik had gewenscht eene korte beschrijving van den inwendigen bouw van het dier hierbij te kunnen voegen, en heb daartoe pogingen in het werk gesteld, door mij schriftelijk tot Prof. L. DE J. te U. te wenden, onder wiens toezigt mij was medegedeeld dat het opzetten geschied was; doch die pogingen hebben tot geen uitslag geleid. Het blijft dus twijfelachtig, hoe de vorming van het ingewand (*tubus intestinalis*) bij deze misgeboorte was; er kunnen daaromtrent, uit dien hoofde, slechts gissingen worden gemaakt.

Intusschen komt het mij, naar aanleiding van den uitwendigen bouw, niet onwaarschijnlijk voor, dat de edele ingewanden (hart en long), die vóór het middenrif liggen, geheel normaal zullen zijn gevormd geweest, en dat, van dit punt af, te gelijk met de verdubbeling der ruggegraat, de slokdarm zich ook in tweeën zal verdeeld hebben, en de onedele (onderbuiks) ingewanden, in elk der beide achterlijven, als naar gewoonte zullen gevormd geweest zijn.

Van welk geslacht het haas was is evenzeer twijfelachtig gebleven; intusschen is het stellig, dat het ingewand zijne functiën gedurende eenigen tijd moet hebben verrigt, vermits het haas, naar de grootte te oordeelen, minstens acht dagen moet hebben geleefd.

De hierbij gevoegde afbeelding is op de helft der grootte genomen.

F. A. V.

EENE ZELDZAME JAGT-KWESTIE.

Voor eenige weken kwam een welbekende broodjager, GERARDUS WIJDEVEN, mij uit ons naburige dorp Zeeland opzoeken, zich beklagende, dat zijne dochter CORNELIA gecalangeerd, en vervolgens door den kantonregter van Grave tot boete of gevangenzetting was veroordeeld.

Ik vertrouw, dat de lezer, even als ik, het geduld zal willen nemen, om de geheele geschiedenis aan te hooren; jagers, over de jagt sprekende, zijn zelden zeer laconisch, dit ondervindt ieder van ons dagelijks; ik waag het dan ook, om al, wat ik dienaangaande gehoord heb, zooveel mogelijk letterlijk over te brengen.

Ge weet — dus ving hij aan — ge weet, dat ik voor

eenigen tijd een ongeluk met mijn geweer gehad heb, waardoor ik drie maanden het huis moest houden; dat er, doordien ik niets verdiende, honger in de keet kwam, kunt gij ligt vatten; doch ik had een' hond, die bunsings en fluwijnen konde vangen, waarmede mijne vrouw en mijne dochter des nachts op de lappen trokken. Zij namen ook mijn geweer mede om de fluwijnen, en ook wel soms eene zwarte kat, uit de boomen te schieten, en zodoende kreeg mijne CORNELIA, die toen nog maar acht jaar oud was, zachtjes aan liefhebberij in al, wat jagt was.

Toen ik allengskens beter werd, hield dit natuurlijk op, en zij zou er welligt nooit meer aan gedaan hebben, ware het niet, dat, bijna 3 jaren geleden, P. S. uit Mil mij op nieuw aanschoot, en toen kon ik in geen half jaar iets verdienen. De nood derhalve weder aan den man gekomen zijnde, trokken mijne vrouw en mijne CORNELIA des avonds weder op den ulling (bunsing) los, en zorgden dat wij, hoe schraal dan ook, toch iets te eten hadden; want CORNELIA werd zoo knap met den snaphaan, en bleef zoo onvermoeid, dat zij, ofschoon niet voor 2 à 3 ure in den nacht huiswaarts keerende, weder voor het krieken van den dag in het veld was, en niet zelden een haas of patrijs op den loer schoot; ja, wat nog sterker is, dat zij eens met den eersten loop onder de patrijzen in de zit geschoten had, en er toen met het tweede schot nog een' in de vlugt raakte; sedert dien tijd was er ook geen houden noch binden aan,

en als ik het niet gekeerd en haar ingehouden had , ware er in ons geheele dorp niet één paar hoenders meer overgeschoten ; de hazenjagt had zij voor dat jaar al glad bedorven.

Dat aanhoudend stroopen werd , zoo als gij wel begrijpen kunt , al spoedig verpraat ; ik moest dus , om eene calangie voor te komen , haar het jagen plat af verbieden. Tegen dat de groote jagt geopend werd , was ik weder geheel en al hersteld , en in dien tijd komt er iemand , uit onze gemeente , bij mij aan huis. Hij was van CORNELIA's goed schieten al onderrikt , en vraagde mij , waarom ik haar niet mede op de jagt nam ? dat wij , met ons beiden , toch altijd het dubbele wild konden schieten ; want , voegde hij er bij , volgens de nieuwe wet mag dit gerust , en tevens — want het was om de weerga geen lomper — haalde hij de wet uit zijn' zak , en las mij voor , dat een vader inwonende zonen beneden 18 jaren op zijne acte kon laten mede jagen ; dat mijne CORNELIA dit ook mogt , want voor de wet , zeide hij , staan alle menschen gelijk , en om u dit te bewijzen , lees hier . . . . en toen hield hij mij een muntbillet voor , waar onder op gedrukt staat : *hij die muntbilletten vervalscht* , en nog al meer , dat ik niet onthouden kan , *zal gestraft worden met* , ik weet niet meer waar mede , maar het ging kort langs de galg af. Hier zoude dus , volgens de letter van de wet , aan vrouwen vrijstaan , valsch geld te maken en in omloop te brengen ; het is dus zeker , dat óf CORNELIA mag

met u gaan jagen, óf wel zij mag papieren geld vervalschen. Volgens de letter van de wet — zoude zij muntbilletten mogen namaken, en niet mogen jagen; het spreekt van zelf dat men volgens den zin van de wet moet te werk gaan, en dan is het zoo duidelijk als een catechismus, dat zij gerust met u mag gaan jagen.

Toen ik het muntbillet gelezen had, voer de jager voort, twijfelde ik er geen oogenblik aan, en werd al boos op onze boeren, dat zij dien mensch, die zoo verstandig is als een advocaat, met die regtstreeksche verkiezing uit den raad geknikkerd hebben. Ik zag aanstonds er op uit om voor CORNELIA aan een geweer en weitasch te komen; wij trokken te velde, en dat verzekeer ik u, zij schiet, dat het een lust is om te zien, onverschillig of het loopt of vliegt.

Niemand, zoodra ik hem den zin der wet had uitgelegd, had er iets tegen, dan alleen de veldwachter in den Reek, een dorpje bij Grave, die begreep de wet geheel anders, en bekeurde haar, omdat zij geene acte of permissie had; wij jaagden toen in gezelschap met den pachter der jagt. Zij werd vervolgens gedagvaard voor het kantongeregte te Grave, en ofschoon ik ZEd. Achtb. de wet op de jagt en op het papieren geld duidelijk aan zijn verstand bragt, veroordeelde hij haar evenwel, zoo als ik u straks gezegd heb. Geef mij nu eens goeden raad, want behalve het moeten gevangen zitten, is het nog bitter ongelukkig; begrijpt eens goed: zij kan, vóór dat zij 18 jaar oud is, geene

aete bekomen, zij zit van top tot teen vol jagtliefheberij; met mij zoude zij ook niet mogen medegaan; hoe moet zij dan jagen? Is er dan geene kans voor iemand, die op de jagt zoo bekwaam is, als ik zelf maar durf te denken? Ik bid u, raad mij wat ik er mede moet aanvangen.”

Ik raadde hem, zich van een attest van onvermogen te voorzien, en dan te appellèren; Mr. F. V. heeft zijne zaak verdedigd, en de Arr. Regtbank van 's Hertogenbosch heeft, op donderdag den 15den Mei l.l., geoordeeld, dat in de tegenwoordigheid van den eigenaar of regthebbende eene schriftelijke vergunning van denzelven overbodig is, en haar dien ten gevolge van alle regtsvervolging ontslagen. Op het tweede punt heeft de regtbank beslist, dat de 2de zinsnede van art. 7 der jagtwet, alleen op zonen betrekking heeft, en niet tot dochters mag uitgestrekt worden. CORNELIA WIJDEVEN is derhalve schuldig verklaard aan overtreding der jagtwet, doch vrij gesproken, op grond dat het gebleken is, dat zij, nog geene 16 jaar oud zijnde, gehandeld heeft zonder onderscheid des oordeels.

Daar in dit tijdschrift een ieder is uitgenoodigd geworden, om zijne bezwaren tegen de bestaande jagtwet in te dienen, vlei ik mij, dat de Redactie voor bovenstaande een plaatsje zal willen inruimen; mogelijk wordt dan, bij eene aanstaande herziening, de schoone sekse met wat meer consideratie bejegend. Zou die zinsnede, van art. 7 niet de oorzaak wezen, dat velen harer,

zich in haar regt gekrenkt achtende, zooveel antipathie tegen de jagt gevoelen? Zou het de reden niet kunnen wezen, dat menig liefhebber, wanneer hij des morgens vol vuur te velde trekt, zijne dierbare gade zoo koel gestemd en in eene zoo slechte luim verlaat?

O! konde de nieuwe jagtwet hieraan eenige verbetering toebrengen, dan zeker ware de vurigste wensch vervuld van een' bestendigen lezer.

J. W. v. d. H.

Uden, 16 Mei 1856.

OVER DEN SLAAP VAN HET WILD

EN HET TIJDSTIP

WAARIN HET OP VOEDSEL UITGAAT.

(*Vertaald.*)

Gelijk zoo vele zaken in de huishouding der natuur en de levenswijze der dieren nog niet genoegzaam opgehelderd zijn, schijnt mij de slaap der bij ons voorkomende wildsoorten, even als het tijdstip, waarin zij op voedsel uitgaan, steeds nog een onderwerp toe, dat der overweging dubbel waardig is.

Ieder bewerktuigd ligchaam behoeft minderen of meerderen tijd om te rusten, gedurende welken het de door de levensverrigtingen verbruikte krachten herstellen moet.

Wij zien dit evenzeer in het planten- als in het die-

renrijk. In beiden, althans bij vele soorten, nemen wij eene dubbele periode van deze rust of, wanneer wij het zoo noemen willen, van dezen slaap waar, namelijk: eene dagelijksche en eene langeren tijd durende, den winterslaap, bij welken de levensverrigtingen gedeeltelijk ophouden, of althans naauwelijks merkbaar en onderdrukt zijn, — eene den dood nabijkommende verstijving, voortgevloeid uit het gemis van den tot volkomen leven noodigen warmtegraad, gelijk wij eene soort van herleving opmerken bij klimmende temperatuur. In de meeste gevallen is die winterslaap noodig om het dier gedurende den winter, wanneer het noodige voedsel ontbreekt, in eenen toestand te brengen, waarin het geene voeding behoeft, en alzoo voor den hongerdood te behoeden. Wij willen ons evenwel minder met dezen winterslaap, waarvan wij slechts in het voorbijgaan spraken, bezig houden, en den dagelijkschen slaap nader beschouwen.

Gelijk de winterslaap van de temperatuur afhankelijk is, kan wel op den dagelijkschen het licht zijnen invloed uitoefenen. Ook hier ontmoet men hetzelfde beginsel bij de planten gelijk bij de dieren, vermits sommige soorten der beide rijken óf aan eenen dag- óf aan eenen nachtslaap onderworpen zijn. Het nederhangen en zamenvouwen der bladeren, vooral der gevederde, is, even gelijk het sluiten der bloemkelken, als een toestand van rust, — het ontluiken en geur verspreiden als een ontwaken te beschouwen. Wij vinden evenzeer bloemen, die zich bij den opgang der

zon ontsluiten, als die daartoe haren ondergang afwachten. Op gelijke wijze is aan sommige dieren een nacht- aan anderen een dagslaap eigen.

De slaap zelf is bij verschillende diersoorten ook weder van verschillenden aard; bij den mensch vertoont hij zich in den volmaaktsten vorm, vermits eene meer volkomen samenstelling, in den regel, eene meer volkomene rust behoeft. De vleeschvretende dieren staan in de schepping eenen trap hooger dan de plantenvretende, vermits zij niet onmiddellijk van de voortbrengselen van den grond leven kunnen, maar van vleesch en bloed, die als produkten der planten te beschouwen zijn. Om hun voedsel te verkrijgen moeten zij buitendien meestal meer kracht en tijd dan de plantenvretende aanwenden. Bij hen vertoont zich de slaap dan ook, in den regel, in zijnen volmaakteren vorm, gelijk wij bij den hond en den vos kunnen waarnemen, welken laatste wij dikwerf op de jagt verrast hebben, ofschoon dergelijke ontmoetingen het sluwe Reintje alles behalve aangenaam zijn.

De volkomen slaap der herkaauwende dieren werd reeds door BUFFON en anderen betwijfeld; dit schijnt wel zeker, dat hun slaap niet volkomen vast is, en dat de tijd, welken zij onder het herkaauwen in apathischen toestand doorbrengen, gedeeltelijk den slaap vervangt. Hoewel het den mensch zeer moeilijk, ja bijna onmogelijk is, zich duidelijk de verschillende toestanden en gewaarwordingen der dieren voor te stellen, kunnen wij ons toch een flauw denkbeeld van

de verschillende schakeringen van de rust of den slaap der dieren vormen, wanneer wij overwegen, hoe onderscheiden de slaap in het algemeen bij den mensch, maar ook bij de verschillende individú is, en welke onderscheidene verschijnselen hij, naar gelang van den leeftijd, kranken of gezonden toestand, sterkere of zwakkere gesteldheid, meerdere of mindere krachtaanwending, hartstogtelijkheid of zielerust, levenstoestan- den, gewoonten enz. oplevert. Wanneer de slaap van vele dieren dien van den mensch schijnt te gelijken, wijkt hij bij anderen klaarblijkelijk van dezen toestand af; en toch missen wij bij geen enkel dier eenen toestand van meerdere of mindere rust, die geschikt is om de verbruikte krachten te herstellen, om het even of wij aan dien toestand het algemeen begrip »slaap”, dan wel een meer omvattend denkbeeld verbinden.

Vermits wij den invloed van het licht op den slaap niet mogen ontkennen, is hij eenigzins van den gezigtszin afhankelijk, of staat, in alle geval, daarmede in verband. Grondige of betrekkelijke waarnemingen omtrent de scherpste en het vermogen van dezen zin zullen, evenzeer als een ontleedkundig onderzoek der oogen, zoo der viervoetige dieren als der vogelen, deze stelling nog meer bevestigen. Een scherp oog verdraagt en behoeft, in den regel, meer licht dan een zwak, om duidelijk te zien, terwijl een zwak gezichtsorgaan, dat door het volle licht verblind wordt, bij minder licht, hoewel minder helder, steeds het duidelijkste ziet. Aan het scherp gezigt ontbreekt daarentegen

meestal het vermogen om in het donker of bij sterke schemering te zien, waartoe het zwakkere beter in staat is. Bij den mensch althans meen ik dit stellig te hebben kunnen opmerken, en ben overtuigd, dat hetzelfde verschijnsel zich bij de dieren, in de verschillende graden, herhaalt; behalve van de grootere of geringere prikkelbaarheid der gezigtszenuwen, hangt dit ook hoofdzakelijk af van het zamenstel des oogappels en het vermogen, om zich meerder of minder zamen te trekken of uit te zetten. Men kan dagelijks opmerken, dat de pupil bij sterk licht zich zamentrekt, bij zwakker zich verwijdt, omdat hij van het eerste weinig, van het tweede veel moet opnemen, om de voorwerpen te onderscheiden; het is alzoo zeer waarschijnlijk, dat een scherp oog niet het vermogen bezit, om zich genoegzaam te verwijden, ten einde zoo veel licht op te nemen, dat het nog in de schemering de voorwerpen behoorlijk kan onderscheiden; een zwak daarentegen, zich niet zoo veel kan zamentrekken, dat het niet door de massa indringend licht verblind wordt. Dit vermogen, van den pupil te kunnen verwijden en zamentrekken, vereenigt zich op de merkbaarste wijze bij de kat en hare geslachtsverwanten. Bij vele dieren vernauwt of verwijdt zich de pupil kringvormig, bij sommigen elliptisch; bij de kat daarentegen gaat zij van eene regte lijn, door den elliptischen tot den kringvorm over; zij is daarom onder alle dieren datgene, welks oog het minste en het meeste licht kan opnemen, en daardoor even goed bij dag als bij nacht ziet; iets dat door

haar op roof uitgaan ten allen tijde, genoegzaam gestaafd wordt.

In het vermogen van in het donker, of althans bij zeer zwak licht, te zien, komen de uilen en andere nachtvogels de katten het meest nabij, doch de natuur heeft haar niet zoo begunstigd, dat hunne oogen evenzeer voor het helder daglicht geschikt zijn; naar het uiterlijk heeft hun oog eenige overeenkomst met dat der katten in den verwijden toestand; bij dag zijn zij minder of meerder verblind. Men kan dit het beste bij den geitenmelker of dagslaap (*Caprimulgus europaeus*) opmerken, dien men dikwerf over dag op grijpen af kan naderen, die, wanneer hij opvliegt, onzeker heen en weder fladdert en dadelijk weder neêrvalt, uit vrees van zich aan de takken te stooten, terwijl hij bij de schemering eene vaste, zekere vlugt heeft. Evenwel zijn alle zoogenaamde nachtvogels genoodzaakt hun voedsel bij de schemering te zoeken, niet in het volkomen duister, waarin zij gevaar zouden loopen zich de slagpennen aan de boomtakken te beschadigen. Ofschoon het niet onmiddellijk tot het onderwerp behoort, mag ik toch niet onopgemerkt laten, welke merkwaardige maatregelen de natuur genomen heeft, om de vlugt der uilensoorten bijna onhoorbaar te maken: allen zijn van dikke, doch losse en zachte vederen voorzien, bij sommigen zijn de slagpennen ruig, even als of ze met wol of hair bezet waren, bij sommigen is de voorste slagpen geheel getand, bij anderen is niet de eerste, maar de

derde of vijfde slagpen de langste; alles blijkbaar voorzorgen om hunnen vleugelslag zoo min hoorbaar als mogelijk is te maken. Het meeste schijnen vele watervogels van de zijde van het gezichtsorgaan begunstigd, die zoo wel bij dag als bij nacht op hun voedsel uitgaan, gelijk b. v. de eendensoorten, wier scherp gezigt bij dag, tevens bij vrij sterke schemering, eene zekere vlugt toelaat; hun scherp gezigt wordt wel is waar ook door de niet minder scherpe gehoor- en reukzinnen aangevuld. De snipsoorten strijken evenzeer in de schemering rond, en toch is hun het vermogen om bij het daglicht te zien niet te ontzeggen, ofschoon de houtsnip, met hare groote, zwarte oogen, niet zoo ruim in het vermogen van bij dag duidelijk te zien deelt, waardoor zij bij dag hoogst zelden uit eigen beweging opvliegt, ten ware zij de plaats, van waar zij verjaagd is, of haar wederpaar wil terug vinden. Deze opmerking heeft menigeen dezer vogels het leven gekost, wanneer ik, na uren lang vergeefs gezocht te hebben, weder naar de plaats terug ging, waar ik hem voor het eerst had opgedaan. Bij de houtsnip heeft het mijne verwondering gewekt, hoe naauwkeurig men, bij eenige ondervinding, naar den graad der schemering het tijdstip bepalen kan, waarop zij begint rond te vliegen of te strijken en daarmede ophoudt; slechts éénmaal heb ik opgemerkt dat zij begon te vliegen, toen nog de laatste stralen der zon de toppen van het dennewoud verlichtten. Des morgens strijkt zij gewoonlijk bij eenen minderen graad van licht, dan des avonds.

Zeer vroeg voor den nacht betrekken daarentegen reeds de roofvogels hunne rustplaats, juist omdat hun scherp oog niet voor de schemering geschikt, en het voor hen van groot belang is, dat zij zich de slagpennen niet beschadigen; des morgens gaan zij niet op roof uit, vóór dat de dag volkomen is aangebroken. Ook de kraaijen en de met haar verwante soorten betrekken bij het vallen van den avond het nachtkwartier; men kan de boomen, waarop zij rusten vrij dicht naderen eer zij opvliegen, om er spoedig weder te gaan zitten. Dat ook hier de natuur — die zich noch om klassifikatie noch om systema's bekreunt, — de verschillende geslachten niet streng van elkander scheidt, maar veeleer door onmerkbare overgangen verbindt, bewijzen de kuikendieven (*Circus*), welke nog in het vallen van den avond hunne prooi zoeken even als de, bij ons zeldzame, daguilen. Tegelijk met de zon begeven zich alle kleine vogels ter rust, en hun gezang verstomt; slechts de babbelzieke lijsters doen zich nog in de nabijheid van hun nachtkwartier hooren, en fladderen van den eenen tak op den anderen. Des morgens ontwaakt de gansche natuur reeds bij eenen zwakkeren graad van schemering, dan waarbij zij zich des avonds ter ruste neigde; nog vóór dat het morgenrood zich vertoont hooren wij reeds het lied van den heideleecuwerik, wiens gezang door den morgengroet des koekkoeks gevolgd wordt. Spoedig vernemen wij het bolderen van den korhaan. Het wordt helderder, en de lijstersoorten

stemmen het loflied aan; in de verte kraait het veldhoen; de vinken en de andere kleine woudvogels ontwaken; de dag is daar. Ginds zien wij nog een paar hazen zich boschwaarts begeven, en den listigen vos naar zijne schuilplaats ijlen.

De prikkel van den honger, de lust tot leven, de neiging om te paren of de zorgen voor het broed mogen wel de oorzaken van dit vroegtijdig ontwaken zijn. Kan ook niet het oog, dat bij nacht gesloten, en aan het donker gewoon geworden was, nu bij eenen minderen graad van licht zien, dan des avonds toen het aan het daglicht gewoon was? Daardoor wordt, met het langer worden der nachten, ook de slaap der vogels van langeren duur, omdat het licht tot het ontwaken noodig is. Hier doet zich evenwel eene vraag op, die ik nergens voldoende beantwoord vond: wanneer treedt in de noordelijke streken, waar het gedurende eenigen tijd, in den zomer, nooit donker wordt, dit rustpunt der levende schepping in, dat door ons toch zoo duidelijk bij de vogels is op te merken? De volgende langdurige winternacht kan daarvoor niet schadeloos stellen, want dan ontvlugt alles, wat vlugten kan, die doodsche verstijving der natuur, en zelfs de dieren, die de natuur door den winterslaap aan een' gewissen dood onttrok, kunnen bij hun weder ontwaken den dagelijkschen slaap niet ontberen.

Indien bij de vogelen de tijd der rust stellig bepaald is, en de waarnemingen dienaangaande gemakkelijk te

maken zijn, bieden ons daarbij de viervoetige bewoners der velden en bosschen meerdere zwarigheden aan, vermits voor hen de dag meer voor de rust, de nacht tot het opsporen van voedsel bestemd is. Hier zoude welligt de vraag kunnen rijzen: of deze omstandigheid in de inrigting der natuur, dan wel in de vrees voor den mensch, hunnen onvermoeiden vervolger, haren oorsprong heeft?

Genoeg is het bekend, dat bij hen de dag zich niet zoo streng van den nacht afscheidt, dat de eerste geheel en al der ruste gewijd is, en dat óf een weinig verontrust jagtveld, óf korte nachten, óf knellende honger hen ook soms aansporen om hun voedsel des daags te zoeken, maar evenwel veroorzaakt het tijdstip van morgen en avond een geregeld wisselen van het veld naar het bosch, dat niet enkel zijnen oorsprong in de vrees voor den mensch of voor ander gevaar hebben kan. Wanneer wij meer in de bijzonderheden afdalen, bemerken wij, dat bij het herkaauwend wild, de herten en reeën, de zintuigen zoo scherp zijn, dat zij hun, ook bij dag, de meestmogelijke veiligheid verzekeren. De zintuigen van het gehoor en den reuk kunnen des nachts niets van hunne scherpte verliezen, maar zijn welligt door de stilte en koele van den nacht nog verhoogd. Wat evenwel den gezigtzin betreft, meenen wij hun een bijzonder vermogen om des nachts duidelijk te zien, te moeten ontzeggen. Bij herten en reeën, die ik des avonds op den aanstand zag, ben ik, wanneer het duister geworden was, in het open

veld, boven den wind en met voorzigtige schreden, dikwerf zoo dicht aangekropen, dat ik ze bijna met de hand kon bereiken.

Kan de natuur ook niet nog eene verdere bedoeling, dan alleen hunne zekerheid, gehad hebben, toen zij hun bij voorkeur den nacht aanwees om hun voedsel te zoeken? Is het niet mogelijk, dat zij bij nacht eene grootere hoeveelheid voedsel tot zich kunnen nemen, dewijl dit aldan niet zoo spoedig tot gisting overgaat, en de herkaauwing dus langer dan bij dag kan uitgesteld worden? Althans voor het warme jaargetijde laat zich deze stelling aannemen, en in den winter komen zij zelden in de gelegenheid, zich door het rijkelijk genot van voedsel te overladen; zij moeten zich dikwerf, wanneer de jager niet te hulp komt, karig behelpen. Gelijk reeds hierboven is aangemerkt, neemt men bij de herkaauwende geën' zoo volmaakten slaap, dan bij andere dieren waar; daarom moet men den tijd der herkaauwing voor eene soort van rust houden, hetwelk trouwens den veehouders ook genoegzaam bekend schijnt, daar zij niet gaarne zien, dat men het vee in dien toestand stoort.

(Wordt vervolgd.)

ALLERLEI.

HET GELUKKIGE SCHOT.

(Eene proeve van jagerslatijn.)

De jager FRANS keerde, vroeger dan gewoonlijk, van den aanstand op grof wild huiswaarts. Zijn weg leidde hem voorbij een' waterkolk, die midden in het woud lag. — Op het midden des waters zag hij een klein, donker voorwerp, dat zich bewoog. Duizende menschen hadden kunnen voorbijgaan zonder dit op te merken; doch FRANS, wiens oog zoo scherp is, dat hij in stikdonkeren nacht op tachtig passen een' rammelaar van een moerhaas onderscheiden kan, bespeurde naauwelijks dit voorwerp, of hij zag dat het

eene gewone, wilde eend, en wel een woerd was. De buks wilde hij toch afschieten, en daar hij zulk een geoefend schutter is, dat hij in warme zomernachten, voor zijn vermaak, de vleêrmuizen met kogels schiet, legde hij aan, mikte eene seconde, en gaf vuur. — Hij zag duidelijk, dat de kogel bij de eend op den waterspiegel afkaatste; hij hoorde hem op den oever in een week ligchaam inslaan. In het denkbeeld, dat hij de eend gemist had, wilde hij mismoedig verder gaan, toen hij zag dat deze begon te fladderen — een bewijs dat de ruggegraad door een schampshot getroffen was —, zich langzaam verhief, en aan den oever dood neder viel. Een ander had om den kolk heen moeten gaan, ten einde de eend te halen, doch FRANS was in het watertreden zoo bedreven, dat hij den weg over de breede water-vlakte spoedig aflegde, en met drooge voeten den overkant bereikte.

Digt aan den oever lag de eend; eenige schreden verder een kapitaal hert, van 24 enden, morsdood: de kogel, op den waterspiegel afstuitende, was dwars door de beide bladeren van het hart gegaan. Van vreugde dronken wendde FRANS het hert om, en zie! een dood haas lag onder hetzelfde; in zijnen val had het den onschuldige verpletterd. »Nee! dat gaat »te ver!» riep FRANS verbaasd uit, sloeg de handen boven het hoofd te zamen, en — eene houtsnip, die juist dáár voorbij streek, worstelde tusschen zijne handen.

Het is vreemd , dat de jagers soms zulke gelukkige en ongeloofelijke ontmoetingen hebben ; nog vreemder , dat nog nooit een jager gelogen heeft.

MEN KAN NIET TE VOORZIGTIG MET BUSKRUID OMGAAN.

Een duitsche houtvester en een ambtenaar der domeinen , die goede vrienden en bureu waren , hadden tegen den jagttijd een vaatje buskruid ontboden. Bij de verdeeling werd de inhoud van het vaatje in goed gedroogde wijnflesschen overgestort ; onder deze bezigheid was de avond ingevallen , en de flesschen stonden nog ongekurkt op de tafel. De houtvester schelde om licht. Op het oogenblik , dat de bediende met het licht binnentreedt , staat het vertrek in vlam , en doet zich eene vreeselijke ontploffing hooren. De aanwezigen worden ter aarde geworpen ; de houtvester om nimmer weder op te staan.

De fijne kruidstof , die zich bij het overstorten van het kruid in de kleine kamer had verspreid en rondzweefde , had door het licht vlam gevat , en die aan den inhoud der ongesloten flesschen medegedeeld.

NOG EENE MISGEBOORTE.

Volgens de nieuwsbladen van het begin der afge-
loopen maand Junij, werd aan den Helder, in het
fort *Ersprins*, door een' kanonnier een jong haas
gevangen met zeven loopers, waarvan twee aan het
voor- en vier aan het achterlijf, en de zevende op
den rug.

Verslag van de Jagt en Visscherij, in de Provincie Gelderland, over 1855.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR M^r. E. A. JORDENS.

A. Jagt.

Hazen waren over het algemeen voldoende voorhanden. Nogtans was dit wild in die gedeelten van het gewest, welke overstroomd werden, nagenoeg geheel uitgeroeid. Groot was het getal hazen, dat verdronk of doodgeslagen werd.

De patrijzen zijn daar ook veel door het water vernield.

Wij hebben de jagt op hazen en patrijzen gesloten gehouden in alle gemeenten, welke beneden Lienden

en Tiel , Batenburg , Horssen en Druten gelegen zijn , met inbegrip der vijf gemelde gemeenten. Later hebben wij termen gevonden , de jagt in de polders Drempt en Zennewijnen te openen.

In de Geldersche Vallei , in de Lijmers en een gedeelte der graafschap Zutphen was ook veel wild door de overstroming omgekomen. Daar echter het wild in deze streken zeer gemakkelijk weder aangevuld wordt van de wildrijke onmiddelijk aangrenzende landen , hebben wij gemeend , de jagt op hazen en patrijzen in die streken te kunnen openen. Hetzelfde was het geval met een gedeelte der gemeenten Oldebroek en Doornspijk , waar veel wild was omgekomen door een' zeevloed in den winter van 185 $\frac{1}{2}$.

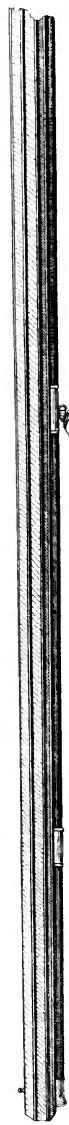
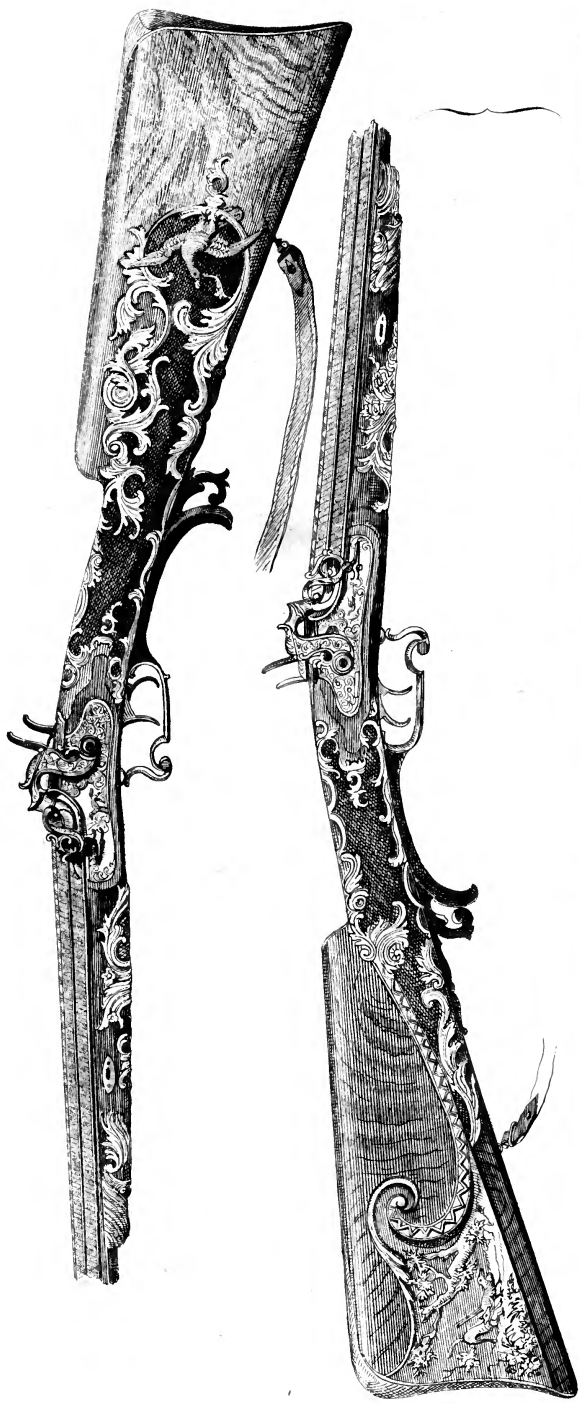
Grof wild was genoegzaam voorhanden. Reeën zijn echter in de laatste jaren , en vooral in het afgeloopen seizoen , zoo veel geschoten , dat dit wild in alle gemeenten waar het gevonden wordt , behalve Apeldoorn , sterk verminderd is.

De korhoenders zijn in de gemeenten Ermelo en Apeldoorn sterk vermeerderd.

Houtsnippen en vinken waren schaars.

De eendenkooijeu , in die gedeelten van den Tielerwaard en het land van Culenburg gelegen , welke den geheelen zomer van 1855 groote waterplassen zijn gebleven , maakten goede zaken.

Geschenken van K. M. den Koning van Pruisen aan
Alex. A. Pauw. bij Schereringen.

B. Visscherij in de binnenwateren.

De visscherij op de binnenwateren bleef in den zelfden toestand als in vroegere verslagen is gemeld. Het verdient echter opmerking, dat in de lage gedeelten van den Tielerwaard en het land van Culenburg de visch ongemeen menigvuldig was, hetgeen men daaraan meent te kunnen toeschrijven, dat het vloedwater allen visch van de streken, welke beneden de dijkbreuken liggen, dus van Lienden af, naar bovengemelde streken gevoerd heeft, alwaar hij als in eene groote fuik is bewaard gebleven. Daar de dijkbreuken in Maas en Waal gevallen waren, kon deze reden aldaar niet bestaan.

C. Verleende jagt- en visch-acten.

De jagt- en visch-acten in 1855 verleend, vindt men opgegeven in den volgende staat.

KANTOREN VAN REGISTRATIE.	Groote jagt-acten.		Bedrag van het		Kleine jagt-acten.		Bedrag van het		Groote visch-acten.		Bedrag van het		Kleine visch-acten.		Bedrag van het	
	RECT.	ZEGEL.	RECT.	ZEGEL.	RECT.	ZEGEL.	RECT.	ZEGEL.	RECT.	ZEGEL.	RECT.	ZEGEL.	RECT.	ZEGEL.	RECT.	ZEGEL.
Apeldoorn	44	660	198		1	50	9	45	15	50	20	50	20	50	50	15
Arnhem	68	1020	506				15	65	19	50	15	50	22	50	11	25
Zalt-Bommel . . .	12	180	54				26	150	59		66	99	99	49	50	
Culemborg	92	350	59				18	90	27		15	22	50	11	25	
Doesburg	68	1020	506				19	95	28	50	25	37	50	18	75	
Drunen	16	240	72		1	50	22	110	35		28	42		21		
Elburg	24	560	108				16	80	24		46	69		54	50	
Elst	55	495	148	50			55	175	52	50	40	60		50		
Groenlo	45	645	195	50			21	105	51	50	42	65		51	50	
Harderwijk	15	195	58	50							1	1	50	75		
Lochem	59	585	175	50			16	80	24		26	59		19	50	
Nijkerk	14	210	65				5	15	4	50	10	15		7	50	
Nijmegen	50	750	225		1	50	32	160	48		49	75	50	56	75	
Terborg	97	405	121	50	5		5	25	7	50	17	25	50	12	75	
Tiel	27	405	121	50	2		44	205	61	50	72	408		54		
Wageningen	58	570	171				10	50	15		12	18		9		
Zevenaar	17	255	76	50			19	95	28	50	16	24		12		
Zuiphen	40	600	180				17	85	25	50	18	27		15	50	
58 opcenten . . .	595	8925	2677	50	4	20	322	1610	485	50	518	777		588	50	
			1017	55					185					147	65	

Verzameling.

Groote jagt-acten	Regt. . . .	f	8925,00
	Zegel. . . .	»	2677,50
	Opcenten. . .	»	4017,35
Kleine »	Regt. . . .	»	20,00
	Zegel. . . .	»	6,00
	Opcenten. . .	»	2,28
Groote visch-acten . . .	Regt. . . .	»	1610,00
	Zegel. . . .	»	483,50
	Opcenten. . .	»	183,54
Kleine »	Regt. . . .	»	777,00
	Zegel. . . .	»	588,50
	Opcenten. . .	»	147,63
<hr/>			
Geheel. . . f			16237,80

Er blijkt uit, dat het getal der verleende groote jagt-acten 109 minder is dan dat in het vorige jaar verleend. De oorzaak hiervan is in de omstandigheid gelegen, dat in een aanmerkelijk deel van het gewest de jagt op hazen en patrijzen niet geopend is. Het getal groote visch-acten bedraagt 6 meer dan in 1854 verleend is; dat der kleine visch-acten 48 meer dan in het vorige jaar zijn uitgegeven. De opbrengst van alle acten te zamen was ruim f 2000 minder dan in 1854.

Er werden 1996 kostelooze vergunningen om te vissen uitgegeven voor het dienstjaar 185 $\frac{5}{6}$, zijnde 238 meer dan in het vorige jaar.

Over het dienstjaar 185 $\frac{5}{6}$ werden 340 buitengewone magtigingen verleend, meestal tot het schieten van schadelijk gedierte. Sommige strekten om in gesloten jagttijd honden voor het wild in het veld te

brengen, eenigen om klopjagt op klein of grof wild te mogen houden, enkelen om fazanten te vervoeren.

In 185 $\frac{5}{8}$ werd kosteloos registratie verleend voor 41 eendenkooijen en 51 duiventillen, hetgeen een aanmerkelijk verschil oplevert met de het laatst onder de vorige jagtwet verleende registratie, bedragende 61 voor eendenkooijen en 122 voor duiventillen.

D. Boeten en confiscatien.

De boeten en confiscatien, in 1855 betaald, en de uitgeleverde verbeurd verklaarde voorwerpen worden in dezen staat gevonden.

MAANDEN.	BEDRAG VAN						Uitgeleverde van verbeurd verklaring onderworpen voorwerpen.
	de boete in zake de jagt.	boete in zake de vischerij.	de confiscatien.	het twee derde voor het rijk.	het een derde voor h. fonds		
Januarij...	125		15 50	83 33	41 67		
Februarij..	50	40	25	59 99	30 01		een enkel jagt-
Maart	302	15	16 50	211 35	105 65		geweer.
April.	238		80 50	158 66	79 34		
Mei	242	10	28 25	167 98	84 02		een jagtgeweer.
Junij	79	20	15 10	66	33		
Julij.	108	25	74 45	88 67	44 33		
Augustus..	101	14	37 80	76 69	38 31		
September.	20	40	2 50	40 01	19 99		
October...	20	56	33 05	50 66	25 34		
November.	28	50	46	52 01	25 99		
December..	191	59	62 05	166 68	83 42		
Geheel ..	1504	329	391	1221 93	611 07		

Daarbij moet nog gevoegd worden aan boeten wat de jagt betreft f 87,50, wat de visscherij aangaat

f 17,00 en wegens confiscatie f 11,40. Van die sommen was in der tijd verzuimd opgave te doen.

De boeten overtreffen die van 1854 met f 773,50, de confiscatie met f 148,55.

E. Premiën van bekeuring.

De aan de bezoldigde en onbezoldigde opzieners der jagt en visscherij en aan andere ambtenaren verleende premie-mandaten voor gedane bekeuringen zijn als volgt :

M A A N D E N.	B E D R A G	
	der verleende PREMIËN.	
Januarij	f	
Februarij	»	300 00
Maart	»	271 00
April	»	150 00
Mai	»	148 00
Junij.	»	
Julij.	»	268 00
Augustus.	»	65 00
September.	»	186 00
October	»	
November	»	287 00
December	»	289 00
	f	1944 00
Hiervan werd uitbetaald aan bezoldigde opzieners der jagt	f	952 14
Aan andere bij art. 37 der jagtwet genoemde amb- tenaren.	»	991 86
	f	1944 00

F. Premien voor vertoond schadelijk gedierte.

Het gedood schadelijk gedierte, aan de burgemeesters vertoond, en de daarvoor verleende premie-mandaten komen voor in den volgende staat :

Soort van schadelijk gedierte.															BELOOP der MANDATEN.		
MAANDEN.																	
Moervos	f 1,50																
Rekelvos	f 1,00																
Niet volwassen vos	f 0,75																
Marter	f 0,30																
Fluwijn	f 0,30																
Bunsing	f 0,30																
Hermelijn	f 0,30																
Wezel	f 0,30																
Arend	f 1,00																
Valk	f 0,30																
Ilavik	f 0,30																
Sperwer	f 0,30																
Wouw	f 0,30																
Buizerd	f 0,30																
Januarij...		31	20	188	11	5	865	39	2259	8	269	24	411	57	28	f 1405	90
Februarij...																	
Maart...																	
April...																	
Mei...																	
Juni...																	
Juli...																	
Augustus...																	
September...																	
October...																	
November...																	
December...																	

Het groote getal wezels in December van het jaar 1854 gevangen, 980 stuks, is in Januarij 1855 niet veel minder geweest, doch is van maand tot maand minder geworden, tot het in December 1855 slechts

34 stuks bedroeg. Er werden 67 jonge vossen minder uitgegraven en gedood dan in 1854. In sommige gemeenten slaagt men er vrij wel in, dit schadelijk gedier te vernielen. Zoo zijn in de gemeente Heerde, waar vroeger vele vossen waren, er nagenoeg geene meer te bespeuren. De menigte van hazen, in de groote bosschen aldaar thans aanwezig, zijn er het bewijs van.

In andere gemeenten wordt het uitroeijen der vossen hoe langer zoo moeilijker, door de uitgestrekte nieuw aangelegde dennen-bosschen, waarin zij zich veelal zonder hollen verschuilen, en in elk geval, de hollen, waarin zij hunne jongen hebben, hoogst moeilijk te ontdekken zijn. Behalve de vossen, waarvoor van 1° Mei tot ultimo October premiën verleend zijn, is er nog een aanzienlijk getal dezer dieren gedood tusschen 1° November en ultimo April, waarvoor geene premiën gegeven werden.

Het verdient opmerking, dat het konijn, hetwelk in dit gewest op vele plaatsen in eene zeer schadelijke menigte werd aangetroffen, in het jaar 1855 op de meeste plaatse zeer merkbaar verminderd was. Men schrijft dit aan den strengen winter van 185 $\frac{4}{5}$ toe.

G. Opzieners.

In ons gewest zijn 37 bezoldigde opzieners, wier dienstijver en gedrag meestal lof, omtrent sommigen geen klagen en omtrent slechts enkelen aanmerkingen

verdienen. Op ultimo December 1855 waren nog 225 onbezoldigde opzieners, ten verzoeken van bijzondere personen aangesteld, aanwezig. Een vrij aanzienlijk getal aanstellingen was vervallen, doordien zij niet in de laatste drie maanden van 1855 ter visering waren aangeboden. Van slechts weinigen der onbezoldigde opzieners (wanneer men de onbezoldigde opzieners in de gemeente Apeldoorn uitzondert) heeft de dienst der jagt en visscherij veel dadelijk nut. Verreweg het meerendeel laat slechts van zich hooren door het jaarlijks ter visering aanbieden der acten van aanstelling. Van slechts enkele veldwachters en andere, bij art. 37 der jagtwet genoemde ambtenaren, wordt eenig nut voor de dienst der jagt en visscherij waargenomen. Nogtans zal de bewustheid bij de stroopers, dat al deze ambtenaren geroepen zijn om tegen hen te waken, ongetwijfeld bijdragen om de strooperij te beteugelen.

H. Bekeuringen.

Er werden in 1855 553 relazen ter provinciale griffie geregistreerd, dat is 112 meer dan in 1854 en 54 meer dan in 1853. Van deze werden er 385 opge maakt door bezoldigde opzieners der jagt en visscherij, en 168 door onbezoldigde opzieners en andere, bij art. 37 der jagtwet genoemde ambtenaren.

De relazen constateerden de volgende overtredingen:

Het jagen zonder acte , meestal tevens zonder schriftelijke toestemming van den eigenaar of regthebbende (art. 1 , 2 en 19 der wet) . 49

Het jagen op eens anders grond of jagt , zonder schriftelijke vergunning van den eigenaar of regthebbende (art. 2 der wet) . . . 11

Het jagen in gesloten jagttijd (art. 19 der wet) 39

Het komen met schietgeweer in het veld buiten openbare wegen en voetpaden zonder jagtacte , of in gesloten jagttijd zonder buitengewone magtiging (art. 20 der wet) . . . 44

Bemagtiging van wild met wildstrikken , of poging daartoe (art. 15 en 42 der wet) . . 94

Onwettig vervoer van wild (art. 28 der wet) . 16

Weigering van onderzoek der middelen van vervoer en der goederen die gedragen worden (art. 28 der wet) 6

Het komen met honden in het veld buiten openbare wegen en voetpaden zonder de vereischte jagtacte , of in gesloten jagttijd zonder buitengewone magtiging (art. 20 der wet) . . 35

Het laten losloopen van honden zonder slepende kruisbungel , buiten de kom der landgemeenten en de openbare wegen (art. 24 der wet) 7

Andere overtredingen op het stuk der jagt. 14

---

315 relazen.

Het visschen zonder acte of kostelooze vergunning (meestal tevens zonder schriftelijke toestemming van den eigenaar of regthebbende art. 1 , 2 en 19 der wet). 171

Het visschen zonder schriftelijke toestemming van den eigenaar of regthebbende van het vischwater (art. 2 en 19 der wet) 21

Over te brengen . . . 507 relazen.

	Overgebragt.	507	relazen.
Het visschen in gesloten vischtijd (art. 19 der wet)		8	
Het visschen met verboden vischtuig, door bedwelmende middelen, met strikken of harpoenen (art. 19 en 26 der wet)		18	
Het visschen, terwijl het water met ijs bedekt is, zonder toestemming van den commissaris des Konings (art. 19 en 26 der wet)		15	
Het niet op de eerste vordering aan de beambten vertoonen der reeds genomene vischacte (art. 1 en 42 der wet).		5	
Geheel		553	relazen.

I. Vervolgingen.

Aan deze	553	relazen is dit gevolg gegeven :	
Buiten vervolging gesteld of aangehouden .	20		
Niet vervolgd , ten gevolge van het betalen			
van het maximum der boete , naar aanleiding			
van art. 51 der jagtwet	6		
Niet vervolgd , ten gevolge van de verklaring			
van den eigenaar of regthebbende , dat hij geene			
vervolging verlangde , ingevolge art.			
40 der jagtwet	16		
Naar den officier van justitie gezonden ter			
voldoening aan art. 45 der jagtwet	8		
Nog in behandeling , in 1 ^{sten} aanleg . . .	5		
„ „ „ „ appel	6		
Door den regter in 1 ^{sten} aanleg , appel of			
cassatie afgedaan	492		
			Geheel . . . . 553 r

Definitief door veroordeeling achtervolgd .	451	relazen.
Definitief door vrijspraak of ontslag van regts- vervolging achtervolgd	36	
De strafvervolging geschorst, naar aanleiding van art. 6 van het wetboek van strafvordering.	5	
		<hr/>
Geheel der behandelde relazen . .	492	

Hooger beroep werd aangeteekend van 30 vonnissen.

Driemaal bevestigde de hogere regter vrijspraak of ontslag van regtsvervolging.

Vijfmalen vernietigde de hogere regter vrijspraak of ontslag van regtsvervolging en sprak veroordeeling uit.

Dertien veroordeelende vonnissen werden in appel bevestigd of de daarbij opgelegde straffen verminderd of verzwaaard.

Drie veroordeelende vonnissen werden in appel vernietigd en in vrijspraak of ontslag van regtsvervolging veranderd.

Zes vonnissen van vrijspraak of ontslag van regtsvervolging moeten nog in appel behandeld worden.

Tweemaal werd cassatie aangeteekend; eens werd afstand van het hooger beroep in cassatie gedaan; eens veranderde de hooge raad een vonnis van veroordeeling in ontslag van regtsvervolging.

K. Finantiën.

Opbrengst der jagt- en visch-acten f 16237,80

Opbrengst der boeten, na aftrek

van het $\frac{1}{3}$ voor het fonds der

opzieners. . . . . » 1221,93

Opbrengst der confiskatien . . . » 391,70

Geheel der opbrengst. . . . f 17851,43

Uitgaven.

Betaalde premiën voor gedane be- keuringen	f 1944,00
Betaalde premiën voor gedood scha- delijk gedierte	» 1405,90
Tractement van den inspecteur . .	» 1000,00
Reiskosten van den inspecteur, na aftrek der zegels	» 193,09 ^s
Tractement van 37 opzieners, à f 4,00 per week	» 7696,00
Kleeding van 37 opzieners, à f 16,25 per jaar	» 601,25
Onafgehaald geblevene jagt- en visch-acten	» 122,31
Drukwerk en materiëel, kleine ver- goeding voor gemaakte kosten en kleine belooningen aan sommige opzieners, enz., voor memorie . .	
Geheel der uitgaven.	f 12962,55 ^s
De zuivere opbrengst, in 's rijks- schatkist gevloeid, zal dus niet ver verwijderd zijn van eene som van	f 4888,87 ^s

Uit het fonds voor oude en gebrekkige opzieners der jagt en visscherij, hunne weduwen en weezen werd omstreeks f 2000 in 1855 aan daartoe in dit gewest berechtigden uitbetaald.

VERSLAG VAN DE JAGT EN VISSCHERIJ,

IN DE PROVINCIE UTRECHT, OVER 1855.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR Mr. A. G. J. BARON
TAETS VAN AMERONGEN.

WERKING DER JAGT- EN VISSCHERIJWET.

De werking der wet van 6 Maart 1852 (Staatsblad n°. 47), is bij voortduring als gunstig te beschouwen. Het valt echter niet te ontkennen, dat eene herziening dier wet wenschelijk en noodzakelijk te achten is, dewijl de ondervinding heeft aangetoond, dat sommige artikelen eene betere en duidelijker redactie vereischten, en ook sommige verbeteringen in de wet noodig zijn. In mijne verslagen van vorige jaren,

alsmede in onderscheidene aan den Heer Commissaris des Konings gerigte rapporten, zijn de meeste der punten, welke verbetering vereischen, en die bepalingen, welke in de wet, naar mijne meening, zouden moeten opgenomen worden, reeds aangewezen, en het strekt mij tot genoegen, vele dier verbeteringen en nieuwe bepalingen in het, aan de Staten Generaal ingediende, gewijzigde ontwerp van wet aan te treffen.

TOEZIGT OP DE JAGT EN VISSCHERIJ.

De bezoldigde opzieners der jagt en visscherij hebben zich zeer goed van hunne pligten gekweten, zoodat zij in allen deele mijne tevredenheid verdienen. Slechts een der bezoldigde jagtopzieners, P. W. DAMMERS, gestationneerd te *Vleuten*, heeft mij in de noodzakelijkheid gesteld, om op zijn ontslag te moeten aandringen, tengevolge waarvan hij uit 's lands dienst is ontslagen.

Door vele onbezoldigde opzieners der jagt en visscherij worden goede diensten bewezen en veel hulp aan de bezoldigde opzieners der jagt en visscherij, in de vervulling hunner betrekking.

Door de overige ambtenaren, met het toezigt op de jagt en visscherij belast, zijn wel eenige bekeuringen gedaan, dezelve zijn echter van weinig belang, en de diensten door die ambtenaren bewezen, strekken niet tot beteugeling van werkelijke strooperij. Door de ambtenaren der rijks- en plaatselijke midde-

len zijn enkele bekeuringen gedaan, wegens het vervoeren van wild en visch in verboden tijd. Naar mijne meening zouden echter, bij een ijverig toezigt die aanhalingen menigvuldiger moeten zijn, terwijl het opmerkelijk is, dat die bekeuringen zich alleen tot de stad *Utrecht* hebben bepaald, alhoewel op andere plaatsen ook wel verboden vervoer van wild en visch plaats heeft.

STAAT VAN HET JAGTVELD EN DER VISSCHERIJ.

De zeer harde winter van 1855 heeft eenen zeer ongunstigen invloed op de jagt en visscherij gehad. De jonge hazen zijn door de koude en sneeuw omgekomen, en, indien het jagtveld bij de opening der jagt nog tamelijk van hazen is voorzien geweest, is zulks daaraan toe te schrijven, dat bij het sluiten der jagt in 1854, het jagtveld nog ruim van hazen voorzien was. Vele onweders en zware plasregens hebben eenen zeer nadeeligen invloed op de patrijzen gehad; het ongunstige jaargetijde van vorige jaren had reeds dien nadeeligen invloed uitgeoefend, en het aantal patrijzen doen verminderen, zoodat na vele ongunstige jaren, alleen een zeer gunstig jaar den staat van het jagtveld zal kunnen verbeteren en herstellen.

In de overstroomde gedeelten der provincie heeft het wild wel veel geleden, echter niet zoo zeer als te verwachten was, en er bestaat alle hoop, dat bij een gunstig jaargetijde de schade aan het wild geleden, in het jagtsaizoen 185 $\frac{6}{7}$ geheel zal hersteld zijn.

De zachte winter van 1855 is zeer gunstig voor den wildstand geweest, en de verwachtingen voor het volgende jagtseizoen zijn mede gunstig.

De visch heeft zeer veel geleden, tengevolge van den harden winter van 1855, en is op sommige plaatsen zelfs geheel uitgestorven.

Bij de zeer sterke voortteelingskracht der visschen is het echter te verwachten, dat deze nadeelige toestand der visscherij spoedig zal ophouden.

Gedurende den strengen winter is het zeer moeilijk geweest de strooperij te keer te gaan, daar het wild alsdan zoo gemakkelijk kan gevangen worden. Veel wild is in verboden tijd verkocht geworden, waardoor het nut van het, door den Heer VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT, lid van de 2e Kamer der Staten Generaal, voorgestelde amendement, om namelijk niet alleen het *verkoopen* maar ook het *koopen* van wild strafbaar te stellen, voldoende gebleken is. Indien het *koopen* van wild in verboden tijd met straf werd bedreigd, alsdan zoude niet in alle logementen, restauratiën en koffijhuizen, en op de tafels van zoo vele aanzienlijke personen in gesloten jagttijd wild worden opgedischt, dewijl men zoude terugdeinzen om zich zelve aan overtreding der wet schuldig te maken, en men tevens meer bezwaar er in zoude vinden, om, zoo als thans door het *koopen* van gestroopt wild, de stroopers aan te moedigen en eene strafbare daad, waardoor zoo velen in het ongeluk gestort worden, te bevorderen.

JAGT- EN VISCHACTEN.

Voor het jagtzaizoen 1855 zijn uitgereikt :

295 groote jagtacten.

30 kleine »

175 groote vischaecten.

394 kleine »

waarvan de opbrengst, met inbegrip der zegelregten en opcenten, de som van *f* 8705,09 heeft bedragen. In het vorige jaar is de opbrengst der jagt- en vischaecten *f* 8622,16 geweest, zoodat eene onbeduidende vermindering in het cijfer der opbrengst heeft plaats gehad.

Er zijn 310 kostelooze vergunningen om te visschen uitgereikt; in het vorige jaar zijn 305 dier vergunningen uitgereikt, zoodat de hoop, in mijn vorig verslag uitgedrukt, om het aantal dier vergunningen te doen verminderen, niet is vervuld geworden.

SCHADELIIK GEDIERTE.

In het jaar 1855 zijn vertoond :

1 moervos.

6 niet volwassen vossen.

3 marters.

1 fluwijn.

328 bunsings.

2 hermelijnen.

780 wezels

1 arend.
108 valken
77 havikk.
499 sperwers
28 wouwen.
19 buizerds.

waarvoor aan premiën de som van f 542,50 is uitbetaald.

Zoo als in mijne vorige verslagen is aangemerkt, wordt voor het viervoetig schadelijk gedierte, met uitzondering der wezels, van 1° November tot ultimo April geen premie uitgereikt, zoodat veel, gedurende den winter gevangen, schadelijk gedierte op dezen staat niet voorkomt.

In het vorige jaar zijn aan premiën uitbetaald f 476,80, zoodat er in dit jaar f 65,70 meer aan premiën is uitgereikt dan in het vorige jaar. Het grootste verschil wordt in de wezels en sperwers aangetroffen; terwijl in 1854 466 wezels en 289 sperwers zijn vertoond, zijn er in het vorige jaar 780 wezels en 499 sperwers vertoond, uit welke opgave blijkt, dat mijne aanbeveling aan de jagtopzieners, om zich bijzonder op het vangen van deze, voor het wild zoo schadelijke dieren toe te leggen, behoorlijk is nagekomen. Zoo als reeds in mijn vorig verslag is vermeld, zal ook in 't vervolg den jagtopzieners door mij het vangen van schadelijk gedierte bijzonder worden aanbevolen, daar het nadeel, hetwelk door het schadelijk gedierte aan den wildstand wordt toegebracht, onbe-

rekenbaar is. Boven en behalve de van 's Rijkswegc voor schadelijk gedierte uitgereikte premiën, is voor vertoonde exters en raven ongeveer f 80,00 aan premiën uitbetaald, uit een door jagtliefhebbers daartoe daargesteld fonds.

RELAZEN EN VONNISSEN.

Gedurende het jaar 1855 zijn 268 relazen ingekomen, welke meerendeels tot eene regterlijke vervolging aanleiding hebben gegeven, gedeeltelijk ook door vrijwillige betaling zijn afgedaan.

Door de kantongeregten zijn in eersten aanleg 241 vonnissen gewezen, als: door het kantongerecht te Utrecht 30 vonnissen, waarvan 27 veroordeelend en 3 vrijspraken; 9 ter zake van jagtdelict en 21 ter zake van visscherijdelict; — door het kantongerecht te IJsselstein 25 vonnissen, waarvan 24 veroordeelend en 1 vrijspraak; 13 ter zake van jagtdelict en 12 ter zake van visscherijdelict; — door het kantongerecht te Maarsse 34 vonnissen, waarvan 31 veroordeelend en 3 vrijspraken; 21 ter zake van jagtdelict en 13 ter zake van visscherijdelict; — door het kantongerecht te Loenen 38 vonnissen, waarvan 30 veroordeelend en 8 vrijspraken; 22 ter zake van jagtdelict en 16 ter zake van visscherijdelict; — door het kantongerecht te Amersfoort 66 vonnissen, waarvan 59 veroordeelend, 6 vrijspraken en eene schorsing der zaak; 52 ter zake van jagtdelict en 14 ter zake van visscherijdelict; —

voor het kantongeregte te Rhenen 23 vonnissen, waarvan 17 veroordeelend, 5 vrijspraken en eene schorsing; 22 ter zake van jagtdelict en 1 ter zake van visscherijdelict; — voor het kantongeregte te Wijk bij Duurstede 25 vonnissen, waarvan 18 veroordeelend en 7 vrijspraken; 24 ter zake van jagtdelict en 1 ter zake van visscherijdelict.

Van de door de kantongeregtten uitgesproken vonnissen waren mitsdien 206 veroordeelend, 33 vrijspraken en 2 schorsingen.

In hooger beroep zijn 33 vonnissen geweest, 5 door de Arrondissementsregtbank te Utrecht, waarvan 3 veroordeelend en 2 vrijspraken, en 28 door de Arrondissements regtbank te Amersfoort, waarvan 25 veroordeelend en 3 vrijspraken, mitsdien in het geheel 28 veroordeelend en 5 vrijspraken. Zoodat van de 241 voor den regter gebragte zaken, slechts 5 definitief door vrijspraak zijn getermineerd.

VERSLAG VAN DE JAGT EN VISSCHERIJ

IN DE PROVINCIE LIMBURG, OVER 1855.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR G. JANSSENS.

A. JAGT.

De wildstand was in 1855, over het algemeen genomen, tamelijk bevredigend.

Alleen werd daaraan eenig nadeel toegebracht door den geweldigen hagelslag, die in Augustus 1855 de gemeenten Thorn, Wessem, Linne, Heel, Herten, Horn, Haelen en Roermond teisterde en een groot aantal hazen en patrijzen op het veld doodde.

Het grof wild begint zich in dit gewest allengs meer dan vroeger te vertoonen; althans werden in sommige localiteiten, waar men dit wild voorheen nimmer zag, in 1855 reeen aangetroffen.

De hazen waren in genoegzame hoeveelheid aanwezig, doch de patrijzen in de meeste streken van dit gewest zeer schaars; waarvan de oorzaak is toe te schrijven aan de stortregens, die in de maand Junij II. zijn gevallen.

Het waterwild was menigvuldiger dan in 1854; inzonderheid de watersnippen waren in vrij groote menigte voorhanden.

Het getal der in 1855 uitgegeven acten bedraagt :

302 groote jagt-acten

14 kleine »

waarvan het regt en het zegel, met inbegrip van de opcenten, hebben opgebracht f 6504,40.

Voor de registratie van duiventillen zijn ook dit jaar geene aanvragen ingediend.

Eendenkooijen en zwanendriften worden in Limburg niet aangetroffen.

Het schadelijk gedierte is over het algemeen niet toegenomen; vooral het konijn is in de meeste streken merkbaar verminderd; het schijnt dat in den voorleden winter, op sommige plaatsen, onder dit gedierte eene ziekte heeft geheerscht, die eene aanmerkelijke sterfte ten gevolg had.

Gedurende het jaar 1855 zijn gedood en ter bekoming van premien vertoond geworden :

38 moervossen.

23 rekelvossen.

55 niet volwassen vossen

61 marters.

151	fluwijnen.
166	bunsings.
2	hermelijnen.
617	wezels.
1	arend.
41	valken.
42	havikken.
278	sperwers.
11	wouwen.
1	buizerd.

Voor al deze dieren werd aan premiiën uitbetaald een bedrag van f 533,25.

Het personeel der bezoldigde opzieners onderging geene verandering; de standplaatsen dezer beambten en de gemeenten tot den kring van hun toezigt behoorende, bleven dezelfde als vermeld zijn in het verslag over 1854.

Behalve de 11 bezoldigde opzieners, hebben 60 onbezoldigde opzieners, alsmede de marechaussées en de verdere bij art. 37 der wet bedoelde beambten, het toezigt op de jagt en visscherij uitgeoefend.

De bezoldigde opzieners onderscheiden zich steeds door onvermoeiden ijver en naauwgezette pligtsbe-trachting; ook in de betrekking van rijks-veldwachters beantwoorden zij behoorlijk aan hunne roeping; aan drie derzelve werden door Z. M. gratificatiën verleend, wegens goede diensten in laatstgemelde hoedanigheid bewezen.

Ook van de zijde der marechaussée wordt op de

jagt en visscherij een ijverig en aanhoudend toezigt uitgeoefend; onder de overige bij art. 37 der wet met het toezigt belaste beambten, wordt slechts een klein getal aangetroffen, hetwelk op de strooperijen een waakzaam oog houdt en deze naar eisch bekeurt.

Uit aanmerking van het gering inkomen der bezoldigde opzieners, heeft het Z. M. behaagd, bij besluit van 4 Januarij 1856 n°. 140, de toelage dezer beambten te rekenen van den 1 dier maand te verhoogen tot op f 5,00 's weeks.

In het dienstjaar 1855 werden op het stuk der jagt en visscherij bij processen- verbaal 372 bekeuringen geconstateerd.

De aard dier overtredingen was als volgt;

Jagen zonder acte	60
Jagen zonder schriftelijke vergunning.	31
Jagen in gesloten jagttijd	3
Het komen met schietgeweer in het veld buiten de openbare wegen en voetpaden, zonder acte of buitengewone magtiging	13
Poging om het wild te bemagtigen door middel van wildstrikken.	23
Onwettig vervoer van wild	3
Weigering van onderzoek der middelen van vervoer en der goederen die gedragen werden	4
Het komen met honden in het veld buiten de openbare wegen of voetpaden, zonder acte of magtiging.	56
Het laten losloopen van honden zonder slepende kruis-	

	Transport	193
bungel, buiten de kom der landgemeenten en de openbare wegen		13
Het vinken met slagnetten op zondag		1
Overtredingen van verschillenden aard op het stuk der jagt		17
Jagen op spoorsneeuw		2
Visschen zonder acte of vergunning		71
Visschen zonder schriftelijke vergunning		20
Visschen in den gesloten tijd		31
Visschen met ander vischtuig dan waarvoor vergunning is verleend		4
Vervoer van visch in den gesloten tijd		3
Visschen, terwijl het water met ijs bedekt is		1
Den visch door middel van keernetten den doortogt te beletten		5
Jagt en visscherij overtredingen geconstateerd tegen onbekenden		14
	Totaal	273

Van deze overtredingen zijn geconstateerd :

door de bezoldigde opzieners	175
» » onbezoldigde »	36
door de marechaussée	104
» » veldwachters.	29
» » ambtenaren der rijks middelen	18
opgemaakt door de burgemeesters op de verklaring van getuigen	10
	Totaal. 372

B. VISSCHERIJ.

De toestand der visscherij is sedert 1854 niet verbeterd; over het algemeen kan gezegd worden dat hij

steeds kwijnend is; alleen de zalmvisscherij was tamelijk voordeelig.

In 1855 zijn voor de visscherij uitgegeven :

96 groote visch-acten

176 kleine »

waarvan het regt en het zegel, met inbegrip der opcenten, hebben beloopt de som van *f* 1124,88.

Het aantal afgegeven kosteloze vergunningen bedraagt 159.

Ten aanzien van het toezigt op de visscherij, gelden dezelfde bijzonderheden, als met opzigt tot dat der jagt zijn opgegeven.

Blijkens de vorenstaande opgaven beloopt de geheele opbrengst der, in 1855, in Limburg uitgegeven jagt- en visch-acten, zoo aan regt, als aan zegel en opcenten, na aftrek van het bedrag van vier onafgehaalde jagt- en visch-acten, de som van *f* 7577,25^s.

Het bedrag der door de ontvangers der registratie gedurende 1855 ingevorderde boeten, is *f* 741,50 en dat wegens verbeurd verklaringen *f* 81,52^s.

Aan de jagtopzieners, marechaussée en verdere beambten is, in 1855, voor premiën wegens gedane bekeuringen, uitbetaald *f* 1013,00.

Het heeft den Koning, bij besluit van den 16 Januarij 1806, n°. 54, behaagd, met wijziging in zoo ver van Hoogst Deszelfs besluit van den 24 April 1852, n°. 86, de premiën voor bekeuringen in zake jagt en visscherij, wegens overtreding na 31 December 1855 geconstateerd, te bepalen op :

a. / 2,50, wanneer de bekeuring, zonder verzwarende omstandigheden, heeft plaats gehad bij dag, dat is minder dan één uur vóór zons opgang en minder dan één uur na zons ondergang.

b. / 5,00, wanneer de bekeuring, zonder verzwarende omstandigheden, heeft plaats gehad bij nacht, dat is: meer dan één uur na zons ondergang en meer dan één uur vóór zons opgang.

c. / 8,00, wanneer de bekeuring heeft plaats gehad met verzwarende omstandigheden, waardoor verstaan wordt: wederstand van den bekeurde; feitelijkheden tegen den opziener of beambte gepleegd, of wanneer de bekeurde naar den naastbij zijnden officier van justitie of hulp officier van justitie moest worden geleid; zoo mede wegens het vangen van wild met, of het stellen of in het veld bij zich hebben van wildstrikken.

d. / 15,00, wanneer de bekeuring heeft plaats gehad wegens het aanwenden of het in het veld bij zich hebben van tirassen.

De bij de betrokkene afdeeling der provinciale griffie behandelde stukken hebben, behalve de dagelijksche briefwisseling met de jagt opzieners, niet minder dan 1376 bedragen.

Hieruit blijkt dat de werkzaamheden wegens het beheer der jagt en visscherij eerder toe- dan afnemen.

G E D A C H T E N

over het verstoren van vogelnesten, en de bij de jeugd
bestaande neiging om met de verzamelde
eieren te prikken.

Het wordt aan de kinderen toegestaan, zich tot uitspanning bezig te houden met het zoeken van vogelnesten, om daarna met de gevondene eieren de muur of den schoorsteenmantel te versieren, nadat zij door het zoogenaamde uitblazen van hunnen inhoud zijn ontdaan, dat door het aanbrengen van kleine openingen in de uiteinden, door middel eener speld, en op eene daarvan te blazen geschiedt.

Wanneer men hierover niet verder nadenkt, dan schijnt dit een onschuldig vermaak te zijn: die het echter bij ondervinding kent, zal zonder aarzelen moeten toestemmen, en ook de ervaring heeft het geleerd, dat er soms minder of meerder ernstige gevolgen uit ontstaan kunnen, zoo bij de verklaringen

die men heeft af te leggen bij ontmoetingen op eens anders grond, die gewoonlijk niet ten genoegte van den zwakken uitvallen, bij de verstoring en beschadiging van voorwerpen, waaraan de een geen de minste, een ander de grootste waarde hecht, b.v. de nachtegaal, de zwaan en de door volksbegrippen beschermde ooijevaar, als ook bij verschil over de vraag: of het eijeren van tamme of van wilde eenden betreft? waaronder den landman niet altijd kalm blijft, tegenover den onbedreven stedeling, waarvan hij dikwerf veel last ondervindt, vooral onder kerktijd en andere als gunstig veronderstelde tijdstippen.

Die dit alles bij ondervinding kent, zal almede toestemmen, dat er nog andere punten van beschouwing zijn, waaromtrent te waarschuwen valt; te meer, daar er dikwerf ongelukken kunnen gebeuren bij het overspringen van sloten en het dringen door hagen, door de kans van te verdrinken of zich te bezeren, alsmede door het gevaar van uit boomen of van hoogten te storten. Zoo viel, in 1721 of 1722, van een gedeelte van den Mechelschen toren, een meisje, dat gelukkig met hare kleeding aan den uurwijzer, die juist middag wees, bleef hangen, ten aanschouwe der bevolking van de stad; welk meisje (*) den toren had beklommen, om door middel eener, door de galmgaten uitgebragte plank nesten te bereiken. Hetzij nu de plank aan de handen ontsnapte, of de zwaarte op

(*) Volgens de overlevering heette zij LOUISE, en wijdde zij zich later aan den Heer.

het uiteinde der plank overgebracht, de krachten der helpers overtrof, zij viel en hing nu voor de wijzerplaat. Men ijst op het verhaal; welk eene ontsteltenis moet het niet veroorzaakt hebben, voor dat men hulp kon aanbrengen, hetwelk, gelukkig voor de patiente, eindelijk gebeurde.

Iets dergelijks had plaats in lateren tijd te Aardenburg. Een jongen kroop door de goten van de hooge St. Bavo's kerk, tot het uithalen van spreeuwen- en musschennesten. Een nest met vlugge jongen van de eersten vindende, stopte hij deze in zijne muts, welke hij tusschen de tanden hield. De spreeuwen trachtende zich uit de muts te bevrijden, wilde de jongen dit beletten; hierdoor maakt hij eene onvoorzigtige beweging, die een zijner voeten deed uitglijden en hem van eene ontzettende hoogte nederstortte. Gelijk de Mechelsche vogelzoekster aan de wijzerplaat bleef hangen, viel de Aardenburger op een oud graf, hetwelk instortte, en de kracht van den val brak. Hij bekwam evenwel eene ligte hersenschudding, en moest drie weken het bed houden. Als eene bijzonderheid mag men opmerken, dat hij na den val de muts met spreeuwen nog tusschen de tanden hield, en zijne eerste vraag, toen hij weder bij kennis kwam, was: of zijne spreeuwen nog leefden?

Als dit geene wonderen mogen genoemd worden, die kunnen doen veronderstellen, dat de vogelaar, onder de onmiddellijke bescherming van eenen goeden geest staat, zullen althans de aangehaalde voorbeelden

te zamen wel voor één wonder mogen gelden: ten ware die welke in het Luxemburgsche verhaald worden, als door de hand van ST. HUBERT te zijn geschied, boven hunne waarde worden geschat.

Dit is, wel is waar, vreemdsoortige en hoogstzeldzame gebeurtenissen ten voorbeeld kiezen; maar men bedenke, dat hetgeen eenmaal geschiedde, nogmaals kan gebeuren; dat de jongens overal en ten allen tijde dezelfde zijn, vooral wanneer zij, zonder opzigt gelaten, zich onderling tot roekeloosheid aanmoedigen. Zoo zag ik er eens »haasje over» springen op het plat van een' toren waarvan de spits afgebroken was, met het blijkbare doel om van beneden opgemerkt te worden.

Het herlezen van het opstel, iets over de jagt in westelijk Staats-Vlaanderen en over de jagtwet, voorkomende in den 3^{den} jaargang, bl. 99, gaf tot het inzenden dezer bijdrage aanleiding: daarin is sprake van den wildstand van vóór 1795, die destijds aanmerkelijk moet geweest zijn, en wordt er verder in gewezen op de nadeelen door het rapen van patrijzen-eijeren veroorzaakt. Ware het noodig den schrijver te schragen, dan zoude ik van een' geloofwaardigen — den vriend van een' jager, die zelfs geen jager was — kunnen gewagen, die mij verhaalde: »uw oom schoot »te Cadsand, in eene maand, 1006 patrijzen.» Deze hoeveelheid kan nu, dáár en elders, wel niet dan twijfelachtig voorkomen, doch ik heb de overtuiging dat zulks onder gunstige omstandigheden nog mogelijk

is, daar ik een' jager kan noemen, die, zes jaren geleden, den eersten jagtdag 99 patrijzen schoot; een ander, een stukjager, was gewoon er jaarlijks voor zijn hoofd 500 stuks te schieten; twee jaren later, schoten twee liefhebbers er 650 stuks, terwijl kort hierop het getal tot 100 stuks daalde. Om een hoog cijfer te bereiken, daartoe behooren de aardappelen gezond te zijn; is het loof daarvan afgestorven, dan houden de patrijzen reeds den eersten dag niet.

Behalve van hetgeen er overblijft, bij het sluiten der jagt, hangt het ook nog veel daarvan af, of het winter koolzaad in die streken al dan niet bevroest; vervolgens de verstoringen der nesten, bij het wieden der gronden, buiten het opzettelijk zoeken. Uit één stukje fransche klaver, van 80 passen in het vierkant, werden nu drie jaren geleden, door den zoon van M. te B. 80 patrijzeneijeren genomen. De kinderen van eenen burgerlijken ambtenaar vertoonden een' krans van 250 stuks uitgeblazen patrijzeneijeren, alleen met het doel vergaderd, om zich eenen lekkeren pannekoek te bakken. Dat dit zonder boos opzet, zonder zucht tot geldgewin, alleen tot uitspanning geschiedt, is boven reeds betoogt. Men mag zich overtuigd houden, dat de bedoelde ambtenaar het zoeken van eijeren aan de zijnen zoude ontraden, zelfs verboden hebben, bijaldien hij er op bedacht gemaakt ware, dat andere personen van zijne kennis, de jagers namelijk, hierdoor in hunne liefhebberij worden benadeeld; het gunstig-

ste is, deze handelingen bij wijze van verzoek tegen te gaan, of van de zijde van het eigenbelang, waarin den jagers, in hun welbegrepen voordeel, mildheid wordt aanbevolen.

Dat het eijeren verzamelen op het jagtveld nadeeligen invloed moet uitoefenen, vereischt geene nadere uiteenzetting. Hier geldt het een vogel, die wel is waar tot vermaak dient, maar toch ook het zijne tot vermindering der insekten, vooral der mieren, bijdraagt; doch laat ons verder onderzoeken wat de gevolgen zijn, van het verstoren der vogels in het algemeen, blijkbaar: hunne vermindering in de toekomst.

Ofschoon niet altijd genoegzaam gekend, moet men bij iedere verscheidenheid door den schepper daargesteld een vast doel veronderstellen, een gedeelte van een grootsch geheel uitmakende, dat men niet ongestraft mag uitroeijen. Bij de vermindering der vogelsoorten moet het onmiddellijk gevolg zijn: de vermeerdering der onkruiden, of wel der vlinders, kevers, wormen en rupsen, die aan de boomen en veldgewassen veel schade toebrengen, zoodanig, dat zij het blad en de jonge scheuten van een geheel eiken bosch vernielen kunnen; waardoor de groei en de ontwikkeling, zoo niet geheel en al verloren, dan toch tot St. JAN eerstkomende wordt belemmerd. Ja! men heeft in Gelderland duizende bunders dennen door insekten vernield gezien, waaraan de spreeuwen en torenkraaijen eindelijk een einde kwamen maken; en ofschoon er vroeger in Zeeland gestreden is over het nut dat de reiger

voor den akkerbouw zoude stichten, door het vangen van mollen, muizen en bruine slakken, tegenover de schade aan de visscherij toegebracht, is het goed regt aan hem verbleven, en ziet men de reigerijen alom gehandhaafd.

Wanneer wij zien, welk eene massa spijs de ooijevaar behoeft, die oudtijds het zinnebeeld der dankbaarheid was, wegens het groot nut dat hij na overstromingen aanbrengt, door het verslinden van velerlei gedierte, dat tot eene landplaag zoude kunnen aangroeijen; dat de nachtegaal, de winterkoning en meer andere zangvogelen gedurende 12 uren meer voedsel tot zich nemen, dan de omtrek van hun lijf bedraagt; dat anderen, zoo als b.v. de zwaluwsoorten, bijna altijd jagen, dan voorzeker kan men hunnen invloed, het doel waartoe zij bestaan niet ontkennen.

Wie, omtrent onze rivieren wonende, heeft niet te klagen gehad over de schade en het onaangename dat de meikevers veroorzaken, die door den wind naar den tegenovergelegen oever gedreven, aldaar de hoop op vruchten van geheele boomgaarden doen te loor gaan, die, vlugge paarden schrik aanjagende, ongelukken hebben doen ontstaan; wie hoort niet met bevreemding dat hun kwaad reeds hooger, den Rijn op, begint toe te nemen, daar op de poorten van Constanz te lezen was, dat een honderdjarig oud edict tegen hen op nieuw in werking werd gesteld, ofschoon eene vroegere strenge vervolging hier te lande, in de reeds genoemde provincie niets heeft gebaat,

zoo dat men eindelijk besloot, hunne vernietiging voortaan aan hunne natuurlijke vijanden over te laten, waaronder de vogelen, welke in het aan Constanz grenzende Zwitserland weinig worden aangetroffen, vermoedelijk wegens de sneeuw, die gedurende een groot gedeelte van het jaar hun het vinden van voedsel belet.

Bereikt men zekere jaren, dan rijst de overtuiging, dat een groot gedeelte onzer genoegens op kostbare ijdelheid gegrond is; wanneer men zich in de jeugd met beschouwingen der natuur heeft bezig gehouden, dan komt men daar onwillekeurig op terug, zoo al niet op het vangen der mees, dan toch tot betere waarneming van het huishoudelijk bestaan der vroeger zoo begluurde en aangelokte vogels. Voor de raam staat een peerenboom, het is de meermaals veredelde *beurrée d'Ardanpont*, wiens vruchten allen zijn gezet, waarin op de stamvertakking eene kruik waterpas is gelegd, aan welker hals meerdere ruimte is gegeven; hierin heeft zich een paar meezen eene woning gebouwd, en een groot dozijn jongen uitgebroed, die veel voedsel behoeven; het af- en aanvliegen tot het aanbrengen daarvan uit een' kastanjeboom, die naauwkeurig wordt afgezocht, bedraagt vijfmalen per minuut; deze zorg en bedrijvigheid kan mij vermaken, vooral wanneer ik bedenk welk een nut hier wordt gesticht, door het aanvoeren van allerlei schadelijke insecten, zonder nog te gewagen van het nut dat de mees in den winter sticht, door uit alle schuilhoeken

de eijeren en poppen op te zoeken , die anders in de lente zouden uitkomen.

Als een offer aan de nagedachtenis van mijn' vroegeren meester voer ik hier aan, dat de schoolmeesters niet meer zoo belagchelijk worden gevonden; dat zij in den jongsten tijd veel meer invloed op de jeugd hebben verkregen, dan zij het vroeger hadden; terwijl men rondom de scholen de paden, de bloemen en heesters ongeschonden ziet; dat zij niet meer noodig hebben een' vogel in huis op te sluiten, wiens gezang voor de deur van hunne woning, in het vrije liefelijker klinkt, dan daar binnen, die hun den last niet geeft, de vloer en de kouw te reinigen, en den vorderdag te onthouden. Met geringe moeite kunnen zij het uithalen der vogelnesten tegen gaan, door, met ontwikkeling van gegronde redenen, het doellooze daarvan aan te toonen en het schadelijke van hunne vermindering duidelijk te maken, met de opmerking van de wreedheid die er in gelegen is, jonge vogels te kwellen, door ze te willen opvoeden, zonder genoegzame kennis van hetgeen zij behoeven; dat dan ook steeds de meesten doet sterven voor dat de zon onder is, of uit verveling aan de kat doet toe werpen. Die lust zal verminderen, door het meerder onderrigt en de kennis, dat even als de hond, de vos, de muis en meer andere dieren hunnen overvloed bewaren, ook de verrigtingen der vogels als nuttige bestemmingen zijn te beschouwen, doordien mede aan het onverteerd zaad in hunne uitwerpselen

het ontstaan van laag houtgewas wordt toegeschreven, op plaatsen waar men het vroeger niet waarnam; gelijk aan het in den grond verbergen van eikels en beukels, tot voorraad voor ongunstiger tijden — voornamelijk door den markolf — het ontstaan van boomen wordt toegeschreven, die op zich zelf staande, eene gunstigere ontwikkeling ondergaan, en van hen doet zeggen: »dat de molenassen” — die men nooit te veel kan hebben — »door den vogel worden gepoot.”

Wat de musch betreft, al eet die wat harde erwten, die dan toch den mensch niet meer smaken, men poote ten haren behoefte eenige erwten meer; hetgeen aan ooft vergoed zal worden, daar zij het voornamelijk is, die de rups van de bloesem weert.

Dank zij der begrippen van mijn' gewezen MENTOR, die met onvermoeid geduld veel van de medewerking des tijds verwachtte, ben ik hem het genoegen verschuldigd deze lofrede te kunnen schrijven; in hem eer ik alzoo den geheelen stand, die verbetering behoevende, deze te eerder heeft te verwachten, naarmate hunne moeilijke taak meer op alle vakken van maatschappelijk leven zal inwerken.

De roede, de plak, de voetangels en de klemmen zijn reeds niet meer noodig; door een doelmatig schoolonderrigt kan datgene verkregen worden, wat de regtbanken door toepassing der wetten niet vermogen — hoezeer men ze, ook die omtrent de jagt, doelmatiger poogt te maken —, die echter niet van langen duur kunnen zijn, wanneer de grond verkeerd

is gelegd, en meer de strekking heeft bijzondere personen te believen, of aan tijdsbegrippen te voldoen. De jagtwet moet met het regaalrecht in verband gebracht, of geheel vrij gegeven worden; zoo als ze nu bestaat bevredigt zij niemand, ontstemt vele menschen, en is zij, zonder transactie, niet houdbaar.

En indien gij het woord »vrijheid" doet hooren, dat het ook zijne toepassing op de vogelen hebbe, hetwelk ook de jeugd zal begrijpen; terwijl dat woord, bij eene verkeerde opvatting en duiding, het onderwijs even als het verdere levensgeluk kan verstoren.

TELEMACHUS.

NIETS NIEUWS.

De geëerde lezer wordt reeds door het opschrift van dit stukje verwittigd, dat het eenigen tijd bij den schrijver *en portefeuille* gelegen heeft en dat het Horatiaansche recept »nonum præmatur in annum” hier niet alleen in aanmerking genomen, maar zelfs driedubbel opgevolgd is. Een gevolg van dat opvolgen is, dat de schrijver bij den aanvang zich verplicht ziet, den lezer te verzoeken wel zoo goed te willen zijn, zich aan het ouderwetsche dat hij in dit opstel misschien aantreffen zal, niet te ergeren en zich veel meer, zoo hij baards genoeg heeft, meer dan dertig jaren achteruit te denken om behoorlijk op de hoogte van den tijd te zijn, waarin de jagtpartij plaats had. Wat de localiteit aanbelangt, de tijd, die omgaat als een brieschende leeuw (de term is geijkt en geheiligd ;

overigens hoort men in de diergaarde van *Natura artis magistra*, zoowel als in Barbarije de leeuwen meer brullen dan brieschen), de tijd heeft het terrein tegenwoordig tamelijk wel, of zoo als anderen meenen, tamelijk slecht veranderd. Nabij het dorp B. in Zuid-Holland lag namelijk destijds een landgoed, verdeeld in buitenplaats en bouwerij, zich over een aantal bunders in zekere droogmakerij uitstrekkende. Achter het geboomte van het buiten strekte zich eene onafzienbare vlakte uit, met slooten en togten doorsneden, waar koolzaad, vlas en allerlei graan geteeld werd. Daarheen begaven zich wekelijks in het najaar, wanneer de oude luidjes naar stad waren teruggetrokken, een drietal jongelingen om te jagen of te vischen. Men vertrok vrijdags avonds en keerde zondag avond terug.

De drooge inleiding is uit. — Het gordijn gaat op.

De jagtwagen stond voor de deur, WILLEM, de koetsier, zette er eene groote mande met de noodige levensmiddelen in neder. De snippenschieter (*) ging met mij in den wagen zitten en wij verlieten de stad. Even daar buiten namen wij den eenigen, waren, opregten jagermeester (*) op met zijne jagthonden, al welke twee en viervoetige personen, zoo goed en zoo kwaad als het ging, plaats in den jagtwagen namen.

(*) Om het onaangename van het noemen van eigenamen te vermijden, vergunne men mij mijne medgezellen aldus te betitelen.

Naauwelijks was men een kwartier uurs verder gekomen, toen ik den snippenschieter hoorde zeggen: »kijk eens, daar staan al de honden op hunne koppen»; doch daar de jagermeester daarop droogjes antwoordde: »ja, zij kunnen zich somtijds wonderlijk houden», sloeg ik daar verder geen acht op. Doch toen ik kort daarop den snippenschieter verschrikt, met zijne gewoonlijk wel-, doch tevens hardluidende stem hoorde uitroepen: »Bliksems, daar zitten nu die hondekinde-»ren aan 't vleesch!» hield ik het paard stil en toen ontdekte men eerst dat de honden de proviantmande zeer netjes ontpakt, en van eene kapitale runderribbe, carbonades gemaakt hadden, die zij onder elkander hadden verdeeld en nu met smaak consumeerden.

Gemakkelijk kon men nu, zonder zich ooit in LAVATER's theoriën hoofdpijn gestudeerd te hebben, op het gelaat van den altoos hongerigen snippenschieter de vrees voor een' vastendag lezen. Ook de overige aangezigten stonden niet in de vriendelijkste plooi; dat van den jagermeester geleeke op NEPTUNUS, toen hij het fameuse »*quos ego*» uitsprak. De put werd, zoo als meer gebeurt, gedempt, toen het kalf verdronken was, daar men al knorrende en brommende de honden tot voetgangers degradeerde en eindelijk bij eene nadere recapitulatie getroost, al lagchende over deze voor de respective magen zoo nadeelige catastrophe, buiten aankwam.

»Wat zullen wij eten? waarvan zullen wij nu leven?» waren de eerste vragen, die de snippenschieter

deed, toen hij van den wagen afgestegen was en het huis intrad. Hij erkende, dat waar niet is, zelfs de Keizer zijn regt verliest, doch sustineerde tevens met een erbarmelijk lang gezigt en eene klagende stem, dat hij tot den volgenden maandag van den wind niet kon leven. Van sustineren, als 't goed gedaan wordt, komt altijd iets; ook hier erkende men de gegrondheid van zijn sustenu en besloot *en corps*, na eens opgepijpt te hebben, in het dorp te gaan fourageren.

Reeds was de zon op het punt te bed te gaan, toen onze wandeling een' aanvang nam, zoodat het al vrij donker was, toen wij bij den bakker aankwamen en de Sabbath al mooi aangevangen, toen wij bij den Joodschen slagter aanklopten. Op het zeggen, het zijn de heeren van . . . . ., werden wij door dezen Israëller in zijn heiligdom binnen gelaten, alwaar wij hem ernstig onze kritieke positie voor oogen hielden, hem doende opmerken, dat hoezeer wij de meestmogelijke reverentie voor zijnen Sabbath koesterden, wij echter, aan den anderen kant, behalve het heir jagthonden, drie hongerige menschenmagen konden aanbieden, die volstrekt vleesch noodig hadden en hij dit dus, op de voor zijn geweten meest geruststellende wijze, moest verzorgen.

»Awaij, weten de Heeren dan niks, van nimmendal, niks niet?» zeide dit kind van ABRAHAM. »Wij maggen ommers op den Sabbath niemand beregten of iets, hoe je 't ook staat te noemen, verkaufen?» »Doch», voegde hij er bij, »als de Heeren hun eigen

»zoo wat konden helpen, daar hangt ommers in 't voorhuis nog wel zoo iets; me geld zal ik altoos wel vinden. Als de Heeren heengaan, zouden zij immers zonder LEVY, wel iets kunnen meenemen. »RACHEL, kind, ik zel de Heeren eens uitlaten; pas »op de lamp.»

En toen wij met den zoon ABRAHAM's in 't voorhuis kwamen, zagen wij daar een gevild schaap hangen. »Zie je, als de Heeren daar nou zoo'n boutje van »wilden hebben, dan hangt daar in den hoek ommers »wel een hakmes; daar konden de Heeren maar mee »afhakken, wat zij wilden.»

De snippenschietter liet zich dit geen tweemaal zeggen, peuterde met de priem door half- en onbekende plaatsen en hakte met behendigheid tot hij er een goed boutje af zag vallen. —

»N'avond LEVY!» —

»Verexcuseer! Als de Heeren nou zoo goed zouden »zijn, om het geld daar maar neer te leggen, dan zal »LEVY het later wel vinden.» — Aan welk billijk verzoek wij gereedelijk voldeeden, en op deze wijze kregen wij fourage en bleef de Jood een godsdienstige Israeliet.

»Niets is onbestendiger dan de vrouw,» zeide de een of ander oud dichter, wiens naam mij niet te binnen schiet en die U, waarde lezer, tamelijk onverschillig zal zijn; maar ik durf zeggen dat het weder in November nog ruim zoo onbestendig is. Vrijdag gingen wij met mooi weder naar buiten, 's nachts hoorden wij den wind zich verheffen en zaterdag 's morgens

teekende de barometer — veel regen en wind; en het graauwe zwerk — pijpen en langhalzen. Dan de jagermeester was van het gevoelen van UILENSPIEGEL, dat op regen zonneschijn moet volgen en commandeerde derhalve, iets daar niemand zich tegen opponeerde, »voorwaarts marsch!» Men was er eenmaal voor gekomen en mogt men ook weinig opdoen, verveling zou er op het veld niet zijn, zoo als bij het te huis zitten.

Met slecht weder staken wij dus in het veld; ieder kreeg zijne distantie en wandelde naar hazen zoekende, met denzelfden ernst als een arm kind zoekt naar het dubbeltje, dat het van hare moeder heeft gekregen om brood te koopen en onder weg verloren heeft.

Het eerste, dat zich deed opmerken, was dat onder de honden een rekel verliefd werd en deze gewaarwording, in den beginne, door het ruiken en likken van en aan de vleeschelijke achterdeelen der schoone sekse te kennen gaf. Lang zag dit de jagermeester met grootmoedigheid door de vingers, maar toen eindelijk de reu eene grootere vrijheid wilde gebruiken en alleen met zijne achterste pooten voortwandelde, ontstak zijn toorn en met eene vreeselijke stem riep hij den rekel bij zijnen voornaam, zeggende: »Snel, »zel je 't laten!» die dan ook voor een oogenblik contenance hield, doch telkens als hij zag dat des jagermeesters oogen naar eene andere plaats gewend waren, weder eene der dames aanstipte. Het kwam mij voor, dat de liefde als een loopend vuur thans ook

al de tevenharten aanstak, daar zij zich nu verdrongen wie naast den reu zoude gaan en zijne *sultane favorite* worden; iets geheel strijdig met de intentie van den jagermeester, die dus gedurig riep: »Diaan, hoor »je me niet! Lady, zel je! Snel, hier! Snoek, wat »doe je daar, enz., enz.» dan daar honden niet dan met groote moeite hollandsch verstaan, deden eenige slagen met den pols onder deze verliefde menigte, meer effect dan al dat geroep.

Hierop volgde eene pauze in de merkwaardigheden, die afgebroken werd door een' luidruchtiger vreugdekreet van den jagermeester; natuurlijk zagen wij in de rondte om ergens eenig wild te ontdekken, doch vruchteloos, waarop wij ons tot den jagermeester wendden en bevonden, dat hij zeker iets, met bijzondere attentie min of meer scheikundig onderzocht en proefde. Eindelijk hoorden wij uit zijnen mond de orakelspreuk: »Jongens, daar heb ik versch gewei! »'t kan niet verscher!»

Allen hieven een »hoera» aan en feliciteerden den jagermeester met zijne vonst, ofschoon ik, als recense-rend jager in stilte aanmerkte dat het gezegde »'t kan »niet verscher» zeer te onpas gezegd was, wanneer, 't geen niet vermoedelijk was, het haas zijn gevoeg niet in de hand van den jagermeester zelve gedaan had. — Ondertusschen gaf dit gewei den burgers moed, te meer daar een hunner twijfelde of hij ook niet reeds voet gezien had, en wij zochten dus weder van voren af aan.

Ik heb vergeten aan te merken, dat toen men in 't veld stak, oogenblikkelijk bij anticipatie »den eersten »zijn dood» gedronken werd; daar ondertusschen deze eerste zich zoo gemakkelijk niet vinden liet en men alweder eenige droogigheid in de keel gewaar werd, stelde men nu voor, daar men toch moest blijven anticiperen en het eerste haas geen geheelen borrel meer verdragen kon, om dit met het tweede voor halve rekening te doen en nu in stilte »den eersten zijn dood», maar hardop »den tweeden zijn loop» te drinken.

Het is onnoodig te zeggen, dat, wanneer het eenigen tijd geregend heeft, het zwarte land, dat is land, dat kort geleden geploegd, geëgd of bezaaid is, lastig om te gaan wordt, waarvan dan wel eens het gevolg is, dat sommige menschen meer naar het neêrzetten hunner voeten dan naar hazen zien. Dit had ook nu bij een' onzer plaats, die philosophisch, doch met eene edele omzigtigheid door de klei heensukkelde, toen hij eensklaps uit zijne mijmering gewekt werd, door het vooruit loopen van den jagermeester, die het liefelijk »roe, roe, roe, poa, poa!» aanhief; oogenblikkelijk accompaneerde het geheele gezelschap hem, terwijl de honden de banier der liefde verlieten en rennende het haas vervolgden. De jagermeester volgde nu, met zijn' pols de sloten overwippende, de steeds loopende honden.

»Afgedriedonderd! wat loopen me die honden!
 »wacht, bl.ks.. kom het pad maar eens langs! Zie je
 »ze nog? Ja, ginder op den dijk. Dat hek zal ze

»vern..k.., daar raamt Snel hem! Wel satans, hij
 »springt over hem heen! daar komen zij! Pas op nu!
 »Verd..., daar gaan zij den dijk weer op!»

Onder zulk een verheven gesprek wachtten wij in het hoofdkwartier den uitslag van dit rentooncel af, tot wij eindelijk het klagen van het haas hoorden en de overwinningsvaan boven aan den pols zagen waaijen.

Kort daarop kwam de jagermeester in 't midden zijner viervoetige helden terug, met het haas in de hand, zeggende: »wel d.nd.rs! kijk eens, wat een »oude schurk!» en terwijl deze oude schurk van zijn overbodig vocht ontlast werd, had er eene algemeene recensie plaats over het loopen der honden, 't welk in eene lofrede eindigde; ook werd er van Bruintje, de brak, honorable mentie in de notulen gemaakt. Spoedig hoorde men evenwel nu den meer warm geworden jagermeester zeggen: »kom aan, jongens! op- »gemarcheerd, waar er één ligt, kunnen er best twee »liggen,» terwijl men van een anderen kant hoorde roepen, »den tweeden zijn dood! de branderijen »moeten ook bestaan!»

»Ja! ik zeg het altoos, het zwarte land is toch »maar de baas!» zeide de jagermeester tot groot verdriet van wie een gemakkelijk pad voorttrekt boven een slijkerig en glibberig, kluitig en omgeploegd land. De opgewondenheid van den jagermeester werd na het eerste half uur door geen ander gedeeld; men keek elkander eens aan en wandelde voort; want ik durf tegen iedereen volhouden, dat er op dit oogenblik

onder ons eene subordiatie zonder voorbeeld bestond, waaraan zich duizende legioenen mogen spiegelen. Druip- en doornat, moeilijk door de klei baggerende, met de volle overtuiging dat men gekomen was om zich te amuseren met hazen te vangen, en bovendien telkenreize door den jagermeester hoorende verzekeren dat er »op dit stuk toch nog liggen »moesten,» zochten wij ons zelve te overtuigen, dat wij ons amuseerden; tot eindelijk ook zelfs de jagermeester zijne bekomst scheen te krijgen, en voorstelde om de laatste aardappeltjes nog eens af te loopen en dan de kwartieren te betrekken.

Men dient wel in eigen persoon met kletterende regenbuijen door een veld met aardappelen gejaagd te hebben, om zich een denkbeeld te vormen, van de genoegens, die daarbij op te doen zijn; vooral als de planten zoodanig afgerot zijn, dat men in eene balzaal waant te zijn. Men kan geen voet verzetten, zonder dat de andere door de halfverrotte planten achteruit getrokken wordt; ook hoorde ik den snippen-schieter, toen hij omtrent de helft van dit stuk achter zijn rug zag, binnensmonds aanmerken: »kermisgaan »is een bilslag waard.»

Daar men echter geene hazen meer opdeed, werd nu de laatste, wanhopige manoeuvre in het werk gesteld en eene proef genomen of er ook nog misschien een, onbemerkt door ons en de honden, was blijven liggen, die door het geluid der menschelijke stem ware te verschrikken; zoodat wij dan ook gezamenlijk het

welbekende »proe, proeöa, preöaa'' aanhieven, dat het een ordentelijk dubbeld van een leven maakte.

Dan toen ook dit zonder gevolg bleef, stelde de snippenschieter voor een der verzen van den koning van Beijeren op te zeggen, die, zoo als bekend is, alleen door het voorlezen van een zijner gedichten, een duizendtal zijner oproerige onderdanen uiteendreef en naar huis joeg; dan op de plaats zelve moest hij van den jagermeester (wien de koning van Beijeren zoo min aan 't harte ging als drie vuile eieren, doch die zich in de uitoefening zijner functie op de teenen getrapt rekende) eene correctie aanhooren, waarin onder anderen gezegd werd, dat men met zoodanige ernstige zaken maar in het geheel niet vermag te spotten.

Toen men nu eindelijk ook deze aardappeltjes wel doorzocht en doorsnuffeld rekende en ieder bij zich zelve overtuigd was, dat hij alleen door een wonder dien dag nog hazen vangen kon, keek men de lucht nog eens aan, om op het zwerk alle schuld te laden en keerde vol etenslust naar huis; waar men later, bij een goed vuur en onder een cognacje, zich over de slechte jagt troostte door het verhalen van vele waarlijk gebeurde goede, en het bluffen met vele, die zoo goed als gebeurd waren.

S. v. V.

OVER DEN SLAAP VAN HET WILD

EN HET TIJDSTIP

WAARIN HET OP VOEDSEL UITGAAT.

(*Vervolg.*)

Ofschoon AUS DEM WINKELL uit de omstandigheid, dat men het ree, meer dan het hert, dikwerf in het bed (leger) verrast, afleidt, dat deze wildsoort, óf vast moest slapen, óf, wanneer zij herkaauwend achter een' digten struik of in het hooge gras verborgen ligt, zich veilig acht, is het geoorloofd het eerste gedeelte dezer veronderstelling volkomen te betwijfelen.

De zwijnen gaan ook bij voorkeur des nachts op voedsel uit, en slechts in groote, zeer verborgen en digte bosschen wroeten zij nu en dan bij dag in den

bodem. Hun gezigt schijnt noch des daags noch des nachts bijzonder scherp te zijn, des te scherper evenwel hunne overige zintuigen. Doch wanneer zij aan het wroeten zijn, valt het den jager niet moeilijk hen te bekruipen, iets dat zich gemakkelijk laat verklaren: terwijl zij met den snuit, aan wiens uiteinde zich de neusgaten bevinden, in de aarde wroeten, wordt hun den reuk van den naderenden vijand benomen, en door het gedreun en het gerucht, dat dit wroeten veroorzaakt, levert ook de anders zoo scherpe gehoorzin weinig zekerheid op. Op dezen grond reeds schijnen zij bestemd om, in den regel, hun voedsel des nachts op te sporen, waartoe evenwel nog eene andere reden kan medewerken. Gelijk bij vele planten de uitwaseming der geuren des nachts veel sterker is dan des daags, kan dit ook bij de onder den grond groeiende, of nog verborgene truffels en onderscheidene soorten van paddenstoelen plaats grijpen; ook vele wormen en insekten kruipen bij voorkeur des nachts uit de aarde te voorschijn, waardoor het opsporen van voedsel aldan gemakkelijker wordt. Bij de tamme varkens (*) kan men genoegzaam opmerken, dat bij deze diersoort een volmaakte slaap plaats heeft; en wanneer men de zwiijnen des daags in het leger verrast, genieten zij eene volkomene rust.

Wat den vos betreft, ook deze schijnt bestemd om hoofdzakelijk des nachts zijn voedsel te zoeken. Hij

(*) Het wilde zwijn van Europa is de stam van onze inlandsche varkensrassen.

laat, wel is waar, geene gunstige gelegenheid voorbij gaan om zijnen buit over dag te bemeesteren, maar veel ligter valt het hem dien des nachts te verrassen. Hoewel hem zijn voortreffelijke neus daarbij hoofdzakelijk ten wegwijzer dient, kan men hem toch het vermogen om in diepe schemering te zien niet ontzeggen, te meer daar, door het verblijf in duistere hollen, ook zijne oogen aan het duister gewoon zijn; in den regel geniet hij daar over dag den slaap, welken dikwerf door den moedigen dashond onaangenaam wordt verstoord. Soms zelfs evenwel rust hij in dicht riet of struikgewas, of op eenen ouden knotwilg, van zijne nachtelijke strooptogten uit (*).

Hetzelfde is toepasselijk op onze inlandsche roofdieren: de otter, de marter, de busing, de wezel enz., die des daags meestal in hunne hollen, holle boomen of andere schuilhoeken zeer vast slapen, en bij voorkeur des nachts op roof uitgaan.

Hier treedt gevolgelijk de das als een onmiskenbare nachtwandelaar op. Slechts in zeer zeldzame gevallen verlaat hij vrijwillig zijn onderaardsch verblijf vóór de invallende schemering, om het bij het eerste morgenrood weder op te zoeken, hoe verre hij er zich ook van mogt verwijderen. Met zijn zwaarlijvig lichaam en zijne zeer korte loopers, zijn trouwens de dagwandelingen voor hem niet raadzaam; wanneer

(*) Ons zijn vele voorbeelden bekend van vossen die, in dezen toestand, door den jager verrast werden; een derzelve werd in het leger ontdekt en geschoten.

het al zoude gelukken den gewonen loop eens menschen te ontkomen, is hij geen groot wedrenner en moet hij, wanneer zijn hol eenigzins verwijderd is, spoedig voor de snelheid van een' gewonen hond onderdoen. Als een echten troglodyt kan men hem gerust het vermogen om in het duister tamelijk te zien toekennen, en tevens veronderstellen, dat hij, bij zijn flegmatisch gestel, plompen bouw en kluizenaarsleven, buiten den paartijd, zijnen tijd met slapen kort, ofschoon het moeilijk is hierover stellige waarnemingen te doen. Het is dus moeilijk te beslissen, of hij een' vasten slaap geniet, dan wel den tijd in eene soort van sluimering doorbrengt, en of deze slaap bij zijne winterrust in vastheid toeneemt. Zooveel is zeker, dat zijn winterslaap niet zoo volkomen is als die van het mormeldier, de hazelmuis enz. die, bij bijna geheele verstijving, in eenen den dood nabij komenden toestand vervallen. Indien zijne levensverrigtingen al in minderen graad plaats hebben, indien hij langen tijd zonder voedsel, op zijn vet terend, kan doorbrengen, zoo wordt hij toch bij het indringen van vijanden in zijn hol wakker, en zachte weërsgesteldheid lokt hem, zelfs in den winter uit, om het te verlaten. Men wil dat hiertoe eene temperatuur van 6 gr. R. noodig is.

Doch wij mogen bij deze gelegenheid onzen vreedzamen vriend, het haas, niet vergeten, hem, den armen, veel geplaagden, mogen wij toch ook wel een oogenblik rust gunnen! Wanneer zich het haas in het

leger drukt, mogen wij daarom niet geheel gelooven, dat zijne slaperigheid daarvan de schuld is; het is veeleer eene krijgslist, waardoor het waant zich aan zijne vele vervolgers te onttrekken. Vermits het dit bij opmerkelijke en scherpziende jagers zelden gelukt, kunnen wij dikwijls opmerken dat, wanneer het, bij onze nadering, zich platter drukt en de lepels vaster aan het lijf legt, het zich niet zoo geheel zorgeloos in zijn leger aan den slaap overgeeft. Intusschen gebeurt het ook, dat wij het, zonder er de minste beweging bij te bespeuren, in het leger naderen; hoewel wij het dan steeds met geopende spiegels vinden, kunnen wij het alsdan toch niet wel eene soort van slaap ontzeggen. Geheel zorgeloos evenwel zal het veel beproefde dier zich wel zelden aan den slaap overgeven, en toch heeft het hem, bij zijne vele vervolgers en gevaren, dubbel noodig. Noch bij dag noch bij nacht is het zekerheid gegund; evenwel verschafft het de nacht nog de meeste veiligheid, en het schijnt ook bestemd om alsdan zijn voedsel te zoeken. Ook de onrust, die opgevangen hazen gedurende den nacht betoonen, bevestigt dit vermoeden. De vraag is evenwel: of zijn gezichtsorgaan zoodanig gevormd is, dat het des nachts even goed als bij dag zien kan?

Bij gebrek van opzettelijke ontleedkundige onderzoekingen over dit punt, kunnen wij alleen naar uiterlijke waarnemingen besluiten. Het zien bij dag kan het haas stellig niet ontzegd worden, dewijl, al loopt het den geheel stilstaanden jager bijna tegen de bee-

nen, de minste beweging het eene wending doet maken. Op grond van verschillende opmerkingen meen ik te kunnen aannemen, dat het over het algemeen geen scherp gezigt bezit, doch het vermogen heeft om evenzeer des daags als bij nacht tamelijk goed te zien. De neiging, hun door de natuur ingeschapen, om des nachts bij voorkeur op voedsel uit te gaan, schijnt tot hunne meest mogelijke zekerheid te moeten strekken; ook zal de hoogstmerkwaardige eigenschap, dat zij zelfs in den slaap hunne spiegels niet sluiten, hoogstwaarschijnlijk zijn om hen voor naderend gevaar te beschutten; want in het geopend oog moet zich steeds ieder voorwerp afspiegelen, en zoo kan, zelfs in den slaap, dit orgaan gemakkelijker op den innerlijken zin werken, dan wanneer het gesloten ware.

Welligt kunnen deze meer op de ondervinding dan op physiologisch onderzoek gegronde opmerkingen strekken, om meer bevoegden tot verdere nasporingen op te wekken.

ALLERLEI.

MIDDEL TEGEN DE HONDSOLHEID.

De *Berliner Zeitung*, van den 7^{den} Junij 1856, bevat een oud, onlangs bekend geworden, geheim middel tegens de uitwerkselen van den beet van dolle honden, als onfeilbaar door de geneeskundige courant aanbevolen:

Geprepareerde oesterschelpen	2 lood,
Gentiaan wortel	2 »
Roode bolus	1 »
Gom van mirre.	$\frac{1}{2}$ »

Alles zoo fijn mogelijk gestoten en zorgvuldig vermengd. — Men neme hiervan drie achtereenvolgende

dagen, des morgens nuchteren, zoo veel als de punt van een mes drie malen bevatten kan (*), vermengd met warm bier, en blijft te bed liggen om het zweeten aftewachten. Bijzondere diëet behoeft niet in acht genomen te worden en het is niet noodig de wond uittebranden.

EEN GROOT ONDERSCHIED.

Na den afloop eener parforce-jagt zaten de genoodigden bij een goed vuur en bespraken, naar loffelijk gebruik, de voorvallen van den dag. — Het zoontje van den gastheer — alle lastige kinderen heeten GUSTAAF — treedt het vertrek binnen, blazende en fluitende in het mondstuk van zijn's vaders jagthoorn. Deze staat gemelijk op, beknort hem, terwijl hij hem het mondstuk ontnemt en in den zak steekt. — GUSTAAF verwijdert zich en keert een oogenblik later terug, op nieuw naar hartenlust zijne muziek herhalende.

»Waar duivel, hebt ge nu weder een mondstuk van daan gehaald?» roept de vader uit, »geef het terug!»

(*) Men vindt het woord „*Messerspitz*“ dikwerf in de duitsche recepten. De dosis is evenwel vrij onbepaald, als te afhankelijk van de breedte van het mes dat men gebruikt; zoude „drie kleine eijerlepeltjes“ de zaak niet beter uitdrukken. — Het uitbranden der wond zouden wij — als er gelegenheid toe is — steeds aanraden, en wel zoo spoedig mogelijk na den beet.

»Neen, neen,» zegt de kleine schuif,» het is niet van u; het is het mondstuk van mama.»

Het mondstuk »van mama» — men vergeve deze opheldering — behoorde niet tot eenen jagthoorn, maar wel tot een ander instrument, dat op eene geheel tegenovergestelde wijze bespeeld wordt.

HUWELIJKS AANVRAAG.

Een bezoek aan de dassen willende brengen, wier vangst en reisavontuur op bladz. 11 van dezen jaargang is beschreven, werden wij hierin voor de helft te leur gesteld, daar er slechts een meer van leefde, zijnde het mannetje. Het wijfje was bij het schoonmaken van het hok los gekomen, bij het opvangen bezeerd geworden en aan de gevolgen overleden, nalatende drie jongen. Men achtte het doelmatig, het overgebleven mannetje bij zijn kroost te laten; dat welligt tegen de ervaring strijdt, en vooral in gevangen toestand bedenkelijk blijft; maar doordien het zich zoo aanhangelijk en lief jegens de jongen betoonde, liet men hen te zamen. De jongen stierven, en te regt of te onregt, kreeg de vader de schuld van hunnen dood; hij zit nu in cellulaire gevangenis, diep gedrukt onder die verdenking. Daar zijne omstandigheden niet toelaten van zelfs te gaan uitzien, vraagt hij langs

dezen buitengewonen weg , met toestemming der directie van *Natura artis magistra* , aan alle jagers , die hij vertrouwt dat grondig met zijn lot bewogen zullen zijn , tot opbeuring zijner droefheid en tot gezellig verkeer : eene ongeschondene dochter of jonge weduwe van een gezond voorkomen , zullende op een goed humeur meer gelet worden , dan op middelen van bestaan , die genoegzaam voorhanden zijn ; noch op nevenbegrippen , die , ter geruststelling , onder het toezigt van het algemeen vallen.

De dassen hadden zich goed gehouden bij wittebrood en vleesch. Aangenamer verblijfplaats hadden ze in ons geheel land niet kunnen treffen ; hun rust-oord is met den rug naar de uilen : het spreekt van zelfs , dat de verschillende nachtwerkers een' hekel aan elkander hebben.

JAGERS-TAAL.

Verslag van de Jagt en Visscherij,

in de Provincie Noord-Brabant, over 1855.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR M^r. H. SASSEN.

Het jaar 1855 kenmerkte zich, ook in betrekking tot het jagtveld, door rampen. Twee buitengewone onheilen verdrongen zich, als het ware, om het jagtveld, in sommige streken althans, te teisteren; de sneeuw en eene overstroming, waarvan s'menschen geheugen geen weerga kent.

In betrekking tot de onheilen, welke deze twee oorzaken op het gebied der jagt aanrigtten, kunnen hier alleen het haas en de patrijs in aanmerking komen. De sneeuw was voor deze dieren noodlottig, niet om-

dat zij zelve den ondergang bewerkt, maar, omdat zij de vrije beweging dezer dieren verhindert, en, verraden door het op de sneeuw zichtbaar spoor, als slagtoffers van den strooper vallen.

Veelvuldige waarnemingen in dat jaar, op de sneeuw gedaan, hebben voldoende aangetoond, dat het haas, dikwerf gedurende de strengste koude, onder de sneeuw bedolven, in volmaakten welstand, vol leven en kracht was. Geen enkel voorbeeld deed zich op, waaruit bleek, dat dit door honger of gebrek was omgekomen. De patrijs leed, vooral in het vlakke veld, veel meer; velen kwamen om, wanneer de dooi plotseling door vorst werd opgevolgd. De vochtige sneeuw hecht zich aan de veeren en de slagpennen der vleugels, die, door de vorst in ijskegels vervormd, elke beweging noodzakelijk belet, zoodat de patrijs met de hand kan worden gevangen.

In boschrijke streken zijn deze dieren volkomen tegen de sneeuw gedekt. De uitkomst bewees dan ook, in die oorden, welke niet door overstroming werden geteisterd, dat de veelvuldige sneeuw en strenge vorst geenen den minsten nadeeligen invloed op deze dieren hadden uitgeoefend, vermits in vele oorden het jachtveld met gewone jaren wedijverde, en in anderen dit jaar een buitengewoon wildrijk veld aanbood.

In het Noordelijke en Noord-Westelijke gedeelte dezer Provincie bragten de overstromingen en het kwelwater allergevoeligste slagen toe aan deze wildsoorten.

Deze overstroming drong zelfs in eene Zuidelijke rigting diep landwaarts in; zoodat de landstreek door de riviertjes de Aa en de Dommel besproeid, tot boven Vechel en St. Oedenrode, lang door opperwater werd gekweld. Deze schoone landsdouw, welke het heerlijkste jagtveld aanbiedt, leed dan ook, in betrekking tot dit onderwerp, veel.

Deze ramp werd door eenen voor de patrijzen ongunstigen zomer opgevolgd. De maanden Junij en Julij kenmerkten zich door vochtig en killig weder, hetgeen de jonge, teedere patrijs moeilijk doorstaat. De gevolgen van dit weder ontdekte men óf uit het groot aantal oude patrijzen, die zich later verzamelen, óf uit het gering getal jongen, waaruit de slagen patrijzen veelal bestonden.

Het najaar intusschen, wat den stand van het water betreft, een tegenbeeld van het voorjaar, was gunstig tot behoud van het jagtveld. Het water was buitengewoon laag, het weder droog. Hierdoor is vooral het haas, op grootere ruimte verspreid, niet beperkt in de keuze van zijne schuilplaats, en minder blootgesteld aan de listen van den jager en den hond. Het was dan ook in vele oorden opmerkelijk, dat, in weerwil van het menigvuldige spoor, het haas niet werd opgejaagd of opgespoord. Een groot aantal werd bewaard, hetwelk, door eenen gunstigen winter bevoorregt, buitengewoon is vermenigvuldigd, en een gunstig verschiet opent.

De houtsnip vertoonde zich slechts in enkele stre-

ken, kortstondig en niet talrijk. Dit was een gevolg van het laag water en de droogte.

Het waterwild vergoedde, in de lage streken, ruimschoots het gemis aan klein wild, immers 1855 kenmerkte zich door de menigte eendvogels, duikers, maar vooral watersnippen.

De eerstgenoemde watervogel leverde den kooiman eenen ruimen tol, ook, nadat de zomervogel, ten gevolge van den hoogen waterstand in Julij en Augustus voor den jager, als het ware, ongenaakbaar, rijpe vruchten had opgeleverd.

De duiker vertoonde zich in December in buitengewone menigte, doch de vangst met slagnetten had meerendeels plaats in Februarij 1856, toen het water het voor dit bedrijf noodzakelijke peil bereikte.

Om een denkbeeld der menigte watersnippen te geven, zij voldoende op te geven, dat sommige jagtliefhebbers in het voorjaar 200, 300 en zelfs tot 600 stuks schoten. In het najaar deed hetzelfde verschijnsel zich andermaal voor.

De handel in wild breidt zich in deze Provincie ongemeen uit, waardoor ook de prijs van alle wildsoorten merklijk is gestegen.

Talrijke opkooipers doorkruisen dit gewest, die, in het zuidelijke gedeelte, op België, in het noordelijke gedeelte, op de Provinciën Zuid- en Noord-Holland en zelfs op Engeland wildhandel drijven.

De stad 's Hertogenbosch, vroeger als het ware, de stapelplaats van het wild, in een groot gedeelte der

Provincie geschoten en gevangen , raakt daardoor meer en meer op den achtergrond.

Het schadelijk gedierte in dit gewest , verdient de aandacht door zijne menigte en verscheidenheid. De hierna volgende opgave van gedood schadelijk gedierte , waarvoor premiën zijn uitgegeven , heeft als statistieke opgave , in zooverre geene de minste waarde , omdat zij niet eens eene flauwe schets van den werkelijken toestand van dit gedierte aanbiedt. Nogthans is Noord-Brabant het klassieke land van het keurigste klein- en waterwild.

De vos , die , met uitzondering van het kanton Heusden , een gedeelte van de kantons Oosterhout en Oudenbosch , zich overal vertoont , bekleedt de eerste plaats. Ook dit jaar was hij talrijk , getuige de menigte levend afgeleverde jonge vossen , die , uitgegraven , tegen hoogen prijs , naar Engeland werden verzonden.

De magtiging tot het houden van klop-jagt uitgereikt , en waaraan een ieder , mits houder eener groote jagt-acte , deel kan nemen , is vooral ook op den vos aangewend. Deze klop-jagt breidt zich meer en meer uit , meer echter als een genot dan wel als middel tot uitroeijing van dit dier.

De magtiging tot het schieten van schadelijk gedierte heeft hoofdzakelijk ten doel , het uitroeijen van konijnen. Het getal dezer verschillende uitgereikte magtigingen volgt hierna.

Intusschen werd ook dit jaar opgemerkt , dat het

konijn, in het algemeen, verdwenen is. Slechts in enkele streken schuilt het in de dennenbosschen.

De tegenwoordige jagtwet heeft een' verbazenden invloed op de uitroeijing van dit dier, vroeger in tallooze menigte verspreid, uitgeoefend.

Wel is waar, werd hier en daar het vangen en slaan van konijnen ieder vrijgelaten, ten nadeele van het jagtveld uitgeoefend; doch de veelvuldige en gegronde klagten van den landman, wegens de schade door dit dier aan veldvruchten en houtgewas toegebracht, aangeheven, zijn verhoord.

In dezen toestand, nu het gevaar van de groote vermenigvuldiging van het konijn verdwenen is, heeft het ontwerp van wet tot wijziging der jagtwet het dooden van schadelijk gedierte wijselijk beperkt.

De visscherij, in het Noordelijke gedeelte en in de omstreken van 's Hertogenbosch en Breda, althans, belangrijk en verscheiden in soorten, had dit jaar veel te kampen met voortdurend hoog water en droog, schraal, koud weder, hetgeen den visch aan de diepte bindt, het leven, tieren en dartelen belet.

Ook dit jaar werd de visscherij noch beperkt noch gesloten. De ondervinding leert, dat de beperking of de sluiting van dit bedrijf, zoo als die vroeger, wat tijdstip en tijdruimte betreft, bepaald was, geen merkbaren invloed op het vischwater uitoefent, en bijgevolg niet tot bescherming der visscherij strekt. Drie achtereenvolgende jaren staven deze meening.

Deze bepaling is den visschers welkom; en, wan-

neer men in aanmerking neemt, dat ruim 2200, onder welken 1513 het genot van eene kosteloze vergunning hebben, eene hulpbron van bestaan in de visscherij opsporen, behoeft niet te worden opgemerkt, dat, bij den hoogen prijs der levensmiddelen, de onbeperkte visscherij, wat den tijd betreft, eene wezenlijke weldaad is, zonder opoffering der zaak verleend.

Het getal jagtacten over 1855 bedraagt :

Groote jagtacten	584
Kleine „	16
Totaal.	<u>600</u>

Het bedrag der daarvoor verschuldigde regten is.	f 8840,
Aan zegel, zonder opcenten	» 2652,
Totaal.	<u>f 11492,</u>
Registratie van eendenkooijen	» 29,
„ „ duiventillen.	» 17,

In 1855 zijn uitgegeven :

Groote vischacten	223	stuks.
Suppletoire „	2	„
Kleine vischacten.	539	„
Totaal.	<u>764</u>	stuks.

Het geschreven zegel beliep	f 1930,50
Aan zegel, zonder opcenten	» 741,75
Totaal.	<u>f 2672,25</u>

Het getal der uitgereikte kostelooze vergunningen was. . . . .

1513 stuks.

Er werden over het jagtsaizoen van 185 $\frac{5}{6}$ ingevolge artikel 16 en 17 verstrekt vergunningen,

Om klopjagt te houden op wild. 33

Tot het brengen van jagthonden voor het wild. . . 1

Tot het opvangen van fazanten. 1

Tot klopjagt op schadelijk gedierte. 52

Tot het schieten van schadelijk gedierte. 25

Het getal der bezoldigde jagtopzieners is. 30

» » onbezoldigde » 87

Door de bezoldigde jagtopzieners opgemaakte relazen van 281

bekeuring, door de overigen in artikel 37 opge-

noemde beambten 207

Van dit getal hadden er 336 betrekking tot de jagt
en 152 tot de visscherij.

Het getal vonnissen beliep 377

waarvan 352 van veroordeelde.

Bekeuringen, ingevolge art. 40 buiten vervolg gesteld. 10

Voorgekomen vervolging van relazen, ingevolge art. 51 4

Onvervolgd gebleven relazen. 84

omdat zij tot feiten betrekking hadden, die niet straf-
baar waren, of onbeduidende daadzaken met betrek-
king tot de visscherij behelsden.

Relazen van bekeuring tegen onbekenden opgemaakt en

buiten vervolg gesteld 13

In 1853 is aan de schatkist verantwoord eene som van
f 1021,88, als opbrengst van boeten en verbeurdverkla-
ring.

Van de bekeuringen in 1855 waren, tot 20 April 1856, 342 premien uitgereikt, waarvoor *f* 1572 zijn uitbetaald.

Het vertoond schadelijk gedierte bestond in :

Moervossen	34
Rekelvossen	15
Niet volwassen vossen	223
Fluwijnen	45
Bunsings	441
Hermelijnen	8
Wezels	2615
Arenden	8
Valken	130
Havikken	155
Sperwers	811
Wouwen	207
Buizerds	30

Daarvoor werden aan premien uitbetaald *f* 1573,85.

VERSLAG

VAN DE JAGT EN VISSCHERIJ, IN DE PROVINCIE DRENTHE, OVER 1855.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR W. ALINGS.

De toestand van het jagtveld was, in het jagtsaizoen 1855, voldoende.

Eene aanzienlijke vermindering van wild, welke men als een gevolg van den strengen en aanhoudenden winter van dat jaar verwachtte, werd niet waargenomen.

Door een in de laatste jaren vooral sterk in zwang gekomen, bij de wet niet verboden middel tot bemagtiging van wild, werd veel nadeel aan de wildbaan toegebracht.

Wij bedoelen het schieten van korhoenders uit hutten, of van achter heggen of wallen, bij de voederplaatsen, des morgens even na zons op- en des avonds tegen zons-ondergang, van welk schadelijk jagtbedrijf ook in een vorig verslag reeds door ons is melding gemaakt.

Het ware te wenschen, dat ter gelegenheid van de thans voorgenomene herziening der wet op de jagt en visscherij tegen dit misbruik kon worden voorzien.

Het getal verleende groote jagtacten bedroeg 211, dat der kleine jagtacten 2 stuks.

Het getal groote vischacten 36 en der kleine vischacten 128 stuks, terwijl aan kennelijk onvermogenen 58 kostelooze vergunningen, om te mogen visschen, werden uitgereikt.

De ontvangsten en uitgaven ter zake van de jagt en visscherij hebben in 1855 beloopten als volgt:

O N T V A N G S T :

Opbrengst der jagtacten	f 4127,50
Opbrengst der vischacten	» 657,00
Opbrengst der boeten na aftrek van het $\frac{1}{3}$ voor het fonds der opzieners	» 207,85
Verbeurdverklaringen.	» 85,85
<hr/>	
Te zamen	f 5076,15

UITGAAF.

Premiën voor gedane bekeuringen verleend van 1 ^o Januarij tot ultimo December.	f 362,00
Premiën voor gedood schadelijk gedierte . . . »	991,50
Tractementen van den Inspecteur . . . . »	640,00
Reiskosten . . . . . »	110,37 ⁵
Tractementen van negen Opzieners . , . . »	1872,00
Kleeding . . . . . »	146,25
Drukwerk , ongeveer . . . . . »	50,05
	<hr/>
Te zamen	f 4172,12 ⁵
Ontvangst.	f 5076,13
Uitgaaf.	» 4172,12 ⁵
	<hr/>
Batig slot	f 904,00 ³

Het getal relazen van de opzieners der jagt en vischerij en van de verdere beambten , tot het doen van bekeuringen gerechtigd , beliep in 1855 honderd zes en twintig stuks.

Deze relazen hebben 101 veroordeelende vonnissen en 14 vonnissen van vrijspraak ten gevolge gehad , terwijl 9 relazen voor vervolging onvatbaar zijn geacht en van twee bij relaas geconstateerde bekeuringen , overeenkomstig art. 40 2de lid der wet van 6 Maart 1852 (Staatsbl. n°. 47), de strafvordering is voorgekomen.

De standplaatsen der bezoldigde jagtopzieners zijn : *Assen , Beilen , Borgen , Dalen , Diever , Hoogeveen , Peize , de Wijk en Zuidlaren.*

**»DE JAGT MOET VRIJ ZIJN EN DE DOODSTRAF
AFGESCHAFT WORDEN !»**

EEN WENSCH VAN ZEKERE VROME, GEMOEDELIJKE LIEDEN.

In de herberg »de blinde ezel», aldus genaamd bij gemis of het onnoodige van een uithangbord, gelegen in een eenzaam oord, gewoonlijk op zondag avond de verzamelplaats van weergaas knappe en eerlijke gasten, zaten eenigen overlegenden bijeen, om zich onder een glas krabhals over hunne belangen te onderhouden en zich te vermaken over den aftogt van den op-
passer der jagt, die gisteren zijn eerste rustdag had genomen toen hij werd begraven.

»Gij vooral, zeide een der aanwezigen tot zijn' over-
buur, moet te vreden zijn, dat hij ingerakelt is, gij
»zijt nooit maatjes geweest.»

De aldus aangesprokene, met woorden karig en die een geheim goed kon bewaren, kreeg men eindelijk, door hem op allerlei wijzen uit te lokken, aan het verhalen. Zijn' naam STAVAST, doet niet veronderstellen, dat hij veel malligheid kan verdragen; zijne lengte, zijne breede schouders en gewelfde borst, zijne gespierde knuisten boezemen ontzag in. Zijn inborst komt dan ook met dat uiterlijk vrij wel overeen. Die hem niet kent zal zich door zijne grijze haren, minstens tien jaren in zijnen leeftijd vergissen. Zijn ernstig maar niet onaangenaam gelaat, dat zich zelden tot eenen lach plooit, toont aan, dat zijne werkzaamheden niet altijd bij het daglicht plaats hadden.

De spreker met de plaatselijke gebeurtenissen minder bekend, vervolgde: »gij en de wildschut moet iets bijzonders met elkander gehad hebben, want ik heb het met eigene oogen gezien, dat wanneer gij elkan- der ontmoette, een van u terug keerde, of zoo veel mogelijk op zijde week.»

De aangesprokene kon zich nu niet langer bedwingen en begon aldus: »nu of op een' anderen dag, moet ik u toch mijn hart openleggen. Dat ik een pik aan die kerel had, dat spreekt als een boek: wie van u zou met onverschilligheid een derde maal in de doos zijn gegaan! Wat gij verlangt te weten kan u misschien tot nut en leering verstrekken. Schikt wat nader bij.»

Aan deze uitnoodiging voldeed een ieder gaarne, verwachtende iets nieuws te hooren uit den mond van

een' onverschrokken man, rijk in ervaring, die steeds voorzigtig, zich zelden uitliet.

»Gijlieden weet het nog, welk een last wij hier van het wild hebben gehad, waarvan een ieder van ons, zoo als wij nu bijeen zijn, de tiend heeft geheven, zoo dat er nu nog vrij wat minder is dan toenmaals. Vroeger dacht ik er niet aan om mij te verzetten, maar het heeft zoo moeten zijn.

»Het is nu zes jaren geleden, dat ik om eenige hazekeutels drie maanden achter de tralien heb gezeten. Gij weet het ook nog, dat de jagtwetten streng werden toegepast, ofschoon men zich had te beklagen, dat het wild het land plat trapte, als het het lijf strak had: men kreeg toch geen regt. — Wat volgde er uit, dat men zoo goed mogelijk zich zelf trachtte te helpen, waar het doenlijk was.

»Toen die hazen geschiedenis plaats greep, had ik vóór den winter een twintigtal koolstruiken onder het raam geplant, en elken nacht die God gaf, kwamen die schuimers de toppen inkorten, en toen er zich een onder het hek vastliep, begon die zoo te kermen, dat ik het niet langer kon aanhooren, en uit het bed stapte, om het hek voor hem los te maken. Wie stond er voor? de wildschut — die mij zijne spuit voorhield, en het haas mede nam, dat mij drie maanden heeft bezorgt; maar dat komt later te pas. Gij moet ook nog weten, dat toen ik terug kwam, mijne nu zalige vrouw ziek te bed lag. De kinderen hadden wel goed gewerkt, maar het ging toch berg af,

(sterk achteruit) — dergelijke termen worden gebezigt waar de bodem van ons land niet waterpas ligt —, dit heb ik de wildschut nooit kunnen vergeven, en of-schoon ons de hazen de ooren van den kop vraten, kan toch geen mijner bureu getuigen weêr een haas te hebben hooren klagen. Daags na mijne terugkomst uit de kast, ontdekte ik waarom de wildschut zoo kort bij mijn huis stond: hij had zin in onze GRIETJE, maar daar mogt niets van inkomen, en vermits ik geen schandaal of een buitenbeentje in huis begeerde, zoo verbood ik hem de deur. Een paar maanden later, voederde ik des nachts de koe; er viel een schot, er rolt iets het huis binnen, wat was het? de knijptang, (*) zijn bloed spoot over de vloer, zijn hoofd was geheel en al vermorzelt, hij roerde zich niet meer, en GRIET die hem met haar schort wilde dekken, viel er dwars over heen: het was jammer voor zijnen ouden, strammen vader. Ik had nooit gedacht, dat GRIET zoo veel van dien vent hield, en met ieder ander had ik toegegeven, maar een oppasser van de jagt tot schoonzoon, de zaak was onmogelijk. Sedert dien tijd is ons kind onnoozel, dat mij meer leed is, dan bijaldien de Heer onze zes jongens tot zich had genomen."

»Men moet zoo een verlies ondervonden hebben," zeide een der hoorders; »het zou goed zijn indien men wist, wie het gedaan heeft."

»Wie het gedaan heeft! toenmaals was er geen an-

(*) Stroopers uitdrukking, om den jagtopziener aan te duiden..

dere veronderstelling, dan dat ik het gedaan had, of-schoon er geen bewijs bestond. Wat helpt het iemand, die den kop afgetrokken is, dat men hem dien weer aanpast, het blijft altijd zichtbaar. »De doodstraf moet afgeschaft worden en de jagt vrij zijn, anders kan het ons nooit goed gaan,» viel een ander driftig in, die de toespeling minder vatte.

»De opzieners lieten mij nu begaan, tot omtrent twee jaren geleden, toen die zwarte bliksem de zaak aanbragt. De nieuwe wildschut dacht: met allerheiligen vliegt hij toch in de lamp, en dat gebeurde ook. Ik had op een' takkebos (*) geschoten, waarvan de jongens het vleesch naar de stad bragten, waarheen ik ook zelve ging, om het vel te verpassen, daar de knapen zich op die negotie niet zoo goed verstaan dan ik, en g. l. weet allen hoe de looijer is. En toen ik aan den kopermolen over den vonder wilde stappen, wien loop ik tegen het lijf? — den wildschut, dien ik niet in tijds had gezien. »Wel jongen zeide hij, waar wilt gij al zoo vroeg naar toe?» Naar Z... zeide ik. Zijn vervloekt krombeenig hondje, dat mij besnuffelde en het vel rook, kon ik niet van mij afhouden. »En wat hebt gij daar in dien zak?» welken hij tevens betastte. En daar hij mij toch visenteerde, zeide ik astant weg, »een hertenbil,» en schoof hem van de plank.

»Ik werd ten tweede maal ingepakt en mij toen de zaak wat warmer aangelegd: ik kreeg drie jaar, waar-

(*) Stroopersterm, voor een hert dat zijn gewei op heeft.

van twee afslag. Een jaar is gaauw om, maar er drie te moeten stil zitten; ik daacht: gij zult gek worden, of het ontslag niet beleven; maar wij werden nog al te luchten gebragt.

»De jongens kwamen nu en dan berigt van huis brengen, maar ik kon het duidelijk bespeuren, dat de wagen achteruit bleef loopen. De vrouw zag ik niet terug; zij moest het bezuren en stierf, steeds uitroepende: »zorgt voor de kinderen». Daarvan geraakten er onder dienst, die kloek toezagen en mijne vrijheid voorbereidden; welke bokkensprongen zij maakten, toen zij mij in het open veld hadden, kunt gij u voorstellen.

»Ik had geen rusten noodig om de hut te bereiken; het was in Januarij en stijf koud, de sneeuw kraakte; naarmate ik ons bosch naderde, steeg mijne nieuwsgierigheid om te weten, of zich mijn geweer nog in den hollen stam zoude bevinden. Ja waarlijk, al haalde mij deze of gene, het stak er nog in, maar de loop was geheel en al verroest. Ik bond den doek en de blaas van het slot, dat nog gangbaar was, en terwijl ik daarmede bezig ben, hoor ik iets achter mij, en de duivel — neen — op dertig passen van mij staat een sterke hertebok, een ongemakkelijk beest. Ik leg eventjes aan, en het schot vloog van zelfs los, knal en val was één, en toen het weërgalmen opviel, had hij de tong reeds uitgestoken.

»Het geweer werd weër knapjes geborgen, wat blad en sneeuw over het hert bijeen gestooten, en toen naar

huis. Ik behoefde geen driemaal te fluiten, om den grendel te hooren terug gaan; wat waren ze verwonderd van mij terug te zien, maar ik kon hen niet lang den tijd laten; ik nam het kapmes en den kruiwagen, hen zeggende: een handje te komen helpen. Willig zijn mijne kinderen altijd geweest en zij gingen niet ligt terug, maar nu deden zij het onwillekeurig, toen zij het hert van onder de bladeren zagen te voorschijn komen; het huis genaderd zijnde, droegen wij het daar binnen en den kruiwagen ook, om geen spoor na te laten.

»Morgen, zeide ik hen, moet het vleesch de deur uit zijn, voor dat eene ziel weet, dat ik terug ben.» Des middags waren zij reeds met het geld terug, dat zij er van gemaakt hadden. Maar die verwenschte huid lag er nog, die vertrouwde ik hen niet toe, en toen ik weêr op den molenvonder was gekomen, werd ik als door den donder getroffen: wie stond er? — de wildschut; net als of hij nog wachtende was. Ik herinnerde mij het vroegere praatje, »wel man, waar koom je al zoo vroeg van daan, waar ga je naar toe en wat heb je in uw' zak?»

»Ik dacht, als bij het laatste oordeel, als gij u niet goed houdt, zijt gij bakker aan; ik had de zak wel in het water willen werpen, maar dat zat digt gevrozen, daarom had ik wel een eigen weg kunnen nemen, maar dat was nu te laat. Ik stapte driest op hem aan en zeide op laghenden, sarrenden toon: hebt gij nog zin aan een' bout? Hij kreeg een roode kop, zag voor zich en liet mij de baan vrij.

»Wie was gelukkiger dan ik, daar mij het koude zweet reeds begon uit te breken, en ik zwoer een zwaren eed, dat dit mijn laatste gang naar de looijerij zou zijn. Het was mij in de beenen geslagen en even als of er van binnen iets gesmeerd moest worden;» hierop ledigde hij zijn glas, dat door de hem omringenden toestemmend werd nagevolgd. »Ik bleef te bed liggen en toen ik weer aan het gaan kwam, waren mij de haren in weinige dagen sneeuw wit geworden.»

Hij besloot met te zeggen: dat het een blijk van Gods goedheid was, dat de schut dien dag, het krompootje niet bij zich had, anders had hem — deze of gene — weer gehaald en achter het slot gebragt; waarom het beter ware, van zich te mijden dan zich te nabij te komen.

EEN STROOPERSPRAATJE VAN MOORDMAN.

EENE BIJDRAGE TOT DE STUDIE

VAN HET

J A G T V E L D.

Het behoeft wel geen betoog dat de studie der jagt, zoo verscheiden in onderwerpen, het aangename met het nuttige verbindt. Maar hij, die hooger streeft, de jagt niet uitsluitend als een kunstmatig dooden of vangen van wild beschouwt, zal deze studie ook noodzakelijk noemen. Wij zullen deze stelling, die meer en meer, ook in ons vaderland erkend wordt, niet nader ontwikkelen; wij zullen alleen opmerken, dat de jagtkunde, die vooral diep doordringt op het gebied der natuurlijke geschiedenis der dieren, eenen hechten steun aan het behoud van het jagtveld biedt;

want de kennis eener zaak leert ons noodwendig hare vereischen, hare behoeften, de middelen tot haar bestaan, bloei en groei noodzakelijk, kennen.

Onder de menigvuldige onderwerpen, die men in het gebied der jagtkunde ontmoet, bekleedt de studie van het jagtveld eene voorname plaats. Hetzij men het jagtveld beschouwt in betrekking tot den aard van den grond, geologisch; de soorten van planten en gewassen, dat is, in betrekking tot den landbouw; hetzij men doordringt tot de oorzaken, die voor- of nadeelig op het jagtveld werken; altijd en bij elke schrede zal men overvloedige stof tot nadenken vinden, die, naarmate men ze overweegt, boeit en de kennis vermeerdert.

Onder de verschillende zich voordoende onderwerpen, wenschen wij, in deze bijdrage, de aandacht te vestigen op eenige oorzaken, die een' nadeeligen invloed op het jagtveld uitoefenen.

Het ligt in den aard der zaak, dat deze oorzaken het meeste de aandacht verdienen, omdat zij ons tevens, als het ware, het spoor aanduiden, langs hetwelk men haren nadeeligen invloed afweert, stuit of wijzigt.

Men zij echter, bij de beoordeeling van deze bijdrage, indachtig, dat wij een onbearbeid veld van beschouwingen betreden, waar, tot dus verre, de gebaande wegen zeldzaam zijn en het spoor onzeker is.

Wij bepalen ons in deze bijdrage bij den invloed, dien de navolgende oorzaken op het jagtveld uitoefe-

nen, als: de bevolking, de ontwikkeling van den landbouw, de handel in wild, het jagtgeweer, de wijzen waarop de jagt wordt uitgeoefend en de invloed van het weder.

De aard dezer onderwerpen toont genoegzaam aan, dat, hoe zeer allen min of meer samenwerken, sommigen echter, sedert lange, doch langzaam, onzichtbaar; anderen weder spoedig, zichtbaar, maar niet voortdurend, hunnen ongunstigen invloed verspreiden, die dikwerf eene onweerstaanbare kracht bezit.

Wij hebben vooral getracht aan te toonen, dat de mensch zelve, voor een groot gedeelte de schuld draagt van het verval des jagtvelds, waarover hij soms klaagt; dat wij, dikwerf maar al te blind voor onze daden, de kiem van dit verval vruchteloos elders trachten op te sporen.

De bewering, dat de toenemende bevolking merk-baren invloed uitoefent op het dierenrijk in het algemeen, is noch vreemd; noch nieuw, hoezeer zij velen dit moge toeschijnen. Zij is eene der oorzaken, wier werking, langzaam, in het verloop der tijden, zich openbaart. Om haren invloed aan te toonen, zal men derhalve eene vergelijking van twee gegeven tijdperken, een tijdverloop van 30 jaren b. v., moeten maken.

Wat de geschiedenis van het menschedom leert, in betrekking tot de dieren in het algemeen, is, hoewel op mindere schaal, in het gegeven tijdperk, volmaakt toepasselijk op het jagtveld, hetgeen wij, als een voorwerp onzer beschouwing uit dit oogpunt, betreden.

De geschiedenis toch van het menschdom leert ons, dat in dezelfde mate, als de toenemende bevolking uitbreiding der bronnen van bestaan behoeft, zij ook de aarde beheerscht, en hare heerschappij over de dieren, die op den ingenomen grond leven en tieren, vestigt.

Tegen roofgierige, gevaarlijke dieren toog de mensch te velde, gewapend met de middelen door zijn vernuft, in den nood gescherpt, ontdekt en welke hem de overwinning in den strijd verzekerden. In den waren zin des woords, beschikt hij over het leven en den dood der dieren naar welgevallen. Hij vernielt de roofgierigen, onderwerpt aan zijne magt de nuttigen, terwijl hij anderen, — die óf, omdat de aard, de levenswijze en het klimaat, dit niet dulden, óf, omdat de moeite en kosten niet tegen de voordeelen opwegen, niet voor eene voordeelige en nuttige onderwerping vatbaar zijn, — wel is waar, in hunnen natuurstaat aan zich zelven overliet, maar desniettemin rusteloos vervolgde en, tot zijn gerief, bemagtigde. Deze is de eigenlijk gezegde jagt, die aanvankelijk aangewend tot voldoening van nooddrift, in het verloop der tijden tot eene uitspanning verheven, en aan wetten en verordeningen onderworpen is. Past men deze geschiedkundige waarheid op de laatst verloopenen dertig jaren toe, dan ontwaart men, dat met de verbazende ontwikkeling der bevolking, de aarde allerwege in dezelfde mate ingenomen is, en de bron van bestaan, in haren schoot verborgen, door der menschen vlijt geopend is.

Daar waar, dertig jaren geleden, het dier eene ruwe maar veilige schuilplaats vond, verrijzen thans schoone lust- of bouwhoven, verrukt eene vruchtbare landdouw het oog.

Het dier, het wild heeft die, weleer onbearbeide, ruwe natuur verlaten. Het heeft den druk van des menschen beheerschenden geest, overal zichtbaar, overal onweestaanbaar, gevoeld. Deze druk grijpt in zijn bestaan, in zijn veilig leven, in de vermenigvuldiging van zijn geslacht, door de stille en rustige eenzaamheid beschermd; in de liefderijke verzorging van zijn kroost, zoo dikwerf gestoord en wreed uiteengejaagd, vertreden en vernield.

Deze uitbreiding, het gevolg der toenemende bevolking, gaat hand aan hand gepaard met de ontginning des gronds, de ontwikkeling van den landbouw.

Is de boven vermelde stelling aannemelijk, dan volgt daaruit noodwendig, dat de landbouw in sommige opzigten ongunstig werkt op een jagtveld. Het spreekt van zelve, dat én de soort van wild, én de aard der planten en gewassen, die geteeld, gepoot of geplant worden, naauwkeurig in het oog moeten worden gehouden.

Het zoude, zoo wij meenen, uit deze beschouwing blijken, dat hoezeer de ruwe, milde natuur, boven alle gronden als jagtveld uitmunt, de landbouw echter voor sommige wildsoorten, in betrekking tot deze of gene plant, den ruwen grond in een aanlokkend oord herschept.

Het zoude welligt een niet onbelangrijke arbeid zijn, om dien invloed van de teelt der verschillende planten en gewassen, op een bepaald jagtveld voorkomende, in het bijzonder na te gaan. Ongetwijfeld zal onze studie, gelijk wij reeds aanmerkten, ons ook menig behoedmiddel aan de hand geven, tegen de ongunstige werking der teelt van deze of gene plant op het wild.

Om eene sprank van dit uitgebreid onderwerp af te zonderen, willen wij trachten een denkbeeld te geven van den aard van het onderwerp, door eenige voorbeelden, uit het gebied van den landbouw ontleend, aan te voeren.

Hij, die slechts nu en dan een' belangstellenden blik op den landbouw werpt, zal evenzeer verbaasd staan over de ontginning van woeste gronden, als over de vroeger ongekende zorg, waarmede de akker bebouwd wordt; geen duim gronds ontglipt de aandacht van den landman; overal en altijd is zijne hand gereed, om de ontkiemende plant te verzorgen, te ondersteunen.

De houtteelt, die een' zoo magtigen invloed op het jagtveld uitoefent, verdient in de eerste plaats de aandacht.

Naar den aard van den grond, wordt deze teelt aan de eene zijde, als het ware, verlaten, of meer en meer uitgebreid. Immers, men ontwaart, dat de bosschen, op lagen grond, uitgeroeid en in vruchtbare akkers worden herschapen. Wie ziet niet, dat hier-

door aan vele wildsoorten eene veilige schuilplaats wordt ontnomen? op hogere gronden, daarentegen, waar de akkerbouw gene of weinige vruchten voortbrengt, neemt daarentegen de zucht tot de houtteelt, bepaaldelijk van dennenbosschen, ongemeen toe en bereidt alzoo het wild veilige en aangename verblijfplaatsen.

Het dennenbosch vooral biedt dit groot voordeel aan. Immers, dit hout wordt de eerste 10, 12 à 15 jaren geheel aan zich zelven overgelaten; het groeit wild, ruw op; het vordert geene belangrijke zorgen. Dan eerst, wanneer de landman, met het snoeimes gewaepend, den stam van de overtollige takken ontlast, en den struik tot een opgaanden boom vormt, verliest het bosch alle aanlokkelijkheid voor het wild. Het bosch moge diep, en als het ware, ondoordringbaar zijn; waar alleen de geweerknal des jagers de stilte eertijds afbrak, daarin dringt de mensch door, en allerwege ontwaart men zijne zorgvuldige hand.

Overwcegt men de vereischen van de teelt van andere houtsoorten, bepaaldelijk schaarhout, is het duidelijk, dat zij dien waarborg voor het wild niet aanbieden.

De veelvuldige tegenwoordigheid van den landman in het hout, op den akker; zijn rusteloos zwoegen, omwoelen en bewerken van den grond, oefenen noodwendig een' grooten invloed uit op de vogels, die hun nest op den beganen grond bouwen, en op het haas, dat zijn jongen in een kunsteloos bereid leger werpt.

Waaraan toch is het, althans in zekere mate, toe te schrijven, dat vele oorden, weleer beroemd wegens de patrijzen en kwartels, thans schier door dit wild verlaten zijn?

Men raadplege de geschiedenis van de ontginning dezer oorden, of van de ontwikkeling en voortgang van den akkerbouw aldaar, en men zal, wij twijfelen daaraan niet, altijd met het oog op andere oorzaken, bevinden, dat des menschen vlijt en arbeid de ontwikkeling, de instandhouding van het wild in groote mate heeft belet.

Wil men, tot staving van onze meening, nog een treffend voorbeeld, men werpe een' blik op de teelt van den aardappel. Hoezeer het wel niet aan eenigen twijfel onderhevig is, dat de ongelukkige ziekte, die deze plant sedert een tiental jaren aantast, gevoelige slagen aan het jagtveld toebrengt, omdat zij het wild eene, bij uitnemendheid, aangename verblijfplaats aanbod, en, sedert dat tijdstip vroeg verwelkende, dit voordeel niet meer oplevert, is het evenmin te ontkennen, dat de hooge prijs van dit product de teelt verbazend uitbreidt, de zorg tot opkweking van de plant verdubbelt, die de gestadige tegenwoordigheid van den landman vordert.

Het is waar, deze onbekende ziekte heeft de maatschappij vreeselijk geteisterd, doch hare rampen scherpten het vernuft des landbouwkundigen; zij beurden den landbouw op, schonken hem jeugdige kracht en leven. — De landbouw dan, men kan dit terecht zeg-

gen, wijzig, verandert het aanzijn der aarde met al wat daarop leeft, tiert, groeit en bloeit; men denke intusseken niet, dat de landbouw, van eene andere zijde beschouwd, het jagtveld niet begunstigt. Het zij verre, doch het is hier de plaats niet, om dit aan te toonen.

Gevoelige en regtstreeksche slagen brengt de toemende handel in wild aan het jagtveld toe; want het zuiver jagtgenot wijkt meer en meer voor een ellendig winstbejag, door de duurte van het wild aangehitst; wij zullen later zien, welken invloed de hooge prijs van alle bruikbare dieren uitoefent op de wijze, op welke de jagt wordt bedroven. Genoeg zij het op te merken, dat de snelle communicatie dezen handel meer en meer uitbreidt, en Londen ook eene verbazende menigte wild verzwelgt.

Vermits de exploitatie, de handel in eijeren, hoezeer niet regtstreeks, echter in twee gevolgen duidelijke sporen op het gebied der jagt nalaat, is het hier de plaats daarop eene aanmerking te maken.

Het zoeken of rapen van eijeren heeft een tweeledig oogmerk: het eene heeft ten doel de verzameling van eijeren van alle vogelen, voor museums of kabinetten, het andere de eijeren, die in den handel komen tot gebruik, als voedsel.

Het eerstgemelde wordt op groote schaal uitgevoerd. Zoo is het bekend, dat een Engelsch agent zich in deze of gene gemeente vestigt; zijn oogmerk, om eijeren te

verzamelen bekend maakt, en bepaalde, soms hooge prijzen uitlooft voor de eijeren, onverschillig welke, die hem worden aangebragt. Ons is verzekerd, dat voor eijeren van de schriek (*) vijftig cents uitgelooft zijn.

Door dit lokaas aangemoedigd, bestormt groot en klein de velden, bosschen en heiden; geen plekje gronds ontsnapt aan deze gretige menigte.

Hij, die niet ongevoelig is voor de ontluikende natuur, zoo zeer opgeluisterd door den zang, het leven en tieren harer gevederde bewoners, zal dit vernielingswerk evenzeer betreuren, als het de jagtliefhebber verwenscht.

Het is wel eene waarheid, dat de mensch, waar hij verschijnt, den vrede van het dierenrijk stoort en verwoest; de kiem des levens van nuttige dieren zelfs vertreedt. Wij behoeven de noodlottige gevolgen van dit eijerzoeken, in betrekking tot de jagt niet aan te toonen, wanneer wij slechts opmerken, dat de natuur, van hare zorgvrije bewoners op deze wijze beroofd wordende, evenmin een rijk jagtveld aanbieden kan,

De handel in eijeren, die verbruikt worden, en die hoofdzakelijk de eijeren van eenden en kievitten ten onderwerp heeft, kan, zonder schade, niet geheel worden verboden; maar ook hier gaat men, door winstbejag gedreven, veelal te ver. Men vergeet, dat het verwoesten der nesten van nuttige vogels, of het baatzuchtig rapen van eijeren de bron van eenen toekom-

(*) Kwartelkoning.

stigen rijkdom stopt, die de waarde der eijeren honderdvoudig overtreft. Zonder oordeel, zonder den tijd van het jaar, de zeden en gewoonten van den vogel in aanmerking te nemen, blijft men rapen en vernietigt men dikwerf een aantal eijeren, die, reeds bebroed, onbruikbaar zijn.

Om slechts een voorbeeld bij te brengen, wijzen wij op het rapen van eijeren van eenden op eendenkooijen. Wij zijn overtuigd, dat de eendenkooi, in dit opzigt, allergevoeligste slagen toebrengt aan de teelt van dezen watervogel.

Verblind door de geringe winst, maar die voor de hand ligt, rapen sommige kooilieden eene tallooze menigte eijeren. Men schijnt niet te willen inzien, dat de eijerleggende vogel eenmaal uitgeput is. Wat is hiervan het noodzakelijk gevolg? dat deze vruchtbare vogel, in de natuurlijke aandrift tot voorplanting des geslachts gefnuikt, slechts een beperkt getal, of in het geheel geene jongen voortbrengt. En wanneer dan het tijdstip daar is, waarop de kooiman zijne netten vruchteloos spant, dan, ja dan nog durft hij klagen, zonder te beseffen, blind als de mensch is voor zijne eigene daden, dat hij de eerste en voornaamste oorzaak van dien toestand was.

Het geldt hier niet het belang van de jagt alleen; de geheele natuur, onze schoone landdouw, de velden, de bosschen, de lusthoven eischen van hém de bescherming tegen dit vernielingswerk, die hen bemint en bewondert.

Men tracht wel eens den glimp van noodzakelijkheid aan deze vernielingszucht te geven, als of men de uitroeijing van schadelijke vogels bevorderde. Het is slechts een voorwendsel, waar achter de hebzucht zich gewoonlijk verschuilt. Het vooroordeel tegen velerlei soort van dieren, die men schadelijk noemt, brengt velen op het dwaalspoor. Wij hopen intusschen, dat de tijd niet ver af moge zijn, waarop dit vooroordeel, door de ware kennis der dieren opgeheven, plaats maakt voor de waarheid, die de regte schatting van het dier aanwijst.

De mol had, — om een voorbeeld aan te voeren — als een schadelijk gedierte in betrekking tot den landbouw, door eene oppervlakkige kennis van slechts eenigen zijner gewoonten, veroordeeld, den banvloek des landmans verworven; zijne uitroeijing werd door velerlei middelen beproefd. Maar ziet! de studie, vrij van vooroordeel, spoort hem na in de ingewanden der aarde, erkent spoedig in hem een nuttig dier; en, terwijl men vroeger uitriep: dood aan den mol, roept de wetenschap, tot verbazing van den landman: hij leve! Moge ons dit voorbeeld ook op het gebied der jagt leiden, en eenige angstvalligheid inboezemen omtrent de meening, hoe algemeen ook verspreid, die men omtrent vele dieren voedt.

De verbazende voortgang der industrie in de uitvindingen en verbetering der middelen ter jagt aangewend, dien men in dit dertigjarige tijdperk opmerkt, heeft een even gewigtigen invloed op de jagt uitgeoef-

fend; en waar is de grens, die het vernuft van den mensch bedwingt?

Wij zullen, om geene andere voorwerpen te noemen, naauwlijks op het jagtgeweer behoeven te wijzen, om dit aan te toonen. Zijn niet nu reeds al de vereischten, die de kracht, de snelheid en de meerdere zekerheid van het schot bevorderen, de ligte en fraaije sierlijke samenstelling, op eene bewonderingswaardige wijze in dit vuurwapen vereenigd.

De uitgevonden verbeteringen, die het jagtgeweer heeft ondergaan, hebben de kansen ten nadeele van het wild, in dezelfde mate, vermeerderd.

Evenzeer als de oningewijde verbaasd staat over de menigte wilds door sommige jagers geschoten; evenmin bevreemt het den jagtliefhebber, dat in sommige streken, waar zich broodjagers ophouden, het jagt-veld schier uitgeput en vernietigd is.

Het gerief, het doeltreffende van het tegenwoordig jagtgeweer schijnt de zucht tot de jagt merkbaar te hebben opgewekt, vooral sedert het tijdperk, dat het, door den snellen voortgang der nijverheid en concurrentie tot een' zeer lagen prijs in den handel gebragt, onder ieders bereik kwam.

Wij zullen niet van de overige middelen spreken. Het aangehaalde voorbeeld voldoet genoegzaam aan ons oogmerk, om den invloed, die het op de jagt uitoefent, te doen opmerken.

Deze beschouwing voert ons, als van zelve, tot de overweging van den invloed, dien het gebruik dezer

middelen ter jagt op het jagtveld uitoefenen, of liever tot de wijze, op welke de jagt veelal wordt bedreven.

Dit punt is des jagers aandacht in de hoogste mate waardig, omdat daarvan, naar onze overtuiging, het behoud van den wildstand grootendeels afhankelijk is.

Wij beweren, dat de jager, die of eene onmatige hebzucht bot viert, of zijne onbesuisde drift niet weet te breidelen, de vernieling van vele wildsoorten jammerlijk in de hand werkt en dikwerf eene den mensch onwaardige wreedheid zal plegen.

Het is de hebzucht, die des menschen hart voor elke edele gewaarwording sluit, en met koelbloedige hand de moeder van een hulpeloos kroost doodt, dat even spoedig zijn ondergang te gemoet snelt. Het is waar, de hartstogt, de aandrift tot de jagt vervoert den jager dikwerf tot even verderfelijke als wreede daden; doch zij ontspruit uit eene geheele andere bron als de hebzucht; deze verliest weldra, bij rijpere ondervinding en beraad, haren onbesuisden aard, gene is ongeneeslijk, omdat zij onverzadelijk is.

Werpt men een onbevooroordeelden blik op de wijze waarop de jagt door velen wordt uitgeoefend, dan zal men niet kunnen ontkennen, dat zij door velen tot een gemeen middel van bestaan wordt verlaagd. De jagt verliest voor dezen haar edelaardig karakter; genot biedt zij niet meer, want het eigenbelang, dat slechts het stoffelijke beoogt, is ongevoelig, onverschillig voor de menigvuldige aandoeningen, die den waren jagtliefhebber, bij elke schrede als het ware, bestormen.

Het is den vrek gelijk, die het bezit van rijkdom, niet het genot dat hij schenkt, najaagt.

Neen; willen wij krachtige beschermers der wild-baan zijn, verliezen wij dan het edelaardige karakter, dat de jagt steeds kenmerkte, nimmer uit het oog. Verwerpen wij steeds elk middel, dat baatzuchtige bedoelingen zelfs in de verte verraadt. Bedenken wij, dat zelfs de verbazende kracht der natuur in de voortteeling van het dierenrijk, de rustellooze slagen, die wij haar dikwerf nutteloos toebrengen, onmogelijk kan weerstaan; en, zonder verademing voortgezet, de kiem des levens, ruimschoots in elk schepsel gelegd, noodwendig moeten verstikken.

Dan zullen wij ook bevrijd blijven van die dwaze en ijdele zucht, om boven onze jagtgenooten uit te munten door het getal geschoten wild, die natuurlijk meer het getal dan het gehalte beoogt, en waaraan menig onbruikbaar stuk wild wordt opgeofferd. Wij zullen ons dan ook niet behoeven te dekken met de ellendige uitvlugt: »indien ik het niet doodschiet, doet het een ander.»

Het is hier de plaats niet, om de menigte gevallen aan te toonen, in welke de jager nuttelooze schade aan het jagtveld toebrengt; trouwens, een ieder die nadenkt, kan elk voorkomend geval genoegzaam beoordeelen.

Het zij voldoende, hierop te hebben gewezen, opdat wij, in het opsporen der oorzaken, die een jagtveld teisteren, vooral ook onze eigene daden in rijpe overweging nemen.

Hoezeer onafhankelijk van des menschen wil en daden, verdient ook de aard der jaargetijden onze aandacht.

Het heeft ons meermalen bevreemd, dat men, bij de beoordeeling van een jagtveld, weinig of dikwerf in het geheel niet den aard van het jaargetijde overweegt, waarin de levenskiem van het dier wordt gelegd; het jaargetijde, waarin het ontwikkeld is, waarin het wasdom erlangt en zijn bestaan als verzekerd kan beschouwd worden. Nogthans is de terugblik op de verschillende jaargetijden noodzakelijk, omdat hunne invloed verbazend groot, ja, de ontwikkeling, de groei en bloei van het dier daarvan schier afhankelijk is.

Laat ons, om dit denkbeeld nader te ontvouwen, het gebied der jagt betreden, en den patrijs, in betrekking tot den invloed van het jaargetijde, als voorbeeld voor oogen stellen.

Wij spreken niet van het viervoetige gedierte, omdat dit den druk, waarmede het jaargetijde het dier in zijn bestaan of leven kwelt, weinig of niet gevoelt, en zich daartegen in hoogere mate beveiligt. De rampen, die het viervoetige gedierte vooral teisteren, zijn, natuurlijk, overstromingen en hagelslag die, hoewel zeldzaam, dieren en planten verplettert; ziekten, waaraan de haas meer onderhevig schijnt te zijn, dan men algemeen gelooft.

De meening, dat de sneeuw, ook in eene dikke laag gevallen, den haas doodt, vernielt, wordt door de waarneming wederlegd. De sneeuw schaadt hem

niet, maar zij is dit dier rampspoedig, omdat het, in zijne beweging belet, door zijn in de sneeuw kennelijk spoor verraden, als slagtoffer van den strooper sneeft. Het jonge haas op de sneeuw zelfs geworpen, komt deze, voor zijnen groei oogenschijnlijk nadelige omstandigheid, te boven. Het voorjaar van 1855 leverde eene menigte voorbeelden op van jonge hazen, die gedurende een tijdstip waren geworpen, dat, gelijk men zich herinnert, de aarde met eene dikke laag sneeuw was bedekt. En geen wonder, wanneer men bedenkt, dat, in den regel, de werptijd van dit dier in de maand Februarij invalt, een tijdstip, dat zich veelal door eene gure, koude lucht kenmerkt; dat de natuur elk dier met de noodige krachten en eigenschappen voorziet, om het te beveiligen, zal men ook ontwaren, dat de ligchamelijke hoedanigheden van het haas, van het oogenblik zijner geboorte, mits niet van de moer gescheiden, het genoegzaam dekken tegen den invloed van het weder (*).

Vestigt men daarentegen zijne aandacht op den aard, de eigenschappen van den vogel- en vooral van den genen, dien wij hier beschouwen, dan ontwaart men ook, in zijne voortteeling, andere eigenschappen, grootere en menigvuldige gevaren, waaraan hij is blootge-

(*) Wanneer, evenwel, bij eene dikke sneeuwlaag dooi invalt en het daarop weder begint te vriezen, wordt de sneeuw met eene harde ijskorst overdekt, door welke het wild niet kan heen krabbelen om voedsel te vinden; vele hazen en ook patrijzen komen alsdan van gebrek om. De winter van 1854 op 1855 heeft er, langs den Hollandschen duinkant het treurig bewijs van geleverd.

steld, en mindere behoedmiddelen, om zich daartegen te verzetten.

Om dit denkbeeld krachtiger te gevoelen, overwege en doorloope men de lange rij van gevaren, die hem bedreigen van het oogenblik, dat het ei gelegd wordt, hetwelk de kiem zijns levens verbergt, tot op het tijdstip, dat hij zich op zijne vleugels in het hemelruim verheft, en men staat verbaasd over de milde en moederlijke zorgen der natuur, welke hem, als het ware, bewaakt, en door de menigte klippen heenleidt.

Oppervlakkig beschouwd zou men aannemen, dat eene drooge lente, vooral in Mei, gunstig op de voortteeling der patrijzen werkt; en nogthans is deze toestand, voor een oogenblik gunstig, in zijne gevolgen nadeelig.

Zie hier, wat de waarnemingen ons daaromtrent leeren:

De patrijs bewoont, bij voorkeur, hooge drooge gronden, maar, als door een tegenstrijdig instinct gedreven, tracht hij vooral in warme dagen, zijne natuurlijke inwendige warmte, het hoendergeslacht zoozeer eigen, op lagen grond of in de schaduw van frissche planten te bekoelen. Dezelfde neiging straalt helder door in den aard der plaats, waar hij zijn nest bouwt. Weinig bekommerd omtrent deze plaats, de maatregelen van voorzorg ter beveiliging van het nest, is hem een kuiltje voldoende.

Kenmerkt de lente zich door droogte, dan wordt het nest op den lagen grond gebouwd; vermits de droogte

door veel regen en omweersvlagen gewoonlijk wordt opgevolgd, is het nest aan overstroming blootgesteld, en vergaat dan ook bij zwaren regen. De hen is dan dikwerf reeds uitgeput door het leggen der eijeren of het broeden, of, indien zij in staat is alsnog eijeren te leggen, is het getal tot weinigen beperkt, en bereikt het daaruit voortspruitende kroost zelden, bij het openen der jagt, den vereischten wasdom.

Is daarentegen de lente regenachtig, vochtig, dan wordt het nest op hooger en grond geplaatst en wordt daardoor veelmeer tegen de uitwerksels van den plas-regen beveiligd.

Men ontdekt deze nadeelige gevolgen spoedig uit de slagen patrijzen, waaronder zich verschillende ouden voordoen. Zoodra toch de tijd, tot de voortteling aangewezen, verstreken is, keert deze vogel, daarin gestoord, tot het gezellige leven terug.

Heeft hij den broedtijd, die nog door andere oorzaken, hetzij door den mensch, hetzij door de dieren kan worden gestoord, gelukkig doorgeworsteld, dan opent zich voor het zwakke, teedere kroost een nieuw veld, waar de gevaren wel niet zoo menigvuldig, doch altijd toch in die mate voorkomen, dat zij de grootste en voortdurende zorg der ouderen vorderen.

De patrijs is, onmiddelijk na de geboorte door de jongen gevolgd, niet meer, gelijk in den broedtijd, gebonden aan de plaats van het nest. De jongen verlaten den eijerdop en volgen hunne ouders met een verwonderlijk vluggen tred. Deze ontwijken behendig

alle geraas, keeren de dreigende gevaren af, vrijdelen met vernuft, gescherpt door eene oneindige liefde tot hun kroost, de listen en lagen hunner vijanden; zij verdedigen het stoutmoedig met eene hardnekkigheid, die de bewondering afperst. Deze rustelooze, opletende zorgen, bieden werkelijk een aandoenlijk tafereel aan van voorbeeldelooze ouderlijke liefde. Het moest zoo zijn; omdat het kroost, veeltijds talrijk, zonder deze onuitputtelijke liefde, onmogelijk eenmaal zijne bestemming zoude kunnen bereiken.

Eene daadzaak — ook bij de gewone hen waartene men — toont den omvang van zijn vernuft in de verzorging der jongen, namelijk, dat hij de jongen soms meer dan twintig in getal onder zijne vleugelen bergt, zonder dat een hunner de koesterende warmte mist, die zijn ligchaam hun mededeelt.

Intusschen, in weerwil van al die zorg en opletendheid, zijn de gevaren steeds talrijk. Even gelijk de hagelslag hen verplettert, is koud of vochtig weder voor hen gelijk aan een langzaam doodend vergift; terwijl de door de stortregens plotseling overstroomde voren der akkers, de kuilen en laagten, die hen omringen, in het volgen der ouden — die deze hinderpalen gemakkelijk te boven komen — hun noodlottig worden.

Onder de voortdurende wisseling van deze en andere gevaren bereiken zij eindelijk het tijdstip, waarop de kracht der vleugels hen aan deze gevaren ontrukkt. De kans op hun behoud is grootendeels vermeerderd,

ja bijna verzekerd, doch zij gaan weldra een anderen magtigen, listigen vijand, den mensch, ontmoeten. Hier zijn wij genaderd, tot eene andere nadeelige oorzaak, het stroopen. Wij hebben deze niet in onze beschouwing opgenomen, omdat ze te algemeen bekend is, en deze verderfelijke praktijk alleen een boekdeel zoude vereischen.

Alleen willen wij nog opmerken, dat men hier en daar het vergift aanwendt om de patrijzen te bemagtigen. Deze praktijk, die welligt vreeselijke, doodelijke gevolgen voor den gebruiker kan hebben, verdient wel bekend gemaakt te worden, opdat men zich in acht nemen voor het gebruik van niet geschoten patrijzen. Zoover gaat de hebzucht; men schroomt niet den medemensch aan haar op te offeren!!

H. S.

DE LIEFHEBBERIJ JAGER. ^(*)

Voor de ongewijden in de kunst der edele jagerij staan alle de zonen van NIMROD op dezelfde lijn, en ieder die een groen buis draagt, eene weitasch omhangt en een geweer in de hand durft nemen (een snap-haan, gelijk zij zeggen), is een jager in hunne oogen. — Hoe weinigen, echter, zijn er, die dien grootschen naam verdienen

De zoo vurig gewenschte dag, waarop de jagt geopend wordt, is aangebroken. — Lang voor het rijzen van de zon, is de *ware* liefhebber reeds in het veld, om het schreijen der hoenders te vernemen, ten einde den kostelijken morgenstond niet met vruchteloos zoeken door te brengen; reeds menigmaal, vóór dat de hitte des dags het werk bemoeijelijkt, heeft het liefelijke woord: »*apporte!*» zijne trouwe honden verheugd. — Voor den jager is het oogenblik des ontbijts gekomen: een drooge sloot, in de schaduw van eene

(*) Dit geestig opstel, dat in de „Nederlanders” — een werk dat niet in ieders handen is — voorkomt, schijnt ons eene plaats in dit Tijdschrift overwaardig.

heg, biedt eene heerlijke rustplaats aan, waar hij zich eenige verpozing vergunt en zijne plannen beraamt voor den verderen togt. — Nu wordt ook, na lang rekken en geeuwen, een jagtbuis-drager wakker. Hij kleedt zich en maakt zich tot de jagt gereed. Zijn geweer is vuil en roestig: de sloten spreken niet: zijn kruidhoren is niet gevuld: de groote en kleine zes zijn in de hagelzak dooreen gemengd. De witte en door geen onschuldig bloed bemorste weitasch, wordt gevuld met levensbehoefte. Wijn, appelen, een stuk taart van den vorigen dag, boterhammetjes met vleesch, worden zorgvuldig ingepakt. Aan het brood voor de honden wordt niet gedacht: die hebben immers geene behoeften! — Om negen uren treedt mijnheer de deur uit, en zijne eerste klagte geldt de vreeselijke warmte, die niet uit te houden zal zijn. — Zijn trouwe polsdrager, uit de goede school, bemoedigt hem, en hij is eindelijk een aardappelveld opgetreden: zijne honden staan: eene heerlijke klucht hoenders rijst: paf! paf! sneller dan de gedachten volgen zich zijne twee schoten; maar de zak blijft ledig. — »Mis! onbegrijpelijk, JAN! ik had mij zoo goed den tijd genomen. Mij dunkt toch, dat ik de veeren er af heb zien stui-ven.» — »'t Zou mij niet wonderen, mijnheer, als dat eene hoen hagel had. Ginds liggen zij weer.» — »Waar. JAN!» — »Achter ons, in dat andere stuk aardappelen: allen uit elkander!» »Dat is mij te ver; vooruit maar! hoenders zijn er genoeg.» Alle de ver- toogen van JAN zijn te vergeefs, en vooruit gaat de

jagt. — Geen ander wild doet zich op, en na verloop van een half uur wordt het jagtveld uitgekreten als dood, en worden de stroopers beschimpt, die het genoeg der liefhebbers bederven. — Mijnheer voelt zich reeds vermoeid, en ook hij zoekt schaduw en rust. — Een geurige havannah cigaar wordt ontstoken, geweer en weitasch worden afgelegd, en hij strekt zich uit, nogthans klagende over den harden grond.

De jager voelt zich intusschen genoegzaam verkwikt, zijne honden zijn uitgerust en met vernieuwden moed hervat hij de jagt. — Weldra knalt weder zijn geweer en spoedig volgen zijne schoten zich op. — »Het is toch raar, JAN! dat andere jagers altijd gelukkiger zijn dan ik.»

»Hij is onder de hoenders, die mijnheer niet vervolgen wou!»

»Ik vind het duivels onfatsoenlijk om iemand zoo voor het hoofd te jagen. Zoodra ik buurman spreek, zal ik hem dat eens duidelijk zeggen!»

Even als een karrepaard, dat vroeger bij een regiment kavallerie heeft gediend, zijne ooren opsteekt bij het hooren der trompet, zoo voelt mijnheer zijnen ijver opgewekt, bij het schieten van zijnen buurman, en ook hij zet zich weder in beweging. — »Waar ik hem weet!» zegt JAN, »Castor staat voor een haas:» en JAN ligt de pols reeds op, om den ongelukkigen steiloor tot loopen te dwingen. — »Hou op JAN! ben je gek! ik zal hem in het leger schieten. Houd den hond vast.» — »Zie j'em wel goed, mijnheer?» — »Ja

wel, ja wel, dáár, in die struiken." Mijnheer legt aan, mikt lang, drukt eindelijk, en de kluiten van een molshoop stuiven uit elkander, terwijl het haas de ruimte kiest. — »'t Is jammer, mijnheer," zegt JAN zuchtende, »'t is een oude rammelaar: zie hem eens opslaan met zijne achterloopers."

Jagen op de klei is in de eerste dagen hoogst aangenaam; men kan op de vlakke de hoenders zoo heerlijk nazien. Echter, geen rozen zonder doornen: de klei is met slooten doorsneden en er moet gesprongen worden. — Het is dus niet alleen noodig, het is pligtmatig, dat men een goede, sterke polstok hebbe. — Mijnheer komt voor een sloot, hoogstens acht of negen voet breed: hij moet er over, of hij moet in het afgejaagde veld terug.

JAN heeft mijnheer op alle mogelijke wijzen bemoeidigd. Hij is heen en weder gesprongen; heeft de beste plaats opgezocht en heeft eindelijk zijn meester overgehaald, om den sprong te wagen, hem vooral aanbevelende, om »logt te springen, omdat de stok niet best is, zoo als hij reeds in het voorleden jaar gewaarschuwd heeft." »Wat! niet best? een riga's hout," zegt mijnheer, »dat ik zelf heb uitgekozen." In zijn toorn over de ongepaste aanmerking van zijn polsdrager, valt hij met de volle zwaarte van zijn ligchaam op den stok; de verouderde breuk scheurt door en ruggelings ploft hij in het water, dat zich een oogenblik boven hem sluit, om hem te bedekken met eendekroos. JAN trekt hem uit de sloot; strijkt

met zijn mes den modder af; hoort geduldig de verwenschingen aan, die uit den mond van mijnheer vloeijen, gelijk het water uit zijne kleederen, en daar er nu aan geen jagen meer te denken is, gaan zij mistroostig en plat-zak, reeds om elf uren naar huis.

Bij het dalen van de zon keert ook de jager naar zijne woning. Rein genot heeft zijne moeite beloond: de rijk gevulde tasch getuigt van zijne behendigheid; vermoed, maar niet ontmoedigd, begeeft hij zich ter ruste en droomt van de genoegens van den volgende dag.

Wacht u, lieve meisjes, voor zoogenoemde liefhebberij jagers. Gedurende den jagttijd zijn het ondragelijke meubels in een huis, en laten hunne arme vrouwen des avonds al het kwaad ontgelden, dat zij zich zelve des daags berokkend hebben. Hun portret zal ik u teekenen, naar het leven, opdat gij navrage kunt doen en u hoeden voor schade.

Een liefhebberij jager draagt een nieuw, engsluitend bus, van fijn laken; omdat hij niet op zijne vingers kan fluiten, hangt er, aan een van zijne knoopsgaten, een ivoren fluitje, aan een zijden lint. Hij heeft veelal een' witten hoed op. Indien zijn geweer niet geheel nieuw is, is het vuil en met roestvlekken bedekt. Zijn kruidhoren en zijn hagelzak zijn volgens de nieuwste uitvinding. Zijn weitasch is zindelijk wit, van buiten en van binnen. Hij spreekt veel en gaarne van de jagt, en verhaalt zonderbare jagtontmoetingen. 's Avonds kan men hem niet in bed, en 's morgens er niet uit krijgen. Als hij in het veld is jaagt zijn hond

niet voor hem, maar voor een' anderen jager, omdat een goede hond de belooning zijner moeite vindt in het apporteeren. Hij schreeuwt onophoudelijk : »Castor ! ici ! bl. . . hoor je niet !» Als hij mis schiet, krijgt zijn hond slaag. Als hij met anderen jaagt, blijft hij nooit in de rij, en nooit weet hij den weg. Hij vindt het, naar gelang der saizoenen, te warm of te koud. Hij heeft immer honger of dorst, en praat telkens van rusten. Op de eendvogelenjagt, wanneer de hond reeds in het water is om een geschoten eendvogel te apporteeren, schiet hij nog naar het klapwiekende dier, met gevaar van uw lieveling den kop te verbrijzelen. Hij wil altijd vroeg naar huis : eet voor twee, drinkt voor drie, en slaapt eer het dessert op tafel is. Als de anderen naar bed gaan, wordt hij wakker, en viert dan zijn ongenoegen bot, tegen de niet jagende huisgenooten. — Meisjes, wacht u voor zulk een man ! Jagers, wacht u voor zulk een logeergast in den heerlijken jagttijd.

v. D, v. J.

ALLERLEI.

MISVERSTAND.

Een jager die, in een digt bosch, naar houtsnippen zocht, riep zijne teef, die een slecht appel had, herhaalde malen te vergeefs bij haren naam: »LISE.» — Eindelijk, ongeduldig geworden, schreeuwde hij uit: »Als je niet dadelijk hier komt, jou canaille, schiet ik je dood!»

»Ach, doe dat toch om Gods wil niet,» riep eene arme oude vrouw, LISE genaamd, — die aan het sprokkelen was en bevend uit het bosch trad — den jager toe.

VERSLAG VAN DE JAGT EN VISSCHERIJ,

IN DE PROVINCIE FRIESLAND, OVER 1855.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR JH^r. M^r. E.
H. VAN DAEHNE VAN VARICK.

A. JAGT.

Over het algemeen, was de toestand van het jagt-veld op verre na niet zoo gunstig als dit het geval was in het vorige jaar.

Voor al in de gemeenten *Schoterland* en *Weststellingwerf* was, volgens de berigten van de liefhebbers, bijna geen wild aanwezig.

Grof wild en *faisanten* hielden zich in de provincie niet op.

Hazen waren er wel niet zoo veel als vroeger, doch op de kleigronden nog al ruim aanwezig. In de woudstreken echter waren zij meer schaars. Als

vermoedelijke oorzaak daarvoor wordt opgegeven de vele in den winter en het late voorjaar gevallen sneeuw en de langdurige droogte in het najaar, waardoor dat wild zich alsdan meer overal verspreidt.

Het broedsel der *patrijzen* was in vele streken mislukt, hetgeen waarschijnlijk een gevolg is geweest van de vele slagregens en onweders gedurende den broedtijd van dat wild. Dien ten gevolge werd er in de geheele provincie geklaagd, dat er minder *patrijzen* waren, dan in het vorige jaar, doch vooral was dit het geval in de gemeenten *Schoterland*, *Gaasterland*, *Doniawerstal* en *Weststellingwerf*. *Houtsnippen* waren er zeer schaars en *Korhoenders* niet van belang aanwezig; de laatsten enkel in de gemeenten *Oost- en Weststellingwerf* en *Opsterland*. *Eenden* en *Watersnippen* werden in het begin van den jagttijd weinig geschoten. In November waren de *watersnippen*, *waterhoenders* en *strandloopers* in matige hoeveelheid aanwezig. De vangst van *eendvogels* in sommige kooijen was in het najaar ruim. *Duikers* waren in het voorjaar overvloedig, in het najaar matig voorhanden. *Zwanen* waren er in het voorjaar overvloedig, alsmede *ganzen*. Laatstgenoemd wild was echter in het najaar slechts in matige hoeveelheid aanwezig. Er werden niet vele klagten vernomen, zoo als in vroegere jaren meermalen het geval was, over de door de *ganzen* aan de landerijen toegebrachte schaden. De vangst van *plevieren* (*wildsters*) was niet gunstig te noemen. *Leeuwerikken* en *vinken* waren er als naar

gewoonte, *lijsters* minder en *kwartels* weinig aanwezig.

Door het koude en late voorjaar werden niet zoo vele kievietseijeren gevonden als in vorige jaren. De hoogste prijs was van 50 tot 75 cent, de middelbare van 10 tot 12 cent en de laagste prijs van 5 tot 6 cent per stuk.

In 1855 zijn afgegeven 282 groote en 181 kleine jagt-acten. De daarvoor verschuldigde regten en zegelgelden met de opcenten bedragen te zamen *f* 7260,89. Er werden geregistreerd 25 eendenkooijen, 34 duiventillen en 8 zwanendriften.

Op grond van art. 16 der wet van den 6 Maart 1852 (staatsblad no. 47), werd aan vijf personen consent verleend, om gedurende den gesloten jagttijd jagthonden voor het wild in het veld te brengen, en werden tien consents afgegeven tot het houden van klopjagten op vossen; terwijl, naar aanleiding van art. 27 dier wet, buitengewone magtigingen werden verstrekt, tot het bemeesteren van schadelijk gedierte 26, tot het uitgraven van vossen met honden 1, en tot het verdrijven van schadelijk gedierte door middel van pistoolschoten 1. Aan zestien opzieners der jagt en visscherij werd vergund, om, tijdens de uitoefening hunner surveillance, met schietgeweer in het veld te komen.

Op de daartoe gedane verzoeken, werd door ons aan vijf en twintig personen toestemming verleend, om op de gronden en wateren der provincie of onder het beheer van haar bestuur staande de jagt op waterwild uit te oefenen.

Hoewel met betrekking tot den staat van het schadelijk gedierte niets van belang valt aan te merken, dient toch te worden vermeld, dat in *Hemelumer- Oldephaert en Noordwolde, Gaasterland en Kollumerland en Nieuwkruisland* werd geklaagd over de vermeerdering van het schadelijk gedierte, in de beide eerste gemeenten vooral van de *wezels*; terwijl mede werd geklaagd over de vermeerdering van *vossen* in *Tietjerkstradeel*. Op het eiland *Schiermonnikoog*, waar men vroeger nog al veel last had van *wilde konijnen*, zijn, door stormweder en hooge waterstanden, vele dezer dieren omgekomen.

In de gemeenten, alwaar het schadelijk gedierte is toegenomen, meent men dit te moeten toeschrijven aan de omstandigheid, dat het niet geoorloofd is, zelfs niet aan de opzieners der jagt en visscherij, om op de gronden van anderen schadelijk gedierte te dooden, dan met toestemming der eigenaren.

In 1855 zijn aan de respectieve burgemeesters ver-
toond geworden 1 moervos, 3 rekelvossen, 26 niet
volwassen vossen, 4 marters, 500 bunsings, 27 her-
melijnen, 1976 wezels, 11 arenden, 209 valken, 98
havikken, 216 sperwers, 63 wouwen, en 11 buizerds,
waarvoor aan premien is toegekend eene som van
f 966.20. In het vorige jaar beliep het bedrag der
premien, ter zelfder zake toegekend, f 824.55.

Het toezigt op de jagt, dat werd uitgeoefend door
20 bezoldigde en 23 onbezoldigde opzieners, de die-
naars van justitie en politie, de veldwachters en de

beampten der rijks- en plaatselijke middelen, was, over het algemeen, voldoende. Drie bezoldigde opzieners, welke zoo door ouderdom als wegens gebreken, niet meer in staat waren, de dienst naar behooren waar te nemen, werden als zoodanig eervol ontslagen en door anderen vervangen.

Voor het doen van bekeuringen werd, aan de met het toezigt belaste ambtenaren, eene som van f 1838.00 voor premien toegekend.

Wegens overtredingen van de wet en de provinciale verordeningen werden 363 bekeuringen ingesteld, waarvan door bezoldigde opzieners 242, bezoldigde en onbezoldigde opzieners 11, bezoldigde opzieners en veldwachters 1, bezoldigde opzieners en ambtenaren der rijks en plaatselijke middelen 3, onbezoldigde opzieners 13, justitie-dienaars en rijks-veldwachters 26, rijks-veldwachters en ambtenaren van de plaatselijke middelen 3, politie-bedienden 1, veldwachters 31, ambtenaren der rijks-belastingen 23 en op aangifte van getuigen 9. Op 266 daarvan volgden veroordeelende vonnissen, en op 24 vonnissen van vrijspraak; van 10 vonnissen werd hooger beroep aangeteekend met dat gevolg, dat 8 zaken door veroordeeling werden achtervolgd en 2 met vrijspraak zijn geëindigd. Aan 41 bekeuringen werd in regten geen gevolg gegeven, waarvan 20 op het indienen door de eigenaren of regthebbenden van verklaringen, dat geene vervolging verlangd werd; 4 wegens het betalen van het maximum der boete; 16 omdat zij niet geschikt wer-

den beschouwd voor vervolging, en 1 dewijl de overtreder niet heeft kunnen worden opgespoord.

Aan 2 veroordeelden werd door den Koning geheele, aan 55 gedeeltelijke kwijtschelding van de belooopen boeten en verbeurdverklaringen verleend; terwijl 2 verzoeken om gratie werden afgewezen.

Door de ontvangers der registratie werd ingevorderd voor boeten f 1384.00 en voor verbeurdverklaringen f 331,37^s.

B. VISSCHERIJ OP DE BINNENWATEREN.

In de *Fluessen* en *Bergumermeren* werd ruim *baars* gevangen. Overigens was de vangst van *snoek*, *blei* en *brasem* tamelijk, en die van *paling* niet meer dan middelmatig, zoodat de staat der visscherij in het jaar 1855, in het algemeen, niet gunstig kan worden genoemd.

In 1855 werden afgegeven 165 groote en 764 kleine vischacten, waarvan de verschuldigde regten, zegelgelden en opcenten bedroegen f 3005,74. Het getal der verleende kosteloze vergunningen, om te visschen met één vischtuig, beliep 870.

Aan 18 personen werd toestemming verleend, om te visschen gedurende den tijd, dat het water met ijs bedekt was.

Tot het visschen in de wateren, der provincie in het eigendom behorende, of onder ons beheer staande, werd vergunning verleend aan 335 personen.

Over het algemeen, heeft het toezigt op de visscherij geene aanleiding tot klagten opgeleverd.

Er werden, wegens overtreding der wet en van de provinciale reglementen, 131 bekeuringen ingesteld, waarvan door bezoldigde opzieners 78, bezoldigde en onbezoldigde opzieners 2, bezoldigde opzieners en veldwachters 9, onbezoldigde opzieners 2, justitiedienaars en rijks-veldwachters 11, rijks-veldwachters en politie-bedienden 1, rijks-veldwachters en ambtenaren van de plaatselijke middelen 1, politie-bedienden 2, veldwachters 22 en door ambtenaren der rijksbelastingen 3. In 98 gevallen werden veroordeelende vonnissen en in 8 zaken vonnissen van vrijspraak gewezen; terwijl in hooger beroep 14 zaken werden behandeld, welke allen eindigden met veroordeeling. 16 bekeuringen bleven onvervolgd, omdat in 8 gevallen verklaringen werden ingediend door de eigenaren of regthebbenden, dat geene vervolging verlangd werd, 3 niet geschikt werden geoordeeld, om in regten vervolgd te worden, en 5 overtreders niet konden worden opgespoord.

Door zijne Majesteit werd aan 1 veroordeelde geheele en aan 5 gedeeltelijke kwijtschelding verleend van de aan hen opgelegde boeten en verbeurd verklaringen.

Door de ontvangers der registratie werd ingevorderd voor boeten f 78.00 en voor verbeurdverklaarde voorwerpen f 16.37.

GESCHIEDENIS VAN EENEN HERTSVANGER.

DOOR DEN BURGGRAAF

PONSON DU TERRAIL.

(Vertaald).

I.

In 1787 was mijn grootvader officier bij de koninklijke lijfwacht.

De lijfwacht had, gelijk men weet, zes maanden verlof tegen zes maanden dienst, zij was in zes kompagnien verdeeld, waarvan drie steeds met halfjarig verlof afwezig waren. Ieder lid der lijfwacht bragt alzoo zes maanden op zijne goederen, en zes maanden aan het hof door.

Destijds waren er weinig groote wegen en geene diligence-diensten. De officier, die eene afgelegen pro-

vincie bewoonde, kocht gewoonlijk bij zijne afreis een gestopt, sterk paard, dat goede ribben en gespierde beenen had; hij bereikte Parijs met kleine dagreizen en verkocht zijn paard, daags na zijne aankomst in het kwartier der kavallerie, waar hem des Konings paarden wachtten.

Aldus reisde mijn grootvader, in October 1787, op den weg van Parijs naar Lyon, in den schoot zijner familie terug keerende met een behoorlijke paspoort door den minister van oorlog en den kapitein zijner compagnie onderteevend.

Hij was, den vorigen dag des morgens, de kleine bourgondische stad Auxerre doorgetrokken en rigtte zich op Clamecy, na in het dorp Courson te hebben geslapen.

Op een uur afstand van dit dorp verloor zijn paard een ijzer, zoodat hij genoodzaakt werd dien dag eene kortere reis te maken, en besloot te verblijven op de eerste plaats die hij zoude bereiken.

Ten twee uren des namiddags, na zware bosschen te zijn doorgereden, ontwaarde hij in een trechtervormig dal, van alle zijden door een statig woud omgeven, een kasteel bij een dorpje; beide droegen den naam van Fouronne.

Het dorpje telde hoogstens honderd haardsteden, het adelijk verblijf was een tamelijk fraai gebouw, bewoond door een' edelman van rijpen leeftijd, de burggraaf DE MAILLY, die geheel teruggetrokken en in de volstrekste afzondering leefde.

Het was ten minste tien jaren geleden, dat de burggraaf niet buiten de omheining van zijn park was getreden, noch aan de poort van een zijner bureu geklopt had.

De burggraaf had eene zeer schoone vrouw, maar was kinderloos. Zijne vrouw vertoonde zich even min als hij, en wanneer men de bedienden van het kasteel ondervroeg, antwoordden zij, dat hun meester steeds droefgeestig was, en hunne meesteres dikwerf tranen stortte, zonder dat iemand er ooit de reden van had kunnen raden.

Evenwel was de burggraaf gastvrij; wanneer een verdwaalde of door den nacht overvallen reiziger aan zijne poort klopte, werd hij met eene hartelijke wellevendheid ontvangen. De vreemdeling bleef zoo lang op het kasteel als hem luste, de burggraaf scheen opgetogen over zijn gezelschap en beijverde zich steeds om de pligtplegingen van zijn huis behoorlijk te vervullen; maar wanneer de gast eenige vragen over de naburen waagde, of zijne verwondering te kennen gaf van nimmer een bewoner van den omtrek op het kasteel te zien verschijnen, — dan werd de gastheer zwaarmoedig, en geraakte in eenen kwaden luim.

Fouronne, gelijk de meeste onzer dorpen vóór de omwenteling, bezat niets dat den schijn van een logement had, en slechts eene geringe kroeg boodt den boeren de gelegenheid aan om zich des zondags te bedrinken.

Voor den reiziger bestond alzoo geene verlegenheid van keuze en hij was, wilde hij een behoorlijk onderkomen hebben, verplicht zich op het kasteel aan te melden. — Dit deed dus ook mijn grootvader.

Een uitgestrekt park van een verwilderd aanzien lag rondom het kasteel, hetwelk zich aan het einde eener sombere laan van linde- en kastanjeboomen ver- toonde. Aan den ingang van het park was een ijzeren hek, waaraan eene ketting hing, die met eene zware klok, op het kasteel geplaatst, in verband stond.

De klank dezer klok, wanneer men aan den ketting trok, was doodsch; men zoude gemeend hebben, dat er de slapende echo en de sedert lang verdwenen bewoners door werden opgewekt.

Een oude dienstknecht — die aan CALEB, in de bruid van Lammermoor, herinnerde — en die veel had van eenen ouden knorrigen hond, die een been verdedigt, kwam de vreemdelingen inlaten en onderzocht, met eene koude beleefdheid, naar het doel van hun bezoek.

»Mijn goede vriend,” sprak mijn grootvader, »geeft uwen meester, bij wien ik overigens de eer niet heb bekend te zijn, huisvesting aan eenen edelman wiens paard kreupel is en die geene herberg op zijnen weg vindt?”

»Zijt gij vreemdeling, mijnheer?”

»Ik kom uit Parijs, ik behoor tot de lijfwacht.”

»Indien mijnheer mij volgen wil,” hernam de dienst-

knecht zich buigende, »zal mijn meester de burgraaf »DE MAILLY, zich gelukkig achten u te ontvangen.»

De bediende opende de beide deuren van het hek, en de officier der lijfwacht reed naar binnen.

De geheimzinnige houding van den knecht, de vervallen staat van het park, het treurig aanzien van het slot, dat men door de half ontbladerde boomen ontwaarde, dat alles droeg zoo zeer eenen stempel van oorspronkelijkheid, dat de stelligste geest, de minst prikkelbare verbeeldingskracht, er door moest worden medegesleept.

Mijn grootvader was destijds jong, hij had het avontuurlijk karakter van zijnen tijd, — hij was verrukt over het toeval dat hem tot tijdelijken gast van den burggraaf DE MAILLY maakte.

Aan den voet der stoep riep de oude bediende een stalknecht, gaf hem het paard van den vreemdeling over, terwijl hij dezen uitnoodigde hem te volgen. Zij traden een somber, ruim voorportaal binnen, bestegen eene door de schreden van vele geslachten uitgesletene steenen trap en bereikten de eerste verdieping, waar de knecht mijnen grootvader in een groot vertrek voerde, dat in den stijl van LODEWIJK XIV rijk versierd en met eenige kostbare schilderijen behangen was; over een en ander had de tijd eene laag stof verspreid.

De diepe stilte die in dit vertrek heerschte was onbeschrijfelijk.

»Het zoude mij niet verwonderen», sprak mijn groot-

vader bij zich zelve," indien de meester van het kasteel een lijkkleed droeg."

Hij had omstreeks vijf minuten gewacht, toen eene deur zich opende en een man van middelbare jaren binnentrad; zijne gedaante was slank en zijne bleeke gelaatstrekken ademden meer droefgeestigheid dan menschenhaat. — Hij trad op zijnen gast toe en groette hem met wellevendheid.

»Gij ziet mij gelukkig, mijnheer, dat mijne nederige »woning op uwen weg ligt, vergun mij er u met die »hartelijkheid te ontvangen, die onder edellieden voegt; »en beschouwd u als ten uwent."

Mijn grootvader bedankte den burggraaf voor zijne vriendelijke opname, en de burggraaf vervolgde:

»Vergun mij u aan mevrouw DE MAILLY voortestellen."

Hij leidde hem in een naburig vertrek bij wijze van boudoir ingerigt, waarvan het meer nieuwerwetsch huisraad even verwaarloosd was als dat der kamer die hij verlaten had.

Aan den haard zat eene jonge vrouw, wier wonderbaarlijke schoonheid meer verbaasde dan aantrok.

Verbeeld u eene vrouw van middelbare statuur, spichtig, teder met kleine handen en voeten, blonde haren en zwarte oogen, eene vrouw van de hoogste blankheid en zoo bleek, dat hare huid de glasachtige doorschijnendheid van was had.

Hare weinig gekleurde bovenlip schetste aanhoudend den glimlach eener smartelijke mijmering; haar

groot, helder oog had eenen onbeweeglijk gevestigden blik; hare bewegingen, van eene oneindig bevalige losheid, waren gelijkmatig als die van een' automaat.

Het was, op het eerste gezigt een dier schepsels die, zoo als zeker dichter zegt, geheel in zich zelve leven.

De burggraaf presenteerde zijnen gast, de burggravin rees op, groette en glimlachte, daarop zette zij zich weder, zonder een woord te spreken.

Mijn grootvader bemerkte toen, aan de wanden van het vertrek eene wonderlijke versiering voor het verblijf eener vrouw; vier jagttropheën, uit hoornen, geweren, herstvangens, zweepen en hertengeweijs zamengesteld, hingen aan de vier wanden.

Deze ontdekking scheen hem een heerlijk voorwendsel om het onderhoud te beginnen en over de jagt te spreken.

»Ik ben, herwaarts komende, heerlijke bosschen »doorgereden, welke ongetwijfeld aan u, mijnheer »de burggraaf, toebehooren?»

»Het is zoo, mijnheer.»

»En naar de sporen die ik heb opgemerkt, schijnen »ze eenen goeden wildstand te bezitten.»

»Tamelijk goed, mijnheer, te meerder daar ik »weinig wild dood.»

»Maar, gij jaagt toch somtijds?»

»Nimmer,” antwoordde de burggraaf koel.

»Het is eene passie waaraan men zich toch moeijelijk onttrekt,” hernam mijn grootvader met warmte.

»Dit kost mij geene moeite, ik heb nimmer gejaagd.”

Een gebaar van verwondering was het antwoord van mijnen grootvader, onwillekeurig sloeg hij de oogen naar de jagttropheën, die het huis van den zonderlingen man, die nimmer gejaagd had, versierden.

Hij meende toen te zien, dat eene wolk over het reeds zoo bleeke voorhoofd der burggravin trok, terwijl de heer DE MAILLY de wenkbraauw fronste en het gesprek scheen te willen afleiden.

»Wat gebeurt er te Versailles, Mijnheer?» vroeg hij schielijk.

»Men houdt er zich uitsluitend met den amerikaanschen oorlog bezig, die trouwens ten einde loopt.»

Het gesprek op dit onderwerp gebragt, hield zich ruim een uur staande. Mevrouw DE MAILLY zelfs mengde er zich in. De burggravin praatte met veel geest, terwijl zij ieder gezegde met haren treurigen glimlach begeleide; maar nimmer sloeg zij de oogen naar haren echtgenoot, noch naar de jagttropheën op. Zij scheen eene uitmuntende opvoeding te hebben genoten, en zij behandelde den burggraaf met eene eerbiedige inschikkelijkheid, waarin men den haat, welligt de minachting zag doorstralen.

Het uur van het middagmaal was gekomen, de hofmeester, in groot leverei, kwam de burggravin aankondigen dat den disch gereed was.

Mijn grootvader bood haar den arm en begaf zich naar de eetzaal.

Dáár, even als in het boudoir, waren de muren met jagttropheën beladen, en op den disch, waar een

groot stuk gebraden hertenvleesch prijkte, lag, in stede van een voorsnijmes, een herstvinger in zijne scheede. — Een vreemdsoortig verschijnsel!

De burggraaf had verklaard dat hij geen jager was, en toch werd zijn gast bestormd door de liefkozingen en sprongen van een dozijn honden die, van blijdschap blaffende, de kamer instoven en de hand der burggravin kwamen likken, welke hunne liefkozingen met tegenzin scheen te ontvangen, terwijl eene zucht haar ontvlood.

Te gelijktijd, hoorde men op de binnenplaats van het kasteel eenen jagtfanfare blazen, en de heer DE MAILLY zeide tot mijnen grootvader:

»Dat is mijn pikeur die terugkeert.»

»Gij hebt dus eenen pikeur?»

»De beste van den omtrek.»

»En eene *meute*?»

»De best gehoudene van tien uren in het rond.»

»En toch jaagt gij niet?»

»Nooit.»

»Dat is vreemd!»

»Mevrouw DE MAILLY, is verzot op honden, het »geluid der jagthoorns, jagtgeweren en wild,» antwoordde de burggraaf koeltjes.

De burggravin sloeg de oogen neder. Het scheen mijnen grootvader dat eene traan aan hare lange wimpers parelde.

«En gij, mijnheer,» vroeg de burggraaf, »bemint «gij de jagt?»

»Hartstogtelijk, mijnheer!»

»Zoudt gij lust hebben om morgen mijne honden eens te beproeven?»

»Met groot genoegen, mijnheer.»

»Gij zult hen zien werken; zij zijn goed. Mijn pikeur is, naar men zegt, een man die zijn vak verstaat. Alle mijne bureu benijden mij hem. Ik zoude zelfs wel mogen leiden, dat, daar het toeval mij eenen weidman heeft toegezonden, mevrouw DE MAILLY deze jacht bijwoonde;» eindigde de burggraaf, »het zal haar gewisselijk, genoegelijke aandoeningen verschaffen, die ik, helaas! haar niet kan geven.»

Mijn grootvader zag de burggravin aan. De burggravin was bleek en roerloos als een beeld.

»Niet waar, lieve beste?» zeide de burggraaf met gemaaktheid.

»Zoo als gij verkiest, mijn vriend,» antwoordde zij op den toon van diepe onderwerping.

Intusschen was het eerste gereg afgenomen.

»Lieve beste,» hernam de burggraaf, »gij die zoo sierlijk voorsnijdt, belast u wel met dezen hertenbout?»

Hij ontblootte den hertsvanger en reikte hem over; de burggravin nam hem met een bevende hand en sneed het wildbraad.

Mijn grootvader, dien het werd aangeboden, reikte het den burggraaf.

»Ik dank u,» zeide deze, »ik eet nimmer wild: mijn tegenzin in de jacht strekt zich zelfs tot het wild uit.»

De burggraaf was vrolijk en opgeruimd; hij opperde allerlei onderwerpen voor het gesprek; zijne vrouw scheen hare gewone droefgeestigheid af te schudden en onderhield zich met haren gast over de jongste feesten van Versailles.

Men ontwaard evenwel, onder deze bevallige spraakzaamheid, eene diepe neerslagtigheid: de wanhoop was onder deze gemaakte opgeruimdheid vermomd.

Na het maal keerde men in het boudoir terug, waar de koffij werd aangeboden.

De echtgenooten en hunne gast bevonden er zich naauwelijks, toen de hofmeester, die den disch aangekondigd en bediend had, verscheen.

Hij droeg een' zilveren schotel.

Op dezen schotel bevondt zich de geheimzinnige hertsvanger: neven den hertsvanger lag een dier mansringen, welke men zegelringen noemt. Hij plaatste alles op den schoorsteenmantel, en vertrok; mijn grootvader was hoogstverwonderd, maar waagde geene enkele vraag.

De burggravin wendde hare oogen evenmin naar den schotel, dan naar de tropheën aan den wand.

Er lag iets akeligs en onverklaarbaars in alle deze bijzonderheden: die jagttropheën bij eenen man die voorgaf eenen afschuw van de jagt te hebben, die hertsvanger die van de eetzaal naar het boudoir werd vervoerd, die ring nevens den hertsvanger op den zilveren schotel, en die vrouw die moeilijk hare wan-

hoop en hare tranen onder eenen onbeduidenden grimlach bedekte; dit alles beklemd vreeselijk het hart van den bezoeker die het toeval daar gebragt had.

Het gesprek verflaauwde dan ook ongevoelig; eene soort van beklemmdheid scheen de drie personen die den haard omgaven te beheerschen, en toen de pendule op den schoorsteenmantel tien uren geslagen had, rees de gast op en vroeg verlof om zich naar zijn vertrek te begeven.

De burggraaf geleidde hem in persoon derwaarts. Dit vertrek deelde niet in den algemeenen staat van verval waarin zich het kasteel bevond; het was met zorg gemeubeld en men kon zien dat het bestemd was voor den reiziger, die de gastvrijheid mogt komen inroepen.

Op een tafeltje bevonden zich de laatste nommers van den *Mercure de France* en der *Revue des Savants*. Aan de wanden hingen eenige schilderstukken van waarde; het geslachtswapen van MAILLY was boven den schoorsteen uitgehouwen.

»Ziedaar uw verblijf, mijn waarde gast,» zeide de burggraaf, »gij kunt op uw gemak uitslapen, »men zal u in tijds wekken, althans wanneer zij bij »uw voornemen blijft om mijnen pikeur en mijne »honden te beproeven.»

»Alzoo zonder uw bijzijn!» zeide mijn grootvader.

»De burggravin zal er over verrukt zijn.»

»Geloof gij?»

»Gewis,» zeide de heer DE MAILLY met eene spot-

achtige goedhartigheid, »zij is buiten zich zelve van »genoegen, de waarde burggravin, wanneer zij de »klank van den hoorn verneemt; een hallali is voor »haar een feest, en zij zoude er alles om geven indien »ik een weidman ware.”

Na deze woorden, groette de burggraaf en vertrok.

Mijn grootvader, in gedachten verzonken, begaf zich te bed.

»Hier bestaat,” zeide hij in zich zelve, »een »treurig geheim, welligt de eene of andere wreede »wraak. . . . die vrouw, die de jagt hartstogtelijk »zoude beminnen, wende de oogen van voorwerpen »af die er betrekking op hebben, en zij vermeed de »liefkozingen der honden, welke rondom haar dartelden. Straks nog verbleekte zij op het geluid van »den jagthoorn, en hare hand beefde merkbaar toen »zij den hertsvangen aangreep om het wildbraad »voor te snijden. . . .”

»Ik had ongelijk,” hervatte hij na eenige oogeblikken nagedacht te hebben, »ik had ongelijk, dat »ik het voorstel van den burggraaf aannam; welligt »maak ik mij zelve tot het onschuldig werktuig eener »nieuwe foltering voor deze ongelukkige vrouw, die »een slachtoffer schijnt te zijn. . . . Indien het morgen slechts regende!” — Mijn grootvader was vermoed, hij sliep te midden dezer overdenkingen in, en ontwaakte eerst des anderen daags met den opgang der zon.

Onder zijne vensters hoorde hij het gerucht van stemmen, het klappen van zweepen en het huilen der honden, die ongeduldig verlangden om ontkoppeld te worden.

Het was de *meute* van den burggraaf, die men den hondenstal deed verlaten.

Weinig tijds daarna, klopte deze aan de deur van den luitenant en vondt hem geheel gekleed.

»Wel nu! mijn waarde gast, zijt gij gereed?»

»Gelijk gij ziet, ten ware men niet in reiskleeding zoude kunnen jagen.

»Dit kan niet anders, want ik heb geen' enkelen »jagttrok ter uwer beschikking. Men kan het kleed »niet dragen zonder het beroep uit te oefenen; maar, »bij voorbeeld, er bevindt zich nevens het boudoir mijner vrouw eene tamelijk rijke verzameling van jagersgereedschappen, waar gij u een' hertsvangen, jagthoorn en eene zweep naar uwen zin kiezen kunt.

»Ik zal alzoo mevrouw DE MAILLY niet begeleiden?»

»Neen, maar zij zal bij het hallali tegenwoordig »zijn; men zal u een wild zwijn te jagen geven.»

»Een heerlijk jagtdier!»

»Gij behoort krachten voor de jagt op te doen, kom »ontbijten: de burggravin wacht ons in de eetzaal.»

De burggravin scheen mijnen grootvader nog bleeker en treuriger dan den vorigen dag; de doorschijnende witheid harer handen was angstwekkend, en hare lippen waren zoo kleurloos, dat ze naauwelijks zichtbaar waren.

»Deze vrouw is stervende,» dacht hij.

Evenwel deed zij, met eene innemende bevalligheid, de *honneurs* van het ontbijt, en schonk hem glimlachende den teug van den stijgbeugel in : hierop wenschte zij »goede jagt» en geleide hem tot op de binnenplaats, waar een fraai paard, uit de stallen van den burggraaf, hem ongeduldig wachtte.

Mijn grootvader wierp eenen blik, die den kenner verried, op de honden en het paard: hij scheen te vreden.

Hierna nam hij den pikeur op.

Het was een gezette kerel van gezond uiterlijk, met een rood gelaat, reeds bejaard, die den schijn had van gaarne te praten. Zoo een man die men onder een paar flesschen wijn, en zelfs in het bosch na eenige teugen brandewijn, gemakkelijk aan het verhalen kon krijgen.

Hij bereed een klein, mager paard, dat onder den zwaarlijvigen ruiterscheen te moeten bezwijken, maar welks drooge, gespierde beenen en vurig oog wonderen beloofden.

Op de hondenknechten en hunne uitrusting was niets af te wijzen.

De plaats waar de jagt eenen aanvang zoude nemen was een klein uur verwijderd, in de bosschen die zich langs het dorp Courson uitstrekken.

Mijn grootvader steeg te paard, groette de burggravin en haren echtgenoot, en reed nevens den pikeur de slotpoort uit.

»Gij jaagt alzoo dagelijks?» vroeg hij hem.

»Ja, mijnheer.»

»En gij jaagt alleen?»

»Ik moet wel, de burggraaf houdt niet van de jagt.»

»Zoo onderhoudt hij dan zijn jagt-équipage alleen voor u?»

»Inderdaad, ja!»

»En hij leent zijne honden nimmer aan zijne bureu?»

»Nooit.»

»Gij moet toch toestemmen, dat uw meester een weinig zonderling is.»

»Helaas!» zuchtte de pikeur met den toon van iemand die een groot geheim op het hart heeft, en niets meer verlangt dan er zich van te ontlasten.

»Hoelang zijt gij in zijnen dienst?»

»Sedert hij Mailly verlaten heeft.»

»Wat is Mailly.»

»Een kasteel zes uren van hier, op den top eener »rots gelegen, dat bijna boven de Yonne zweeft op »een punt waar die rivier eene bogt maakt, zeer »diep is en zoo snel stroomt, dat zij eenen draai- »kolk maakt. Die op deze plaats in het water ge- »raakt is verloren.»

»En de burggraaf bewoonde dat kasteel?»

»Ja, mijnheer; doch sedert hij Fouronnes kwam »bewonen is hij er nimmer terug gekeerd, ook laat »men het vervallen.»

»Het beviel hem dus niet te Mailly?»

»Wie weet het; op eenmaal is hij onverwacht hier

»aangekomen en is er steeds gebleven, zonder het
»kasteel te verlaten. De burggraaf komt nimmer
»buiten het hek van het park.”

»Joeg uw voorganger ook dagelijks?”

»Ik heb geen enen voorganger gehad. Mijnheer de
»burggraaf hield te Mailly noch pikeur noch *meute*;
»hij heeft dit alles aangeschaft sedert hij hier is.
»Hij joeg nimmer te Mailly; doch men verzekert,
»dat hij dikwerf bij de parforce-jagten zijner vrienden en bureu tegenwoordig was.”

Dit alles kwam mijnen grootvader steeds zonderling voor.

»Er is meer,” vervolgde de pikeur, die uit den aard praatriek was, »het schijnt, dat de burggraaf vóór zijn’ huwelijk een vrolijke snaak was.”

»Zoo, zoo, hij leefde dan ongehuwd op Mailly?”

»Hij is daar getrouwd; het was een jaar vóór dat hij hier kwam. Ik kan u verzekeren, dat zijn humeur sedert vrij wat veranderd is; hij brengt thans geheele dagen zonder spreken door; wat mevrouw betreft, die is sedert haar huwelijk altijd treurig geweest; men wil dat zij eenen edelman beminde die sedert verdwenen is.”

»Op welke wijze?”

»Men weet dit niet. Deze edelman was een eerste jager, hij joeg bijna dagelijks parforce, en als zijne honden moede waren of zijn pikeur ziek was, nam hij het geweer en schoot patrijzen. Eens forceerde hij een wild zwijn, het zwijn zwom de Yonne over,

»de edelman insgelijks; het was reeds duister: den »volgenden dag vond men het paard verdronken aan »den oever, de ruiter werd niet wedergezien.»

Alle deze eenvoudige mededeelingen van den pikeur wierpen eenige lichtstralen in het gemoed van zijnen toehoorder, die zich voornam het geheim dat deze geschiedenis omgaf te ontsluijeren.

»Hoe heette deze edelman?» vroeg hij.

»De markies DE REY: hij was staandaarddrager bij »het regiment Bretagne.»

Deze naam deed mijn' grootvader sidderen: hij had de markies DE REY, die van zijne jaren was en die zijne dienst bij de grijze muskettiers had aangevangen, gekend. De markies had eensklaps zijn ontslag aan den koning ingezonden en was naar Duitschland vertrokken, waar hij, zoo men zeide, de erfenis had te ontvangen van eenen bloedverwant, die de herroeping van het edict van Nantes van den franschen bodem had verwijderd. Later liep te Versailles het gerucht, dat de markies te Darmstad was overleden, ten gevolge van een tweegevecht met eenen pruisischen majoor.

Deze lezing was klaarblijkelijk in strijd met die van den pikeur, en dit deed bij mijnen grootvader nu twijfel ontstaan over de identiteit van den persoon. Evenwel kon men bezwaarlijk veronderstellen, dat twee markiezen DE REY dezelfde provincie zouden bewoond hebben; want hij herinnerde zich duidelijk dat die, welke hij gekend had, uit het Morvansche was.

Aldus pratende waren de twee weidlieden ter bestemde plaats gekomen; de honden werden in een dicht struikbosch ontkoppeld, waarin, volgens het rapport van den hondenknecht die des morgens gespeurd had, het zwijn met de morgenschemering, was gewisseld uit een veld haver, waar het des nachts ter lavei was geweest.

»Men kan niet ontkennen dat mijnheer de markgraaf een zonderling denkbeeld heeft opgevat,» zeide toen de pikeur.

»Wat bedoelt gij?»

»Hij heeft mij gelast mijne beschikkingen zóó te nemen, dat het gejaagde dier zich tot in het park onder de vengsters van het kasteel late drijven.»

»Het park is alzoo niet afgesloten?»

»Ten zuiden is het slechts van het veld afgescheiden door eene haag, die in slechten staat, en van onderscheidene openingen voorzien is.»

»Waarlijk,» mompelde mijn grootvader, »dat denkbeeld is zonderling.»

Toen gaf hij zijn paard de sporen; want het zwijn was reeds op de been gebragt, en de honden joegen het luid.

Ik ga alle de gewone afwisselingen der jagt, welke dien dag plaats grepen, met stilzwijgen voorbij; ik wil alleen betuigen, dat de burggraaf niets te veel gezegd had, toen hij de uitmuntende verdiensten van zijne honden en zijnen pikeur had geprezen.

Gelijk deze het voorzien had geraakte het zwijn,

na vele pogingen om de honden te ontgaan, hijgend en afgemat, aan de afsluiting van het park en drong er in door. De honden volgden, op kleinen afstand, den voet, en achter dezelve mijn grootvader en de pikeur, meer nieuwsgierig om te weten waarom de burggraaf gewenscht had, dat zijne vrouw het hallali kon bijwonen, dan wel verlangend om zelve daarbij tegenwoordig te zijn.

De jagt ging dwars door het park; eindelijk stelde zich het zwijn voor de honden, tegen eenen boomstam, op dertig schreden van het kasteel loodregt onder een terras, waarop mijn grootvader den burggraaf en zijne echtgenoot ontdekte.

De burggravin droeg een wit kleed; deze bijzonderheid was vreemdsoortig: waarom een wit kleed in October, op het land, bij koud en mistig weêr?

Het zwijn werd aangepakt, eenige honden opgereten; toen steeg de pikeur van het paard en naderde tot op tien passen; daar legde hij zijne buks aan en gaf vuur.

Achter het schouderblad getroffen, brak het zwijn als eene logge massa te zamen, — toen steeg een kreet van angst, een kreet van schrik op, en mijn grootvader, de oogen opslaande, zag mevrouw DE MAILLY die in onmagt viel en door haren echtgenoot ondersteund werd.

»Dit is onbegrijpelijk!» mompelde hij met eene huivering van onverklaarbaren schrik.

Hij bevroedde, als bij ingeving, dat de burggraaf de rol van beul vervulde. . . . .

Naar al het geen hij zag begreep mijn grootvader, dat het geheim hetwelk zijnen gastheer omringde ondoorgrondelijk, en dat de sleutel daarvan niet te Fouronne te vinden was. Hij deed dan ook geene enkele vraag aan den burggraaf, gedroeg zich als of hij de onmagt der burggravin aan eene gewone oorzaak toeschreef, toonde geene de minste verwondering toen zich aan tafel het tooneel met den hartsvanger en den zegelring herhaalde; hij nam den volgenden morgen afscheid en vervolgde zijne reis.

In de eerste opwelling, gehoor gevende aan die brandende nieuwsgierigheid die der jeugd eigen is, dacht hij er aan om den eersten den besten edelman uit den omtrek te gaan opzoeken, hem alles te verhalen wat hij gezien en gehoord had, en te vernemen of ook hem iets van deze zaak bekend was; maar even spoedig rees bij mijnen grootvader een zeker, ligt te beseffen gevoel van eigenwaarde op, en hij begreep, dat het ongeoorloofd was de geheimen van den man die hem zoo welwillend en gastvrij ontvangen had, te verraden.

Desniettemin, ontstond bij hem de begeerte om het kasteel van Mailly, dat overigens in zijnen weg lag, te bezichtigen. De bogt der rivier, de draaistroom waarin zelfs de klokkeste zwemmer eenen onvermijdelijken dood vinden moest, de hangende ligging van het kasteel, — dit alles spoorde zijne nieuwsgierigheid aan.

Hij kwam des avonds te Mailly aan. De beschrij-

ving, welke hem de pikeur gegeven had, was tamelijk juist: het kasteel hing bijna op den rand eener niet zeer hooge rots, de stroom brak zich regtstandig op derzelver voet, en dit veroorzaakte den draaikolk; de vengsters van den linker vleugel hadden uitzigt op de rivier.

Intusschen was er eene omstandigheid aanwezig, die de pikeur niet vermeld had. Op twintig voeten onder de vengsters der eerste verdieping, lag een klein voetpad, naauwelijks twee voeten breed, in de rots uitgehouwen, dat boven den afgrond zweefde. Die aan duizelingen onderhevig was, vond bij het betreden daarvan eenen wissen dood.

Op een zeker punt kon een naauwlettend beschouwer twee gaten opmerken, die vier of vijf voeten van elkander verwijderd, regtstandig in de voegen der bouwsteen en gemaakt waren en bestemd schenen om den muur te beklimmen, ten einde het vengster van een uitspringend vertrek op den linkervleugel te bereiken.

Wie kon weten, of niet, in den eenen of anderen duisteren nacht, een stoutmoedige langs dezen gevaarlijken trap dit vengster had beklommen.

Mijn grootvader bragt den nacht in de herberg van het dorp, dat bij het kasteel lag, door en zette zijne reis den volgenden dag voort.

Zes maanden later, in de lente van het volgende jaar, keerde hij naar Venailles terug om zijne dienst bij den koning te hervatten.

Reeds had hij Fourroune, benevens den burggraaf en den geheimzinnigen hertvanger eenigzins vergeten; toen dit alles weder in zijn geheugen optrad, bij het overzetten der Yonne en het gezigt van het kasteel Mailly.

Het zij opwellende nieuwsgierigheid, het zij de begeerte om den edelman, die hem zoo gastvrij ontvangen had, te begroeten; hij reed dien dag door tot Fourroune en hield aan het hek van het kasteel stil.

Dezelfde eenoogige en zwijgende bediende opende het hek, herkende hem en groette eerbiedig.

»Is uw meester op het kasteel?»

»Helaas! neen mijnheer, mijn meester is overleden.»

Mijn grootvader huiverde.

»Hij is sedert eene maand gestorven,” hernam de oude, »hij bezweek onder eene hartkwaal, aan welke »hij sedert lang leed.”

»En de burggravin?»

»De burggravin bevindt zich hier; zij zal ongetwijfeld mijnheer de graaf gaarne ontvangen.”

Mijn grootvader aarselde; intusschen gehoorzaamde hij aan een gevoel van betamelijkheid, welligt met de begeerte vermengd om te zien welke uitwerking de dood van haren gemaal kon gehad hebben op eene vrouw, die reeds bij zijn leven zoo droefgeestig en hopeloos was.

Hij volgde alzoo den bediende.

Deze geleidde hem in de tweede verdieping van het

kasteel, die de burggravin sedert zij weduwe was bewoonde. Dáár waren geene jagttropheën meer te zien, evenmin als honden in den hondenstal te vinden; de pikeur had zijn afscheid gekregen, en de honden waren tot den laatste toe verkocht.

Na eenige minuten te hebben gewacht, werd de bezoeker een klein salon binnengeleid, waar zich de burggravin bevondt.

Mevrouw DE MAILLY trad hem te gemoet en reikte hem, met vriendelijke hoffelijkheid, de hand om te kussen.

Zij was in het zwart gekleed, steeds bleek, steeds met dien weemoedigen glimlach, die zoo zeer de treurige teleurstellingen van hare ziel schilderde.

»Mijnheer de graaf,” zeide zij, »ik ben er u dankbaar voor, dat gij u mijner herinnerd en den moed hebt een verblijf te betreden waar de dood haren »sikkel zwaaide, en dat door eene stervende bewoond »wordt.”

»Eene stervende! hoe kwalijk voegt dit woord in »den mond der jeugd.”

»Er zijn late bloemen,” antwoorde zij met haren treurigen glimlach, »die in den nazomer ontluiken en »die, verschrikt van zich alleen te bevinden als de »herfst komt, van smart over hunne verlatenheid »sterven. Ik ben geheel alleen; zij die ik beminde zijn »dood: is het mogelijk reeds geheel van herinnerin- »gen te leven, als men naauwelijks dertig jaren telt?”

»De hoop, mevrouw, is eene dochter des hemels

»ons door God gezonden, om hén te troosten die eenzaam den levensweg bewandelen.»

»Ja,» zeide zij vriendelijk; »maar wanneer de hoop ontstaat uit het verband tussehen een graf en zes jaren van smart, is zij zoo onbestemd en broos, dat zij ons naar elders heen wijst: zij heet dan berusting, »en bereidt ons voor tot een hooger bestaan.»

Mijn grootvader zette zich aan hare zijde en kuste haar de hand, met eerbiedige aandoening. Hij zweeg, maar de uitdrukking van zijn gelaat ademde een droevig medelijden, dat de burggravin trof en tot weenens toe bewoog.

Zij zag hem opmerkzaam aan; het was als of zij in zijne wezenstrekken, het belang dat zij hem inboezemde wilde lezen.

Men vergunne mij hier met eenen gepasten trots te bekennen, dat mijn grootvader een van die opene en edelaardige physionomiën bezat, die een onbepaald vertrouwen inboezemen. Zelf zij die hem voor de eerste maal zagen, voelden zich door eene geheimzinnige kracht aangetrokken, die openhartigheid en vertrouwen opwekte. Hij was moedig, kiesch, goed en in staat tot de hoogste zelfsverloochening, alle deze eigenschappen lagen in de uitdrukking van zijnen glimlach opgesloten. — een glimlach van scherpzinnigheid en welwillende menschenliefde, die nog zijne lippen in zijnen ouderdom versierde, en waarvan de boeren van ons dorp, die hem als eenen vader beweend hebben, mij dikwerf op mijne jagttogten met warmte verhaalden.

Mevrouw DE MAILLY scheen te raden met welk eenen man zij te doen had, en de ongelukkige vrouw, die sedert zoo lang in zich zelve verzonken leefde, zonder vriend, zonder vertrouwde, gevoelde eene dringende behoefte om hare smart te ontboezemen en te verhalen, hoe veel zij geleden had.

»Mijnheer,» zeide zij, »men zegt dat de weinige, »ware vrienden die men ontmoet, ons door het toe- »val worden gegeven; ik geloof dit ook. De gewone »verbindtenissen, die het gevolg zijn van dagelijkschen »omgang, van eene genoodzaakte nabuurschap, zijn »meestal laauw en kunnen niet altijd de proef door- »staan.»

»Hetgene gij daar zegt, mevrouw, moet men volko- »men toestemmen.»

»Het toeval voerde u op zekeren avond herwaarts; »het was toen drie jaren, dat geen vreemdeling het »kasteel betrad; gij waart de eerste die mijne pijni- »gingen scheent te raden, en ik begreep, uit de wijze »waarop gij afscheid naamt, dat ik u eenig medelij- »den inboezemde. Gij waart getuige van die vreesselij- »ke grilligheden, welke de werktuigen mijner onafge- »brokene martelingen waren; gij vertrokt, met de »vraag in het hart: welke misdaad de ongelukkige »kon bedreven hebben, die op elken stond zóó ge- »straft werd? Ik wil niet gelooven, dat het gevoel »dat u herwaarts voerde, alleen uit bloote nieuwsgie- »righeid voortspruit; het schijnt mij, ik meen het in »uwe trekken te lezen, aan den bewogen toon uwer

»stem te raden, dat in de reden uwer terugkomst
 »iets van dat medelijden ligt, dat ik u bij uw eerste
 »verblijf inboezemde. . . .

»Inderdaad, gij bedriegt u niet, mevrouw!» »riep
 mijn grootvader met warmte uit. »Ik kom tot u
 »als een vriend; zoudt gij weigeren mij als zoodanig
 »te behandelen?»

»Neen,» zeide zij hem de hand reikende; »ik geloof
 »dat mijne smarten bij u weerklank vinden zullen, ik
 »wil mijn hart voor u openleggen en u al die onbe-
 »grijpelijke geheimen verklaren, die u zoo zeer ver-
 »wonderd hebben. Gij zult mij oordeelen, mijnheer,
 »en zien of ik schuldig was. . . .

»Maar, mevrouw, deze gedachte is nimmer bij mij
 opgekomen. . . .

»Mij dunkt,» hernam zij, »dat de vrouw die de
 »deugd verkracht en hare pligten met voeten getreden
 »heeft, een onuitwischaar merk aan het voorhoofd
 »dragen moet, dat zelfs het onverschilligste oog treft.
 »Neen, ik was niet schuldig, ik was naauwelijks ligt-
 »zinnig ondanks mij zelve. Ik ben gestraft door drie-
 »jarige, naamlooze marteling: gij zult er zelve over
 »oordeelen, bij het verhaal mijner rampen en van
 »mijn treurig leven, waarvan, ik voel het, de laatste
 »ademtogt mij spoedig zal begeven.»

»Weg met dit denkbeeld, ik bezweer het u, me-
 »vrouw! Ik dank u dat gij mij den titel van uwen
 »vriend geschonken hebt, ik ben er trotsch op, en
 »welligt ben ik welsprekend genoeg, welligt vind ik

»in mijn hart de kracht om u aan de hoop, die gij
»vaarwel zegt, terug te geven, aan het leven dat gij
»zoo spoedig wenscht te verlaten. . . .

Zij schudde weemoedig het hoofd en glimlachte treurig.

»Het is vijf uren,» zeide zij, »het uur van het mid-
»dagmaal. Biedt mij uwen arm en kom mijnen we-
»duwendisch deelen; daarna keeren wij hier terug,
»en ik zal u verzoeken mij aan te hooren.»

Mijn grootvader stond op, de burggravin steunde op zijnen arm met de vriendelijke toeneiging van een kind dat eenen beschermer vermoedt en vindt; zij begaven zich naar de eetzaal.

Het was niet dezelfde waar, zes maanden vroeger, de heer DE MAILLY zijnen gast ontvangen had: het was een kleiner vertrek, van onderen tot boven met hout beschoten, eenvoudig smaakvol, zonder wapenschilden op de schoorsteen, zonder schilderwerk dat jagttooneelen voorstelde; niets van die tropheën van jagttuig aan de wanden, niet meer dien herstvinger op den disch, geen enkele hond kwam der burggravin te gemoet springen, en zij werd niet meer door eenen weidman in groene liverei bediend.

Gedurende het maal had zij de kracht hare droefheid te overwinnen; zij was weder de vrouw van stand, die hare tranen onder eenen lach weet te verbergen, en zij deed de eer, van hetgeen zij haar weduwmaal noemde, met eene verrukkelijke beleefdheid.

Anderhalf uur later geleidde mijn grootvader haar

weder naar het klein salon, waar zij hem ontvangen had.

Dáár bleef zij eenige oogenblikken nadenkend en geroerd, toen overwon zij zich zelve en zeide eindelijk :

»Ik ben gereed, mijnheer de graaf, ik zal trachten »sterk te zijn, ik zal met eene vaste stem spreken, »opdat gij den vasten wil moogt waarderen eener »vrouw, die zóó zwak en zóó geschokt is.»

Zij leunde zich in haren stoel, liet het lichtscherm der lamp zakken, ongetwijfeld om hare aandoeningen beter te verbergen, en begon aldus haar treurig en dramatisch verhaal :

II.

Eer ik mijnheer DE MAILLY huwde, droeg ik den naam van jonkvrouw DE PREIL. Mijn vader, generaal der ruitery, was laat in den echt getreden, bij het verlaten van den krijgsdienst; hij trok zich terug op Preil, zijn erfgoed, op twee uren afstand van Clamecy, in het Morvansche. Tijdens mijne geboorte had mijn vader vijf en vijftig jaren bereikt en mijne moeder stierf toen zij mij het leven schonk; ik werd dus door mijnen bejaarden vader te Preil opgevoed, waar ik mijne kinderjaren doorbragt.

Wij hadden een' nabuur, die de krijgsmakker van mijnen vader was: de oude markies DE REY, wiens kasteel op een uur afstand van het onze verwijderd lag.

De markies en mijn vader zagen zich dikwijls, bijna elke week, wanneer namelijk hunne kwalen, de gevolgen van den ouderdom, dit niet verhinderden.

De markies had een' zoon die vijf jaren ouder was dan ik. LANDRY DE REY was van eenen edelen en aanvalligen inborst, enkel openhartigheid en kinderlijke goedheid; wij waren te zamen groot geworden, wij beminden ons als broeder en zuster, en met de jaren, verwisselde dit gevoel in een teederder, tot groote vreugde onzer vaders, die onze vereeniging en tevens die van ons vermogen beoogden.

Wij hadden nog eenen tweeden nabuur, de burggraaf DE MAILLY, die een achterneef mijner moeder, naar de gewoonte van Bretagne, was. Mijn vader droeg hem weinig genegenheid toe, zonder zich rekenschap te kunnen geven van eenen tegenzin, die ik met hem deelde, insgelijks zonder de oorzaak daarvan te kunnen bevroeden.

De burggraaf was een koel man, een weinig trotsch, van eene terug getrokken levenswijs en uit den aard menschenschuw; hij diende destijds in een regiment kurassiers, te Nevers gekantonneerd, waardoor hij in de gelegenheid was zijne goederen dikwerf te bezoeken.

Hij kwam ons dikwijls zien; mijn vader ontving hem koeltjes, somtijds terugstootend; dit schrikte hem niet af en hij bleef zijne bezoeken volhouden. Ik was toen omstreeks vijftien jaren, bijna volwassen, en men zeide, dat ik schoon was. Ik voelde, dat de

burggraaf mij beminde, en deze liefde was mij des te meerder onverdraaglijk, daar ik LANDRY DE REY verkoos en de plannen van mijnen vader kende.

LANDRY en de burggraaf voedden jegens elkander eenen aangeboren haat; zij gevoelden dat zij medeminnaars waren; zij schenen het drama te vermoeden, dat zich eens tusschen hen zoude afspinnen.

Dikwerf ontmoetten zij zich op het kasteel, en telkens ontdekte ik, onder de hoffelijke woorden die zij wisselden, den tegenzin, die zij zich wederkeerig inboezemden.

Desniettegenstaande bleef DE MAILLY ons bezoeken; hoe koel mijn vader hem ook ontving, hij betoonde aan dezen steeds eenen welwillenden eerbied.

Op zekeren avond had ik mij in mijn vertrek, dat aan de bezoekkamer grensde begeven; uit hetzelfde hoorde men gemakkelijk wat in de laatste gesproken werd; ik vernam dus, mijns ondanks, het volgende gesprek tusschen mijn' vader en mijn neef:

»Zoudt gij, mijn oom, mij gelieven aan te hooren?» zeide de burggraaf.

»Spreek, mijnheer neef.»

»Ik heb sedert lang geaarzeld; nu ben ik tot een besluit gekomen, ik zal zonder omwegen en openhartig tot het doel gaan.»

»Gelijk het eenen edelman past,» antwoordde mijn vader koeltjes.

»Gij weet, mijn oom, dat mijn vader de volle neef van wijlen de markiezin DE PREIL was.»

»Ik weet het, neef.»

»Hoe zwak ook een band van verwantschap zij, bezit hij toch een zedelijk gewigt, en is minstens eenen titel van aanbeveling, voor hem die er zich op kan beroepen.»

»Dit is ontegenzeggelijk.»

»Gij zijt alzoo mijnen oom door aanhuwelijking, en ik ben de neef van mevrouw DE PREIL, volgens de gewoonte van Bretagne.»

»Dit is volkomen waar, neef.»

De burggraaf maakte eene pauze en hernam: »mijne overledene tante, die ik slechts als kind gekend heb, maakte veel werk van mij.»

»Ik herinner er mij iets van,» zeide mijn vader onverschillig.

»Ik tel drie en dertig jaren, ik ben kapitein, mijn vermogen bedraagt een inkomen van omtrent twintig duizend livres in grondbezittingen. . . . .

»Gij zijt eene uitmuntende partij, neef, en ik raad u ten spoedigste eene vrouw te nemen.»

»Ik denk er reeds aan, oom,» antwoordde de burggraaf, die zich in de laatste woorden mijns vaders vergiste.

»Ah, zoo, gij denkt er aan?»

»Ja, mijn oom, en ik kom u eene bekentenis doen.»

»Ik luister, burggraaf.»

»Oom, ik bemin ROSE DE PREIL, mijne nicht.»

Ik hoorde mijn vader eene snelle beweging met zijn stoel maken en toen antwoorden:

»Gij zijt dwaas, heer en neef, ROSE is nog een kind, gij telt meer dan het dubbel harer jaren.»

»Wat doet er dit toe! ik voel dat ik haar tot de gelukkigste der vrouwen maken zal.»

»Het is vreemd, maar ik,» zeide mijn vader droog weg, »ben juist van het tegen over gestelde gevoelen.»

»Gij schertst, oom. . . .

»Volstrekt niet; bovendien gij komt te laat, mijn woord is gegeven.»

»Gegeven!» mompelde de burggraaf, wiens stem eenen vreemden klank aannam.

»Aan mijnen ouden vriend de markies DE REY mijnen buurman. Zijn zoon is een beminnelijk edelman; hij vertrekt dezer dagen naar Parijs, om gedurende twee jaren bij de musketiers te gaan dienen, alsdan keert hij terug en huwt ROSE.»

»Alzoo, oom,» mompelde de burggraaf met eene treurige stem, »wijst gij mij af.»

»Goede hemel! ik moet immers wel, ik kan mijn woord geen twee malen geven.»

De aangedane stem van den burggraaf, deed mij een toornig antwoord, eene uitdrukking van wrevel, verwachten. Doch hij antwoordde op eenen zachten toon:

»Ik ben geheel ter neder geslagen, want ik beminde mijne nicht vurig en opregt, en met genoegens had ik geheel mijn leven aan haar geluk gewijd; maar daar het zijn moet, daar gij uw woord gegeven hebt, dring ik niet verder aan; ik ontzeg mijne

»meest geliefde hoop. Vaarwel, oom, bewaar mij
 »uwe vriendschap, ik geloof, dat ik die volkomen
 »waardig ben.”

Hierop nam de burggraaf afscheid van mijnen vader.

Gelijk de laatste gezegd had, moest LANDRY DE REY binnen acht dagen naar Parijs vertrekken; hij had juist des morgens zijne aanstelling bij de grijze musketiers — de musketiers van den graaf van Artois — ontvangen, en hij moest voor het einde der maand bij het korps tegenwoordig zijn.

Eene smartelijke gebeurtenis deed de afreis eenige dagen uitstellen; de markies DE REY stierf eensklaps, door eene beroerte overvallen; dit sterfgeval was zoo plotsling, zoo onverwacht, dat wij er alle op het zeerst door getroffen werden. Mijn vader was er meerder door aangedaan, dan ik kan uitdrukken, en de aandoening waarmede hij den wees, des avonds vóór de begrafenis, aan zijn hart drukte, gaf er het overtuigend bewijs van.

»Ga, mijn vriend,” sprak hij, »de pligt is behulpzaam in het dragen der smart; ga uwen koning dienen, kom daarna bij ons terug, wij zullen één huisgezin uitmaken en ik zal u mijnen zoon noemen.”

LANDRY vertrok na een teeder afscheid; wij beminden elkander hartstogtelijk; het scheen ons toe, dat die twee jaren uitstel, die ons door mijn zwak en teeder gestel werden opgelegd, nooit zouden eindigen.

LANDRY was een vurig jagtliefhebber; hij liet mij

zijne geliefkoosde honden — twee groote schotsche windhonden, de schoonste die men zien kon — achter; ik verzorgde die dieren met de grootste naauwgezetheid; het scheen mij toe, dat de liefde die ik hen bewees, op LANDRY terug moest werken.

Het eerste jaar van zijne afwezigheid verliep; in het begin was zij mij onverdragelijk, toen gewende ik mij aan het denkbeeld, later telde ik de dagen die tot de wederkomst van mijnen verloofde verlopen moesten; eindelijk brak die dag aan!

(Wordt vervolgd).

ALLERLEI.

HET VANGEN VAN SNOEK MET WORMEN.

De heer Dr. B. ., in zijn' tijd een beroemd hengelbaar, verhaalde mij, dat in zijne omstreken en die langs den Beneden-Rijn, namelijk aan den linker oever, de snoek gewoonlijk met aardwormen gevangen wordt, en wel op de volgende wijze.

Aan den tamelijk grooten vischhoek worden een paar stukjes klatergoud vastgehecht, in den vorm van vleugeltjes, en dan de angel van een' groote dauw-worm voorzien. — Waar men snoeken vermoedt, beweegt men den hengel zoodanig, dat men, door korte rukken, aan den aldus gewapenden angel eene rondslingerende beweging in het water mededeelt.

De snoek , door den schitterenden glans van het klatergoud , opmerkzaam gemaakt op den zich als 't ware levend bewegenden regenworm , verzuimt niet er op toe te schieten , hem in te slikken en zich zoo te vangen.

Het laat zich echter begrijpen , dat de angel aan een koperen draadkettingje of wel aan eene omwondene snaar moet bevestigd worden , daar de snoek anders zeer spoedig de snoer zou doorbijten. Of men een dobber aan de snoer hebben moet , heb ik verzuimd te vragen ; ik zou echter vermeenen , dat men dezen niet mag gebruiken , omdat hij den snoek , bij het aanhoudend bewegen der snoer , mistrouwend kan maken , en den angel ook zou verhinderen , op diepe plaatsen , tot op den bodem te zakken , waar juist , gewoonlijk achter kribben , stroomingen , weeren , en in inhammen , de snoek zich op tamelijke diepten pleegt te onthouden.

V. E.

EEN KLEIN MISVERSTAND.

Een oude jager bezocht een zijner goede vrienden , die ongehuwd was en aan de zoogenaamde »roos'' leed ; het gesprek viel natuurlijk op die kwaal ende daar tegen aangewende middelen , die allen vruchteloos waren geweest.

»Hoor eens, vriend,” zeide de groenrok, »ik weet »nog een remedie, dat, volgens ons jagers, onfeilbaar »is; het bestaat in eene vossentong, die het gedooide »dier, terwijl het nog in stuiptrekkingen ligt, moet »worden uitgesneden en, na gedroogd te zijn, om den »hals wordt gedragen. Ik herhaal het, wanneer gij »eenige weken die tong om den hals draagt, is uwe »kwaal voor altoos geweken.”

Gedurende dit gesprek was de oude keukenmeid, die tevens huishoudster, en niet zeer scherp van gehoor was, in de kamer tegenwoordig; zij haastte zich met hetgene zij daar te verrigten had en spoedde naar de keuken. — »Verbeeld u eens, BETJE, daar heeft de »heer N. aan onzen heer een probaat middel tegen de »roos aan de hand gedaan: het is eene ossentong, uit »het nog levend beest gesneden en daarna gedroogd, »die moet hij eenige weken om den hals dragen. Ik »ga dadelijk naar den slagter.” — »Wat zal dat lastig »zijn,” merkte BETJE aan, terwijl hare kameraad vertrok.

Eenige dagen later, op zijn' verjaardag, vindt de lijder, bij het opstaan, op de tafel zijner slaapkamer, eene gedroogde ossentong aan een zijden lint, waarbij een sierlijk opschrift: »Om tegen de roos om den »hals te dragen.”

JUISTE GEVOLGTREKKING.

Twée aartsstroopers, die, bij helderen maneschijn op eenen kouden winternacht, goede zaken gedaan hadden, verwarmden zich bij een knappend vuur, onder het noodige geestrijk vocht.

„Die maan is toch eene schoone uitvinding!” zeide de eene, terwijl hij zijn glas ledigde.

„Ja, dat zeg ik ook, vrij wat nuttiger dan de zon, die konden wij eigenlijk wel missen.”

„Hoe zoo?”

„Wel, wanneer de zon schijnt is het toch licht, maar de maan schijnt alleen bij donker.”

„Dat’s waar ook; dat gaat je voor: op de gezondheid van de maan!”

DE KATER ALS SNOEK.

Eens hingelde ik aan een klein meer bij M. De snoekhengel, mét een levend aasvischje, had ik in het bootje laten liggen, zóó dat het vischje, om levendig te blijven, met een eind der snoer buiten de boot even boven het water hing. De boot zelve was onmiddellijk dáár vast gemaakt, waar een dikke doornehaag van een’ tuingrond aan het meer raakte.

Plotseling werd ik, terwijl ik op ongeveer 50 passen verder eene van aas voorziene plaats met goed gevolg bevischte, door eene klepperende beweging van

de hengelroede in de boot opmerkzaam gemaakt, en zag ik de punt van de hengelroede van uit de boot zich naar den oever bewegen. Nu zoude het wel niets zonderling geweest zijn, wanneer zich, zooals ik meende, een snoek van het vischje bemagtigd had. Daarom sprong ik spoedig op, nam den hengel bij de handgreep, trok krachtig aan, maar voelde een even krachten tegenstand, waarbij mij vooral bevreemde, de snoer niet meer in het water maar achter de haag te zien heentrekken. Een vreeselijk miaauwen deed mij nu spoedig een' van angst in den doornehaag gesprongen groote kater ontdekken, die met het aangehaakte vischje in den bek uit de boot gesprongen was, en zich zoo aan den dubbelen angel gevangen had. Ik nam mij wel in acht de vangst aftesnijden; hier kon slechts geweld helpen, dat eindelijk door de reeds zeer gezwollen wangen des katers, dien de lust tot visschen wel zal vergaan zijn, onnoodig werd.

Bij gelegenheid dezer mededeeling wil ik hier nog eene nuttige opmerking bijvoegen.

Met angels, die van lokaas voorzien zijn, moet men altijd eene zekere voorzorg gebruiken. Men late ze steeds in het water; want maar al te ligt vangt zich eene kip of eene eend; en een nieuwbakken hengelbaar, die overigens niets gevangen heeft en zulke eene vangst nog duur aan den waard zou moeten betalen, zou bovendien nog duchtig uitgelagchen worden.

Beginnende hengelaars — en het kan ook soms een' vergrijpsden wel overkomen — vangen soms zich zel-

ven. Treft men het ongeluk en raakt een angel met den weërhaak in het vleesch, dan is het zeer ondoelmatig, hem er te willen uittrekken of te laten uitsnijden. Beter handelt men aldus: de angel worde zoo veel verder in het vleesch geduwd, dat hij aan de naast mogelijke zijde weder te voorschijn komt, waar men den weërhaak met een nijptang of schaar, of iets van dien aard, voorzigtig afbreekt, waarna het terug en geheel weër uittrekken zonder veel moeite zal gelukken, terwijl de fijne, niet verder opgeretene steekwonde, door een beschermend en te zamen drukkend verband, spoedig weder heelt.

N . . . K . . .

In sommige dagbladen zijn opgaven medegedeeld van in eenige provinciën op éenen dag gemaakte jagen. Deze omstandigheid geeft aanleiding om te vermelden, dat op den 13^{den} November l. l., onder Noordwijkerhout, door éenen jagtliefhebber, vergezeld van zijnen staanden hond en polsdrager, op het vlakke veld, zijn geschoten: veertien hazen en drie patrijzen.

* *
*

